Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2024/1788

2024 7 15

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2024/1788

2024 m. birželio 13 d.

dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2023/1791 ir panaikinama Direktyva 2009/73/EB

(nauja redakcija)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([1]),

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ([2]),

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([3]),

kadangi:

(1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB ([4]) buvo keletą kartų iš esmės keičiama. Kadangi tą direktyvą reikia keisti dar kartą, dėl aiškumo ji turėtų būti išdėstyta nauja redakcija;

(2) nuo 1999 m. pradėjus laipsniškai kurti gamtinių dujų vidaus rinką siekiama visiems Sąjungos vartotojams, nesvarbu, ar jie yra piliečiai ar verslo subjektai, suteikti tikrą pasirinkimo galimybę, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo;

(3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB ([5]) ir Direktyva 2009/73/EB buvo svariai prisidėta prie gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimo;

(4) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 ([6]) ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 ([7]) yra dar vienas žingsnis plėtojant elektros energijos vidaus rinką, kurioje daugiausia dėmesio skiriama piliečiams ir kuria prisidedama prie Sąjungos tikslų pereiti prie švarios energetikos sistemos ir mažinti išmetamą

([1]) OL C 323, 2022 8 26, p. 101.
([2]) OL C 498, 2022 12 30, p. 83.
([3]) 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2024 m. gegužės 21 d. Tarybos sprendimas.
([4]) 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94).
([5]) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, 2003 7 15, p. 57).
([6]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).
([7]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Gamtinių dujų vidaus rinka turėtų būti kuriama remiantis tais pačiais principais ir visų pirma užtikrinti vienodą vartotojų apsaugos lygį. Visų pirma Sąjungos energetikos politika turėtų būti skirta pažeidžiamiems vartotojams ir ja turėtų būti siekiama panaikinti energijos nepriteklių;

(5) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1119 ([8]) Sąjunga įsipareigojo sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Dujinio kuro vidaus rinkos taisyklės turi būti suderintos su tuo reglamentu. Tomis aplinkybėmis 2020 m. liepos 8 d. Komisijos komunikatuose „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“ (toliau – ES energetikos sistemos integravimo strategija) bei „Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija“ (toliau – ES vandenilio strategija) ir 2020 m. liepos 10 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl visapusiško Europos požiūrio į energijos kaupimą ([9]) Sąjunga išdėstė, kaip atnaujinti savo energijos rinkas, be kita ko, kiek tai susiję su dujų rinkų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu. Šia direktyva turėtų būti padedama siekti Sąjungos tikslo sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį kartu užtikrinant tiekimo saugumą ir tinkamą gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų veikimą;

(6) šia direktyva papildomos susijusios Sąjungos politikos ir teisėkūros priemonės, visų pirma pasiūlytos pagal 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatą „Europos žaliasis kursas“, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus (ES) 2023/857 ([10]), (ES) 2023/957 ([11]), (ES) 2023/1805 ([12]) bei (ES) 2023/2405 ([13]) bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas (ES) 2023/959 ([14]), (ES) 2023/1791 ([15]) ir (ES) 2023/2413 ([16]), kuriomis siekiama skatinti Sąjungos ekonomikos dekarbonizaciją ir užtikrinti, kad ja ir toliau būtų siekiama ne vėliau kaip 2050 m. užtikrinti Sąjungos poveikio klimatui neutralumą laikantis Reglamento (ES) 2021/1119. Pagrindinis šios direktyvos tikslas – sudaryti sąlygas tokiam laipsniškam poveikio klimatui neutralumo užtikrinimui ir jį palengvinti užtikrinant vandenilio rinkos pajėgumų didinimą ir veiksmingą gamtinių dujų rinką;

(7) 2022 m. kovo 8 d. Komisijos komunikate „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“ („REPowerEU“), kuris buvo priimtas prasidėjus neišprovokuotai ir nepateisinamai Rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą, akcentuota, jog svarbu įvairinti dujų tiekimą, kad būtų laipsniškai panaikinta Sąjungos priklausomybė nuo Rusijos energijos. Tame komunikate pripažinta, kad lemiamą vaidmenį galėtų atlikti intensyvesnis tvaraus biometano naudojimas ir vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių diegimas, ir tuo tikslu teisėkūros institucijos paragintos skubiai priimti šią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą ir Reglamentą (ES) 2024/1789 ([17]);

([8]) 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

([9]) OL C 371, 2021 9 15, p. 58.

([10]) 2023 m. balandžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/857, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir Reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 111, 2023 4 26, p. 1).

([11]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/957, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2015/757 siekiant numatyti, kad į ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą būtų įtraukta jūrų transporto veikla, ir numatyti papildomų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ir teršalų iš papildomų laivų tipų išmetimo stebėseną, ataskaitų teikimą ir tikrinimą (OL L 130, 2023 5 16, p. 105).

([12]) 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1805 dėl atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo jūrų transporto sektoriuje, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2009/16/EB (OL L 234, 2023 9 22, p. 48).

([13]) 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2405 dėl vienodų sąlygų darniajam oro transportui užtikrinimo (iniciatyva „ReFuelEU aviation“) (OL L, 2023/2405, 2023 10 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj).

([14]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/959, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, ir Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo (OL L 130, 2023 5 16, p. 134).

([15]) 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1).

([16]) 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652 (OL L, 2023/2413, 2023 10 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([17]) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1789 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011, (ES) 2017/1938, (ES) 2019/942 ir (ES) 2022/869 bei Sprendimas (ES) 2017/684 ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 715/2009 (OL L, 2024/1789, 2024 7 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj).

(8) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1227/2011 ([18]) užtikrinamos dujų rinkos dalyvių pareigos. Valstybėse narėse už to reglamento vykdymo užtikrinimą turėtų būti atsakingos nacionalinės reguliavimo institucijos kaip nurodyta tame reglamente. Tos nuostatos yra itin svarbios norint užtikrinti, kad prekybai dujomis būtų taikomos skaidrumo pareigos;

(9) šia direktyva siekiama sudaryti palankesnes sąlygas dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų ir vandenilio skverbčiai į energetikos sistemą, atsisakant iškastinių dujų ir užtikrinant, kad dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos bei vandenilis atliktų svarbų vaidmenį siekiant Sąjungos 2030 m. klimato tikslų ir poveikio klimatui neutralumo ne vėliau kaip 2050 m. Šia direktyva taip pat siekiama sukurti reguliavimo sistemą, kuri visiems rinkos dalyviams sudarytų sąlygas ir juos skatintų mažinti iškastinių dujų naudojimą, taip pat planuoti savo veiklą taip, kad būtų išvengta susaistymo poveikio, ir siekiama užtikrinti laipsnišką ir savalaikį iškastinių dujų atsisakymą, visų pirma, visuose atitinkamuose pramonės sektoriuose ir šildymo tikslais;

(10) tvaraus biometano integravimas į gamtinių dujų sistemą pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/2001 ([19]) nustatytus kriterijus padeda siekti Sąjungos klimato srities tikslų ir įvairinti energijos tiekimą. Prašymai prijungti prie tinklo dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos įrenginius turėtų būti įvertinami per pagrįstą terminą ir stebimi atitinkamų reguliavimo institucijų. Turėtų būti galima perdavimo ir skirstymo lygmeniu teikti pirmenybę dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos įrenginių prijungimo prašymams, o ne gamtinių dujų ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prašymams;

(11) ES vandenilio strategijoje pripažįstama, jog kadangi valstybių narių vandenilio gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių potencialas skiriasi, konkurencijai, įperkamumui ir tiekimo saugumui labai naudinga atvira ir konkurencinga vidaus rinka, kurioje vyksta nevaržoma tarpvalstybinė prekyba. Be to, ES vandenilio strategijoje pabrėžiama, kad kuriant likvidžią rinką, kurioje vandeniliu prekiaujama kaip žaliava, būtų sudarytos sąlygos patekti į ją naujiems gamintojams ir tai būtų naudinga gilesnei integracijai su kitais energijos nešikliais, ir ji duotų perspektyvius kainos signalus investavimo ir veiklos sprendimams priimti. Todėl šioje direktyvoje nustatytos taisyklės turėtų palengvinti vandenilio rinkų atsiradimą, prekybą vandeniliu kaip žaliava ir likvidžios prekybos biržų formavimąsi. Valstybės narės turėtų pašalinti bet kokias su tuo susijusias nepagrįstas kliūtis. Reikėtų apsvarstyti galimybę elektros energijos ir gamtinių dujų rinkoms parengtas galiojančias taisykles, sudarančias sąlygas efektyviai komercinei veiklai ir prekybai, taikyti ir vandenilio rinkai, pripažįstant būdingus skirtumus. Nors šia direktyva nustatomi bendrieji principai, taikomi vandenilio rinkos veikimui, taikant tuos principus tikslinga atsižvelgti į tos rinkos vystymosi etapą;

(12) vadovaujantis ES vandenilio strategija tikimasi, kad nuo 2030 m. vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių bus pradėtas plačiu mastu naudoti tam tikrų sektorių priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti, pradedant aviacija ir laivyba ir baigiant pramonės sektoriais, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sumažinti yra sudėtinga. Visi prie vandenilio sistemų prijungti galutiniai vartotojai turėtų galėti naudotis pagrindinėmis vartotojų teisėmis, taikomomis prie gamtinių dujų sistemos prijungtiems galutiniams vartotojams, pavyzdžiui, teise keisti tiekėją ir gauti tikslią sąskaitų informaciją. Kai prie vandenilio tinklo prijungiami vartotojai, pavyzdžiui, pramonės vartotojai, jie turėtų galėti naudotis tomis pačiomis vartotojų apsaugos teisėmis, kaip ir gamtinių dujų vartotojai. Tačiau vartotojų apsaugos nuostatos, kuriomis siekiama skatinti namų ūkio vartotojų dalyvavimą rinkoje, pavyzdžiui, dėl kainų palyginimo priemonių ir aktyviųjų vartotojų, vandenilio sistemai neturėtų būti taikomos;

(13) pagal ES vandenilio strategiją Sąjungos prioritetas – plėtoti vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybą, daugiausia naudojant vėjo ir saulės energiją. Vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių, pagamintas naudojant biomasės energiją, patenka į biodujų apibrėžtį, pateiktą Direktyvoje (ES) 2018/2001. Vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių yra ilguoju laikotarpiu labiausiai suderinamas su Sąjungos poveikio klimatui neutralumo ir nulinės taršos tikslais ir geriausiai dera su integruota energetikos sistema. Tačiau tikėtina, kad vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamyba nebus pakankamai greitai išplėtota, kad patenkintų numatomą vandenilio paklausos Sąjungoje augimą. Todėl, laikantis Sąjungos klimato politikos tikslų, mažo anglies dioksido pėdsako kuras, pavyzdžiui, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis, gali atlikti tam tikrą vaidmenį vykstant energetikos pertvarkai, visų pirma trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu, siekiant greitai sumažinti esamo kuro išmetamą teršalų kiekį ir paremti Sąjungos vartotojų perėjimą sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sumažinti yra sudėtinga ir kuriuose nėra efektyvesnio energijos vartojimo arba ekonomiškai efektyvesnių galimybių. Siekiant paremti pertvarką, būtina nustatyti išmetamų

([18]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (OL L 326, 2011 12 8, p. 1).

([19]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo ribą, taikomą mažo anglies dioksido pėdsako vandeniliui ir sintetiniam dujiniam kurui. Ši riba turėtų būti griežtesnė vandeniliui, pagamintam įrenginiuose, kurie pradės veikti nuo 2031 m. sausio 1 d., kad būtų atsižvelgta į technologinę plėtrą ir labiau skatinama dinamiška pažanga mažinant vandenilio gamybos metu išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį;

(14) ES energetikos sistemos integracijos strategijoje pabrėžta, kad reikia įdiegti Sąjungos masto sertifikavimo sistemą, kuri apimtų ir mažo anglies dioksido pėdsako kurą, kad valstybės narės galėtų jį palyginti su kitomis galimybėmis mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir jį įtraukti į savo energijos rūšių derinį kaip perspektyvų sprendimą. Mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimas turėtų būti vykdomas su kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių sertifikavimu suderinamu būdu. Todėl tikslinga nurodyti Direktyvoje (ES) 2018/2001 nustatytas kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių sertifikavimo nuostatas ir analogiškai taikyti jas mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimui. Siekiant užtikrinti, kad mažo anglies dioksido pėdsako kuras turėtų tokį patį priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo poveikį, kaip ir atsinaujinančiųjų išteklių alternatyvos, svarbu, kad jis būtų sertifikuojamas taikant panašų metodinį požiūrį, pagrįstą jo per visą gyvavimo ciklą išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio analize. Atliekant tokį viso gyvavimo ciklo vertinimą turėtų būti atsižvelgiama į teršalų kiekį, kuris visoje tiekimo grandinėje išmetamas gaminant mažo anglies dioksido pėdsako kurą, įskaitant teršalų kiekį, susidarantį išgaunant pirminę energiją, perdirbant ir transportuojant, taip pat turėtų būti atsižvelgiama į netiesiogiai išmetamą teršalų kiekį, susidarantį nukreipiant pastoviuosius įvedinius, ir į faktinius anglies dioksido surinkimo rodiklius. Pradinėje grandyje išmetamas metano kiekis turėtų būti nustatomas remiantis į Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1787 ([20]) įtrauktomis priemonėmis. Tai sudarytų sąlygas įdiegti išsamią Sąjungos masto sertifikavimo sistemą, apimančią visą Sąjungos energijos rūšių derinį. Kadangi mažo anglies dioksido pėdsako kuras ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis nėra kuras iš atsinaujinančiųjų išteklių, jų terminija ir sertifikavimas neturėtų būti įtraukti į Direktyvos (ES) 2018/2001 taikymo sritį. Todėl ši spraga užpildoma juos įtraukiant į šią direktyvą;

(15) metanas ir vandenilis prisideda prie visuotinio atšilimo. Taigi, vadovaujantis principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ir siekiant sumažinti jų poveikį klimatui, reikėtų vengti jų nutekėjimo iš gamtinių dujų ir vandenilio sistemos. Gamtinių dujų perdavimas, skirstymas, laikymas po žeme ir suskystintų gamtinių dujų terminalai turi atitikti atitinkamas Reglamento (ES) 2024/1787 nuostatas. Tuo reglamentu nustatomos taisyklės dėl Sąjungos energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio tikslaus matavimo, kiekybinio vertinimo, stebėsenos, duomenų teikimo ir tikrinimo, taip pat dėl išmetamo metano kiekio mažinimo, įskaitant nuotėkių aptikimo ir remonto poreikio tyrimus, remonto pareigas ir dujų išleidimo bei fakelų deginimo apribojimus. Be to, šia direktyva turėtų būti numatyta, kad vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatoriai imtųsi priemonių, kad vykdant veiklą būtų užkirstas kelias vandenilio išmetimui ir išmetamas jo kiekis būtų kuo labiau sumažintas, ir reguliariai atlikti visų atitinkamų komponentų, už kuriuos atsako operatorius, vandenilio nuotėkių aptikimo ir remonto tyrimą. Kai tinkama, Komisija turėtų pranešti apie vandenilio nuotėkio keliamą riziką aplinkai ir klimatui ir, kai tinkama, teikti pasiūlymus dėl priemonių, įskaitant didžiausius vandenilio nuotėkio rodiklius, kad būtų kuo labiau sumažinta galima vandenilio nuotėkio rizika. Kai tokios priemonės patvirtinamos, į jas turėtų būti atsižvelgiama išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo vertinimo metodikoje;

(16) tikėtina, jog, norint užtikrinti, kad būtų greitai prieinamas didelis Sąjungos paklausai patenkinti reikalingas vandenilio kiekis, Sąjungoje gaminamą vandenilį papildys vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio importas. Todėl Komisijai ir valstybėms narėms abipusiai naudinga, atsižvelgiant į jų atitinkamą kompetenciją, pradėti atvirą ir konstruktyvų dialogą siekiant užmegzti bendradarbiavimą su trečiosiomis valstybėmis. Toks bendradarbiavimas galėtų visų pirma padėti skatinti švarių ir naujų technologijų rinkų kūrimą perduodant žinias, taip pat aukšto lygio aplinkos apsaugą, tvarumą ir švelninti klimato kaitos poveikį, kartu išvengiant neigiamo socialinio poveikio ar poveikio aplinkai. Tame kontekste Sąjunga galėtų atlikti vadovaujamąjį vaidmenį rengiant pasaulinius mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimo standartus ir stiprinti savo pasaulinės lyderės klimato srityje vaidmenį, pasitelkdama savo klimato diplomatiją abipusiai naudingam bendradarbiavimui su eksportuojančiais partneriais plėtoti;

(17) laisves, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV), *inter alia*, laisvą prekių judėjimą, įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas, galima užtikrinti tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai visiems vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai tiekti savo vartotojams;

(18) kad būtų pasiektas Sąjungos tikslas iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą, pastangos dekarbonizuoti dujų rinką turėtų būti derinamos su atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimu laikantis Direktyva (ES) 2018/2001 nustatytų Sąjungos tikslų ir papildomomis pastangomis mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro naudojantis

([20]) 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1787 dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/942 (OL L, 2024/1787, 2024 7 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj).

kitais neiškastiniais ištekliais. Kalbant apie visiškai atvirą rinką, valstybės narės vis dar turėtų galėti planuoti savo energijos rūšių derinį, įskaitant bendrą kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimą, atsižvelgdamos į konkrečias nacionalines aplinkybes. Tuo tikslu, rengdama kurui iš atsinaujinančiųjų išteklių arba mažo anglies dioksido pėdsako kurui skirtas paramos schemas, įskaitant finansinę paramą, Sąjunga turėtų padėti siekti Sąjungos tikslų, o valstybės narės – išlaikyti savo teisę pasirinkti, iš kokių išteklių gaunamą iš atsinaujinančiųjų išteklių ar mažo anglies dioksido pėdsako kurą remti, jeigu yra remiama, jei toks kuras atitinka Direktyvoje (ES) 2018/2001 ir šioje direktyvoje nustatytus kriterijus ir jei tokios paramos schemos atitinka taikytiną valstybės pagalbos teisinę sistemą, grindžiamą SESV 107 ir 108 straipsniais. Be to, vadovaudamosi savo nacionaline priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo strategija, valstybės narės gali nuspręsti nustatyti papildomus reikalavimus dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo;

(19) šioje direktyvoje daug dėmesio turėtų būti skiriama vartotojų interesams, o viena iš svarbiausių gamtinių dujų ir vandenilio įmonių pareigų turėtų būti paslaugų kokybė. Reikia stiprinti ir garantuoti esamas vartotojų teises ir teises naudotis pagrindinėmis paslaugomis, įskaitant energijos tiekimą, ir kovoti su energijos nepritekliumi, kaip nurodyta 2017 m. balandžio 26 d. Komisijos komunikate dėl Europos socialinių teisių ramsčio sukūrimo, apie kurį Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija paskelbė ir kuris buvo pasirašytas 2017 m. lapkričio 17 d. Geteborgo socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime, ir turėtų būti užtikrinamas didesnis skaidrumas. Todėl turėtų būti vengiama kryžminio vandenilio tinklų subsidijavimo nustatant gamtinių dujų arba elektros tinklų tarifus. Nustatant vartotojų apsaugą turėtų būti užtikrinama, kad platesnėje Sąjungos kompetencijos srityje visi vartotojai galėtų naudotis konkurencinės gamtinių dujų rinkos teikiama nauda. Vartotojų teisių laikymąsi turėtų užtikrinti valstybės narės arba, jei valstybės narės taip numato, reguliavimo institucijos;

(20) pagal Europos socialinių teisių ramstį energija priskiriama prie pagrindinių paslaugų, kuriomis turi turėti galimybę naudotis kiekvienas, ir raginama taikyti paramos priemones tiems, kam jų reikia (20 principas). Siekiant 7-ojo JT darnaus vystymosi tikslo taip pat raginama užtikrinti visiems galimybę naudotis įperkama, patikima, tvaria ir modernia energija;

(21) siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai, ypač pažeidžiami vartotojai, galėtų pasinaudoti konkurencijos ir sąžiningų kainų teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų reikalavimus ir su jais susijusius bendrus minimalius standartus. Viešųjų paslaugų reikalavimai turėtų būti nustatomi nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes. Tačiau valstybės narės turėtų laikytis Sąjungos teisės;

(22) siekiant palengvinti įtrauktimi grindžiamą šildymo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, vartotojai turi būti informuojami apie tvarias alternatyvas, prie kurių jie gali pereiti, ir turėti galimybę pasinaudoti tinkamomis finansavimo galimybėmis ir subsidijomis. Valstybės narės turėtų imtis visų būtinų priemonių, kad kuo labiau sumažintų neigiamą poveikį, kurį galutiniams vartotojams, įskaitant energijos nepriteklių patiriančius vartotojus ir pažeidžiamus vartotojus, daro kuro rūšies pakeitimas arba centralizuoto šilumos tiekimo jungtys, įgyvendinami pagal šią direktyvą. Kai taikytina, valstybės narės turėtų kuo geriau naudoti finansavimą, įskaitant viešąjį finansavimą ir Sąjungos lygmeniu nustatytas finansavimo priemones, siekdamos kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį ir užtikrinti teisingą ir įtraukią energetikos pertvarką;

(23) valstybės narės, siekdamos bendrojo ekonominio intereso tikslų, turėtų turėti galimybę savo nuožiūra nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus gamtinių dujų įmonėms, netrukdant pereiti prie integruotos, labai efektyviai energiją vartojančios ir atsinaujinančiaisiais ištekliais grindžiamos energetikos sistemos pagal atitinkamus Sąjungos tikslus, teisės aktus ir strategijas. Tačiau viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais reguliuojama gamtinių dujų tiekimo kaina, yra iš esmės iškreipiamojo pobūdžio priemonė, dėl kurios dažnai susidaro tarifo deficitas, apribojamas vartotojų pasirinkimas, sumažėja paskatų taupyti energiją ir investuoti į energijos vartojimo efektyvumo didinimą, suprastėja paslaugų standartai, sumažėja vartotojų dalyvavimas ir pasitenkinimas, apribojama konkurencija ir sumažėja inovacinių produktų bei paslaugų pasirinkimas rinkoje. Todėl valstybės narės turėtų taikyti kitas politikos priemones, visų pirma tikslines socialinės politikos priemones, kurios padėtų išsaugoti piliečiams tiekiamų gamtinių dujų įperkamumą. Viešosios intervencijos į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą iš esmės būtų rinką iškreipiančios priemonės. Todėl tokios intervencijos turėtų būti vykdomos, tik jei tai yra tikslinga ir tik kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai; joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos. Visiškai liberalizuota ir tinkamai veikianti mažmeninė gamtinių dujų rinka skatintų kainų ir kitokią konkurenciją tarp esamų tiekėjų ir teiktų paskatų naujiems rinkos dalyviams, taigi būtų didinamas vartotojų turimas pasirinkimas ir jų pasitenkinimas. Pagal šią direktyvą turėtų būti galima taikyti reguliuojamas kainas, įskaitant už sąnaudas mažesnes kainas, energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams, pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams ir konkrečiais atvejais namų ūkio vartotojams ir labai mažoms

įmonėms. Gamtinių dujų kainų krizės metu, kai reikšmingai padidėja gamtinių dujų didmeninės ir mažmeninės kainos, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama laikinai išplėsti reguliuojamų kainų taikymą įtraukiant pagrindines socialines paslaugas, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/1938 ([21]) 2 straipsnio 4 punkte, bei mažąsias ir vidutines įmones (toliau – MVĮ). Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama gamtinių dujų kainų krizės metu išimties tvarka ir laikinai nustatyti už sąnaudas mažesnes reguliuojamas kainas namų ūkio vartotojams, pagrindinėms socialinėms paslaugoms ir MVĮ su sąlyga, kad dėl to neatsiranda iškraipymų tarp tiekėjų ir tiekėjams yra kompensuojama už išlaidas, patirtas dėl tiekimo už sąnaudas mažesnėmis kainomis. Tačiau būtina užtikrinti, kad toks kainų reguliavimas būtų tikslinis ir nesukurtų paskatų didinti vartojimą. Todėl toks išimtinis ir laikinas kainų reguliavimo taikymo išplėtimas turėtų būti taikomas ne daugiau kaip 80 % namų ūkio suvartojimo medianos namų ūkio vartotojų atveju, o esminių socialinių paslaugų ir MVĮ atveju – ne daugiau kaip 70 % praėjusiais metais suvartoto kiekio. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų galėti įgyvendinimo sprendimu paskelbti regioninę arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizę. Vertinimas, ar tokia gamtinių dujų kainų krizė egzistuoja, turėtų būti grindžiamas palyginimu su kainomis įprastomis rinkos veikimo sąlygomis, todėl neturėtų būti atsižvelgiama į ankstesnių pagal šią direktyvą paskelbtų gamtinių dujų kainų krizių poveikį. Tokiame įgyvendinimo sprendime taip pat turėtų būti nurodytas tokios gamtinių dujų kainų krizės paskelbimo galiojimo laikotarpis, kurio metu taikomas laikinas reguliuojamų kainų taikymo išplėtimas. Tas laikotarpis neturėtų būti ilgesnis nei vieni metai. Jei ir toliau tenkinamos tam gamtinių dujų kainų krizės paskelbimui taikomos sąlygos, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų galėti pratęsti įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį. Įgyvendinimo įgaliojimų suteikimas Tarybai yra pateisinamas, atsižvelgiant į sprendimo, kuriuo paskelbiama gamtinių dujų kainų krizė, reikšmingą horizontalųjį poveikį valstybėms narėms, taigi ir suteikia platesnes galimybes vykdyti viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą. Toks poveikis yra reikšmingas tiek dėl atitinkamų vartotojų skaičiaus, tiek dėl tokių vartotojų kategorijų svarbos. Suteikiant įgyvendinimo įgaliojimus Tarybai taip pat tinkamai atsižvelgiama į tokio sprendimo paskelbti gamtinių dujų kainų krizę politinį pobūdį, nes tam reikia subtiliai subalansuoti skirtingus politikos aspektus, itin svarbius valstybių narių sprendimo įgyvendinti kainų nustatymą energijos atveju. Bet kuriuo atveju, skelbiant regioninę arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizę turėtų būti užtikrinamos vienodos sąlygos visose valstybėse narėse, kurioms sprendimas daro poveikį, kad nebūtų netinkamai iškraipoma vidaus rinka;

(24) viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais reguliuojama gamtinių dujų tiekimo kaina, turėtų būti taikomi neužkertant kelio taikyti atvirų rinkų principo, aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir aiškiai apibrėžtų naudos gavėjų atžvilgiu, o jų trukmė turėtų būti ribota. Tokios aplinkybės galėtų susidaryti, kai tiekimas yra labai apribotas ir dėl to gamtinių dujų kainos yra gerokai didesnės nei įprasta, arba rinkos nepakankamumo atveju, kai reguliavimo institucijų ir konkurencijos institucijų intervenciniai veiksmai pasirodo esantys neveiksmingi. Tokios aplinkybės darytų neproporcingą poveikį namų ūkio vartotojams, visų pirma pažeidžiamiems vartotojams, kurie sąskaitoms už energiją paprastai išleidžia didesnę savo disponuojamųjų pajamų dalį, palyginti su dideles pajamas gaunančiais vartotojais. Kad būtų mažinamas konkurenciją iškreipiantis viešųjų paslaugų įsipareigojimų, susijusių su gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymu, poveikis, tokias intervencijas taikančios valstybės narės turėtų įdiegti papildomų priemonių, įskaitant priemones, kuriomis siekiama išvengti kainų nustatymo iškraipymų didmeninėje rinkoje, arba priemones, kuriomis remiamas energijos vartojimo efektyvumas, visų pirma taikomas pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi naudos gavėjai, kuriems taikomos reguliuojamos kainos, galėtų visiškai pasinaudoti konkurencinėje rinkoje prieinamais pasiūlymais, kai jie nusprendžia jais pasinaudoti. Tuo tikslu jie turėtų būti tiesiogiai ir reguliariai informuojami apie konkurencinėje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti ir jiems turėtų būti teikiama pagalba, kad jie galėtų reaguoti į rinka grindžiamus pasiūlymus ir jais pasinaudoti;

(25) dėl viešųjų intervencijų į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą neturėtų atsirasti tiesioginio kryžminio subsidijavimo tarp skirtingų vartotojų kategorijų. Vadovaujantis tuo principu, kainų sistemomis neturi būti aiškiai nustatyta, kad tam tikrų kategorijų vartotojai padengia intervencijų į kainų nustatymą, kurios daro poveikį kitų kategorijų vartotojams, sąnaudas. Viešųjų paslaugų įsipareigojimai kainų nustatymo srityje turėtų būti susiję tik su gamtinių dujų tiekimu, nes namų ūkio vartotojai neturėtų plačiai naudoti vandenilį šildymui. Numatoma, kad vandenilio rinka bus svarbi daugiausia pramonei, kurios atveju tokių viešųjų intervencijų nereikia;

(26) vartotojams reikėtų suteikti aiškią ir suprantamą informaciją apie jų teises, susijusias su energetikos sektoriumi. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant valstybes nares, reguliavimo institucijas, vartotojų įstaigas ir gamtinių dujų įmones, parengė prieinamą ir patogų naudoti energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriuo vartotojams teikiama praktinė informacija apie jų teises. Tas energijos vartotojams skirtas klausimų ir atsakymų sąrašas turėtų būti nuolat atnaujinamas, pateikiamas visiems vartotojams ir skelbiamas viešai;

([21]) 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 (OL L 280, 2017 10 28, p. 1).

(27) valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad sėkmingai energetikos pertvarkai užtikrinti reikia daugiau investuoti į gamtinių dujų ir vandenilio sektorių darbuotojų švietimą, mokymą ir įgūdžius, taip pat susijusius su infrastruktūros plėtra, energijos vartojimo efektyvumu ir galutinio naudojimo prietaikomis, pagal kurias naudojamasi ekonomiškai efektyviomis ir dekarbonizuotomis alternatyvomis. Tokios investicijos atitiktų Direktyvą (ES) 2023/1791;

(28) rinkos taisyklėmis vartotojai turėtų būti apsaugomi ir įgalinami rinktis didžiausio energijos vartojimo efektyvumo priemones, kad naujos dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių, taip pat mažo anglies dioksido pėdsako dujos ir vandenilis būtų visapusiškai įtraukti į energetikos pertvarką;

(29) gamtinės dujos vis dar atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant energijos tiekimą, nes namų ūkiuose iš gamtinių dujų gaunamos energijos suvartojama daugiau nei elektros energijos. Nors vienas iš pagrindinių žaliosios pertvarkos elementų yra elektrifikacija, ateityje namų ūkiuose vis dar bus vartojamos gamtinės dujos, įskaitant vis didesnį dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, visų pirma biometano, kiekį;

(30) gamtinių dujų sektoriuje, įskaitant mažmeninę gamtinių dujų rinką, nuostatos dėl vartotojų dalyvavimo ir apsaugos nebuvo pritaikytos prie energetikos pertvarkos poreikių;

(31) gamtinių dujų rinkoje vartotojų pasitenkinimo ir dalyvavimo lygis yra žemas, taip pat yra lėtas naujų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų technologijų diegimas, o tai atspindi ribotą konkurenciją daugelyje valstybių narių. Per pastarąjį dešimtmetį gamtinių dujų kainos namų ūkio vartotojams didėjo, todėl namų ūkio vartotojai už suvartotas gamtines dujas moka du ar tris kartus daugiau nei pramonės vartotojai;

(32) kaip ir elektros energijos sektoriuje, gamtinių dujų sektoriuje rinkos lankstumas ir tinkama Sąjungos vartotojų teisių teisinė sistema yra labai svarbūs siekiant užtikrinti, kad vartotojai galėtų dalyvauti energetikos pertvarkoje ir gauti naudos iš įperkamų kainų, gerų paslaugų standartų ir galimybės veiksmingai rinktis pasiūlymus, atspindinčius technologinę plėtrą;

(33) numatoma, kad perėjimas nuo iškastinių dujų prie alternatyvų iš atsinaujinančiųjų išteklių bus įvykdytas, jeigu energija iš atsinaujinančiųjų išteklių taps patraukli ir ją vartotojai galės rinktis nediskriminuojami, remdamiesi tikrai skaidria informacija, kai perėjimo sąnaudos bus teisingai paskirstytos įvairioms vartotojų grupėms ir rinkos dalyviams. Tačiau perėjimas nuo gamtinių dujų prie kitų technologijų paprastai nėra toks lengvas dėl susaistymo poveikio, susijusio su pagrindine įranga. Kai nutraukiamas gamtinių dujų infrastruktūros eksploatavimas, kartu turėtų būti taikomos priemonės, kuriomis atsižvelgiama į neigiamą poveikį galutiniams vartotojams, visų pirma pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkio vartotojams, taip pat priemonės, kuriomis atsižvelgiama į energetikos pertvarkos nulemtą nelygybę. Gamtinių dujų vartotojai turėtų būti apsaugomi nuo didėjančių tarifų, kai gamtinių dujų turtas turi būti nusidėvėti, nuo dujų ir vandenilio vartotojų kryžminio subsidijavimo ir nuo didėjančių gamtinių dujų tarifų, kuriuos lemia vartotojų skaičiaus mažėjimas;

(34) norint pašalinti dabartines mažmeninės gamtinių dujų rinkos spragas, būtina šalinti esamas konkurencijos ir technines kliūtis rastis alternatyviam, atsinaujinančiaisiais ištekliais grindžiamam energijos tiekimui, naujoms paslaugoms, geresniam paslaugų lygiui ir mažesnėms vartotojų kainoms, kartu užtikrinant pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų apsaugą;

(35) siekiant užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos ir įgalėjimo lygį visuose energetikos sektoriuose, teisės aktai dėl mažiau nuo iškastinio kuro priklausomos gamtinių dujų rinkos turėtų atkartoti elektros energijos rinkos vartotojų apsaugą ir, kai aktualu, jos įgalėjimo nuostatas ir juose turėtų būti atsižvelgiama į energetikos sistemos efektyvumą, taip pat Sąjungos tikslus tiekimo saugumo, energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos srityse;

(36) kad toks elektros energijos rinkos tam tikrų aspektų atkartojimas būtų nuoseklus ir veiksmingas, jis turėtų apimti visas vartotojų apsaugos ir įgalėjimo nuostatas, kai tik įmanoma ir pritaikoma gamtinių dujų rinkai. Tai turėtų apimti ne tik pagrindines sutartines teises, bet ir taisykles dėl sąskaitų informacijos, energetinių paslaugų teikėjo pakeitimo, patikimų palyginimo priemonių suteikimo, pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų apsaugos, tinkamos duomenų apsaugos, susijusios su išmaniaisiais skaitikliais ir duomenų valdymu, taip pat dėl veiksmingo alternatyvaus ginčų sprendimo;

(37) siekiant nuostatų nuoseklumo visuose sektoriuose, nacionalinėms administracijoms ir įmonėms tenkanti našta turėtų išlikti ribota ir proporcinga, be kita ko, turėtų būti remiamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant teisės aktus, įtrauktus į dokumentų rinkinį „Švari energija visiems europiečiams“, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos

reglamentus (ES) 2018/1999 ([22]), (ES) 2019/941 ([23]), (ES) 2019/942 ([24]), (ES) 2019/943 ir direktyvas (ES) 2018/844 ([25]), (ES) 2018/2001, (ES) 2018/2002 ([26]) ir (ES) 2019/944;

(38) numatoma, kad gamtinių dujų sektoriaus modernizavimas duos daug ekonominės naudos ir naudos aplinkai, nes pagerės mažmeninė konkurencija ir padidės nauda socialiniu ir paskirstymo požiūriu, taip pat padidės vartotojų įgalėjimas, įskaitant sustiprintas sutartines teises ir geresnę prieinamą informaciją apie vartojimą ir energijos šaltinius, todėl vartotojai galės rinktis ekologiškesnius produktus, taip pat paskatins energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimą ir gamtinių dujų naudojimo mažinimą arba perėjimą nuo gamtinių dujų prie kitų tvaresnių energijos išteklių. Energetikos interesų bendruomenės turėtų padėti pereiti prie dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių;

(39) tiekėjo pakeitimas yra svarbus vartotojų dalyvavimo rodiklis ir svarbi konkurencijos gamtinių dujų ir vandenilio rinkose skatinimo priemonė, todėl tai turėtų būti garantuojama vartotojams kaip pagrindinė teisė. Tačiau valstybėse narėse paslaugų tiekėjo keitimo rodikliai išlieka nevienodi, o vartotojus nuo pakeitimo – tiek energijos išteklio, tiek tiekėjo – atgraso atsisakymo ir sutarties nutraukimo mokesčiai. Nors panaikinus tokius mokesčius galėtų būti apribotas vartotojų pasirinkimas, nes nebeliktų produktų, kurie grindžiami atpildu vartotojams už lojalumą, toliau apribojus jų naudojimą padidėtų vartotojų gerovė, vartotojų dalyvavimas ir konkurencija rinkoje;

(40) tikėtina, kad trumpesni tiekėjo pakeitimo terminai galėtų paskatinti vartotojus ieškoti geresnių energijos tiekimo sąlygų ir keisti tiekėją. Vis intensyvesnis informacinių technologijų diegimas reikš, kad ne vėliau kaip 2026 m. techninį tiekėjo pakeitimo procesą, kurio metu naujas tiekėjas užregistruojamas rinkos operatoriaus apskaitos taške, paprastai turėtų būti įmanoma įvykdyti per 24 valandas bet kurią darbo dieną. Užtikrinus, kad ne vėliau kaip 2026 m. techninį tiekėjo pakeitimo procesą būtų galima įvykdyti per 24 valandas, būtų kuo labiau sutrumpintas tiekėjo pakeitimo laikas, o tai padėtų padidinti vartotojų dalyvavimą ir konkurenciją mažmeninėje rinkoje;

(41) 24 valandų trukmės tiekėjo pakeitimas gamtinių dujų ir vandenilio rinkose atitiktų praktiką, jau taikomą elektros energijos rinkoje, kurioje taikomos panašios galinės sistemos funkcijos ir IT duomenų bazių reikalavimai. Tiekėjo pakeitimo trukmės sektoriuose suderinimas būtų naudingas visiems vartotojams, visų pirma tiems, kurie yra sudarę dviejų rūšių energijos tiekimo sutartis. Trumpesnė vartotojams užtikrinama tiekėjo pakeitimo trukmė neturėtų daryti poveikio tiekėjų balansavimo pareigoms;

(42) keli veiksniai trukdo vartotojams pasiekti, suprasti ir naudoti įvairius jiems prieinamus rinkos informacijos šaltinius. Todėl turėtų būti gerinamas pasiūlymų palyginamumas, pasitelkiant tinkamą vartotojams skirtomis palyginimo priemonėmis grindžiamą vartotojų informavimą, o nepagrįstos tiekėjo keitimo kliūtys turėtų būti panaikintos nederamai neapribojant vartotojų pasirinkimo. Taip pat labai svarbu, kad tiekėjai suteiktų vartotojams aiškią ir suprantamą ikisutartinę informaciją, kad vartotojai gerai žinotų sutarties detales ir pasekmes;

(43) nepriklausomos palyginimo priemonės, įskaitant interneto svetaines, yra veiksminga galimybė smulkesniems vartotojams įvertinti įvairių rinkoje prieinamų energijos tiekimo pasiūlymų privalumus. Jomis turėtų būti siekiama aprėpti kuo platesnį prieinamų pasiūlymų asortimentą ir kuo išsamiau apimti rinką, kad vartotojai galėtų susidaryti reprezentatyvų vaizdą. Tais atvejais, kai teigiama, kad vienas iš esminių pasiūlymo elementų yra aplinkosauginis veiksmingumas, palyginimo priemonės taip pat turėtų apimti to aplinkosauginio veiksmingumo aprašymą. Itin svarbu, kad smulkesni vartotojai galėtų naudotis bent viena palyginimo priemone ir kad šiomis priemonėmis teikiama informacija būtų patikima, nešališka, skaidri ir lengvai suprantama. Tuo tikslu valstybės narės galėtų numatyti palyginimo priemonę, kurios veikimą užtikrintų nacionalinė institucija arba privati bendrovė, o dėl palyginimo priemonėms skirtų kriterijų konsultuotis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant vartotojų interesams atstovaujančias organizacijas;

([22]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

([23]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (OL L 158, 2019 6 14, p. 1).

([24]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (OL L 158, 2019 6 14, p. 22).

([25]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/844, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 156, 2018 6 19, p. 75).

([26]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2002, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 328, 2018 12 21, p. 210).

(44) galutiniai vartotojai taip pat turėtų turėti galimybę vartoti, saugoti ir parduoti savo pačių pagamintas dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių, laikydamiesi dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybai taikytinos teisės, visų pirma kiek tai susiję su išmetamu šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiu, ir dalyvauti visose gamtinių dujų rinkose teikdami sistemai papildomas paslaugas, pavyzdžiui, energijos kaupimo paslaugas, kartu išlaikydami savo, kaip galutinių vartotojų, teises pagal šią Direktyvą. Aktyviųjų vartotojų kolektyviniai susitarimai suteikia galimybių paslaugų teikėjams ir vietos įmonėms, visų pirma MVĮ, prisidėti prie sistemos balansavimo ir lankstumo. Valstybės narės turėtų galėti savo nacionalinėje teisėje nustatyti skirtingas nuostatas, kuriomis reglamentuojami individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams taikomi mokesčiai ir rinkliavos;

(45) sąskaitos ir sąskaitų informacija yra svarbi galutinių vartotojų informavimo ir įgalėjimo priemonė. Sąskaitos už energiją vis dar kelia vartotojams daugiausia susirūpinimo ir yra labai dažnas vartotojų skundų šaltinis, o tai prisideda prie nuolat žemo vartotojų pasitenkinimo ir dalyvavimo gamtinių dujų sektoriuje lygio. Be to, nuostatos dėl dujų sektoriaus sąskaitų informacijos atsilieka nuo elektros energijos sektoriaus vartotojams suteiktų teisių. Todėl būtina jas suderinti ir nustatyti būtiniausius dujų sektoriaus sąskaitų ir sąskaitų informacijos reikalavimus, kad vartotojai galėtų gauti skaidrią, išsamią ir lengvai suprantamą informaciją. Sąskaitose galutiniams vartotojams turėtų būti pateikiama informacija apie jų energijos suvartojimą ir išlaidas, išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako dujų dalį, kad keičiant tiekėją ar energijos išteklių rūšį būtų lengviau palyginti pasiūlymus, taip pat informacija apie vartotojų teises, pavyzdžiui, apie alternatyvų ginčų sprendimą. Be to, sąskaitos turėtų būti aktyvaus vartotojų dalyvavimo rinkoje priemonė, kad vartotojai galėtų valdyti savo vartojimo įpročius ir priimti ekologiškesnius sprendimus; Svarbu teikti vartotojams išsamią ir tikslią informaciją siekiant užtikrinti, kad jie žinotų apie savo poveikį aplinkai, taigi galėtų išreikšti pageidavimą teikti pirmenybę tvariausiems energijos nešikliams. Todėl Direktyva (ES) 2023/1791 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeista;

(46) norint padėti vartotojams kontroliuoti savo gamtinių dujų suvartojimą ir išlaidas, svarbu, kad reguliariai būtų teikiama faktiniu gamtinių dujų suvartojimu grindžiama tiksli sąskaitų informacija. Vis dėlto vartotojai, visų pirma namų ūkio vartotojai, turėtų turėti galimybę naudotis lanksčiomis faktinio savo sąskaitų apmokėjimo sąlygomis;

(47) vienas iš pagrindinių tiekimo vartotojams veiklos aspektų – galimybė naudotis objektyviais ir skaidriais suvartojimo duomenimis. Todėl vartotojams turėtų būti suteikiama galimybė gauti savo suvartojimo duomenis ir duomenis apie susijusias kainas ir paslaugų sąnaudas, įskaitant papildomų paslaugų (tokių kaip draudimas ir energijos vartojimo efektyvumo paslaugos, kai aktualu) kainą, kad jie galėtų paprašyti konkurentų pateikti ta informacija pagrįstą pasiūlymą. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų suvartotą energijos kiekį. Išankstiniais mokėjimais naudotojams neturėtų būti užkraunama neproporcinga našta, o skirtingos mokėjimo sistemos turėtų būti nediskriminacinės. Vartotojams pakankamai dažnai teikiant duomenis apie energijos sąnaudas būtų skatinama taupyti energiją, nes šie duomenys – tiesioginė grįžtamoji informacija vartotojams apie investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo pokyčių poveikį;

(48) nacionaliniai sprendimai dėl gamtinių dujų išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo turėtų būti priimami atlikus sąnaudų ir naudos vertinimus. Atliekant tokius vertinimus reikėtų atsižvelgti į ilgalaikę išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo naudą vartotojams ir visai vertės grandinei. Jei atlikus tokį vertinimą padaroma išvada, kad tokių apskaitos sistemų įrengimas ekonomiškai pagrįstas ir ekonomiškai efektyvus tik vartotojams, sunaudojantiems tam tikrą gamtinių dujų kiekį, valstybės narės, nuspręsdamos diegti tas sistemas, turėtų turėti galimybę į tai atsižvelgti. Atsižvelgiant į technologinės raidos spartą, tokius vertinimus reikėtų reguliariai peržiūrėti reaguojant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir bet kuriuo atveju bent kas ketverius metus. Ribotas išmaniųjų apskaitos sistemų įgyvendinimas, pavyzdžiui, bandomieji projektai ir bandymo etapai, nelaikomas tokių sistemų diegimu, kaip tai suprantama šioje direktyvoje;

(49) siekiant padėti galutiniams vartotojams aktyviai dalyvauti rinkoje, kai diegiamos išmaniosios apskaitos sistemos, jose turėtų būti tinkamai atsižvelgta į tai, kaip naudojami atitinkami esami standartai, įskaitant standartus, kuriais užtikrinamas sąveikumas duomenų modelio ir taikomųjų programų lygmenimis, taip pat į geriausią praktiką ir keitimosi duomenimis plėtros svarbą ir būsimas ir novatoriškas energetines paslaugas. Be to, įdiegtos išmaniosios apskaitos sistemos neturėtų tapti kliūtimi gamtinių dujų vartotojams pakeisti tiekėją ir turėtų turėti paskirtį atitinkančias funkcijas, kurios leistų galutiniams vartotojams laiku gauti savo suvartojimo duomenis, koreguoti savo energijos vartojimo įpročius, gauti iš to naudos ir sutaupyti gaunant mažesnes sąskaitas. Vartotojų grupėms turėtų būti teikiamos konsultacijos dėl to, kaip naudotis išmaniaisiais skaitikliais, kad būtų didinamas jų energijos vartojimo efektyvumas;

(50) valstybės narės, kurios gamtinių dujų sistemoje išmaniąsias apskaitos sistemas diegia nesistemingai, vartotojams paprašius turėtų leisti sąžiningomis ir pagrįstomis sąlygomis, padengiant susijusias išlaidas, pasinaudoti išmaniųjų skaitiklių įrengimo galimybe ir turėtų suteikti visą aktualią informaciją;

(51) šiuo metu valstybėse narėse, įdiegus išmaniąsias apskaitos sistemas, yra sukurta arba kuriama įvairių duomenų valdymo modelių. Nepriklausomai nuo duomenų valdymo modelio, svarbu, kad valstybės narės nustatytų skaidrias taisykles, pagal kurias būtų galima nediskriminacinėmis sąlygomis prieiti prie duomenų, ir užtikrintų aukščiausio lygio kibernetinį saugumą ir duomenų apsaugą, taip pat duomenis tvarkančių subjektų nešališkumą;

(52) geresnė vartotojų apsauga užtikrinama, kai visiems vartotojams prieinamos veiksmingos ginčų sprendimo priemonės. Valstybės narės turėtų numatyti greitas ir veiksmingas skundų nagrinėjimo procedūras. Informacija apie skundų nagrinėjimą turėtų būti teikiama su vartotojais sudaromose sutartyse ir sąskaitų informacijoje;

(53) vertindamos, kaip veikia jų neteisminio ginčų nagrinėjimo mechanizmai, valstybės narės turėtų atsižvelgti į gamtinių dujų įmonių dalyvavimą ir reikalavimų laikymąsi;

(54) valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, kaip antai teikti lengvatas naudodamosi socialinėmis apsaugos sistemomis, kad būtų užtikrintas būtinas tiekimas pažeidžiamiems vartotojams, ir teikti paramą, skirtą energijos vartojimo efektyvumui didinti bei atsinaujinančių išteklių energijos plėtrai, siekiant tvariai spręsti energijos nepritekliaus problemą, be kita ko, platesniame nepritekliaus kontekste. Tokios priemonės galėtų skirtis, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes atitinkamose valstybėse narėse; tai galėtų būti socialinės arba energetikos politikos priemonės, susijusios su bet kokių sąskaitų už gamtines dujas ir vandenilį apmokėjimu, investicijomis į gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą arba vartotojų apsauga, pavyzdžiui, apsauga nuo atjungimo;

(55) 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacijoje (ES) 2020/1563 ([27]) ir 2023 m. spalio 20 d. Komisijos rekomendacijoje (ES) 2023/2407 ([28]) dėl energijos nepritekliaus išdėstyti gerosios praktikos pavyzdžiai, susiję su energijos nepritekliaus apibrėžimu nacionaliniu lygmeniu, įskaitant tinkamus energijos nepritekliaus matavimo rodiklius, taip pat su struktūrinėmis priemonėmis ir patobulinimais, kurių valstybės narės gali imtis, kad pašalintų pirmines energijos nepritekliaus priežastis. Akcentuojamos investicijos į struktūrines priemones, kuriomis siekiama spręsti žemo namų ir prietaisų energinio naudingumo problemą ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą bei atsinaujinančiųjų išteklių naudojimo plėtrą, taip pat kitos priemonės, kuriomis siekiama suteikti informacijos apie tai, kaip sumažinti sąskaitas už energiją ir pradėti laikytis energijos taupymo praktikos, padėti piliečiams prisijungti prie energetikos bendrijų arba skatinti pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos sprendinių;

(56) atjungimas daro reikšmingą poveikį vartotojų prieigai prie gamtinių dujų tiekimo, kurio jiems reikia visų pirma savo namams šildyti. Gamtinių dujų atjungimas ypač neigiamai veikia energijos nepriteklių patiriančius vartotojus ir pažeidžiamus vartotojus, todėl valstybės narės turėtų imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias tų vartotojų atjungimui dėl ekonominių ar komercinių priežasčių. Valstybės narės gali naudotis įvairiomis priemonėmis ir gerosios praktikos pavyzdžiais, kurie apima, be kita ko, ištisus metus taikomą arba sezoninį atjungimo draudimą, skolos prevenciją ir tvarius sprendinius, kuriais būtų padedama vartotojams, patiriantiems sunkumų apmokėti sąskaitas už energiją. Valstybės narės turėtų nustatyti tinkamiausias priemones atsižvelgdamos į savo nacionalines aplinkybes. Tokios priemonės neturėtų daryti poveikio tinklo operatorių atliekamam laikinam vartotojų atjungimui ekstremaliosios situacijos atveju, apie tai iš anksto nepranešus, jei tas atjungimas vyksta dėl saugos problemų, ir apie tai iš anksto pranešus, kai įmanoma, jei tas atjungimas vyksta dėl techninės priežiūros priežasčių;

(57) vartotojai turi teisę naudotis savo tiekėjų tvarkomomis skundų nagrinėjimo procedūromis, taip pat neteisminio ginčų sprendimo procedūromis, kad jų teisės būtų veiksmingai užtikrinamos ir jie neatsidurtų nepalankioje padėtyje nesutarimo su tiekėjais atveju, visų pirma dėl sąskaitų ar mokėtinos sumos. Tais atvejais, kai vartotojai naudojasi tomis procedūromis, tiekėjai neturėtų nutraukti sutarčių remdamiesi vis dar ginčijamais faktais. Tiek tiekėjai, tiek vartotojai turėtų ir toliau laikytis savo sutartinių teisių ir pareigų, visų pirma tiekti gamtines dujas ir mokėti už tas gamtines dujas, o skundų nagrinėjimo procedūros neturėtų tapti piktnaudžiavimo pagrindu, leidžiančiu vartotojams nevykdyti savo sutartinių įsipareigojimų, įskaitant sąskaitų apmokėjimą. Valstybės narės turėtų įdiegti tinkamas priemones, kuriomis siekiama išvengti, kad tos skundų ar ginčų sprendimo procedūros nebūtų naudojamos iškreiptai;

([27]) 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus (OL L 357, 2020 10 27, p. 35).
([28]) 2023 m. spalio 20 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2023/2407 dėl energijos nepritekliaus (OL L, 2023/2407, 2023 10 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(58) siekiant užtikrinti tiekimo vartotojams tęstinumą, visų pirma, tiekėjo žlugimo atvejais, valstybės narės turėtų nustatyti garantinių tiekėjų skyrimo tvarką arba imtis lygiaverčių priemonių. Turėtų būti įmanoma paskirti garantinį tiekėją arba prieš žlungant tiekėjui, arba jo žlugimo metu. Garantinis tiekėjas gali būti vertikalios integracijos įmonės, kuri taip pat vykdo skirstymo funkcijas, pardavimo padalinys, jei jis atitinka šios direktyvos atskyrimo reikalavimus. Tačiau tai neturėtų reikšti, kad valstybės narės privalo vykdyti tiekimą už tam tikrą fiksuotą minimalią kainą. Tais atvejais, kai valstybė garantinį tiekėją įpareigoja tiekti gamtines dujas vartotojui, kuris negauna rinka grindžiamų pasiūlymų, turėtų būti taikomos šios direktyvos 4 straipsnyje išdėstytos sąlygos, o pareiga gali būti susijusi su reguliuojama kaina tik ta apimtimi, kokia vartotojas turi teisę naudotis reguliuojamomis kainomis. Vertindamos, ar ne namų ūkio vartotojų gauti pasiūlymai yra pagrįsti rinka, valstybės narės turėtų atsižvelgti į individualias komercines ir technines aplinkybes. Jei iki šios direktyvos įsigaliojimo dienos valstybė narė jau yra paskyrusi gamtinių dujų garantinį tiekėją taikydama sąžiningą, skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą, nėra būtina atlikti naują garantinio tiekėjo skyrimo procedūrą;

(59) administracinių leidimų išdavimo procedūrų supaprastinimas ir racionalizavimas ir aiškūs terminai, per kuriuos leidimą išduoti kompetentingos institucijos turi priimti sprendimus, turėtų užtikrinti, kad vandenilio gamybos įrenginių ir vandenilio sistemos infrastruktūros diegimas galėtų vykti tinkama sparta, netrukdant atlikti viešąsias konsultacijas. Turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės praneštų apie padarytą pažangą. Gamtinių dujų vamzdyne transportuojamam dujiniam energijos nešikliui pasikeitus iš gamtinių dujų į (gryną) vandenilį reikia išsaugoti pagal nacionalinę teisę suteiktų teisių, kaip antai licencijų, leidimų, koncesijų ar patvirtinimų, tiesti ir eksploatuoti esamus gamtinių dujų vamzdynus ir kitą tinklo infrastruktūrą tęstinumą. Tas leidimų tęstinumo principas neturėtų daryti poveikio nei vandenilio infrastruktūros techninių saugos reikalavimų galiojimui, nei kompetentingų institucijų galimybei stebėti, kaip tokių reikalavimų laikomasi, ir imtis tinkamų bei proporcingų vykdymo užtikrinimo priemonių, įskaitant galimą leidimų, kuriems taikomas tęstinumo principas, panaikinimą, jei tai pagrįsta. Tai turėtų padėti išvengti nederamos delsos keičiant esamų gamtinių dujų vamzdynų ir kitos tinklo infrastruktūros paskirtį vandeniliui transportuoti. Reikėtų vengti atvejų, kai vandenilio sistemos infrastruktūros leidimų išdavimo sąlygos iš esmės skiriasi, nebent tai būtų pakankamai pagrįsta. Diferencijuotas požiūris į esamų leidimų tęstinumą ar naujų leidimų išdavimą galėtų būti pateisinamas techniniais saugos aspektais. Nuostatos dėl leidimų išdavimo tvarkos turėtų būti taikomos nedarant poveikio tarptautinei ir Sąjungos teisei, įskaitant nuostatas dėl aplinkos ir žmonių sveikatos apsaugos. Kai tinkamai pagrįsta dėl nepaprastųjų aplinkybių, turėtų būti galima ne daugiau kaip vienais metais pratęsti leidimų išdavimo terminus;

(60) pareiškėjų konsultavimas administracinio prašymo išduoti leidimą teikimo ir leidimo išdavimo proceso metu per administracinį kontaktinį punktą turėtų supaprastinti darbą projektų rengėjams ir padidinti efektyvumą ir skaidrumą. Didinti efektyvumą galėtų padėti pareiškėjams suteikiama galimybė pateikti atitinkamus dokumentus skaitmenine forma ir naudotis procedūrų vadovu. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad leidimų išdavimo procedūras įgyvendinančios institucijos aktyviai dalyvautų šalinant likusias kliūtis, įskaitant nefinansines, tokias kaip nepakankamos žinios ar skaitmeninių ir žmogiškųjų išteklių stoka, dėl kurių joms sunku tvarkyti leidimų išdavimo procedūras, kurių skaičius nuolat auga. Leidimų išdavimo procedūroms, skirtoms prijungimui prie perdavimo ar skirstymo tinklo, neturėtų trukdyti administracinių gebėjimų trūkumas. Be to, tokiomis leidimų išdavimo procedūromis neturėtų būti nustatomos kliūtys, susijusios su nacionalinio atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslo pasiekimu;

(61) veiksmingai neatskyrus tinklų nuo gavybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), diskriminacijos pavojus kyla ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikaliai integruotas įmones pakankamai investuoti į savo tinklus;

(62) veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą įmanoma įgyvendinti tik pašalinus vertikaliai integruotoms įmonėms paskatas diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gavyba susijusių interesų, yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygiu yra veiksmingiausia priemonė nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Todėl atskiriant nuosavybę iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad tas pats asmuo neturėtų teisės kontroliuoti gavybos arba tiekimo įmonės ir tuo pačiu metu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu.

Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių turėtų būti draudžiama kontroliuoti gavybos ar tiekimo įmonę arba turėti kokių nors teisių gavybos ar tiekimo įmonės atžvilgiu. Laikantis tų apribojimų gavybos arba tiekimo įmonė turėtų turėti galimybę turėti perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo mažumos dalį;

(63) bet kokia veiklos rūšių atskyrimo sistema turėtų būti veiksminga šalinant gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktus, kad būtų sukurtos paskatos vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti naujiems dalyviams galimybę patekti į rinką pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, ir neturėtų sukurti reguliavimo institucijas pernelyg apsunkinančio reguliavimo režimo;

(64) termino „kontrolė“ apibrėžtis šioje direktyvoje suderinta su Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 ([29]) nuostatomis;

(65) atsižvelgiant į vertikaliuosius ryšius, siejančius elektros energijos ir gamtinių dujų sektorius, veiklos rūšių atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos visuose gamtinių dujų, vandenilio ir elektros sektoriuose, kaip išsamiai išdėstyta šioje direktyvoje;

(66) vandenilio sektoriaus atžvilgiu turėtų būti nedelsiant taikomos vertikaliojo atskyrimo taisyklės. Tai yra tinkamesnė priemonė nei brangus *ex post* atskyrimas, kurio galėtų prireikti tuo atveju, jei sektoriuje išsivystytų stipri vertikalioji integracija;

(67) atskiriant nuosavybę, kad būtų galima užtikrinti visišką tinklo eksploatavimo nepriklausomumą nuo su tiekimu ir gavyba susijusių interesų bei užkirsti kelią keitimuisi bet kokia konfidencialia informacija, tas pats asmuo neturėtų būti ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos, ir įmonės, atliekančios bet kokias gavybos ar tiekimo funkcijas, valdybų nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos valdybos narių ir kontroliuoti kurią nors gavybos arba tiekimo įmonę ar tos įmonės atžvilgiu turėti kokių nors teisių;

(68) paskyrus nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikaliai integruotai įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę, ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai;

(69) jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. įmonė, kuri yra perdavimo sistemos savininkė, buvo vertikaliai integruotos įmonės padalinys, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių;

(70) siekiant visapusiškai apsaugoti vertikaliai integruotų įmonių akcininkų interesus, valstybės narės turėtų turėti galimybę įgyvendinti nuosavybės atskyrimą tiesiogiai parduodant turtą arba padalijant integruotos įmonės akcijas tinklo įmonei ir likusiai tiekimo ir gavybos įmonei, su sąlyga, kad būtų laikomasi iš nuosavybės atskyrimo kylančių reikalavimų;

(71) nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų visapusiškas veiksmingumas turėtų būti užtikrintas specialiomis papildomomis taisyklėmis. Nustatant taisykles dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus sukuriama tinkama reguliavimo sistema, užtikrinanti sąžiningą konkurenciją, pakankamas investicijas, naujų dalyvių galimybę patekti į rinką bei gamtinių dujų ir vandenilio rinkų integraciją. Veiksmingas atskyrimas, pagrįstas nuostatomis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus, turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemos operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų prijungimu prie tinklo ir rinkos integracija vykdant regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti, *inter alia*, užtikrinamas nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikaliai integruotoje įmonėje neatliekamos vadovavimo funkcijos ar kitos atitinkamos funkcijos, kurias atliekant atsiranda galimybės gauti tą pačią informaciją, kuri galėjo būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas;

([29]) 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) (OL L 24, 2004 1 29, p. 1).

(72) siekiant plėtoti konkurenciją gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkose, stambiems ne namų ūkio vartotojams, vykdantiems didelio masto komercinę veiklą, turėtų būti suteikta galimybė pasirinkti tiekėjus ir sudaryti sutartis dėl dujų tiekimo su keliais tiekėjais, kad būtų užtikrintas jų gamtinių dujų ir vandenilio poreikių patenkinimas. Tokie vartotojai turėtų būti apsaugoti nuo į sutartis įtraukiamų sąlygų dėl išimtinių teisių, pagal kurias draudžiama naudotis konkuruojančiais arba papildomais pasiūlymais;

(73) valstybė narė turėtų turėti teisę pasirinkti visišką nuosavybės atskyrimą savo teritorijoje. Jeigu valstybė narė pasinaudoja šia teise, įmonė turėtų neturėti teisės paskirti nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje numatyta kitaip. Be to, įmonė, atliekanti kurią nors gavybos ar tiekimo funkciją, neturėtų tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti visišką nuosavybės atskyrimą pasirinkusios valstybės narės perdavimo sistemos operatoriaus arba turėti kokių nors teisių jo atžvilgiu;

(74) gamtinių dujų vidaus rinkoje esama skirtingų rinkos organizavimo modelių. Priemonės, kurių valstybės narės galėtų imtis siekdamos užtikrinti vienodas sąlygas, turėtų būti grindžiamos imperatyviaisiais bendrojo intereso reikalavimais. Su Komisija turėtų būti konsultuojamasi dėl priemonių suderinamumo su SESV ir kita atitinkama Sąjungos teise;

(75) įgyvendinant veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privačiojo sektorių nediskriminavimo principo. Tuo tikslu tas pats asmuo neturėtų turėti galimybės, pavieniui ar kartu su kitais, pažeisdamas taisykles dėl nuosavybės atskyrimo arba galimybės paskirti nepriklausomą sistemos operatorių, kontroliuoti ir perdavimo sistemos operatorių arba perdavimo sistemų, ir gavybos arba tiekimo įmonių organų sudėtį, balsavimą ar sprendimų priėmimą ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu. Nuosavybės atskyrimo ir sprendimo paskirti nepriklausomą sistemos operatorių srityje, jeigu atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad šio reikalavimo laikomasi, galimybę kontroliuoti, viena vertus, gavybą bei tiekimą, ir, kita vertus, perdavimo veiklą, turėtų turėti dvi atskiros viešosios įstaigos;

(76) visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gavybos veiklos turėtų būti taikomas visoje Sąjungoje ir Sąjungos, ir trečiųjų valstybių įmonių atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla ir tiekimo bei gavybos veikla visoje Sąjungoje būtų viena nuo kitos atskirtos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti veiklos rūšių atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. Kad tos taisyklės būtų vienodai taikomos visoje Sąjungoje, reguliavimo institucijos, priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo, turėtų kuo labiau atsižvelgti į Komisijos nuomonę. Be to, kad būtų užtikrintas Sąjungos tarptautinių įsipareigojimų laikymasis bei solidarumas ir energijos tiekimo saugumas Sąjungoje, Komisija turėtų turėti teisę teikti nuomonę dėl sertifikavimo, susijusią su perdavimo sistemos savininku arba perdavimo sistemos operatoriumi, kurį kontroliuoja asmuo iš trečiosios valstybės. Atlikdama tą vertinimą Komisija turėtų atsižvelgti į komercinius ryšius, kurie galėtų neigiamai paveikti operatoriaus paskatas ir gebėjimą atlikti savo užduotis, taip pat į Sąjungos tarptautinius įsipareigojimus ir visus kitus ypatingus konkretaus atvejo faktus ir aplinkybes. Tokie faktai ir aplinkybės turėtų apimti gamtinių dujų tiekimo mažinimo, pavertimą ginklu ir manipuliavimą rinkomis tyčia sutrikdant gamtinių dujų srautus, kai tai aiškiai gali daryti tiesioginį ir rimtą poveikį esminiams Sąjungos bei valstybių narių tarptautinio saugumo interesams;

(77) svarbi efektyvaus ir tvaraus vandenilio transportavimo sausuma ir jūra priemonė turėtų būti vandenilio vamzdynų tinklai. Dėl didelių kapitalo sąnaudų, reikalingų jiems statyti, vandenilio vamzdynų tinklai galėtų tapti natūraliomis monopolijomis. Gamtinių dujų rinkų reguliavimo patirtis parodė, kaip svarbu užtikrinti atvirą ir nediskriminacinę prieigą prie vamzdynų tinklų, kad būtų išsaugota konkurencija prekių rinkose. Todėl Sąjungos sausumos ir jūriniams vandenilio tinklams turėtų būti taikomi nusistovėję tinklo eksploatavimo principai, pavyzdžiui, prieigos prie tinklų suteikimas trečiosioms šalims;

(78) šioje direktyvoje pateiktos terminų „vandenilio perdavimas“ ir „vandenilio skirstymas“ apibrėžtys turėtų būti grindžiamos atitinkamų tinklo kategorijų funkcijomis ir prijungtos infrastruktūros tipais;

(79) vandenilio jungtis, kaip ir vandenilio tinklus, kurie skirti svarbiam tikslui – sujungti valstybių narių nacionalinius vandenilio tinklus, turėtų eksploatuoti vandenilio perdavimo tinklo operatoriai. Labai ribotais atvejais ir kai vandenilio skirstymo tinklas nustatytas atitinkamame tinklo plėtros plane, jį galima prijungti prie vandenilio perdavimo tinklo kitoje valstybėje narėje. Jeigu tas skirstymo tinklas nėra papildomai prijungtas prie vandenilio

perdavimo ar skirstymo tinklo toje valstybėje narėje, kurioje tas vandenilio skirstymo tinklas ir yra, jis turėtų būti eksploatuojamas kaip vandenilio skirstymo tinklas;

(80) vandenilio skirstymo tinklams, kurių pagrindinis tikslas – tiekti vandenilį tiesiogiai prijungtiems vartotojams, turėtų būti taikoma lengvesnė su vertikaliuoju atskyrimu ir tinklo planavimu susijusi reguliavimo tvarka. Tokie tinklai neturėtų apimti vandenilio jungčių arba jungčių su stambia infrastruktūra, pavyzdžiui, terminalais arba didelėmis požeminėmis saugyklomis, išskyrus atvejus, kai atitinkamas tinklas yra pakeistos paskirties gamtinių dujų tinklas, arba su vandenilio jungtimis. Kai didelė požeminė saugykla sujungiama su skirstymo sistema ir jų abiejų paskirtis buvo pakeista naudoti vandeniliui, vandeniliui transportuoti tarp jų gali būti pastatytas naujas trumpas jungiamasis vamzdynas, taip išplečiant esamą skirstymo sistemą. Tačiau mažesnių požeminių ar antžeminių vandenilio saugyklų, įskaitant lengvai pagaminamus vandenilio laikymo įrenginius, prijungimas prie vandenilio skirstymo tinklų neturėtų būti ribojamas, nes tikimasi, kad jie atliks itin svarbų vaidmenį balansuojant tuos tinklus;

(81) vandenilio tinklų eksploatavimas turėtų būti atskirtas nuo energijos gamybos ir tiekimo veiklos, kad būtų išvengta tinklo operatorių interesų konfliktų rizikos. Struktūrinis vandenilio perdavimo tinklų nuosavybės ir dalyvavimo vykdant energijos gamybos ir tiekimo veiklą atskyrimas užtikrina, kad tokių interesų konfliktų nebus. Valstybės narės turėtų galėti remtis alternatyviu integruotų vandenilio perdavimo tinklo operatorių veiklos atskyrimo modeliu ir jį taikyti gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams, kuriems taikomas nepriklausomų perdavimo operatorių veiklos atskyrimo modelis, ir esamiems vertikaliai integruotiems vandenilio tinklams. Gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriai, kuriems pagal šią direktyvą taikoma nukrypti leidžianti nuostata, turėtų būti laikomi sertifikuotais nustatant jų tinkamumą naudoti integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus modelį. Valstybės narės taip pat turėtų turėti galimybę leisti taikyti nepriklausomo vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus modelį, kad vertikaliai integruotų vandenilio perdavimo tinklų savininkai galėtų išlaikyti savo tinklų nuosavybę, kartu užtikrinant nediskriminacinį tokių tinklų eksploatavimą;

(82) nors bendras vandenilio tinklų ir gamtinių dujų ar elektros tinklų eksploatavimas gali sukurti sinergiją ir todėl turėtų būti leidžiamas, vandenilio perdavimo tinklų eksploatavimo veikla turėtų būti organizuojama kaip atskiro juridinio subjekto veikla, kad būtų užtikrintas finansavimo ir prieigos tarifų naudojimo skaidrumas. Nuo šio reikalavimo nukrypti leidžiančiomis nuostatomis dėl teisinio horizontaliojo atskyrimo turėtų būti leidžiama naudotis tik laikinai, jei reguliavimo institucijų atlikta sąnaudų ir naudos analizė ir poveikio vertinimas yra teigiami. Atsižvelgiant į Estijos, Latvijos ir Lietuvos atokumą ir ribotą jų rinkos dydį, joms turėtų būti automatiškai leista iki 2031 m. naudotis tokiomis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis. Bet kuriuo atveju, aiškiai ir skaidriai atskiriant sąskaitas, kurias stebėtų reguliavimo institucijos, turėtų būti užtikrintas finansavimo ir prieigos tarifų naudojimo skaidrumas. Siekiant užtikrinti visišką reguliuojamo turto bazės atskyrimo skaidrumą, tais atvejais, kai vandenilio tinklo operatorius yra įmonės, vykdančios gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo ar skirstymo veiklą, dalis, tinklo operatorius turėtų reguliavimo institucijai pateikti sąrašą, kuriame būtų išsamiai nurodytas įmonės infrastruktūros turtas, susijęs su tinklo paskirstymu naudoti vandeniliui arba gamtinėms dujoms. Tas sąrašas turėtų būti atnaujinamas pagal įprastas sąskaitų audito procedūras;

(83) siekiant užtikrinti reguliuojamos veiklos sąnaudų ir finansavimo skaidrumą, vandenilio perdavimo tinklo eksploatavimo veikla turėtų būti atskirta nuo kitų energijos nešiklių tinklo eksploatavimo veiklos, bent jau su tinklo operatorių teisine forma ir apskaita susijusiais aspektais. Vandenilio perdavimo tinklo operatorių veiklos rūšių teisinio atskyrimo tikslais turėtų būti laikoma, kad pakanka gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriaus grupės struktūroje įsteigti patronuojamąją įmonę arba atskirą teisės subjektą ir nebūtina funkciškai atskirti valdymo arba atskirti vadovybės ar darbuotojų. Tokiu būdu reguliuojamos veiklos sąnaudų ir finansavimo skaidrumas turėtų būti užtikrinamas neprarandant sinergijos ir su sąnaudomis susijusių pranašumų, kuriuos galėtų suteikti kelių tinklų eksploatavimas;

(84) siekiant užtikrinti konkurenciją ir vienodas sąlygas vandenilio tiekimo rinkoje, trečiosioms šalims turėtų būti suteikiama prieiga prie vandenilio tinklų. Reguliuojama trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio tinklų remiantis reguliuojamais prieigos tarifais ilgainiui turėtų būti standartizuota taisyklė. Siekiant vandenilio rinkos plėtros etapu užtikrinti operatoriams būtiną lankstumą ir sumažinti administracines išlaidas, valstybės narės turėtų turėti galimybę iki 2032 m. gruodžio 31 d. leisti taikyti trečiųjų šalių prieigą, dėl kurios susitariama derybų būdu;

(85) vandeniliui taip pat gali būti naudojamos tik natūraliai susidariusių gamtinių dujų požeminių saugyklų dalys, pavyzdžiui, druskų kavernos, vandeningieji sluoksniai ir neatsinaujinantys gamtinių dujų telkiniai. Tų didelių požeminių vandenilio saugyklų yra nedaug ir jos yra netolygiai išsidėsčiusios valstybėse narėse. Atsižvelgiant į tai, kad jos gali būti naudingos vandenilio transportavimo ir vandenilio rinkų veikimui, siekiant užtikrinti rinkos

dalyviams vienodas sąlygas, trečiųjų šalių prieiga prie tokių didelių požeminių saugyklų galiausiai turėtų būti reguliuojama. Tačiau vandenilio rinkų plėtros etape valstybės narės turėtų turėti galimybę iki 2032 m. gruodžio 31 d. lanksčiai taikyti ir derybinės prieigos tvarką;

(86) numatoma, kad vandenilis ir iš vandenilio gauti produktai (pavyzdžiui, amoniakas arba skystieji organiniai vandenilio nešikliai) bus importuojami į Sąjungą ir transportuojami jos viduje. Tačiau kol kas neaišku, kokiomis priemonėmis ir kokia forma vandenilis bus transportuojamas – tikėtina, kad bus naudojamos ir tarpusavyje konkuruos įvairios priemonės ir formos. Šia direktyva nustatoma dujinio vandenilio infrastruktūros ir rinkų reguliavimo sistema. Todėl tik tuo atveju, jei konkurencinės dujinio vandenilio rinkos atsiradimui užtikrinti yra svarbios kitos vandenilio ar iš jo gautų produktų formos ir joms skirti įrenginiai, šioje direktyvoje turėtų būti nustatomas jų vaidmuo ir jiems taikomos taisyklės;

(87) laivais transportuojamo skystojo vandenilio arba skystojo amoniako iškrovimo ir konversijos į dujinį vandenilį terminalai yra naudojami vandeniliui importuoti, tačiau jie konkuruoja su kitomis vandenilio transportavimo priemonėmis. Nors turėtų būti užtikrinta trečiųjų šalių prieiga prie tokių terminalų, siekiant sumažinti operatorių ir reguliavimo institucijų administracines išlaidas valstybės narės turėtų numatyti, trečiųjų šalių prieigos, dėl kurios susitariama derybų būdu, sistemą. Laikymas terminale, prie kurio trečiajai šaliai suteikta prieiga, turėtų būti proporcingas terminalo pajėgumui konvertuoti vandenilį ir įleisti jį tinklą. Tačiau trečiųjų šalių prieigos prie sunkvežimių pakrovimo paslaugų įgyvendinimas gali būti nebūtinas, jeigu tokia veikla nėra papildoma paslauga, susijusi su vėlesne vandenilio konversija ir įleidimu į tinklą;

(88) valstybės narės gali nuspręsti laipsniškai atsisakyti gamtinių dujų, kad pasiektų Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytą poveikio klimatui neutralumo tikslą arba dėl kitų techninių priežasčių. Svarbu nustatyti aiškią reguliavimo sistemą, pagal kurią būtų galima atsisakyti suteikti prieigą ir galbūt atjungti tinklo naudotojus, kad būtų pasiekti tie politikos tikslai. Turėtų būti įmanoma atsisakyti suteikti tinklo naudotojams prieigą prie infrastruktūros arba atjungti juos nuo infrastruktūros, kurios eksploatavimas bus nutrauktas pagal tinklo plėtros planą perdavimo lygmeniu arba jei eksploatavimo nutraukimas yra numatytas skirstymo lygmeniu. Be to, reikėtų imtis tinkamų priemonių siekiant apsaugoti tinklo naudotojus tokiomis aplinkybėmis, taip pat svarbu, kad sprendimai dėl atsisakymo suteikti prieigą ir atjungimo būtų priimami pagal reguliavimo institucijų parengtus objektyvius, skaidrius ir nediskriminacinius kriterijus;

(89) esamiems vertikaliai integruotiems vandenilio tinklams turėtų būti leidžiama prašyti leisti nukrypti nuo šios direktyvos reikalavimų, jei tie tinklai nėra reikšmingai išplėsti ir jei tokia nukrypti leidžianti nuostata nedaro žalingo poveikio konkurencijai arba vandenilio infrastruktūros ar rinkos plėtrai; tai turi būti reguliariai tikrinama;

(90) vietiniai vandenilio klasteriai turėtų būti svarbi Sąjungos vandenilio ekonomikos dalis. Vandenilio rinkos plėtros etapu tokiems klasteriams galėtų būti taikomi supaprastinti reguliavimo reikalavimai, visų pirma kiek tai susiję su nuosavybės atskyrimo taikymu tinklams, kurie tiekia rinkos dalyviams tokiuose klasteriuose. Atitinkamais supaprastintais reguliavimo reikalavimais taip pat turėtų būti atsižvelgiama į poreikį lanksčiai reguliuoti tiesiogines vamzdyno jungtis tarp vandenilio gamintojų ir atskirų vartotojų;

(91) importuojamam arba eksportuojamam vandeniliui transportuoti gali būti naudojami su trečiosiomis valstybėmis jungiantys vamzdynai. Vandenilio vamzdynams į trečiąsias valstybes ir iš jų ši direktyva turėtų būti taikoma tik valstybių narių teritorijoje. Vandenilio jungčių su trečiosiomis valstybėmis eksploatavimo taisyklės turėtų būti įtvirtintos Sąjungos ir prijungtų trečiųjų valstybių tarptautiniame susitarime. Toks tarptautinis susitarimas neturėtų būti laikomas būtinu, jei valstybė narė, prijungta arba ketinanti būti prijungta vandenilio jungtimi, derasi dėl\ tarpvyriausybinio susitarimo su atitinkamomis trečiosiomis valstybėmis ir jį sudaro pagal šioje direktyvoje numatytą įgaliojimo procedūrą, kad būtų užtikrinta nuosekli reguliavimo sistema ir nuoseklus jos taikymas visai infrastruktūrai;

(92) siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos vandenilio tinklų veikimą, vandenilio tinklo operatoriai turėtų būti atsakingi už tinklo eksploatavimą, priežiūrą ir plėtrą, glaudžiai bendradarbiaudami su kitais vandenilio tinklo operatoriais, taip pat su kitais sistemos operatoriais, su kuriais jų tinklai yra arba gali būti sujungti, be kita ko, siekiant palengvinti energetikos sistemos integraciją;

(93) vandenilio perdavimo tinklo operatoriai turėtų sukurti pakankamą tarpvalstybinio vandenilio transportavimo pajėgumą, kad patenkintų visus ekonomiškai pagrįstus ir techniškai įgyvendinamus tokio pajėgumo poreikius ir taip sudarytų sąlygas rinkos integracijai;

(94) pagal ES vandenilio strategiją svarbu sutelkti dėmesį į gryno vandenilio transportavimą ir naudojimą. Tuo požiūriu svarbu, kad vandenilio sistema, atsižvelgiant į vandenilio galutinių naudotojų kokybės reikalavimus, būtų transportuojamas, laikomas ir tvarkomas didelio grynumo vandenilis, o ne į gamtinių dujų sistemą įmaišytas vandenilis. Taip pat svarbu, kad vandenilio kokybės standartuose būtų nustatyti tolesni kriterijai, pagal kuriuos būtų nustatomi bendrai priimtini vandenilio grynumo lygiai. Būtina, kad Europos standartizacijos organizacijos, vykdydamos techninės standartizacijos procesą, apibrėžtų priimtinų vandenilio grynumo lygių diapazoną ir kitus atitinkamus vandenilio kokybės parametrus, pavyzdžiui, pašalines priemaišas;

(95) kai kuriais atvejais, be kita ko, priklausomai nuo vandenilio tinklų topografijos ir prie vandenilio tinklų prijungtų galutinių naudotojų skaičiaus, gali tapti būtina, kad vandenilio tinklo operatoriai valdytų vandenilio kokybę (pavyzdžiui, grynintų vandenilį). Todėl reguliavimo institucijos turėtų pavesti vandenilio tinklo operatoriams užtikrinti veiksmingą vandenilio kokybės valdymą savo tinkluose, kai tai būtina sistemos valdymui. Vykdydami tokią veiklą vandenilio tinklo operatoriai turėtų užtikrinti galutiniams naudotojams stabilią vandenilio kokybę, be kita ko, sektoriuose, kuriuose sunku mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, laikydamiesi taikytinų vandenilio kokybės standartų;

(96) jei gamtinių dujų sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai atsisako patenkinti prieigos ar prijungimo prie tinklo prašymus dėl pajėgumų trūkumo, jie tokį atsisakymą turėtų tinkamai pagrįsti, ir turėtų būti reikalaujama, kad gamtinių dujų sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai savo sistemą patobulintų, jog būtų sudarytos sąlygos prašomam prijungimui ar prieigai, jei tai ekonomiškai naudinga ir vadovaujantis atitinkamu planavimo darbu;

(97) reikėtų šalinti ir gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimo kliūtis, kurios kyla dėl to, kad Sąjungos rinkos taisyklės netaikomos gamtinių dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų. Reikia užtikrinti, kad dvi ar daugiau valstybių narių jungiančioms gamtinių dujų perdavimo linijoms taikomos taisyklės taip pat būtų taikomos Sąjungoje esančioms gamtinių dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų. Tai turėtų užtikrinti teisinės sistemos nuoseklumą Sąjungoje, kartu išvengiant konkurencijos iškraipymo Sąjungos energijos vidaus rinkoje ir neigiamo poveikio tiekimo saugumui. Tai taip pat turėtų padidinti skaidrumą ir suteikti teisinio tikrumo rinkos dalyviams, visų pirma į gamtinių dujų infrastruktūrą investuojantiems subjektams ir sistemos naudotojams, taikomo teisinio režimo atžvilgiu;

(98) valstybės narės ir Energijos bendrijos sutarties ([30]) Susitariančiosios Šalys turėtų glaudžiai bendradarbiauti visais klausimais, susijusiais su integruotos ir dekarbonizuotos gamtinių dujų rinkos kūrimu, ir neturėtų imtis jokių priemonių, kurios keltų grėsmę tolesnei gamtinių dujų rinkų integracijai arba tiekimo saugumui valstybėse narėse ir Susitariančiosiose Šalyse. Tai galėtų apimti bendradarbiavimą dėl gamtinių dujų laikymo pajėgumų ir ekspertų kvietimą į atitinkamas regionines gamtinių dujų rizikos grupes;

(99) vamzdynai, jungiantys trečiosios valstybės naftos ar gamtinių dujų gavybos objektą su apdorojimo įrenginiu arba galutiniu pakrantės iškrovimo terminalu valstybėje narėje, turėtų būti laikomi gavybos tinklais. Vamzdynai, jungiantys naftos ar gamtinių dujų gavybos objektą valstybėje narėje su apdorojimo įrenginiu arba galutiniu pakrantės iškrovimo terminalu trečiojoje valstybėje, šios direktyvos tikslais neturėtų būti laikomi gavybos tinklais, nes tokie vamzdynai veikiausiai nedaro reikšmingo poveikio energijos vidaus rinkai;

(100) perdavimo sistemos operatoriai turėtų galėti laisvai sudaryti techninius susitarimus su trečiosios valstybės perdavimo sistemos operatoriais ar kitais subjektais dėl klausimų, susijusių su perdavimo sistemų eksploatavimu ir sujungimu, su sąlyga, kad tokių susitarimų turinys yra suderinamas su Sąjungos teise;

(101) perdavimo sistemos operatorių ar kitų subjektų techniniai susitarimai dėl perdavimo linijų eksploatavimo turėtų likti galioti su sąlyga, kad jie atitinka Sąjungos teisę ir atitinkamus reguliavimo institucijos sprendimus;

(102) kai tokie techniniai susitarimai yra sudaryti, pagal šią direktyvą nereikalaujama sudaryti valstybės narės ir trečiosios valstybės tarptautinio susitarimo arba Sąjungos ir trečiosios valstybės susitarimo dėl atitinkamos gamtinių dujų perdavimo linijos eksploatavimo;

([30]) OL L 198, 2006 7 20, p. 18.

(103) gamtinių dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų ši direktyva turėtų būti taikoma tik valstybių narių teritorijoje. Jūrinėms gamtinių dujų perdavimo linijoms ši direktyva turėtų būti taikoma valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, teritorinėje jūroje;

(104) pagal šią direktyvą turėtų būti įmanoma, kad esami valstybės narės ir trečiosios valstybės sudaryti susitarimai dėl perdavimo linijų eksploatavimo liktų galioti;

(105) dėl susitarimų su trečiosiomis valstybėmis arba tų susitarimų dalių, kurie gali daryti poveikį Sąjungos bendroms taisyklėms, turėtų būti nustatyta nuosekli ir skaidri procedūra, pagal kurią valstybei narei jos prašymu galima leisti iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe dėl perdavimo linijos arba gavybos tinklo tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės eksploatavimo. Dėl šios procedūros neturėtų būti atidedamas šios direktyvos įgyvendinimas, ji neturėtų daryti poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui ir turėtų būti taikoma galiojantiems ir naujiems susitarimams;

(106) jeigu akivaizdu, kad susitarimo dalykas iš dalies priklauso Sąjungos, o iš dalies – valstybės narės kompetencijos sričiai, itin svarbu užtikrinti glaudų tos valstybės narės ir Sąjungos institucijų bendradarbiavimą;

(107) siekiant užtikrinti vienodas šios direktyvos įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti sprendimus, kuriais valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ([31]);

(108) energijos tiekimo saugumas – esminė visuomenės saugumo sudedamoji dalis, todėl jis glaudžiai susijęs su veiksmingu gamtinių dujų vidaus rinkos veikimu ir valstybių narių izoliuotų gamtinių dujų rinkų integravimu. Gamtinės dujos Sąjungos piliečius gali pasiekti tik tinklais. Veikiančios atviros gamtinių dujų rinkos, ypač tinklai ir kitas su gamtinių dujų tiekimu susijęs turtas, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Sąjungos piliečių gerovei. Todėl asmenims iš trečiųjų valstybių turėtų būti leidžiama kontroliuoti perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių tik tuomet, jei jie laikosi veiksmingo atskyrimo reikalavimų, kurie taikomi Sąjungoje. Nedarant poveikio Sąjungos savo tarptautiniams įsipareigojimams, Sąjunga mano, kad gamtinių dujų perdavimo sistemos sektorius yra labai svarbus Sąjungai, todėl reikia papildomų apsaugos priemonių, susijusių su energijos tiekimo į Sąjungą saugumo išsaugojimu, kad nekiltų grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui Sąjungoje bei Sąjungos piliečių gerovei. Siekiant užtikrinti energijos tiekimo į Sąjungą saugumą, visų pirma būtina įvertinti tinklo veikimo nepriklausomumą, Sąjungos ir atskirų valstybių narių priklausomumo nuo energijos tiekimo iš trečiųjų valstybių lygį ir vidaus bei išorės prekybai energija bei investicijoms į energetiką konkrečioje trečiojoje valstybėje taikomas sąlygas. Todėl energijos tiekimo saugumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į faktines kiekvieno atvejo aplinkybes, taip pat į teises ir pareigas, kylančias pagal tarptautinę teisę, visų pirma pagal Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės tarptautinius susitarimus. Kai tikslinga, Komisija turėtų pateikti rekomendacijas derėtis dėl atitinkamų susitarimų su trečiosiomis valstybėmis, kuriais sprendžiamas energijos tiekimo į Sąjungą saugumo klausimas, arba įtraukti būtinus klausimus kitose derybose su tomis trečiosiomis valstybėmis;

(109) reikėtų imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti, kad prieigos prie transportavimo tarifai būtų skaidrūs ir nediskriminaciniai. Tie tarifai visiems naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant. Kai gamtinių dujų saugyklų, laikymo vamzdyne ar papildomų paslaugų rinka yra pakankamai konkurencinė, prieiga galėtų būti suteikiama remiantis skaidriais ir nediskriminaciniais rinkos pagrindu veikiančiais mechanizmais;

(110) būtina užtikrinti gamtinių dujų laikymo sistemos operatorių nepriklausomumą, kad trečiosios šalys turėtų geresnes galimybes naudotis gamtinių dujų saugyklomis, kurios yra techniškai arba ekonomiškai būtinos siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema tiekimo vartotojams tikslais. Todėl gamtinių dujų saugyklas turėtų valdyti teisiškai atskirti subjektai, turintys veiksmingas teises priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris būtinas saugyklų techninei priežiūrai, eksploatavimui ir plėtrai. Taip pat reikia padidinti informacijos apie trečiosioms šalims siūlomus gamtinių dujų laikymo pajėgumus skaidrumą nustatyti valstybėms narėms pareigą nustatyti ir paskelbti nediskriminacinę ir aiškią sistemą, pagal kurią būtų nustatoma tinkama gamtinių dujų saugyklų reguliavimo tvarka. Ta pareiga neturėtų būti reikalaujama naujo sprendimo dėl teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis tvarkos, bet turėtų būti gerinamas

([31]) 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis tvarkos skaidrumas. Strateginio pobūdžio duomenų atveju arba tuo atveju, jei gamtinių dujų saugykla naudojasi tik vienas naudotojas, ypač svarbūs neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumo reikalavimai;

(111) nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygmeniu. Tačiau diskriminavimo pavojus suteikiant trečiajai šaliai prieigą ir investuojant skirstymo lygmeniu yra mažesnis nei perdavimo lygmeniu, nes perdavimo lygmeniu perkrova ir gavybos interesų poveikis paprastai yra didesni nei skirstymo lygmeniu. Siekiant mažmeniniu lygiu sudaryti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą reikėtų stebėti, kad jie negalėtų naudotis savo vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio vartotojų ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu;

(112) valstybės narės turėtų imtis konkrečių priemonių, kad padėtų plačiau naudoti tvarų biometaną ar kitų rūšių dujas, kurias techniškai įmanoma saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti, kurių gamintojams turėtų būti suteikta nediskriminacinė prieiga prie tos sistemos, su sąlyga, kad tokia prieiga būtų nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje numatyta kitaip;

(113) dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamintojai dažnai yra prijungti prie skirstymo tinklo. Siekiant skatinti jų plėtrą ir rinkos integraciją, svarbu, kad jie įgytų nekliudomą prieigą prie didmeninės rinkos ir atitinkamų virtualiųjų prekybos taškų. Dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų patekimą į didmeninę rinką reikėtų palengvinti pateikiant įleidimo ir išleidimo sistemos apibrėžtį, pagal kurią būtų galima įtraukti skirstymo sistemas ir taip galiausiai užtikrinti, kad visi gamybos įrenginiai turėtų galimybę patekti į rinką, nepriklausomai nuo to, ar jie prijungti prie skirstymo arba perdavimo sistemos. Be to, Reglamente (ES) 2024/1789 numatyta, kad skirstymo sistemos operatoriai ir perdavimo sistemos operatoriai turi bendradarbiauti, kad sudarytų sąlygas srautams priešinga kryptimi – iš skirstymo tinklo į perdavimo tinklą – arba taikytų alternatyvias priemones, kurios palengvintų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų integraciją į rinką;

(114) siekiant išvengti neproporcingos finansinės ir administracinės naštos mažiems skirstymo sistemos operatoriams, valstybės narės turėtų turėti galimybę prireikus netaikyti atitinkamoms įmonėms teisinių atskyrimo reikalavimų;

(115) tais atvejais, kai siekiant užtikrinti optimalų integruoto energijos tiekimo, kuriam taikomi atskiri eksploatavimo standartai, veiksmingumą naudojama uždara skirstymo sistema arba kai uždarą skirstymo sistemą daugiausiai naudoja sistemos savininkas, turėtų būti galima skirstymo sistemos operatoriui netaikyti pareigų, kurios dėl ypatingo skirstymo sistemos operatoriaus ir sistemos naudotojų santykių pobūdžio būtų bereikalinga administracinė našta. Uždarų skirstymo sistemų galėtų būti pramonės, prekybos ar bendrų paslaugų teritorijose, pavyzdžiui, geležinkelio stočių pastatuose, oro uostuose, ligoninėse, didelėse stovyklavietėse, kuriose integruotai teikiamos paslaugos, ar chemijos pramonės gamyklose dėl specializuoto jų veiklos pobūdžio;

(116) į gamtinių dujų sistemą integruojant vis daugiau dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, Sąjungoje transportuojamų ir vartojamų dujų kokybė keisis. Siekiant užtikrinti efektyvų gamtinių dujų sistemos veikimą, perdavimo sistemos operatoriai turėtų būti atsakingi už dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose. Kai dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos įleidžiamos skirstymo lygmeniu ir kai reikia valdyti jų poveikį dujų kokybei, reguliavimo institucijos gali pavesti skirstymo sistemos operatoriams užtikrinti efektyvų dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose. Vykdydami dujų kokybės valdymo užduotis, perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai turėtų laikytis taikytinų dujų kokybės standartų;

(117) kad gamtinių dujų vidaus rinka tinkamai veiktų, reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų. Nuostatos, susijusios su reguliavimo institucijai skirto biudžeto vykdymo savarankiškumu, turėtų būti įgyvendinamos pagal nacionaliniame biudžeto įstatyme ir nacionalinėse taisyklėse nustatytą sistemą. Tinkama rotacijos sistema prisidedant prie reguliavimo institucijos nepriklausomumo nuo bet kokių politinių ar ekonominių interesų ar kišimosi, valstybės narės turėtų turėti galimybę deramai atsižvelgti į turimus žmogiškuosius išteklius ir į valdybos dydį;

(118) siekiant visiems rinkos dalyviams, taip pat ir naujiems rinkos dalyviams, užtikrinti veiksmingą galimybę patekti į rinką, būtini nediskriminaciniai ir išlaidas atspindintys balansavimo mechanizmai. Tai turėtų būti pasiekiama suformuojant skaidrius, rinkos pagrindu veikiančius gamtinių dujų tiekimo ir pirkimo mechanizmus, reikalingus atsižvelgiant į balansavimo reikalavimus. Reguliavimo institucijos turėtų atlikti aktyvų vaidmenį užtikrinant, kad

balansavimo kainos būtų nediskriminacinės ir atspindėtų išlaidas. Tuo pat metu turėtų būti numatytos tinkamos skatinimo priemonės, siekiant subalansuoti paduodamą ir paimamą dujų kiekį ir nesukelti pavojaus sistemai;

(119) reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikta teisė nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, pagal kurias apskaičiuojami tarifai, remiantis į perdavimo sistemos operatoriaus, skirstymo sistemos operatoriaus arba suskystintų gamtinių dujų sistemos operatoriaus pasiūlymu arba į pasiūlymu, dėl kurio susitarė tie operatoriai ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindėtų išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl paklausos valdymo priemonių;

(120) reguliavimo institucijos, glaudžiai bendradarbiaudamos su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – ACER), įsteigta Reglamentu (ES) 2019/942, turėtų skatinti atvirą, konkurencinę, saugią ir aplinkos atžvilgiu tvarią vandenilio rinką su netrikdomais tarpvalstybiniais srautais. Kad vandenilio vidaus rinka tinkamai veiktų, reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais;

(121) reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų arba vandenilio įmonių ir pačioms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas savo pareigų nevykdančioms gamtinių dujų įmonėms arba vandenilio įmonėms arba pasiūlyti, kad tokias sankcijas skirtų kompetentingas teismas. Reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles, nuspręsti imtis tinkamų priemonių, kuriomis, skatinant tinkamam gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos veikimui būtiną konkurenciją, būtų užtikrinama nauda vartotojams. Viena galima priemonė, kurią galima panaudoti veiksmingai konkurencijai skatinti ir tinkamam rinkos veikimui užtikrinti, yra dujų perdavimo programų sukūrimas;

(122) reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, kad jos galėtų prisidėti užtikrinant aukštus rinkos atvėrimą atitinkančius viešųjų paslaugų standartus, apsaugant pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinant visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Tos nuostatos neturėtų daryti poveikio nei Komisijos įgaliojimams dėl konkurencijos taisyklių taikymo, įskaitant Sąjungos masto įmonių susijungimų tikrinimą, nei vidaus rinkos taisyklėms, pavyzdžiui, laisvam kapitalo judėjimui. Nepriklausoma įstaiga, į kurią turėtų teisę kreiptis reguliavimo institucijos sprendimo poveikį patirianti šalis, galėtų būti teismas ar kita teisminė įstaiga, turinti įgaliojimus atlikti teisminę peržiūrą;

(123) bet koks reguliavimo institucijų įgaliojimų suderinimas turėtų apimti įgaliojimus teikti paskatas įmonėms ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas įmonėms arba pasiūlyti, kad tokias sankcijas skirtų kompetentingas teismas skirtų. Be to, reguliavimo institucijoms turėtų turėti įgaliojimus reikalauti iš įmonių reikiamos informacijos, atlikti tinkamus ir pakankamus tyrimus bei spręsti ginčus;

(124) siekdamos užtikrinti skaidrumą, reguliavimo institucijos ir ACER turėtų teikti informaciją apie vandenilio rinką, įskaitant tokius aspektus, kaip pasiūla ir paklausa, transportavimo infrastruktūra, paslaugos kokybė, tarpvalstybinė prekyba, investicijos, didmeninės ir vartotojų kainos, taip pat rinkos likvidumas;

(125) perdavimo sistemos operatoriams tenka svarbus vaidmuo užtikrinti ekonomiškai efektyvias investicijas į gamtinių dujų ir vandenilio tinklus. Siekiant užtikrinti optimalų su įvairiais energijos nešikliais susijusį planavimą ir panaikinti atotrūkį tarp skirtingų nacionalinių ir Sąjungos masto tinklų planavimo metodų, turėtų būti nustatyti papildomi nuoseklaus planavimo reikalavimai. Siekiant užtikrinti ekonomiškai efektyvų infrastruktūros diegimą ir išvengti neišnaudojamo turto atvejų, planuojant tinklus turėtų būti atsižvelgiama ir į stiprėjančias sąsajas tarp gamtinių dujų ir elektros energijos, taip pat vandenilio ir, kai taikytina, centralizuoto šilumos tiekimo. Be turto, susijusio su elektros energijos konversija į gamtines dujas, vandenilio ir elektros energijos tarpusavio sąsajos taip pat gali apimti vandenilio jėgaines. Tinklų planavimas turėtų būti skaidrus ir suteikti galimybę dalyvauti atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams. Tuo tikslu turėtų būti reikalaujama, kad operatoriai plačiai konsultuotųsi su suinteresuotaisiais subjektais. Europos mokslo patariamoji taryba klimato kaitos klausimais, įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 401/2009 ([32]), gali pateikti nuomonę dėl jungtinių scenarijų. Vandeniliui skirtu tinklo plėtros planu turėtų būti siekiama naudoti vandenilį tuose sektoriuose, kurių priklausomybę nuo

([32]) 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 401/2009 dėl Europos aplinkos agentūros bei Europos aplinkos informacijos ir stebėjimo tinklo (OL L 126, 2009 5 21, p. 13).

iškastinio kuro sunku sumažinti ir kuriuose nėra kitų efektyvesnio energijos vartojimo ir ekonomiškai efektyvesnių alternatyvų;

(126) taikant kolokaciją, vandenilio gamyba ir vartojimas vyksta toje pačioje vietoje arba yra kuo arčiau vienas kito, taip užtikrinant stabilią vandenilio kokybę galutinio naudojimo atžvilgiu ir kuo labiau sumažinant išlaidas bei poveikį aplinkai, taip pat vandenilio nuotėkius, susijusius su transportavimu. Vandenilio tinklo operatoriai turėtų bendradarbiauti su prijungtų ir kaimyninių vandenilio tinklų operatoriais, kad būtų užtikrinta kuo veiksmingesnė jungtis;

(127) rengiant tinklo plėtros planą svarbu, kad infrastruktūros operatoriai atsižvelgtų į 2021 m. rugsėjo 28 d. Komisijos rekomendacijoje „Dėl principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ praktinio taikymo. Principo įgyvendinimo priimant sprendimus energetikos ir kituose sektoriuose gairės ir pavyzdžiai“ nustatytą principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ir sistemos efektyvumo principą, visų pirma numatytą vartojimą, naudojamą rengiant jungtinį scenarijų. Pirmenybė turėtų būti teikiama su paklausa susijusiems sprendiniams, kai tik jie yra ekonomiškai efektyvesni už investicijas į infrastruktūrą;

(128) ES energetikos sistemos integravimo strategijoje atkreipiamas dėmesys į koordinuojamo energetikos sistemos planavimo ir eksploatavimo svarbą siekiant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų. Todėl reikia parengti tinklo plėtros planus, grindžiamus jungtiniu scenarijumi, parengtu tarpsektoriniu pagrindu. Gebėdami ir toliau identifikuoti atskirus sektorinius tinklo modelius ir atskirus skyrius jungtinio tinklo plėtros plano atveju, infrastruktūros operatoriai turėtų siekti aukštesnio lygio integracijos, atsižvelgdami į sistemos poreikius, susijusius ne vien su konkrečiais energijos nešikliais;

(129) tinklo plėtros planai yra svarbus elementas siekiant nustatyti infrastruktūros spragas ir teikti informaciją apie infrastruktūrą, kurią reikia sukurti arba kurios eksploatavimą galima nutraukti, kad ją būtų galima panaudoti kitiems tikslams, kaip antai vandeniliui transportuoti. Tai galioja nepaisant to, koks tinklo operatorių veiklos atskyrimo modelis pasirinktas;

(130) tinklo plėtros plane pateikta informacija apie infrastruktūrą, kurios eksploatavimą galima nutraukti, gali reikšti, kad tos infrastruktūros bus atsisakyta visam laikui ją paliekant nenaudojamą, ją išmontuojant arba pateikiant ją naudoti kitiems tikslams, pavyzdžiui, vandeniliui transportuoti. Siekiant didesnio su infrastruktūra susijusio skaidrumo atsižvelgiama į tai, kad pakeisti infrastruktūros paskirtį yra palyginti pigiau nei pastatyti naują infrastruktūrą, todėl tai turėtų sudaryti sąlygas ekonomiškai efektyviai pertvarkai;

(131) valstybėse narėse, kuriose bus plėtojamas vandenilio skirstymo tinklas, vandenilio infrastruktūros plėtra turėtų būti grindžiama realistiškomis ir į ateitį orientuotomis paklausos projekcijomis, įskaitant galimus poreikius, susijusius su elektros energijos sistema ir sektoriais, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti. Jei valstybės narės nusprendžia leisti kaip naujos vandenilio infrastruktūros bendro finansavimo priemonę taikyti priskirtuosius mokesčius, planas turėtų padėti reguliavimo institucijai įvertinti tuos mokesčius. Planas turėtų būti teikiamas kas ketverius metus. Informacija, kuri bus pateikta anksčiau nei 2032 m. gruodžio 31 d., turėtų būti teikiama reguliavimo institucijai arba kitai kompetentingai institucijai. Po tos datos informacija turėtų būti teikiama tik reguliavimo institucijai;

(132) tinklo plėtros plane pateikiama informacija turėtų užtikrinti galimybę prognozuoti poveikį tarifams remiantis planavimu, eksploatavimo nutraukimu arba paskirties keitimu, darančiais poveikį reguliuojamo turto bazei;

(133) užuot teikusios atskirų valstybių narių lygmens nacionalinius tinklo plėtros planus, valstybės narės turėtų galėti nuspręsti parengti regiono lygmens tinklo plėtros planą, kurį įgyvendintų daugiau nei viena valstybė narė ir kuris atitiktų savanoriškos gamtinių dujų rinkos regioninės integracijos principą;

(134) priešingai nei elektros energijos, gamtinių dujų vaidmuo ateityje palaipsniui mažės, o tai paveiks ir investicijų į infrastruktūrą poreikį. Todėl tinklo plėtros plane reikia užtikrinti konkurencijos aspektų pusiausvyrą ir siekti išvengti neišnaudojamo turto;

(135) siekdamos laipsniškai atsisakyti gamtinių dujų tiekimo namų ūkio vartotojams, valstybės narės turėtų galėti nuspręsti strategiškai uždaryti savo skirstymo sistemos dalį ir ją pritaikyti, kad būtų užtikrintas perėjimas prie tvarios ir veiksmingos sistemos;

(136) valstybės narės turėtų reikalauti, kad vandenilio skirstymo tinklo operatoriai vandenilio skirstymo tinklo planuose pristatytų, kurią vandenilio tinklo infrastruktūrą siekia plėtoti ir kurios paskirtį siekia pakeisti. Turėtų būti reikalaujama, kad gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriai parengtų tinklo eksploatavimo nutraukimo planus,

kai numatoma, kad gamtinių dujų poreikis sumažės ir dėl to reikės nutraukti gamtinių dujų skirstymo sistemų arba tokių sistemų dalių eksploatavimą. Gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriams ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriams gali būti leidžiama parengti jungtinius planus, jei jie vykdo veiklą toje pačioje teritorijoje ir bus keičiama atskirų tinklo dalių paskirtis. Tie planai turėtų būti suderinti su dešimties metų tinklo plėtros planais. Gamtinių dujų skirstymo tinklo plėtros planais ir eksploatavimo nutraukimo planais turėtų būti skatinama efektyviai vartoti energiją ir integruoti energetikos sistemą, atsižvelgiant į vietos šildymo ir vėsinimo planus. Tie planai turėtų padėti siekti Sąjungos energetikos ir klimato tikslų ir būti grindžiami pagrįstomis prielaidomis dėl gamtinių dujų ir vandenilio paklausos ir gamybos. Turėtų būti reikalaujama, kad rengdami planą operatoriai surengtų konsultacijas, kuriose dalyvautų atitinkami suinteresuotieji subjektai, ir planų projektus skelbtų viešai. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad reguliavimo institucijos teiktų gaires tais atvejais, kai gali reikėti nutraukti tam tikrų skirstymo sistemos dalių eksploatavimą, visų pirma dar nepasibaigus iš anksto numatytam nusidėvėjimo laikui;

(137) sistema, kuria reglamentuojamas biometano gamintojų prijungimo išlaidų ir mokesčių apskaičiavimas ir mokėjimas, atlieka svarbų vaidmenį sudarant sąlygas integruoti tvarų biometaną į Sąjungos gamtinių dujų tinklus. Valstybės narės turėtų nustatyti reguliavimo sistemą, kuri palengvintų veiksmingą biometano gamybos įrenginių prijungimą prie perdavimo ar skirstymo sistemų. Nustatydamos arba tvirtindamos tarifus arba metodikas, kurias turi naudoti perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai, reguliavimo institucijos, nedarant poveikio jų nepriklausomumui vykdant tas užduotis, turėtų ir toliau galėti atsižvelgti į tų sistemos operatorių patirtas išlaidas ir padarytas investicijas;

(138) reikia daryti pažangą kuriant Sąjungoje tarpusavyje susietas vandenilio rinkas ir taip palengvinti investicijas į tarpvalstybinę vandenilio infrastruktūrą;

(139) reikia siekti, kad padidėtų pasitikėjimas rinka, jos likvidumas ir rinkos dalyvių skaičius, todėl būtina griežtinti įmonių, užsiimančių gamtinių dujų tiekimo veikla, teisės aktais nustatytą priežiūrą. Tokie reikalavimai turėtų nedaryti poveikio galiojantiems Sąjungos teisės aktams dėl finansų rinkų ir su jais derėti. Reguliavimo institucijos ir finansų rinkų reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti, kad galėtų suteikti vienos kitoms galimybę gauti atitinkamų rinkų apžvalgas. Valstybės narės turėtų galėti nustatyti, kad vienas iš leidimo parduoti gamtines dujas, įskaitant perpardavimą, suteikimo kriterijų yra gamtinių dujų tiekimo įmonių finansinis patikimumas. Tokie kriterijai turėtų būti visiškai skaidrūs ir nediskriminaciniai;

(140) gamtinės dujos į Sąjungą daugiausia ir vis labiau importuojamos iš trečiųjų valstybių. Sąjungos teisėje turėtų būti atsižvelgta į gamtinių dujų ypatybes, pavyzdžiui., į tam tikrą struktūrinį nelankstumą, kylantį dėl tiekėjų koncentracijos, ilgalaikių sutarčių ar galutinės grandies likvidumo trūkumo. Todėl reikia didesnio skaidrumo, įskaitant kainų formavimo skaidrumą;

(141) prieš Komisijai priimant gaires, kuriose bus išsamiau apibrėžiami duomenų saugojimo reikalavimai, ACER ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija, įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1095/2010 ([33]), (toliau – ESMA) turėtų tartis su Komisija ir ją konsultuoti dėl gairių turinio. ACER ir ESMA taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdamos išsamesnius tyrimus ir konsultuodamos, ar sandoriams pagal dujų tiekimo sutartis ir gamtinių dujų rinkos išvestinėms finansinėms priemonėms skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi iki sandorio sudarymo, ar po jo, ir, jei taip, koks turėtų būti tų reikalavimų turinys;

(142) valstybės narės arba, jei valstybės narės taip numato, reguliavimo institucijos turėtų skatinti pertraukiamojo tiekimo sutarčių plėtrą;

(143) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad, atsižvelgiant į būtinuosius kokybės reikalavimus, biometanui ar kitų rūšių dujoms būtų sudarytos nediskriminacinės galimybės patekti į gamtinių dujų sistemą, su sąlyga, kad tokia prieiga yra nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais. Tomis taisyklėmis ir standartais turėtų būti užtikrinama, kad tą biometaną ar kitų rūšių dujas būtų techniškai įmanoma saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti, ir turėtų būti apibūdinamos jų cheminės savybės;

(144) ilgalaikės sutartys yra svarbi gamtinių dujų tiekimo valstybėms narėms sudedamoji dalis. Tačiau jos neturėtų būti kliūtis patekti į rinką dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms, todėl iškastinių dujų tiekimo sutartys neturėtų galioti ilgiau kaip iki 2049 m. gruodžio 31 d. Tokios sutartys turėtų visada atitikti šios direktyvos tikslus ir būti suderinamos su SESV, įskaitant konkurencijos taisykles. Planuojant įmonių tiekimo ir transportavimo pajėgumus būtina atsižvelgti į ilgalaikes sutartis; Nors iškastinės dujos, kurioms netaikomos taršos

([33]) 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1095/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija) ir iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB bei panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/77/EB (OL L 331, 2010 12 15, p. 84).

mažinimo priemonės, vis dar atlieka svarbų vaidmenį, jų svarba užtikrinant Sąjungos energijos tiekimą palaipsniui mažės. Valstybės narės turėtų užtikrinti laipsnišką iškastinių dujų atsisakymą, atsižvelgdamos į alternatyvų prieinamumą. Kai tai numatyta jų integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, valstybės narės turėtų galėti nustatyti ilgalaikių sutarčių dėl iškastinių dujų, kurioms netaikomos taršos mažinimo priemonės, galiojimo terminą, kuris būtų ankstesnis nei 2049 m. gruodžio 31 d.;

(145) siekiant užtikrinti, kad Sąjungoje būtų išlaikyti aukšti viešųjų paslaugų standartai, Komisijai reikėtų nuolat pranešti apie visas priemones, kurių valstybės narės imasi siekdamos šios direktyvos tikslų. Komisija turėtų reguliariai skelbti ataskaitą, kurioje būtų analizuojamos priemonės, kurių nacionaliniu lygmeniu imtasi siekiant viešųjų paslaugų tikslų, ir palyginamas jų veiksmingumas, kad būtų galima pateikti rekomendacijų dėl priemonių, kurių nacionaliniu lygmeniu reikėtų imtis aukštiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti;

(146) viešųjų paslaugų reikalavimų laikymasis yra vienas iš pagrindiniu šios direktyvos reikalavimų, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendrus minimalius standartus, kurių laikytųsi visos valstybės narės ir kuriais būtų atsižvelgiama į bendros apsaugos, energijos nepritekliaus šalinimo, kainų stebėsenos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir lygiaverčio konkurencijos lygio užtikrinimo visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Sąjungos teisės;

(147) turėtų būti galima, kad priemonės, kurias valstybės narės įgyvendina siekdamos socialinės ir ekonominės sanglaudos tikslų, apimtų visų pirma atitinkamų ekonominių paskatų taikymą, kai tinkama, panaudojant visas turimas Sąjungos ir nacionalines priemones. Į tokias priemones turėtų būti galima įtraukti atsakomybės mechanizmus, kad būtų garantuotos būtinos investicijos;

(148) tiek, kiek priemonės, kurių valstybės narės imasi vykdydamos viešųjų paslaugų įsipareigojimus, pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį yra laikomos valstybės pagalba, pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį apie jas reikia pranešti Komisijai;

(149) rinkos kainos turėtų suteikti tinkamų tinklo plėtros paskatų;

(150) tam tikros valstybės narės dėl istorinių aplinkybių ir jų gamtinių dujų rinkų brandos lygio turėtų turėti galimybę nukrypti nuo konkrečių šioje direktyvoje nustatytų taisyklių, kad būtų užkirstas kelias nepagrįstam nepalankios padėties sudarymui ir kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos veiksmingai gamtinių dujų rinkų plėtrai tose valstybėse narėse. Visų pirma tai taikoma Liuksemburgui dėl jo specifinių rinkos ypatumų ir visoms toms valstybėms narėms, kurios dar nėra prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos arba į kurias dar nėra atliktas pirmasis komercinis tiekimas pagal jų pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį. Siekiant užtikrinti vienodą Sąjungos teisės taikymą, nukrypti leidžiančios nuostatos valstybėms narėms, kurios dar nėra prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos arba į kurias dar nėra atliktas pirmasis komercinis tiekimas pagal jų pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį, turėtų būti laikinos ir taikomos tik tol, kol tos valstybės narės galės tenkinti aukštesnius rinkos atvėrimo ir sujungiamumo su integruota Sąjungos gamtinių dujų sistema standartus. Kai taikoma tokia nukrypti leidžianti nuostata, ji taip pat turėtų būti taikoma visoms šios direktyvos nuostatoms, kurios papildo bet kurias nuostatas, nuo kurių leidžiama nukrypti, arba prieš kurias reikia taikyti nuostatas, nuo kurių leidžiama nukrypti;

(151) valstybėms narėms turėtų būti ypač svarbu skatinti sąžiningą konkurenciją ir suteikti lengvą prieigą skirtingiems tiekėjams, kad vartotojai galėtų visapusiškai pasinaudoti liberalizuotos gamtinių dujų vidaus rinkos galimybėmis;

(152) siekiant sukurti gamtinių dujų vidaus rinką, valstybės narės turėtų skatinti savo nacionalinių rinkų integravimą ir sistemos operatorių bendradarbiavimą Sąjungos bei regionų lygmeniu, taip pat įtraukiant izoliuotas sistemas, sudarančias vadinamąsias dujų salas, kurių Sąjungoje vis dar yra;

(153) priklausomai nuo rinkų ypatumų, įvairios naudos gali duoti savanoriška regioninė rinkų integracija, ypač rinkoms susijungiant. Rinkų integracija gali būti galimybė geriausiai panaudoti infrastruktūrą, su sąlyga, kad ji neturės neigiamo poveikio kaimyninėms rinkoms, pavyzdžiui., dėl padidėjusių tarpvalstybinių tarifų. Tai taip pat yra proga didinti konkurenciją, likvidumą ir prekybą regiono galutinių vartotojų naudai, pritraukiant tiekėjų, kurie kitu atveju neateitų dėl to, kad rinka maža. Rinkos integracija taip pat sudaro sąlygas sukurti didesnes zonas ir taip įgyti prieigą prie daugiau tiekimo šaltinių. Toks įvairinimas dėl didesnės tiekimo šaltinių konkurencijos galėtų paveikti didmenines rinkos kainas, tačiau kartu padidinti tiekimo saugumą, jei naujoje jungtinėje zonoje nėra vidaus perkrovos. Remiantis rinkos integracija gali būti toliau remiama gamtinių dujų rinkos pertvarka, įskaitant dujų iš

atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų naudojimą. Valstybės narės, reguliavimo institucijos ir perdavimo sistemos operatoriai turėtų bendradarbiauti, kad palengvintų regioninę integraciją;

(154) tikros gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimas sujungiant Sąjungos tinklus turėtų būti vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų, o tvarkymasis su tarpvalstybinio tinklų sujungimo bei regioninių rinkų reguliavimo klausimai turėtų būti viena iš pagrindinių reguliavimo institucijų užduočių, kai aktualu, glaudžiai bendradarbiaujant su ACER;

(155) vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų taip pat turėtų būti tikros vidaus rinkos ir plataus gamtinių dujų tiekimo bendrų taisyklių užtikrinimas. Tuo tikslu dėl neiškraipytų rinkos kainų atsirastų paskatų tarpvalstybinei prekybai ir kartu suvienodėtų kainos;

(156) reguliavimo institucijos taip pat turėtų teikti informaciją apie rinką, kad Komisija galėtų vykdyti gamtinių dujų vidaus rinkos stebėjimo ir priežiūros funkciją ir jos trumpalaikės, vidutinės trukmės bei ilgalaikės raidos tendencijas, įskaitant šiuos aspektus: pasiūla ir paklausa, perdavimo ir skirstymo infrastruktūra, paslaugų kokybė, tarpvalstybinė prekyba, perkrovos valdymas, investicijos, didmeninės ir vartotojų kainos, rinkos likvidumas ir aplinkosaugos gerinimas bei veiksmingumo didinimas. Reguliavimo institucijos turėtų pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir Komisijai apie valstybes nares, kuriose kainos trukdo konkurencijai ir tinkamam rinkos veikimui;

(157) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. sukurti visiškai veikiančias gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkas, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl tokio veiksmo masto arba poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(158) pagal Reglamentą (ES) 2024/1789, Komisija gali priimti gaires arba tinklo kodeksus, kad būtų užtikrintas būtinas suderinimo lygis. Tokios gairės arba tinklo kodeksai – privalomos taisyklės, priimamos Komisijos įgyvendinimo reglamentais, – yra (taip pat ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu) naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti;

(159) visų pirma, Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti gaires, būtinas minimaliam suderinimo lygiui, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas, užtikrinti;

(160) pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą dėl aiškinamųjų dokumentų valstybės narės įsipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie perkėlimo priemones pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudėtinių dalių ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas, visų pirma atsižvelgiant į Europos Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-543/17 ([34]);

(161) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija). Atitinkamai ši direktyva turėtų būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į tas teises ir principus, visų pirma į Chartijos 8 straipsnyje garantuojamą teisę į asmens duomenų apsaugą. Ypač svarbu, kad bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą būtų vykdomas laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 ([35]);

(162) siekiant iš dalies pakeisti neesminius šios direktyvos elementus arba papildyti ją tam tikrose specifinėse srityse, kurios yra esminės siekiant šios direktyvos tikslų, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus, kuriais būtų pateiktos gairės dėl būtiniausių kriterijų perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir gamtinių dujų laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriaus nepriklausomumui užtikrinti, gairės, kuriose išsamiai išdėstoma perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus sertifikavimo procedūra, gairės dėl to, kokiu mastu reguliavimo institucijos privalo bendradarbiauti

([34]) 2019 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *Europos Komisija prieš Belgijos Karalystę*, C-543/17, ECLI:EU:C:2019:573.

([35]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

tarpusavyje ir su ACER, gairės, kuriose išsamiai išdėstoma patikrinimo, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka tinklo kodeksus ir gaires, priimtus pagal šią direktyvą ir reglamentą (ES) 2024/1789 procedūra, ir gairės, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo metodai ir priemonės, taip pat tiekimo įmonių teikiamų duomenų apie sandorius pagal gamtinių dujų ar vandenilio tiekimo sutartis ir gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestines finansines priemones forma ir turinys. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais ([36]). Visų pirma, siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

(163) kad būtų užtikrintos vienodos šios direktyvos įgyvendinimo sąlygos, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinę bei skaidrią prieigos prie duomenų tvarką. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Reglamento (ES) Nr. 182/2011;

(164) siekiant užtikrinti sklandų ir veiksmingą šios direktyvos įgyvendinimą, Komisija remia valstybes nares naudodamasi techninės paramos priemone, nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/240 ([37]), ir teikdama specialiai pritaikytas technines ekspertines žinias, kaip parengti ir įgyvendinti reformas, įskaitant tas, kuriomis skatinamos konkurencinės gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos, sudaromos sąlygos integruoti dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujas ir stiprinamas perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių tarpusavio bendradarbiavimas ir veiksmų koordinavimas. Techninė parama apima, pavyzdžiui, administracinių gebėjimų stiprinimą, reguliavimo sistemų suderinimą ir dalijimąsi aktualia geriausia praktika;

(165) todėl Direktyva 2009/73/EB turėtų būti panaikinta, o pareiga perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę turėtų apsiriboti tomis nuostatomis, kurios iš esmės skiriasi nuo Direktyvos 2009/73/EB. Pareiga perkelti nepakeistas nuostatas atsiranda pagal tą direktyvą;

(166) ši direktyva neturėtų daryti poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su šios direktyvos III priedo B dalyje nurodytų direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę terminais ir taikymo pradžios datomis,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS, TAIKYMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Siekiant prisidėti prie Sąjungos klimato ir energetikos tikslų įgyvendinimo, šia direktyva nustatoma bendra gamtinių dujų ir vandenilio rinkų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo sistema.

2. Siekiant Sąjungoje sukurti integruotą, konkurencinę ir skaidrią gamtinių dujų rinką, šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo naudojant gamtinių dujų sistemą bendros taisyklės ir vartotojų apsaugos nuostatos. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su to sektoriaus organizavimu ir veikimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kuriuos suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas naudojant gamtinių dujų sistemą bei eksploatuoti tą sistemą.

([36]) OL L 123, 2016 5 12, p. 1.
([37]) 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 1).

3. Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų transportavimo, tiekimo ir laikymo, taip pat gamtinių dujų sistemos pertvarkymo į integruotą ir itin veiksmingą sistemą, grindžiamą dujomis iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujomis, bendrosios taisyklės.

4. Šia direktyva nustatomos vandenilio transportavimo, tiekimo ir laikymo naudojant vandenilio sistemą bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su to sektoriaus organizavimu ir veikimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kuriuos suteikiami tinklų leidimai, taip pat leidimai tiekti bei laikyti vandenilį ir eksploatuoti tą sistemą.

5. Šia direktyva nustatomos taisyklės, pagal kurias bus laipsniškai kuriama visos Sąjungos jungtinė vandenilio sistema, padedanti užtikrinti ilgalaikį elektros energijos sistemos lankstumą ir mažinti grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, atsižvelgiant į šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo potencialą ir energijos vartojimo bei ekonominį efektyvumą, palyginti su kitomis galimybėmis, ir taip bus remiamas Sąjungos energetikos sistemos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

1) gamtinės dujos – daugiausia iš metano sudarytos dujos, įskaitant biometaną, ar kitų rūšių dujos, kurias techniškai bei saugiai įmanoma įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti;

2) dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių – biodujos, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 28 punkte, įskaitant biodujas, kurios buvo modifikuotos į biometaną, ir atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kuras, kaip apibrėžta tos direktyvos 2 straipsnio 36 punkte;

3) gamtinių dujų sistema – infrastruktūros, apimančios vamzdynus, suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalus ir gamtinių dujų saugyklas, sistema, kuria transportuojamos gamtinės dujos;

4) vandenilio sistema – infrastruktūros, apimančios vandenilio tinklus, vandenilio saugyklas ir vandenilio terminalus, sistema, kuri yra skirta didelio grynumo vandeniliui;

5) vandenilio saugykla – didelio grynumo vandeniliui laikyti skirta saugykla:

   a) kuri apima vandeniliui laikyti skirtą vandenilio terminalo dalį, bet neapima gamybos operacijoms vykdyti skirtos dalies ir įrenginių, skirtų vien tik vandenilio tinklo operatorių funkcijoms atlikti;

   b) kuri apima didelę, visų pirma požeminę, vandenilio talpyklą, bet neapima mažesnių lengvai pagaminamų vandenilio laikymo įrenginių;

6) vandenilio saugyklos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka vandenilio laikymo funkciją ir yra atsakingas už vandenilio saugyklos eksploatavimą;

7) vandenilio laikymas vamzdyne – suslėgto didelio grynumo vandenilio laikymas vandenilio tinkluose, išskyrus laikymą įrenginiuose, skirtuose vien tik vandenilio tinklo operatorių funkcijoms atlikti;

8) vandenilio terminalas – įrenginys, skirtas skystajam vandeniliui arba skystajam amoniakui iškrauti ir transformuoti į dujinį vandenilį, kad jį būtų galima įleisti į vandenilio tinklą ar gamtinių dujų sistemą, arba dujiniam vandeniliui suskystinti ir pakrauti, apimantis įrenginius papildomoms paslaugoms teikti ir laikinojo laikymo įrenginius, kurių reikia, kad būtų galima vykdyti transformavimo procesą ir vėliau įleisti vandenilį į vandenilio tinklą, bet neapimantis vandeniliui laikyti skirtos vandenilio terminalo dalies;

9) vandenilio terminalo operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka skystojo vandenilio ar skystojo amoniako iškrovimo ir transformavimo į dujinį vandenilį, kad jį būtų galima įleisti į vandenilio tinklą ar gamtinių dujų sistemą, funkciją arba dujinio vandenilio suskystinimą ir pakrovimą ir yra atsakingas už vandenilio terminalo eksploatavimą;

10) vandenilio kokybė – vandenilio grynumas ir užterštumas pagal vandenilio sistemai taikomus vandenilio kokybės standartus;

11) mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis – vandenilis, kurio energinė vertė gaunama iš neatsinaujinančiųjų išteklių ir kuris atitinka 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo ribą, palyginti su nebiologinės kilmės kurui iš atsinaujinančiųjų išteklių taikoma lyginamojo iškastinio kuro verte, nustatyta metodikoje, pagal kurią įvertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas naudojant atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kurą ir perdirbtos anglies kurą ir kuri priimta pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 29a straipsnio 3 dalį;

12) mažo anglies dioksido pėdsako dujos – dujinio kuro dalis, esanti perdirbtos anglies kure, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 35 punkte, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis ir sintetinis dujinis kuras, kurio energinė vertė gaunama naudojant mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, atitinkantys 70 % išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo ribą, palyginti su nebiologinės kilmės kurui iš atsinaujinančiųjų išteklių taikoma lyginamojo iškastinio kuro verte, nustatyta metodikoje, priimtoje pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 29a straipsnio 3 dalį;

13) mažo anglies dioksido pėdsako kuras – perdirbtos anglies kuras, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 35 punkte, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis ir sintetinis dujinis ir skystasis kuras, kurio energinė vertė gaunama naudojant mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, atitinkantys 70 % išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo ribą, palyginti su nebiologinės kilmės kurui iš atsinaujinančiųjų išteklių taikoma lyginamojo iškastinio kuro verte, nustatyta metodikoje, priimtoje pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 29a straipsnio 3 dalį;

14) vandenilio įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka bent vieną iš šių funkcijų: vandenilio gamyba, transportavimas, tiekimas, pirkimas ar laikymas arba vandenilio terminalo eksploatavimas, kuris yra atsakingas už su tomis funkcijomis susijusias komercines, technines ar priežiūros užduotis ir kuris nėra galutinis vartotojas;

15) gamtinių dujų įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka gamtinių dujų, įskaitant SGD, gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, pirkimą ar laikymą, kuris yra atsakingas už su tomis funkcijomis susijusias komercines, technines ar priežiūros užduotis ir kuris nėra galutinis vartotojas;

16) gavybos tinklas – vamzdynas ar vamzdynų tinklas, eksploatuojamas arba įrengtas kaip naftos ar gamtinių dujų gavybos objekto dalis arba naudojamas gamtinėms dujoms perduoti iš vieno ar daugiau tokių objektų į apdorojimo įrenginį ar terminalą arba į galutinį pakrantės iškrovimo terminalą;

17) perdavimas – gamtinių dujų transportavimas tinklu, kurį daugiausia sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, daugiausia naudojamą gamtinėms dujoms paskirstyti vietoje siekiant jas pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą;

18) perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka perdavimo funkciją ir yra atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą bei, prireikus, už perdavimo sistemos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos gebėjimas patenkinti pagrįstą gamtinių dujų transportavimo paklausą;

19) skirstymas – gamtinių dujų transportavimas vietos ar regioniniais vamzdynų tinklais siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;

20) skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis gamtinių dujų skirstymo funkciją ir atsakingas už skirstymo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą bei, prireikus, už skirstymo sistemos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos gebėjimas patenkinti pagrįstą gamtinių dujų skirstymo paklausą;

21) vandenilio tinklas – sausumoje ir jūroje esančių vamzdynų tinklas, naudojamas didelio grynumo vandeniliui transportuoti siekiant pristatyti jį vartotojams, išskyrus tiekimą;

22) vandenilio transportavimas – vandenilio perdavimas ar skirstymas vandenilio tinklu siekiant pristatyti jį vartotojams, išskyrus tiekimą;

23) vandenilio perdavimo tinklas – didelio grynumo vandeniliui transportuoti skirtas vamzdynų tinklas, visų pirma tinklas, kuris apima vandenilio jungtis arba kuris yra tiesiogiai prijungtas prie vandenilio saugyklų, vandenilio terminalų arba dviejų ar daugiau vandenilio jungčių, arba kurio pagrindinė paskirtis – transportuoti vandenilį į kitus vandenilio tinklus, vandenilio saugyklą ar vandenilio terminalus, neatmetant galimybės, kad tokie tinklai bus naudojami tiekimui tiesiogiai prijungtiems vartotojams;

24) vandenilio skirstymo tinklas – didelio grynumo vandeniliui transportuoti skirtas vietos ar regioninis vamzdynų tinklas, kuris pirmiausia naudojamas tiekimui tiesiogiai prijungtiems vartotojams, kuris neapima vandenilio jungčių ir kuris nėra tiesiogiai prijungtas prie vandenilio saugyklų ar vandenilio terminalų, nebent toks tinklas 2024 m. rugpjūčio 4 d. buvo gamtinių dujų skirstymo sistema ir jo paskirtis buvo iš dalies ar visiškai pakeista vandeniliui transportuoti, arba kuris nėra tiesiogiai prijungtas prie dviejų ar daugiau vandenilio jungčių;

25) vandenilio tinklo operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka vandenilio transportavimo funkciją ir yra atsakingas už vandenilio tinklo eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą bei, prireikus, už vandenilio tinklo plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už vandenilio tinklo sujungimą su kitais vandenilio tinklais bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos gebėjimas patenkinti pagrįstą vandenilio transportavimo paklausą;

26) vandenilio perdavimo tinklo operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris yra atsakingas už vandenilio perdavimo tinklo eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą bei, prireikus, už vandenilio perdavimo tinklo plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už vandenilio perdavimo tinklo sujungimą su kitais vandenilio tinklais bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis tinklo gebėjimas patenkinti pagrįstą vandenilio transportavimo paklausą;

27) vandenilio skirstymo tinklo operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris yra atsakingas už vandenilio skirstymo tinklo eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą bei, prireikus, už vandenilio skirstymo tinklo plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už jo sujungimą su kitais vandenilio tinklais bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis tinklo gebėjimas patenkinti pagrįstą vandenilio transportavimo paklausą;

28) tiekimas – gamtinių dujų, įskaitant SGD, arba vandenilio, įskaitant skystuosius organinius vandenilio nešiklius ar skystąjį vandenilį, ir vandenilio darinių, įskaitant amoniaką ar metanolį, pardavimas, įskaitant perpardavimą, vartotojams;

29) tiekimo įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka tiekimo funkciją;

30) garantinis tiekėjas – tiekėjas, kuris yra paskirtas perimti gamtinių dujų tiekimą veiklą nutraukusio tiekėjo vartotojams;

31) gamtinių dujų saugykla – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantis arba jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, kuris apima gamtinių dujų laikymui skirtą SGD įrenginių dalį, bet neapima gavybos operacijoms vykdyti skirtos dalies ir įrenginių, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatorių funkcijoms atlikti;

32) gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka gamtinių dujų laikymo funkciją ir yra atsakingas už gamtinių dujų saugyklos eksploatavimą;

33) SGD įrenginys – terminalas gamtinėms dujoms suskystinti arba SGD importuoti, iškrauti ir pakartotinai dujinti, įskaitant papildomų paslaugų teikimo bei laikinojo laikymo įrenginius, kurių reikia, kad būtų galima vykdyti pakartotino dujinimo procesą ir vėliau pristatyti dujas į perdavimo sistemą, išskyrus dujoms laikyti skirtą SGD terminalų dalį;

34) SGD sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka gamtinių dujų skystinimo funkciją arba importuoja, iškrauna bei pakartotinai dujina SGD ir yra atsakingas už SGD įrenginio eksploatavimą;

35) sistema – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantys ar jos eksploatuojami perdavimo tinklai, skirstymo tinklai, SGD įrenginiai ar gamtinių dujų saugyklos, kurie apima laikymo vamzdyne įrenginius, įrenginius papildomoms paslaugoms teikti bei susijusių įmonių įrenginius, kurie yra reikalingi suteikiant galimybę naudotis perdavimo, skirstymo ir SGD sistema;

36) papildomos paslaugos – visos paslaugos, būtinos suteikiant galimybę naudotis perdavimo tinklais, skirstymo tinklais, SGD įrenginiais ar gamtinių dujų saugyklomis bei juos eksploatuoti, įskaitant apkrovos balansavimo, maišymo ir inertinių dujų įleidimo paslaugas, išskyrus įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatorių funkcijoms atlikti;

37) gamtinių dujų laikymas vamzdyne – suslėgtų gamtinių dujų laikymas perdavimo ir skirstymo sistemose, išskyrus laikymą įrenginiuose, skirtuose vien tik perdavimo sistemos operatorių funkcijoms atlikti;

38) jungtinė sistema – kelios viena su kita sujungtos sistemos;

39) jungtis – valstybių narių sieną kertanti arba tarp valstybių narių nutiesta perdavimo linija, kurios paskirtis – sujungti tų valstybių narių nacionalines perdavimo sistemas, arba perdavimo linija tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės iki valstybių narių teritorijos ar tos valstybės narės teritorinės jūros;

40) vandenilio jungtis – valstybių narių sieną kertantis arba tarp valstybių narių nutiestas vandenilio tinklas, kurio paskirtis – sujungti tų valstybių narių nacionalinius vandenilio tinklus, arba vandenilio tinklas tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės iki valstybių narių teritorijos ar tos valstybės narės teritorinės jūros;

41) tiesioginis vamzdynas – gamtinių dujų vamzdynas, papildantis jungtinę sistemą;

42) integruota gamtinių dujų įmonė – vertikaliai ar horizontaliai integruota įmonė;

43) vertikaliai integruota įmonė – gamtinių dujų įmonė ar gamtinių dujų įmonių grupė arba vandenilio įmonė ar vandenilio įmonių grupė, kai tiesioginę ar netiesioginę teisę vykdyti kontrolę turi tas pats asmuo ar tie patys asmenys ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo, skirstymo, vandenilio transportavimo, vandenilio terminalo eksploatavimo, SGD ar gamtinių dujų arba vandenilio laikymo funkcijų ir bent vieną iš gamtinių dujų arba vandenilio gamybos ar tiekimo funkcijų;

44) horizontaliai integruota įmonė – įmonė, kuri atlieka bent vieną iš gamtinių dujų gavybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo ar laikymo funkcijų ir kuri užsiima su gamtinėmis dujomis nesusijusia veikla;

45) susijusi įmonė – susijusi įmonė, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES ([38]) 2 straipsnio 12 punkte, arba įmonė, kuri priklauso tiems patiems akcininkams;

46) sistemos naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris tiekia gamtines dujas ar vandenilį į sistemą arba kuriam gamtinės dujos ar vandenilis tiekiamos (-as) iš sistemos;

47) vartotojas – gamtinių dujų arba vandenilio didmenininkas ar galutinis vartotojas arba gamtinių dujų ar vandenilio įmonė, kuris (-i) perka gamtines dujas arba vandenilį;

48) namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas arba vandenilį naudoti savo namų ūkio reikmėms;

49) ne namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas arba vandenilį naudoti ne savo namų ūkio reikmėms;

50) galutinis vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas arba vandenilį savo reikmėms;

51) didmenininkas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra perdavimo sistemos operatorius ar skirstymo sistemos operatorius ir kuris perka gamtines dujas arba vandenilį ketindamas juos perparduoti sistemoje, kurioje asmuo yra įsisteigęs, arba už jos ribų;

52) labai maža įmonė, mažoji įmonė arba vidutinė įmonė – labai maža įmonė, mažoji įmonė arba vidutinė įmonė, kaip apibrėžta Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB ([39]) priedo 2 straipsnyje;

53) dujų tiekimo sutartis – gamtinių dujų arba vandenilio tiekimo sutartis, išskyrus gamtinių dujų rinkos išvestinę finansinę priemonę;

54) gamtinių dujų rinkos išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES ([40]) I priedo C skirsnio 5, 6 ar 7 punkte, jei ta finansinė priemonė yra susijusi su gamtinėmis dujomis;

([38]) 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013 6 29, p. 19).

([39]) 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžties (OL L 124, 2003 5 20, p. 36).

([40]) 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2011/61/ES ir Direktyva 2002/92/EB (OL L 173, 2014 6 12, p. 349).

55) kontrolė – visos teisės, sutartys ar kitos priemonės, kurios kiekviena atskirai ar visos kartu, atsižvelgiant į atitinkamas faktines ar teisines aplinkybes, suteikia galimybę daryti lemiamą poveikį įmonei, visų pirma, naudojantis:

a) nuosavybės teise ar teise naudotis visu įmonės turtu ar jo dalimi;

b) teisėmis ar sutartimis, kurios suteikia teisę daryti lemiamą poveikį formuojant įmonės organus, jiems balsuojant ar priimant sprendimus;

56) ilgalaikė sutartis – dujų tiekimo sutartis, sudaryta ilgiau nei vieniems metams;

57) įleidimo ir išleidimo sistema – prieigos prie gamtinių dujų ar vandenilio modelis, pagal kurį sistemos naudotojai nepriklausomai užsako teises naudotis pajėgumu įleidimo ir išleidimo taškuose, kuris apima perdavimo sistemą ir gali apimti visą skirstymo sistemą ar jos dalį, arba vandenilio tinklai;

58) balansavimo zona – sistema, kuriai taikomas konkretus balansavimo režimas, kuri apima perdavimo sistemą ir gali apimti visas skirstymo sistemas ar jų dalį;

59) virtualusis prekybos taškas – nefizinis komercinis taškas įleidimo ir išleidimo sistemoje, kuriame vykdomi pardavėjo ir pirkėjo gamtinių dujų ar vandenilio mainai, kuriems nereikia užsakyti pajėgumo;

60) tinklo naudotojas – sistemos operatoriaus vartotojas ar potencialus vartotojas arba pats sistemos operatorius tiek, kiek tam sistemos operatoriui tai būtina jo su gamtinių dujų ar vandenilio transportavimu susijusioms funkcijoms vykdyti;

61) įleidimo taškas – taškas, kuriame tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros ir kuriuo suteikiama prieiga prie įleidimo ir išleidimo sistemos;

62) išleidimo taškas – taškas, kuriame tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros ir kuriuo suteikiama galimybė išleisti dujas iš įleidimo ir išleidimo sistemos;

63) sujungimo taškas – fizinis ar virtualus taškas, jungiantis gretimas įleidimo ir išleidimo sistemas arba jungiantis įleidimo ir išleidimo sistemą su jungtimi, jei tokiame taške tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros;

64) virtualusis sujungimo taškas – du ar daugiau tų pačių dviejų gretimų įleidimo ir išleidimo sistemų sujungimo taškų, sujungtų, kad būtų galima teikti vieną bendrą pajėgumo paslaugą;

65) rinkos dalyvis – fizinis ar juridinis asmuo, kuris perka, parduoda ar gamina gamtines dujas arba vandenilį arba kuris yra laikymo paslaugų operatorius, be kita ko, teikdamas prekybos pavedimus vienoje ar daugiau gamtinių dujų arba vandenilio rinkų, įskaitant balansavimo rinkas;

66) sutarties nutraukimo mokestis – mokestis arba sankcija, kurią tiekėjai ar rinkos dalyviai taiko vartotojams, kai jie nutraukia dujų tiekimo ar paslaugų sutartį;

67) tiekėjo pakeitimo mokestis – mokestis arba sankcija, įskaitant sutarties nutraukimo mokesčius, kuriuos tiekėjai, rinkos dalyviai ar sistemos operatoriai tiesiogiai ar netiesiogiai taiko vartotojams, kai jie pakeičia tiekėją ar rinkos dalyvį;

68) sąskaitų informacija – galutinio vartotojo sąskaitoje pateikiama informacija, išskyrus mokėjimo pranešimą;

69) įprastas skaitiklis – analoginis ar elektroninis skaitiklis, neturintis galimybės perduoti ir priimti duomenis;

70) išmanioji apskaitos sistema – elektroninė sistema, kuria galima išmatuoti į tinklą įleidžiamų arba iš tinklo suvartojamų gamtinių dujų arba vandenilio kiekį ir gauti daugiau informacijos nei naudojant įprastą skaitiklį ir kuri, naudodama elektroninį ryšį, gali perduoti ir priimti duomenis informacijos, stebėjimo ir kontrolės tikslais;

71) sąveikumas – atliekant išmaniąją apskaitą naudojamų dviejų ar daugiau energijos ar ryšių tinklų, sistemų, prietaisų, taikomųjų programų ar komponentų gebėjimas veikti tarpusavyje ir keistis bei naudotis informacija, kad galėtų atlikti reikalingas funkcijas;

72) naujausi turimi – tokie išmaniosios apskaitos duomenys, kurie pateikiami laikotarpiu, atitinkančiu trumpiausią nacionalinėje rinkoje taikomą atsiskaitymo laikotarpį;

73) geriausi turimi būdai – duomenų apsaugos ir saugumo užtikrinimo išmaniosios apskaitos aplinkoje atveju tai yra veiksmingiausi, pažangiausi ir praktiškai tinkamiausi būdai, kuriais iš esmės užtikrinamas Sąjungos duomenų apsaugos ir saugumo taisyklių laikymasis;

74) energijos nepriteklius – energijos nepriteklius, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 52 punkte;

75) aktyvusis vartotojas – galutinis gamtinių dujų vartotojas arba kartu veikiančių galutinių gamtinių dujų vartotojų grupė, kuris (-i):

a) vartoja ar laiko dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių, kurios gaminamos:

i) jų patalpose, esančiose ribotose valdose, arba

ii) kitose patalpose, jei tai leidžia atitinkama valstybė narė;

b) jei nurodyta jo veikla nėra galutinio vartotojo pirminė komercinė ar profesinė veikla ir ji atitinka dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybai taikytiną teisę, visų pirma, susijusią su išmetamu šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiu:

i) parduoda savo pagamintas dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių naudodamiesi gamtinių dujų sistema arba

ii) dalyvauja lankstumo programose arba energijos vartojimo efektyvumo sistemose;

76) principas „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ – energijos vartojimo efektyvumo pirmenybės principas, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2018/1999 2 straipsnio 18 punkte;

77) paskirties keitimas – paskirties keitimas, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/869 ([41]) 2 straipsnio 18 punkte.

II SKYRIUS

RINKOS ORGANIZAVIMO BENDROSIOS TAISYKLĖS

3 straipsnis

Konkurencinės, į vartotojus orientuotos, lanksčios ir nediskriminacinės gamtinių dujų ir vandenilio rinkos

1. Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų pirkti gamtines dujas ir vandenilį iš jų pasirinkto tiekėjo ir kad visi vartotojai galėtų laisvai vienu metu turėti daugiau nei vieną gamtinių dujų arba vandenilio tiekimo sutartį su sąlyga, kad yra įdiegti reikiami prijungimo ir apskaitos taškai.

2. Valstybės narės užtikrina, kad jų nacionaline teise nebūtų nepagrįstai varžoma tarpvalstybinė prekyba gamtinėmis dujomis ir vandeniliu, likvidžios prekybos gamtinėmis dujomis ir vandeniliu veikimas ir formavimasis, vartotojų dalyvavimas, investavimas visų pirma į dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujas arba tarpvalstybinį energijos kaupimą ir kad gamtinių dujų ir vandenilio kainos atspindėtų faktinę paklausą ir pasiūlą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nebūtų nepagrįstų kliūčių patekti į gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkas ir iš jų pasitraukti, jose prekiauti ir veikti.

4. Valstybės narės ir reguliavimo institucijos užtikrina, kad energetikos įmonėms būtų taikomos skaidrios, proporcingos ir nediskriminacinės taisyklės, mokesčiai ir režimas, visų pirma prisijungimo prie tinklo, patekimo į didmenines rinkas, prieigos prie duomenų, tiekėjo pakeitimo proceso ir sąskaitų išrašymo tvarkos ir, kai taikoma, licencijavimo atžvilgiu.

([41]) 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45).

5. Valstybės narės užtikrina, kad rinkos dalyviai iš trečiųjų valstybių, veikdami gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkose, laikytųsi taikytinos Sąjungos ir nacionalinės teisės, be kita ko, aplinkos ir saugos srityse.

6. Valstybės narės užtikrina, kad vandenilio rinkoje būtų laikomasi į vartotojus orientuoto ir efektyvaus energijos vartojimo požiūrio. Vandenilio naudojimas turi būti skirtas vartotojams sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, kurie turi didelį šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo potencialą ir kuriuose nėra kitų energijos vartojimo požiūriu ekonomiškai efektyvesnių galimybių.

7. Valstybės narės užtikrina, kad ši direktyva būtų įgyvendinama taip, kad būtų skatinama energetikos sistemos integracija ir kartu nebūtų nepagrįstai diskriminuojami didesnio energijos efektyvumo sprendimai, pavyzdžiui, tiesioginė elektrifikacija, laikantis principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“.

4 straipsnis

Rinkos veikimu pagrįstos tiekimo kainos

1. Tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria jie tiekia gamtines dujas ir vandenilį vartotojams. Valstybės narės imasi tinkamų veiksmų siekdamos užtikrinti veiksmingą tiekėjų konkurenciją ir pagrįstas kainas galutiniams vartotojams.

2. Valstybės narės užtikrina energijos nepriteklių patiriančių vartotojų ir pažeidžiamų namų ūkio vartotojų apsaugą pagal 26–29 straipsnius, įgyvendindamos socialinę politiką ar kitomis priemonėmis, išskyrus viešąsias intervencijas į gamtinių dujų ir vandenilio tiekimo kainų nustatymą.

3. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, valstybės narės gali taikyti viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams ar pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams kainų nustatymą. Tokioms viešosioms intervencijoms taikomos sąlygos, nustatytos 4 ir 5 dalyse.

4. Viešosios intervencijos į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą:

a) taikomos siekiant visuotinės ekonominės svarbos tikslo ir neviršija to, kas yra būtina tam visuotinės ekonominės svarbos tikslui pasiekti;

b) turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės ir patikrinamos;

c) Sąjungos gamtinių dujų įmonėms užtikrina vienodą prieigą prie vartotojų;

d) turi būti ribotos trukmės ir proporcingos naudos gavėjų atžvilgiu;

e) dėl jų rinkos dalyviai neturi patirti papildomų išlaidų diskriminaciniu būdu;

f) netrukdo laipsniškai ir laiku atsisakyti iškastinių dujų, kad būtų pasiektas Sąjungos 2030 m. klimato srities tikslas ir Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas.

5. Visos valstybės narės, taikančios viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą pagal šio straipsnio 3 dalį, taip pat turi laikytis Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio 3 dalies d punkto ir 24 straipsnio, nepriklausomai nuo to, ar atitinkamoje valstybėje narėje yra didelis energijos nepriteklių patiriančių namų ūkio vartotojų skaičius. Prieš panaikindamos viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą, valstybės narės užtikrina tinkamas paramos priemones energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams ir pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams pagal šio straipsnio 2 dalį.

6. Siekdamos sudaryti veiksmingą tiekėjų konkurenciją, kiek tai susiję su gamtinių dujų tiekimo sutartimis, ir pasiekti visiškai veiksmingą rinka grindžiamą ir įperkamą mažmeninę gamtinių dujų kainodarą pagal 1 dalį, valstybės narės pereinamuoju laikotarpiu gali taikyti viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo namų ūkio vartotojams, kuriems netaikomos viešosios intervencijos pagal 3 dalį, ir labai mažoms įmonėms kainų nustatymą.

7. Viešosios intervencijos pagal 6 dalį turi atitikti 4 dalyje nustatytus kriterijus ir:

a) kartu su jomis turi būti įgyvendinamas veiksmingos konkurencijos užtikrinimo priemonių rinkinys ir su tomis priemonėmis susijusios pažangos vertinimo metodika;

b) jos turi būti nustatytos taikant metodiką, kuri užtikrina tiekėjų nediskriminavimą;

c) jomis turi būti nustatoma kaina, kuri viršytų sąnaudas ir būtų tokio lygio, kuris užtikrintų veiksmingą kainų konkurenciją;

d) jos turi būti parengtos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas poveikis didmeninei gamtinių dujų rinkai;

e) jomis turi būti užtikrinama, kad visi tokių viešųjų intervencijų naudos gavėjai bent kas ketvirtį turėtų galimybę pasirinkti konkurencingus rinkos pasiūlymus ir būtų tiesiogiai informuojami apie konkurencinėje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti, ir turi būti užtikrinama, kad jiems būtų teikiama pagalba pereiti prie rinkos pasiūlymo;

f) jei valstybė narė nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas pagal 17 straipsnį, užtikrinama, kad visi tokių viešųjų intervencijų naudos gavėjai būtų tiesiogiai informuojami apie galimybę įrengti išmaniuosius skaitiklius ir jiems būtų teikiama būtina pagalba;

g) dėl jų neturi atsirasti vartotojų, kuriems energija tiekiama laisvos rinkos kaina, ir vartotojų, kuriems energija tiekiama reguliuojama tiekimo kaina, tiesioginio kryžminio subsidijavimo.

8. Valstybės narės apie priemones, kurių imasi pagal 3 ir 6 dalis, praneša Komisijai per vieną mėnesį nuo jų priėmimo ir gali jas taikyti nedelsdamos. Kartu su pranešimu pateikiamas paaiškinimas, kodėl kitų priemonių nepakako siekiamam tikslui pasiekti, kaip įvykdomi 4, 5 ir 7 dalyse nustatyti reikalavimai ir koks yra priemonių, apie kurias pranešta, poveikis konkurencijai. Pranešime nurodoma, kas bus naudos gavėjai – visų pirma energijos nepriteklių patiriantys vartotojai ir pažeidžiami namų ūkio vartotojai, taip pat galimi kiti naudos gavėjai, priemonių trukmė ir namų ūkio vartotojų, kuriems priemonėmis daromas poveikis, skaičius bei paaiškinama, kaip buvo nustatytos reguliuojamos kainos.

9. Ne vėliau kaip 2025 m. kovo 15 d., o vėliau – kas dvejus metus integruotose nacionalinėse energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitose valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitas apie šio straipsnio įgyvendinimą ir viešųjų intervencijų būtinumą bei proporcingumą pagal šį straipsnį ir pažangos, padarytos siekiant veiksmingos tiekėjų konkurencijos ir perėjimo prie rinkos kainų, vertinimą. Valstybės narės, kurios taiko reguliuojamas kainas pagal 6 dalį, teikia ataskaitą apie tai, kaip laikomasi 7 dalyje nustatytų sąlygų, be kita ko, kaip jų laikosi tiekėjai, kurie privalo taikyti tokias intervencijas, ir apie reguliuojamų kainų poveikį tų tiekėjų finansams.

10. Komisija, siekdama rinka grindžiamos mažmeninės gamtinių dujų kainodaros, peržiūri šio straipsnio įgyvendinimą ir Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą. Į ataskaitą, kai tinkama, įtraukiamas tų priemonių poveikio pažangai siekiant Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslo ir kitų energetikos ir klimato srities tikslų vertinimas. Ji gali būti priderinta prie Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio 10 dalyje nurodytos to straipsnio įgyvendinimo ataskaitos. Prireikus, prie ataskaitos, pridedamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, arba tas pasiūlymas pateikiamas vėliau. Tokiame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto gali būti nurodyta reguliuojamų kainų panaikinimo data.

5 straipsnis

Galimybė naudotis įperkama energija gamtinių dujų kainų krizės metu

1. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimdama įgyvendinimo sprendimą paskelbti regioninę arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizę, jeigu tenkinamos šios sąlygos:

a) didmeninėse gamtinių dujų rinkose vidutinės kainos yra labai aukštos – bent du su puse karto aukštesnės už vidutinę ankstesnių penkerių metų kainą ir siekia bent 180 EUR / MWh – ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent šešis mėnesius; apskaičiuojant vidutinę ankstesnių penkerių metų kainą neatsižvelgiama į laikotarpius, kuriais buvo paskelbta regioninė arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizė;

b) labai (70 % intervale) padidėja mažmeninės gamtinių dujų kainos ir prognozuojama, kad tokios kainos išsilaikys bent tris mėnesius.

2. 1 dalyje nurodytame įgyvendinimo sprendime nurodomas jo galiojimo laikotarpis, kuris negali būti ilgesnis nei vieni metai. Tas laikotarpis 8 dalyje nustatyta tvarka gali būti pratęstas vienų metų neviršijantiems iš eilės einantiems laikotarpiams.

3. Skelbiant regioninę arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizę pagal 1 dalį užtikrinama sąžininga konkurencija ir prekyba visose valstybėse narėse, kurioms įgyvendinimo sprendimas daro poveikį, kad nebūtų netinkamai iškraipoma vidaus rinka.

4. Jei tenkinamos 1 dalyje išdėstytos sąlygos, Komisija pateikia pasiūlymą dėl regioninės arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizės paskelbimo, į kurį turi būti įtrauktas siūlomas įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpis.

5. Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą, pateiktą pagal 4 ar 8 dalį.

6. Tarybai pagal šio straipsnio 1 dalį priėmus įgyvendinimo sprendimą, valstybės narės gali to sprendimo galiojimo laikotarpiu taikyti laikinas tikslines viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVĮ), namų ūkio vartotojams ir pagrindinėms socialinėms paslaugoms, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2017/1938 2 straipsnio 4 punkte, kainų nustatymą. Tokios viešosios intervencijos:

a) negali būti taikomos daugiau kaip 70 % naudos gavėjo per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartoto kiekio ir jomis turi būti toliau skatinama mažinti poreikį;

b) turi atitikti 4 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatytas sąlygas;

c) kai aktualu, turi atitikti 7 dalyje nustatytas sąlygas;

d) turi būti parengtos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas vidaus rinkos susiskaidymas.

7. Tarybai pagal šio straipsnio 1 dalį priėmus įgyvendinimo sprendimą, valstybės narės, nukrypdamos nuo 4 straipsnio 7 dalies c punkto, to sprendimo galiojimo laikotarpiu, taikydamos tikslines viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą pagal 4 straipsnio 6 dalį arba šio straipsnio 6 dalį, gali išimtinai ir laikinai nustatyti tokią gamtinių dujų tiekimo kainą, kuri yra mažesnė už sąnaudas, jei tenkinamos šios sąlygos:

a) namų ūkio vartotojams nustatyta kaina taikoma tik ne daugiau kaip 80 % namų ūkių vartojimo medianos ir ja išlaikoma paskata mažinti poreikį;

b) nediskriminuojami tiekėjai;

c) tiekėjams skaidriai ir nediskriminuojant kompensuojama už tiekimą už sąnaudas mažesne kaina;

d) visi tiekėjai turi teisę teikti pasiūlymus dėl gamtinių dujų tiekimo kainos, kuri yra mažesnė už sąnaudas, tuo pačiu pagrindu;

e) pasiūlytomis priemonėmis neiškraipoma gamtinių dujų vidaus rinka.

8. Likus pakankamai laiko iki 2 dalyje nurodyto laikotarpio galiojimo pabaigos, Komisija įvertina, ar yra toliau tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos. Jeigu Komisija mano, kad 1 dalyje nustatytos sąlygos toliau tenkinamos, ji Tarybai pateikia pasiūlymą pratęsti pagal 1 dalį priimto įgyvendinimo sprendimo galiojimo laikotarpį. Jei Taryba nusprendžia pratęsti galiojimo laikotarpį, tokiam pratęstam laikotarpiui taikomos 6 ir 7 dalys.

Komisija nuolat vertina ir stebi bet kurių priemonių, priimtų dėl paskelbtos gamtinių dujų kainų krizės, poveikį ir reguliariai skelbia tokių vertinimų rezultatus.

6 straipsnis

Viešųjų paslaugų įsipareigojimai

1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad, nedarant poveikio 2 daliai, gamtinių dujų ir vandenilio įmonės veiktų laikydamosi šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencines, saugias ir aplinkosauginiu požiūriu tvarias gamtinių dujų ir vandenilio rinkas. Valstybės narės neturi diskriminuoti tų įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu.

2. Visapusiškai atsižvelgdamos į atitinkamas SESV nuostatas, visų pirma į jos 106 straipsnį, valstybės narės gamtinių dujų ir vandenilio įmonėms gali dėl bendros ekonominės svarbos nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, tiekimo reguliarumu ir kokybe, su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą, taip pat su gamtinių dujų tiekimo kaina. Tokie įsipareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Sąjungos gamtinių dujų įmonėms ir vandenilio įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Viešųjų paslaugų įsipareigojimai, susiję su viešosiomis intervencijomis į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą, turi atitikti šios direktyvos 4 ir 5 straipsniuose nustatytus reikalavimus.

3. Su dujų tiekimo saugumu susijusiais viešųjų paslaugų įsipareigojimais turi būti užtikrinama, kad gamtinių dujų įmonės laikytųsi dujų tiekimo standartų pagal Reglamento (ES) 2017/1938 6 straipsnį ir jie turi atitikti nacionalinio rizikos vertinimo, atlikto pagal to reglamento 7 straipsnio 3 dalį, kaip išsamiai aprašyta prevencinių veiksmų planuose, parengtuose pagal to reglamento 9 straipsnio 1 dalies c, d ir k punktus, rezultatus. Viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais viršijama tai, kas būtina siekiant užtikrinti atitiktį Reglamento (ES) 2017/1938 6 straipsniui, turi atitikti to reglamento 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus.

4. Kai yra numatyta finansinė ar kitų formų kompensacija, kurią valstybė narė suteikia už šiame straipsnyje nustatytų įsipareigojimų vykdymą, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.

5. Perkėlusios į nacionalinę teisę šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, patvirtintas siekiant vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, įskaitant vartotojų ir aplinkos apsaugą, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos nukrypti leidžianti nuostata. Vėliau jos kas dvejus metus praneša Komisijai apie visus tokių priemonių pakeitimus, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos nukrypti leidžianti nuostata.

6. Nustatydamos viešųjų paslaugų įsipareigojimus pagal 2 dalį, valstybės narės ankstyvame etape atvirai, įtraukiai ir skaidriai konsultuojasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Visi oficialūs dokumentai, susiję su konsultacijomis, ir dokumentai, naudojami rengiant viešųjų paslaugų įsipareigojimus, skelbiami viešai, užtikrinant neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą ir duomenų apsaugą.

7 straipsnis

Regioninio bendradarbiavimo ir integracijos skatinimas

1. Valstybės narės, taip pat ir reguliavimo institucijos bendradarbiauja tarpusavyje siekdamos vieno ar daugiau regionų lygmeniu integruoti savo nacionalines rinkas, sukurti regionines rinkas, jei valstybės narės arba jų reguliavimo institucijos taip nusprendžia, ir vėliau sukurti visiškai liberalizuotą vidaus rinką. Visų pirma, valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos, skatina gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių bendradarbiavimą regionų lygmeniu, įskaitant bendradarbiavimą tarpvalstybiniais klausimais ir įrenginių eksploatavimo nutraukimo klausimais, siekiant užtikrinti ekonomiškai efektyvų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą laikantis Sąjungos poveikio klimatui neutralumo tikslo ir sukurti konkurencines gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkas, ir sudaro jam palankias sąlygas, stiprina savo teisinių, reguliavimo ir techninių sistemų suderinamumą ir sudaro palankias sąlygas izoliuotų sistemų, sudarančių vis dar Sąjungoje esančias vadinamąsias gamtinių dujų salas, integracijai. Geografiniai regionai, kuriuose įgyvendinamas toks regioninis bendradarbiavimas, apima bendradarbiavimą geografiniuose regionuose, apibrėžtuose pagal Reglamento (ES) 2024/1789 31 straipsnio 3 dalį. Toks bendradarbiavimas gali apimti kitus geografinius regionus. Jei Komisija mano, kad Sąjungos lygmens taisyklės yra aktualios regioninei gamtinių dujų ir vandenilio rinkų integracijai, ji pateikia tinkamas neprivalomas gaires, atsižvelgdama į tų rinkų specifiką ir poveikį kaimyninėms rinkoms.

2. Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – ACER) bendradarbiauja su reguliavimo institucijomis ir perdavimo sistemos operatoriais, taip pat su vandenilio perdavimo tinklo operatoriais, siekdama užtikrinti regionų tarpusavio ir vidaus reguliavimo sistemų suderinamumą, kad būtų sukurtos konkurencinės gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos. Kai ACER mano, kad reikia parengti privalomas tokio bendradarbiavimo taisykles, ji teikia atitinkamas rekomendacijas.

3. Jei vertikaliai integruoti perdavimo sistemos operatoriai dalyvauja tokiam bendradarbiavimui vykdyti įsteigtos bendros įmonės veikloje, bendra įmonė nustato ir įgyvendina atitikties programą, kurioje nustatomos priemonės, kurias reikia taikyti siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio. Toje atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos šiam tikslui, t. y. išvengti diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio,

pasiekti. Ją tvirtina ACER. Tai, ar vertikaliai integruotos perdavimo sistemos operatoriai laikosi programos, nepriklausomai stebi atitikties užtikrinimo pareigūnai.

8 straipsnis

Leidimų išdavimo tvarka

1. Kai gamtinių dujų įrenginiams, vandenilio gamybos įrenginiams ir vandenilio sistemos infrastruktūrai įrengti ar eksploatuoti reikia leidimo, pavyzdžiui, licencijos, leidimo, koncesijos, sutikimo ar patvirtinimo, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, laikydamosi 2–11 dalių, išduoda leidimus tokiems įrenginiams, infrastruktūrai, vamzdynams ar su jais susijusiai įrangai statyti arba eksploatuoti savo teritorijoje. Be to, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija gali tuo pačiu pagrindu išduoti leidimą gamtinėms dujoms ir vandeniliui tiekti ir leidimą didmenininkams.

2. Kai valstybės narės yra nustačiusios leidimų išdavimo sistemą, jos nustato objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus ir skaidrią tvarką, kurių turi būti laikomasi, kai įmonė prašo išduoti jai leidimą tiekti gamtines dujas ir vandenilį arba statyti ar eksploatuoti gamtinių dujų įrenginius, vandenilio gamybos įrenginius arba vandenilio sistemos infrastruktūrą. Leidimų išdavimo kriterijai ir tvarka skelbiami viešai. Valstybės narės užtikrina, kad vykdant leidimų išdavimo procedūras, susijusias su tokiais įrenginiais, infrastruktūra, vamzdynais ar su jais susijusia įranga, kai tikslinga, būtų tinkamai atsižvelgiama į projekto svarbą gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkoms. Valstybės narės užtikrina su vandenilio sistemos infrastruktūra susijusių leidimų išdavimo sistemos suderinamumą su vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklo plėtros planais, priimtais pagal 55 ir 56 straipsnius.

3. Gamtinių dujų tiekėjų atveju valstybės narės gali įvertinti pareiškėjų finansinį pajėgumą ir techninius pajėgumus kaip kriterijus leidimui gauti. Tokie kriterijai turi būti visiškai skaidrūs ir nediskriminaciniai.

4. Valstybės narės užtikrina, kad visos nacionalinės taisyklės, susijusios su šiame straipsnyje nurodyta leidimų išdavimo procedūra, būtų proporcingos, būtinos ir padėtų įgyvendinti bendrąsias gamtinių dujų ir vandenilio rinkų organizavimo ir prieigos prie infrastruktūros taisykles, laikytis principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, siekti Sąjungos klimato ir energetikos tikslų ir įgyvendinti valstybių narių integruotus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, taip pat jų ilgalaikes strategijas, priimtas pagal Reglamentą (ES) 2018/1999.

5. Leidimų vykdyti 1 dalyje nurodytą veiklą išdavimo procedūrų, įskaitant visas aktualias kompetentingų institucijų procedūras, trukmė neviršija dvejų metų. Kai tinkamai pagrįsta dėl išskirtinių aplinkybių, tas dvejų metų laikotarpis gali būti pratęstas ne daugiau kaip vienais metais.

6. Valstybės narės įvertina, kokių nacionalinių teisėkūros ir su teisėkūra nesusijusių priemonių reikia, kad būtų supaprastintos leidimų išdavimo procedūros, be kita ko, nesudarant kliūčių visiems procedūrų etapams, susijusiems su poveikio aplinkai vertinimo procedūromis ir viešomis konsultacijomis. Valstybės narės praneša Komisijai tokio vertinimo rezultatus savo integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, nurodytuose Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnyje ir teikiamuose laikantis to reglamento 7–12 straipsniuose nustatytos tvarkos, taip pat savo integruotose nacionalinėse energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitose, teikiamose pagal to reglamento 17 straipsnį.

7. Šio straipsnio 5 dalyje nustatyti terminai taikomi nedarant poveikio pareigoms pagal taikytinus Sąjungos aplinkos apsaugos ir energetikos teisės aktus, įskaitant Direktyvą (ES) 2018/2001, apeliavimui teismine tvarka, teisių gynimo priemonėms ir kitoms teismo procedūroms, taip pat alternatyviems ginčų sprendimo mechanizmams, įskaitant skundų nagrinėjimo procedūras, neteisminiams apeliaciniams skundams ir teisių gynimo priemonėms, ir gali būti pratęsiami tiek, kiek trunka tokios procedūros.

8. Valstybės narės įsteigia arba paskiria vieną ar daugiau kontaktinių punktų. Tie kontaktiniai punktai, pareiškėjui paprašius, nemokamai konsultuoja pareiškėją ir sudaro palankesnes sąlygas visam leidimų vykdyti 1 dalyje nurodytą veiklą išdavimo procesui iki tol, kol užbaigusios procedūrą atsakingos institucijos išduoda leidimą. Per visą procesą iš pareiškėjo neturi būti reikalaujama kreiptis į daugiau kaip vieną kontaktinį punktą.

9. Valstybės narės užtikrina, kad pagal nacionalinę teisę išduodami leidimai įrengti ir eksploatuoti gamtinių dujų sistemos infrastruktūrą taip pat būtų taikomi vandenilio sistemos infrastruktūrai. Tai nedaro poveikio valstybių narių teisei atšaukti tuos leidimus, jei vandenilio infrastruktūra neatitiktų Sąjungos arba nacionalinėje teisėje nustatytų vandenilio sistemos infrastruktūrai taikomų techninės saugos taisyklių.

10. Valstybės narės užtikrina, kad esamos žemės naudojimo teisės, susijusios su gamtinių dujų vamzdynų ir kitos tinklo infrastruktūros įrengimu ir eksploatavimu, taip pat būtų taikomos vandeniliui transportuoti skirtiems vamzdynams ir kitai tinklo infrastruktūrai.

11. Jei infrastruktūros nuosavybės teisės toje pačioje įmonėje perduodamos tam, kad būtų įvykdyti 69 straipsnio reikalavimai, su ta infrastruktūra susiję leidimai ir žemės naudojimo teisės taip pat perduodami naujajam savininkui.

12. Valstybės narės užtikrina, kad atsisakymo išduoti leidimą priežastys būtų objektyvios ir nediskriminacinės, ir kad apie jas būtų pranešta pareiškėjui. Apie tokio atsisakymo priežastis informaciniais tikslais pranešama Komisijai. Valstybės narės nustato tvarką, kuria pareiškėjas gali paduoti skundą dėl tokio atsisakymo išduoti leidimą.

13. Plėtodamos naujai aprūpinamas vietoves ir veiksmingą eksploatavimą apskritai bei nedarant poveikio 34 straipsniui, valstybės narės gali atsisakyti išduoti papildomą leidimą gamtinių dujų skirstymo vamzdynų sistemoms statyti ir eksploatuoti bet kuriame konkrečiame regione, kai tame regione tokios vamzdynų sistemos jau yra pastatytos arba yra gautas leidimas jas statyti ir kai esami ar siūlomi pajėgumai nėra išnaudoti.

14. Valstybės narės atsisako išduoti leidimą įrengti ir eksploatuoti gamtinių dujų perdavimo arba skirstymo infrastruktūrą regionuose, kuriuose pagal 55 straipsnį parengtame tinklo plėtros plane numatyta nutraukti perdavimo sistemos ar atitinkamų jos dalių eksploatavimą arba pagal 57 straipsnį patvirtintas skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planas.

15. Kai leidimas, kaip tai suprantama šio straipsnio 1 dalyje, patenka į Direktyvos (ES) 2018/2001 15 straipsnio ir 15b–17 straipsnių taikymo sritį, taikomos tik tos nuostatos.

9 straipsnis

Dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimas

1. Dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių sertifikuojamos pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 29, 29a ir 30 straipsnius. Mažo anglies dioksido pėdsako kuras sertifikuojamas pagal šį straipsnį.

2. Siekiant užtikrinti, kad išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo būtų bent 70 %, valstybės narės turi reikalauti, kad ekonominės veiklos vykdytojai įrodytų, jog laikomasi tos ribos ir šio straipsnio 5 dalyje nurodytoje metodikoje nustatytų reikalavimų. Tais tikslais jos reikalauja, kad ekonominės veiklos vykdytojai pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 30 straipsnio 1 ir 2 dalis naudotų masės balanso sistemą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad ekonominės veiklos vykdytojai teiktų patikimą informaciją dėl 2 dalyje nurodytos 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribos ir 5 dalyje nurodytos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo metodikos laikymosi ir kad atitinkamos valstybės narės prašymu ekonominės veiklos vykdytojai jai pateiktų duomenis, kuriais naudodamiesi parengė tą informaciją. Valstybės narės reikalauja, kad ekonominės veiklos vykdytojai įgyvendintų tinkamą nepriklausomo pateikiamos informacijos audito standartą ir pateiktų įrodymus, kad tai padaryta. Atliekant auditą patikrinama, ar ekonominės veiklos vykdytojų sistemos yra tikslios, patikimos ir apsaugotos nuo sukčiavimo.

4. 2 dalyje nustatytos pareigos taikomos nepaisant to, ar mažo anglies dioksido pėdsako kuras gaminamas Sąjungoje, ar importuojamas. Informacija apie kiekvieno tiekėjo tiekiamo mažo anglies dioksido pėdsako kuro arba mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio geografinę kilmę ir žaliavų rūšį vartotojams pateikiama veiklos vykdytojų, tiekėjų arba atitinkamų kompetentingų institucijų interneto svetainėse ir kasmet atnaujinama.

5. Ne vėliau kaip 2025 m. rugpjūčio 5 d. Komisija pagal 90 straipsnį priima deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant metodiką, pagal kurią vertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo. Ta metodika užtikrina, kad kreditai už išvengtus išmetamuosius teršalus nebūtų skiriami už anglies dioksidą iš iškastinių šaltinių, už kurio surinkimą jau gautas išmetamųjų teršalų kreditas pagal kitas teisės nuostatas, ir apima per gyvavimo ciklą išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, ir ja atsižvelgiama į netiesiogiai išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, susidarantį nukreipiant pastovųjį įvedinį. Ta metodika atitinka metodiką, pagal kurią įvertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl nebiologinės kilmės skystojo ir dujinio transporto kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių ir perdirbtos anglies kuro naudojimo, įskaitant dėl vandenilio nuotėkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apdorojimą, ir ja atsižvelgiama į pradinės grandies išmetamą metano kiekį ir faktinius anglies dioksido surinkimo rodiklius.

6. Kai tinkama, Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje įvertinamas vandenilio nuotėkis, įskaitant riziką aplinkai ir klimatui, technines sąlygas ir atitinkamus didžiausius vandenilio nuotėkio rodiklius. Remdamasi ta ataskaita, Komisija, jei tikslinga, pateikia pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomos priemonės, kuriomis būtų kuo labiau sumažinta galima vandenilio nuotėkio rizika, nustatyti didžiausi vandenilio nuotėkio rodikliai ir atitikties užtikrinimo mechanizmai. Atitinkami didžiausi vandenilio nuotėkio rodikliai įtraukiami į 5 dalyje nurodytą metodiką.

7. Komisija gali priimti sprendimus, kuriais pripažįstama, kad pagal savanoriškas nacionalines arba tarptautines schemas, kuriomis nustatomi mažo anglies dioksido pėdsako kuro arba mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio gamybos standartai, gaunami tikslūs išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo duomenys, reikalingi taikant šį straipsnį, ir tos schemos tinka šio straipsnio 5 dalyje nurodytos metodikos laikymuisi įrodyti. Komisija priima tokius sprendimus tik tuo atveju, jei atitinkama schema atitinka tinkamus patikimumo, skaidrumo ir nepriklausomo audito standartus, atitinkančius Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2022/996 ([42]) nustatytus kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių sertifikavimo reikalavimus.

8. Kai ekonominės veiklos vykdytojas pateikia įrodymus arba duomenis, gautus taikant pagal 7 dalį pripažintą schemą, valstybė narė nereikalauja, kad ekonominės veiklos vykdytojas pateiktų papildomų įrodymų dėl atitikties pagal schemos, kurią pripažino Komisija, kriterijus.

9. Valstybių narių kompetentingos institucijos prižiūri, kaip veikia sertifikavimo įstaigos, atliekančios nepriklausomą auditą pagal savanorišką schemą. Kompetentingų institucijų prašymu sertifikavimo įstaigos pateikia visą svarbią audito priežiūrai būtiną informaciją, įskaitant tikslią audito atlikimo datą, laiką ir vietą. Valstybės narės, nustačiusios neatitikties problemų, nedelsdamos pateikia informaciją savanoriškai schemai.

10. Valstybės narės prašymu, kuris gali būti grindžiamas ekonominės veiklos vykdytojo prašymu, Komisija, remdamasi visais turimais įrodymais, išnagrinėja, ar laikomasi šiame straipsnyje nustatytų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų, pagal šio straipsnio 5 dalį parengtos metodikos ir 2 straipsnio 11, 12 ir 13 punktuose nurodytų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribų. Per šešis mėnesius nuo tokio prašymo gavimo dienos Komisija nusprendžia, ar atitinkama valstybė narė gali:

a) priimti jau pateiktus mažo anglies dioksido pėdsako kuro atitikties išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijams įrodymus arba

b) nukrypdama nuo 8 dalies, reikalauti, kad mažo anglies dioksido pėdsako kuro šaltinio tiekėjai pateiktų įrodymus, kad laikosi išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų ir 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribos.

11. Valstybės narės reikalauja, kad atitinkami ekonominės veiklos vykdytojai į pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 31a straipsnio 1 dalį sukurtą Sąjungos duomenų bazę arba nacionalines duomenų bazes, sujungtas su ta Sąjungos duomenų baze pagal tos direktyvos 31a straipsnio 2 dalį, įrašytų informaciją apie atliktus sandorius ir dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako kuro tvarumo charakteristikas pagal tos direktyvos 31a straipsnyje nustatytus reikalavimus dėl kuro iš atsinaujinančiųjų išteklių. Jei mažo anglies dioksido pėdsako dujų siuntos gamybai buvo išduotos kilmės garantijos, joms taikomos tos pačios taisyklės, kaip ir tame straipsnyje nustatytos taisyklės dėl kilmės garantijų, išduodamų dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti.

12. Komisija įgyvendinimo aktais priima sprendimus dėl pripažinimo pagal šio straipsnio 7 dalį. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 91 straipsnio 3 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Tokie sprendimai galioja ribotą, ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį.

10 straipsnis

Techninės taisyklės

1. Valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos užtikrina, kad būtų nustatyti techniniai saugos kriterijai ir būtų parengtos bei viešai paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploatavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie SGD įrenginių sistemos, gamtinių dujų saugyklų, kitų perdavimo ar skirstymo sistemų, arba tiesioginių vamzdynų, taip pat prie vandenilio sistemos. Tos techninės taisyklės

([42]) 2022 m. birželio 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2022/996 dėl tvarumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų bei nedidelės netiesioginio žemės naudojimo keitimo rizikos kriterijų tikrinimo taisyklių (OL L 168, 2022 6 27, p. 1).

užtikrina sistemų sąveikumą ir turi būti objektyvios bei nediskriminacinės. Tam tikrais atvejais ACER gali teikti atitinkamas rekomendacijas apie tų taisyklių suderinimą. Apie tas taisykles pranešama Komisijai laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/1535 ([43]) 5 straipsnio.

2. Kai aktualu, valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos reikalauja, kad jų teritorijoje veikiantys perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai ir vandenilio tinklo operatoriai pagal šį straipsnį skelbtų technines taisykles, visų pirma prijungimo prie tinklo taisykles, apimančias dujų kokybės, odoravimo ir slėgio reikalavimus. Valstybės narės taip pat reikalauja, kad perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai skelbtų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių prijungimo mokesčius, grindžiamus objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais.

III SKYRIUS

VARTOTOJŲ ĮGALĖJIMAS BEI APSAUGA IR MAŽMENINĖS RINKOS

11 straipsnis

Pagrindinės sutartinės teisės

1. Valstybės narės užtikrina, kad, tiekėjui sutikus, visi galutiniai vartotojai turėtų teisę iš jo gauti gamtines dujas ir vandenilį nepaisant to, kurioje valstybėje narėje tiekėjas įregistruotas, su sąlyga, kad tiekėjas laikosi taikytinų prekybos, balansavimo ir energijos tiekimo saugumo taisyklių bei kriterijų pagal 8 straipsnio 2 dalį. Tuo atžvilgiu valstybės narės imasi visų būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad taikant administracines procedūras nebūtų diskriminuojami kitoje valstybėje narėje jau įregistruoti tiekėjai.

2. Nedarant poveikio Sąjungos taisyklėms dėl vartotojų apsaugos, ypač Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2011/83/ES ([44]) ir Tarybos direktyvai 93/13/EEB ([45]), valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų šio straipsnio 3–11 dalyse numatytas teises.

3. Galutiniai vartotojai turi teisę sudaryti sutartį su savo tiekėju, kurioje nurodoma:

a) tiekėjo tapatybė ir kontaktiniai duomenys, įskaitant adresą, e. pašto adresą ir pagalbos vartotojams liniją;

b) teikiamos paslaugos (įskaitant produkto ir tarifo pavadinimą), pagrindinės teikiamų paslaugų savybės, siūlomi paslaugų kokybės lygiai ir pirmojo prijungimo laikas;

c) siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys;

d) priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus, mokesčius už techninę priežiūrą ir susietus produktus arba paslaugas;

e) sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų, įskaitant su tomis paslaugomis susietus produktus ar paslaugas, teikimo atnaujinimo ir sutarties nutraukimo sąlygos ir informacija, ar leidžiama be mokesčio nutraukti sutartį;

f) kompensavimas ir pinigų grąžinimo tvarka tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslias ar vėluojančias sąskaitas;

g) kai aplinkosauginis veiksmingumas, įskaitant, kai aktualu, išmetamą anglies dioksido kiekį, skatinamas kaip esminė savybė, aiškūs, objektyvūs, viešai prieinami ir patikrinami tiekėjo įsipareigojimai, o dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų tiekimo atveju tiekiamų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų sertifikavimas pagal 9 straipsnį;

([43]) 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/1535, kuria nustatoma informacijos apie techninius reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisykles teikimo tvarka (OL L 241, 2015 9 17, p. 1).

([44]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, 2011 11 22, p. 64).

([45]) 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993 4 21, p. 29).

h) metodas, kuriuo pradedamos neteisminio ginčų sprendimo procedūros pagal 25 straipsnį;

i) informacija apie vartotojų teises, įskaitant aiškią ir suprantamą informaciją apie skundų nagrinėjimą ir apie tai, kaip ir kur galima pateikti skundą, ir visa šioje dalyje nurodyta informacija, kuri aiškiai pateikiama sąskaitose arba vandenilio ar gamtinių dujų įmonės interneto tinklavietėje;

j) kai aktualu, informacija apie tiekėją ir produktų ar paslaugų, susijusių arba susietų su gamtinių dujų ar vandenilio tiekimu, kainą.

Sutartinės sąlygos turi būti sąžiningos ir iš anksto žinomos. Bet kuriuo atveju ši informacija turi būti pateikiama vartotojui patogia, aiškia ir nedviprasmiška kalba prieš sudarant ar patvirtinant sutartį. Jei sutartys sudaromos per tarpininkus, šioje dalyje nurodyta informacija taip pat pateikiama prieš sudarant sutartį. Informacija apie produktų tiekėją ar paslaugų teikėją ir tų produktų ar paslaugų, susijusių arba susietų su dujų tiekimu, kainą pateikiama prieš sudarant sutartį.

Galutiniams vartotojams pagrindinių sutartinių sąlygų bendra santrauka pateikiama matomai ir glausta bei aiškia kalba. Valstybės narės turi reikalauti, kad tiekėjas vartotų bendrą terminiją. Komisija šiuo klausimu pateikia neprivalomas gaires.

4. Galutiniai vartotojai tinkamai informuojami apie ketinimą pakeisti sutartines sąlygas, ir juos apie tai informuojant, jiems pranešama apie jų teisę nutraukti sutartį. Tiekėjai savo galutiniams vartotojams apie tiekimo kainos pakeitimą ir apie to pakeitimo priežastis ir sąlygas bei apimtį skaidriu bei suprantamu būdu praneša tiesiogiai, ne vėliau kaip likus dviem savaitėms, o namų ūkio vartotojų atveju – ne vėliau nei likus vienam mėnesiui iki pakeitimo įsigaliojimo. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų laisvai nutraukti sutartis, jei jie nesutinka su naujomis sutartinėmis sąlygomis arba tiekimo kainos pakeitimais, apie kuriuos jiems pranešė tiekėjas.

5. Tiekėjai galutiniams vartotojams suteikia skaidrią informaciją apie su gamtinėmis dujomis ir vandeniliu susijusioms paslaugoms taikomas kainas, tarifus ir standartines sąlygas, kiek tai susiję su prieiga prie jų ir naudojimusi jomis, visų pirma informaciją apie tai, ar kaina yra fiksuota, ar kintama, ir, kai aktualu, apie akcijas ir nuolaidas. Pagrindinę sutartinę informaciją tiekėjas išryškina.

6. Tiekėjai siūlo galutiniams vartotojams rinktis iš įvairių mokėjimo būdų. Tokiais mokėjimo būdais vartotojai neturi būti diskriminuojami. Pažeidžiamiems vartotojams, nurodytiems šios direktyvos 26 straipsnyje, ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams gali būti taikomos palankesnės sąlygos. Bet koks su mokėjimo metodais ar išankstinio mokėjimo sistemomis susijusių mokesčių skirtumas turi būti objektyvus, nediskriminacinis bei proporcingas ir neturi viršyti mokėtojo patiriamų tiesioginių išlaidų, kurios susidaro dėl konkretaus mokėjimo metodo ar išankstinio mokėjimo sistemos naudojimo laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2366 ([46]) 62 straipsnio.

7. Namų ūkio vartotojai, kurie gali naudotis išankstinio mokėjimo sistemomis, dėl išankstinio mokėjimo sistemų neturi atsidurti nepalankioje padėtyje.

8. Tiekėjai galutiniams vartotojams siūlo sąžiningas ir skaidrias bendrąsias sąlygas, kurios teikiamos paprasta ir nedviprasmiška kalba ir jose neturi būti nesutartinių kliūčių, trukdančių vartotojui pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, perteklinių sutarties dokumentų. Vartotojai turi būti apsaugoti nuo nesąžiningų ar klaidinančių pardavimo metodų.

9. Galutiniai vartotojai turi teisę reikalauti, kad jų tiekėjai teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai nagrinėtų skundus. Tiekėjai skundus nagrinėja nesudėtingai, sąžiningai ir operatyviai.

10. Tiekėjai gamtinių dujų namų ūkio vartotojams pakankamai iš anksto prieš planuojamą atjungimą suteikia tinkamą informaciją apie alternatyvias priemones, kad būtų galima išvengti atjungimo. Tokiomis alternatyviomis priemonėmis galima nurodyti informaciją apie paramos šaltinius siekiant išvengti atjungimo, išankstinio mokėjimo sistemas, energijos vartojimo auditus, konsultavimo energijos klausimais paslaugas, alternatyvius mokėjimo planus, patarimus dėl skolos valdymo arba atjungimo moratoriumą ir vartotojams, kuriems gresia atjungimas, neturi būti sudaryta papildomų išlaidų.

11. Vartotojams pakeitus tiekėją, tiekėjai galutiniams vartotojams pateikia galutinę uždarymo sąskaitą ne vėliau kaip praėjus šešioms savaitėms po tokio pakeitimo.

([46]) 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015 12 23, p. 35).

12 straipsnis

Teisė keisti tiekėją ir tiekėjo pakeitimo mokesčių taisyklės

1. Vartotojai turi teisę keisti gamtinių dujų ir vandenilio tiekėjus arba gamtinių dujų ir vandenilio rinkos dalyvius. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojas, norintis pakeisti tiekėjus arba rinkos dalyvius, laikydamasis sutartinių sąlygų, turėtų teisę tai padaryti per kuo trumpesnį laiką ir bet kuriuo atveju per tris savaites nuo vartotojo prašymo pateikimo dienos. Ne vėliau kaip nuo 2026 m. sausio 1 d. techninis tiekėjo arba rinkos dalyvio pakeitimo procesas turės trukti ne ilgiau kaip 24 valandas ir tai bus įmanoma padaryti bet kurią darbo dieną.

2. Valstybės narės užtikrina, kad teisė pakeisti tiekėją arba rinkos dalyvį vartotojams būtų suteikiama jų nediskriminuojant išlaidų, pastangų ir laiko atžvilgiu.

3. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio vartotojams, labai mažoms įmonėms ir mažosioms įmonėms nereikėtų mokėti jokių gamtinių dujų ir vandenilio tiekėjo pakeitimo mokesčių, įskaitant tuos atvejus, kai dujų tiekimas yra susijęs arba susietas su kitomis paslaugomis, įranga ar produktais. Tačiau valstybės narės gali leisti tiekėjams arba rinkos dalyviams taikyti sutarties nutraukimo mokesčius savo vartotojams, kai tie vartotojai savanoriškai nutraukia terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis dar nepasibaigus jų galiojimui, su sąlyga, kad tokie mokesčiai:

a) yra numatyti sutartyje, kurią tas vartotojas savanoriškai sudarė, ir

b) apie juos aiškiai pranešta vartotojui prieš sudarant sutartį.

Tokie mokesčiai turi būti proporcingi ir neturi viršyti tiesioginių ekonominių nuostolių, kuriuos dėl vartotojo inicijuoto sutarties nutraukimo patiria tiekėjas arba rinkos dalyvis. Susietųjų pasiūlymų atveju vartotojai turi galėti nutraukti atskiras sutartyje numatytas paslaugas. Tiesioginių ekonominių nuostolių įrodymo pareiga tenka tiekėjui arba rinkos dalyviui. Sutarties nutraukimo mokesčių leistinumą stebi reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija.

4. Namų ūkio gamtinių dujų ir vandenilio vartotojai turi teisę dalyvauti kolektyvinio tiekėjo pakeitimo schemose. Valstybės narės pašalina visas reguliavimo ar administracines kliūtis kolektyviai pakeisti tiekėją ir suteikia sistemą, kuria užtikrinama vartotojų apsauga nuo piktnaudžiavimo.

5. Valstybės narės užtikrina, kad informacija apie tiekėjo pakeitimą galutiniams vartotojams būtų teikiama vartotojui patogia forma, be kita ko, per 24 straipsnyje nurodytus bendrus kontaktinius punktus.

6. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojams būtų suteikta teisė per trumpą laiką nutraukti dujų tiekimo sutartis.

13 straipsnis

Vartotojų teisės ir apsauga, susijusios su laipsnišku gamtinių dujų atsisakymu

Kai pagal 38 straipsnio 6 dalį leidžiama atjungti tinklo naudotojus, valstybės narės užtikrina, kad:

a) būtų konsultuojamasi su atitinkamais tinklo naudotojais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma vartotojų įstaigomis;

b) tinklo naudotojai, galutiniai vartotojai ir atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų pakankamai iš anksto informuojami apie planuojamą datą, atjungimo procedūrą, planuojamus veiksmus ir atitinkamą tvarkaraštį;

c) galutiniai vartotojai gautų informacijos apie tvaraus šildymo galimybes ir turėtų galimybę gauti pakankamai patarimų dėl jų, taip pat gautų informacijos apie finansinę paramą per atitinkamas įstaigas, kurias turi nustatyti nacionalinės institucijos, įskaitant vieno langelio principu veikiančius centrus, įsteigtus pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 21 ir 22 straipsnius ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1275 ([47]) 18 straipsnį, ir kontaktinius punktus, įsteigtus ar paskirtus pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 16 straipsnio 3 dalį;

d) planuojant ir vykdant laipsnišką gamtinių dujų atsisakymą, būtų tinkamai atsižvelgiama į konkrečius pažeidžiamų vartotojų, kaip nurodyta 26 straipsnyje, ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų poreikius, ir, kai taikytina, imamasi tinkamų priemonių, kad būtų pašalintas neigiamas gamtinių dujų laipsniško atsisakymo poveikis, atsižvelgdamos į 27 straipsnyje nurodytas gaires, kurios gali apimti viešojo finansavimo ir Sąjungos lygmeniu nustatytų finansavimo priemonių naudojimą;

e) bet kokie finansiniai pervedimai tarp reguliuojamų paslaugų būtų vykdomi laikantis Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsnyje nustatytų taisyklių ir nebūtų diskriminuojami įvairių kategorijų vartotojai ir įvairūs energijos nešikliai.

14 straipsnis

Gamtinių dujų palyginimo priemonės

1. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio gamtinių dujų vartotojams, taip pat labai mažoms įmonėms ir mažosioms įmonėms, kurių numatomas metinis suvartojimas yra mažesnis kaip 100 000 kWh, būtų suteikta galimybė nemokamai naudotis bent viena tiekėjų pasiūlymų palyginimo priemone, įskaitant susietuosius pasiūlymus. Vartotojai informuojami apie galimybę pasinaudoti tokiomis priemonėmis jų sąskaitose arba kartu su jomis, arba kitais būdais. Tokios priemonės bent:

a) turi būti nepriklausomos nuo rinkos dalyvių ir jomis turi būti užtikrinama, kad paieškos rezultatų atžvilgiu gamtinių dujų įmonėms būtų taikomos vienodos sąlygos;

b) jose turi būti aiškiai nurodoma, kam jos priklauso, taip pat nurodomas fizinis ar juridinis asmuo, administruojantis ir kontroliuojantis priemones, ir informacija apie tai, kaip priemonės yra finansuojamos;

c) jose turi būti nustatyti aiškūs ir objektyvūs kriterijai, kuriais turi būti grindžiamas palyginimas, įskaitant paslaugas, ir jie turi būti atskleisti;

d) jose turi būti vartojama paprasta ir nedviprasmiška kalba;

e) jose turi būti teikiama tiksli ir naujausia informacija ir nurodyta, kada informacija buvo paskutinį kartą atnaujinta;

f) jos turi būti prieinamos asmenims su negalia – būti pastebimos, lengvai naudojamos, suprantamos ir patvarios;

g) jose turi būti numatyta veiksminga pranešimo apie neteisingą informaciją apie paskelbtus pasiūlymus procedūra;

h) palyginimai jose turi būti atliekami prašant pateikti tik tiek asmens duomenų, kiek tikrai būtina palyginimams atlikti;

i) jose turi būti aiškiai nurodyta, ar kaina yra fiksuota, ar kintama, ir nurodyta sutarties trukmė.

Valstybės narės užtikrina, kad bent viena priemonė apimtų visą gamtinių dujų rinką. Jei rinka apžvelgiama daugeliu priemonių, į tas priemones turi būti įtraukiama, kiek praktiškai įmanoma, kuo daugiau gamtinių dujų pasiūlymų, apimančių didelę rinkos dalį, ir, jei tos priemonės neapima visos rinkos, tai turi būti aiškiai nurodoma prieš pateikiant rezultatus.

Tiekėjai ir atitinkami tarpininkai pateikia savo atitinkamus pasiūlymus bent vienai kainų palyginimo priemonei, kuri apima visą rinką.

Tiekėjai užtikrina, kad palyginimo priemonės veikimą užtikrinančio subjekto teikiama informacija būtų tiksli ir naujausia.

([47]) 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1275 dėl pastatų energinio naudingumo (OL L, 2024/1275, 2024 5 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

2. Priemones gali valdyti bet kuris subjektas, įskaitant privačias bendroves ir valdžios institucijas ar įstaigas.

3. Valstybės narės gali reikalauti, kad 1 dalyje nurodytos palyginimo priemonės apimtų lyginamuosius kriterijus, susijusius su tiekėjų siūlomų paslaugų pobūdžiu, įskaitant vieneto kainą, visus mokesčius ir informaciją apie nuolaidas, taip pat, kai taikytina, aplinkosauginį veiksmingumą.

Nustatydamos tuos kriterijus valstybės narės konsultuojasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

4. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją, kuri bus atsakinga už patikimumo ženklo suteikimą palyginimo priemonėms, kurios atitinka 1 dalyje išdėstytus reikalavimus, ir už užtikrinimą, kad tokį patikimumo ženklą turinčios palyginimo priemonės ir toliau atitiktų tuos reikalavimus. Ta kompetentinga institucija turi būti nepriklausoma nuo rinkos dalyvių ir palyginimo priemonių veikimą užtikrinančių subjektų.

5. Bet kuriai rinkos dalyvių pasiūlymų palyginimo priemonei galima prašyti suteikti patikimumo ženklą, kaip nurodyta 4 dalyje, savanorišku ir nediskriminaciniu pagrindu.

6. Nukrypstant nuo 4 ir 5 dalių, valstybės narės gali nuspręsti palyginimo priemonėms patikimumo ženklų netaikyti, jeigu valdžios institucija ar įstaiga pateikia palyginimo priemonę, atitinkančią 1 dalyje nustatytus reikalavimus.

15 straipsnis

Aktyvieji vartotojai gamtinių dujų rinkoje

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai, visų pirma žemės ūkio ar viešojo sektoriaus vartotojai, išsaugodami savo, kaip galutinių vartotojų, teises, kaip nustatyta šioje direktyvoje, turėtų teisę veikti kaip aktyvieji vartotojai, netaikant jiems neproporcingų ar diskriminacinių techninių reikalavimų, administracinių reikalavimų, procedūrų ir mokesčių, taip pat sąnaudų neatitinkančių tinklo mokesčių.

2. Valstybės narės užtikrina, kad aktyvieji vartotojai:

a) turėtų teisę veikti tiesiogiai;

b) turėtų teisę parduoti savo pagamintas gamtines dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių naudodamiesi gamtinių dujų sistema;

c) turėtų teisę dalyvauti energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos perskirstymo programose;

d) turėtų teisę deleguoti jų veiklai reikalingų įrenginių valdymą, įskaitant įrengimą, eksploatavimą, duomenų tvarkymą ir techninę priežiūrą, trečiajai šaliai; ta trečioji šalis neturi būti laikoma aktyviuoju vartotoju;

e) jiems būtų taikomi sąnaudas atspindintys, skaidrūs ir nediskriminaciniai tinklo mokesčiai, užtikrinant, kad jie tinkamai ir subalansuotai prisidėtų prie bendrų sistemos išlaidų;

f) būtų finansiškai atsakingi už disbalansą, kurį jie sukelia gamtinių dujų sistemoje, arba deleguotų savo atsakomybę už balansavimą pagal Reglamento (ES) 2024/1789 3 straipsnio e punktą.

3. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali nustatyti skirtingas nuostatas, taikytinas individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams su sąlyga, kad visos teisės ir pareigos pagal šį straipsnį taikomos visiems aktyviesiems vartotojams. Bet kokie požiūrio į kartu veikiančius aktyviuosius vartotojus skirtumai turi būti proporcingi ir tinkamai pagrįsti.

4. Valstybės narės užtikrina, kad aktyviesiems vartotojams, kuriems priklauso dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių laikymo įrenginiai:

a) būtų suteikta teisė prisijungti prie tinklo per pagrįstą laiką po atitinkamo prašymo pateikimo su sąlyga, kad tenkinamos visos būtinos sąlygos, pavyzdžiui, atsakomybė už balansavimą;

b) nebūtų taikomi jokie dvigubi mokesčiai, įskaitant tinklo mokesčius, už laikomas dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių, liekančias jų patalpose;

c) nebūtų taikomi neproporcingi licencijavimo reikalavimai ar mokesčiai;

d) būtų leidžiama tuo pačiu metu teikti kelias paslaugas, jei tai techniškai įmanoma.

16 straipsnis

Sąskaitos ir sąskaitų informacija

1. Valstybės narės užtikrina, kad sąskaitos ir sąskaitų informacija būtų teisingos, lengvai suprantamos, aiškios, glaustos, vartotojui patogios ir pateikiamos taip, kad galutiniams vartotojams būtų sudarytos palankesnės sąlygos jas palyginti ir kad sąskaitos ir sąskaitų informacija atitiktų minimalius reikalavimus, išdėstytus I priede. Galutinių vartotojų prašymu jiems pateikiamas aiškus ir suprantamas paaiškinimas, kaip parengta jų sąskaita, ypač tais atvejais, kai sąskaitos nėra grindžiamos faktiniu suvartojimu.

2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai visas savo sąskaitas ir sąskaitų informaciją gautų nemokamai.

3. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų pasiūlyta galimybė gauti elektronines sąskaitas ir sąskaitų informaciją ir kad jiems būtų pasiūlyta lanksti faktinio sąskaitų mokėjimo tvarka.

4. Jei sutartyje numatomas būsimas produkto ar kainos pakeitimas arba nuolaida, tai turi būti nurodyta sąskaitoje kartu su pakeitimo atlikimo data.

5. Svarstydamos sąskaitų turinio reikalavimų pakeitimus valstybės narės konsultuojasi su vartotojų įstaigomis.

17 straipsnis

Išmaniosios apskaitos sistemos gamtinių dujų sistemoje

1. Siekiant papildyti energijos vartojimo efektyvumo priemones, priimtas pagal direktyvas (ES) 2023/1791 ir (ES) 2024/1275, ir suteikti daugiau galių galutiniams vartotojams, valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos primygtinai rekomenduoja gamtinių dujų įmonėms optimizuoti gamtinių dujų vartojimą, *inter alia*, teikiant energijos valdymo paslaugas ir pradedant taikyti išmaniąsias apskaitos sistemas pagal šio straipsnio 2 dalį, kurios turi būti sąveikios, visų pirma su vartotojų energijos valdymo sistemomis ir išmaniaisiais tinklais, laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių.

2. Valstybės narės nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas savo teritorijose tik atlikusios sąnaudų ir naudos vertinimą pagal II priede nustatytus principus, kuriuo būtų nustatyta grynoji nauda vartotojams, gaunama naudojant išmaniuosius skaitiklius ir pasirašius išmaniaisiais skaitikliais grindžiamus pasiūlymus. Atlikdamos sąnaudų ir naudos vertinimą, valstybės narės gali atlikti atskirus vertinimus ir įvertinti išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo poveikį įvairių kategorijų vartotojams ir vartotojų grupėms, pavyzdžiui, namų ūkio vartotojams, labai mažoms įmonėms, MVĮ ir pramonei.

3. Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, priima ir paskelbia savo teritorijose numatytoms diegti išmaniosioms apskaitos sistemoms taikytinus minimalius funkcinius ir techninius reikalavimus, laikydamosi 19 straipsnio ir II priedo. Valstybės narės užtikrina tų išmaniųjų apskaitos sistemų sąveikumą ir jų gebėjimą teikti duomenis vartotojų energijos valdymo sistemoms. Tuo tikslu valstybės narės tinkamai atsižvelgia į tai, kaip taikomi atitinkami galiojantys standartai, įskaitant standartus dėl sąveikumo užtikrinimo, į geriausią praktiką, taip pat į išmaniųjų tinklų ir gamtinių dujų vidaus rinkos plėtros svarbą.

4. Išmaniąsias apskaitos sistemas nusprendusios diegti valstybės narės, pasikonsultavusios su vartotojų įstaigomis ir kitomis atitinkamomis organizacijomis, užtikrina, kad vartotojams būtų teikiama aiški ir suprantama informacija ir patarimai apie išmaniųjų skaitiklių teikiamą naudą. Toje informacijoje turi būti bent:

a) išdėstyti patarimai, kaip vartotojų grupės gali naudoti savo išmaniąsias apskaitos sistemas, kad padidintų savo energijos vartojimo efektyvumą;

b) atsižvelgta į konkrečius energijos nepriteklių patiriančių vartotojų arba pažeidžiamų vartotojų, kaip nurodyta šios direktyvos 26 straipsnyje, pavyzdžiui, regos ar klausos sutrikimų turinčių asmenų ir mažo raštingumo asmenų, poreikius, be kita ko, įgyvendinant bendradarbiavimo strategijas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 55 punkte.

5. Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, užtikrina, kad galutiniai vartotojai skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis prisidėtų prie su diegimu susijusių išlaidų padengimo, kartu atsižvelgdamos į ilgalaikę naudą visai tiekimo grandinei, įskaitant naudą tinklo eksploatavimui, apskaičiuojant vartotojams taikytinus tinklo mokesčius arba jų mokamus mokesčius. Valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, paskirtosios kompetentingos institucijos reguliariai stebi tokį jų teritorijose vykdomą diegimą, kad galėtų stebėti, kaip užtikrinama nauda vartotojams.

6. Jei, atlikus 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą, išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas neigiamai, valstybės narės užtikrina, kad vertinimas būtų peržiūrimas atsižvelgiant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir į technologijų bei rinkos raidą. Valstybės narės praneša Komisijai atnaujinto sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatus, kai jie tampa prieinami.

7. Šios direktyvos nuostatos dėl išmaniųjų apskaitos sistemų taikomos būsimiems įrenginiams ir įrenginiams, kurie pakeičia senesnius išmaniuosius skaitiklius. Išmaniosios apskaitos sistemos, kurios jau buvo įdiegtos arba kurių darbų pradžia buvo anksčiau nei 2024 m. rugpjūčio 4 d., gali būti toliau eksploatuojamos visą jų veikimo laiką. Tačiau 19 straipsnio ir II priedo reikalavimų neatitinkančios išmaniosios apskaitos sistemos nebėra eksploatuojamos po 2036 m. rugpjūčio 5 d.

8. 7 dalies tikslu darbų pradžia – su investicija susijusių statybos darbų pradžia arba pirmasis tvirtas įsipareigojimas užsakyti įrangą ar kitas įsipareigojimas, dėl kurio investicija tampa neatšaukiama, atsižvelgiant į tai, kas įvyko anksčiau. Žemės įsigijimas ir parengiamieji darbai, pavyzdžiui, leidimų gavimas ir preliminarių galimybių studijų rengimas, nelaikomi darbų pradžia. Perėmimo atveju darbų pradžia – momentas, kai įsigyjamas su įsigyta įmone tiesiogiai susijęs turtas.

18 straipsnis

Išmaniosios apskaitos sistemos vandenilio sistemoje

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų diegiamos išmaniosios apskaitos sistemos, kurios gali tiksliai matuoti suvartojimą ir teikti informaciją apie naudojimo faktinį laiką, taip pat yra pajėgios tam tikros formos elektroniniu ryšiu perduoti ir priimti duomenis informacijos, stebėjimo ir kontrolės tikslais.

2. Nepaisant šio straipsnio 1 dalies, atliekamas tokios diegimo pareigos sąnaudų ir naudos vertinimas bent namų ūkio vartotojų atžvilgiu, kuris vykdomas remiantis II priede nustatytais principais.

3. Valstybės narės užtikrina išmaniųjų apskaitos sistemų ir atitinkamų duomenų perdavimo saugumą bei galutinių vartotojų privatumą, laikydamosi atitinkamos Sąjungos duomenų apsaugos ir privatumo teisės, taip pat jų sąveikumą, ir atsižvelgdamos į atitinkamų standartų naudojimą.

4. Komisija įgyvendinimo aktais nustato išmaniųjų skaitiklių sąveikumo reikalavimus ir tvarką, siekdama užtikrinti, kad reikalavimus atitinkančios šalys galėtų naudotis iš išmaniųjų apskaitos sistemų gaunamais duomenimis. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 91 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamosios procedūros.

5. Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, užtikrina, kad galutiniai vartotojai skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis prisidėtų prie su diegimu susijusių išlaidų padengimo, kartu atsižvelgdamos į ilgalaikę naudą visai tiekimo grandinei, įskaitant naudą tinklo eksploatavimui, apskaičiuojant vartotojams taikytinus tinklo mokesčius arba jų mokamus mokesčius. Valstybės narės reguliariai stebi tokį jų teritorijose vykdomą diegimą, kad galėtų stebėti, kaip užtikrinama nauda vartotojams.

6. Jei, atlikus 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą, išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas neigiamai, valstybės narės užtikrina, kad vertinimas būtų periodiškai peržiūrimas atsižvelgiant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir į technologijų bei rinkos raidą. Valstybės narės praneša Komisijai atnaujinto sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatus, kai jie tampa prieinami.

19 straipsnis

Išmaniųjų apskaitos sistemų gamtinių dujų sistemoje funkcijos

Jei, atlikus 17 straipsnio 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą, išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas teigiamai arba jei jos sistemingai diegiamos po 2024 m. rugpjūčio 4 d., valstybės narės įdiegia tas sistemas laikydamosi Europos standartų, II priedo ir šių reikalavimų:

a) išmaniosios apskaitos sistemos tiksliai matuoja faktinį gamtinių dujų vartojimą ir gali teikti galutiniams vartotojams informaciją apie naudojimo faktinį laiką, įskaitant patvirtintus ankstesnio suvartojimo duomenis, kurie turi būti lengvai ir saugiai prieinami ir vizualiai išdėstyti galutiniams vartotojams gavus prašymą ir be papildomų išlaidų, ir nepatvirtintus naujausius turimus suvartojimo duomenis, kurie turi būti be papildomų išlaidų lengvai ir saugiai prieinami galutiniams vartotojams per standartizuotą sąsają arba nuotoliniu būdu, kad būtų remiamos automatizuotos energijos vartojimo efektyvumo programos ir kitos paslaugos;

b) išmaniųjų apskaitos sistemų ir duomenų perdavimo saugumas atitinka atitinkamas Sąjungos saugumo taisykles, tinkamai atsižvelgiant į geriausius turimus būdus, skirtus aukščiausio lygio kibernetiniam saugumui užtikrinti, kartu atsižvelgiant į sąnaudas ir į proporcingumo principą;

c) galutinių vartotojų privatumas ir jų duomenų apsauga užtikrinami laikantis atitinkamų Sąjungos duomenų apsaugos ir privatumo taisyklių;

d) galutinių vartotojų prašymu per standartizuotą ryšio sąsają arba nuotoliniu būdu jiems arba jų vardu veikiančiai trečiajai šaliai skaitiklių užfiksuoti jų suvartotų gamtinių dujų duomenys, laikantis pagal 23 straipsnį priimtų įgyvendinimo aktų, teikiami lengvai suprantama forma, kad būtų galima palyginti pasiūlymus naudojant vienodus kriterijus;

e) prieš įrengiant išmaniuosius skaitiklius arba jų įrengimo metu galutiniams vartotojams teikiami atitinkami patarimai ir informacija, visų pirma apie visas išmaniųjų skaitiklių galimybes, susijusias su skaitiklio rodmenų valdymu ir energijos vartojimo stebėjimu, ir apie asmens duomenų rinkimą bei tvarkymą laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių;

f) išmaniosios apskaitos sistemos užtikrina, kad galutinių vartotojų suvartotas energijos kiekis būtų išmatuotas ir už jį būtų atsiskaitoma trumpiausiam atsiskaitymo laikotarpiui nacionalinėje rinkoje tapačia laikine skyra.

Pirmos pastraipos d punkto tikslais galutiniai vartotojai turi galėti gauti savo skaitiklių duomenis arba perduoti juos kitai šaliai be papildomų išlaidų, naudodamiesi savo teise į duomenų perkeliamumą pagal Sąjungos duomenų apsaugos taisykles.

20 straipsnis

Teisė į išmanųjį gamtinių dujų skaitiklį

1. Jei, atlikus 17 straipsnio 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą, išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertintas neigiamai ir jei jos nėra sistemingai diegiamos, valstybės narės užtikrina, kad vartotojai, pateikę prašymą, turėtų teisę, padengdami susijusias išlaidas, į tai, kad sąžiningomis, pagrįstomis ir ekonomiškai efektyviomis sąlygomis jiems būtų įrengtas arba, kai taikytina, patobulintas išmanusis skaitiklis, kuris:

a) jei techniškai įmanoma, turėtų 19 straipsnyje nurodytas funkcijas arba minimalų funkcijų rinkinį, kurį laikydamosi II priedo valstybės narės turi nustatyti ir paskelbti nacionaliniu lygmeniu;

b) būtų sąveikus, o apskaitos infrastruktūra pageidaujant galėtų būti sujungta su vartotojų energijos valdymo sistemomis.

2. Jei pagal 1 dalį vartotojas pateikia prašymą dėl išmaniojo skaitiklio įrengimo, valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, paskirtosios kompetentingos institucijos:

a) užtikrina, kad įrengti išmanųjį skaitiklį prašančiam vartotojui pateiktame pasiūlyme būtų nedviprasmiškai nurodyta ir aiškiai aprašyta:

i) įmanomos išmaniojo skaitiklio funkcijos ir sąveikumas, taip pat paslaugos, kurios gali būti teikiamos, ir tuo momentu realiai pasiekiama išmaniojo skaitiklio nauda;

ii) visos vartotojui tenkančios susijusios sąnaudos;

b) užtikrina, kad išmanusis skaitiklis būtų įrengtas per pagrįstą laikotarpį ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo vartotojo prašymo;

c) reguliariai ir bet kuriuo atveju ne rečiau kaip kas dvejus metus peržiūri ir viešai paskelbia susijusias sąnaudas, taip pat seka jų raidą, kurią lemia technologinė plėtra ir galimi apskaitos sistemos atnaujinimai.

21 straipsnis

Gamtinių dujų įprasti skaitikliai

1. Jei galutiniai gamtinių dujų vartotojai išmaniųjų skaitiklių neturi, valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų įrengti individualūs įprasti skaitikliai, tiksliai matuojantys faktinį suvartojimą. Valstybės narės gali taikyti išimtį ir netaikyti šio reikalavimo namų ūkio vartotojams, kurie šildymui nenaudoja gamtinių dujų, jei įrengti tokius skaitiklius nėra techniškai įmanoma, finansiškai pagrįsta arba proporcinga atsižvelgiant į potencialų energijos taupymą. Ta išimtis gali būti taikoma ir ne namų ūkio vartotojams, esantiems pastatuose, kuriuose dauguma vartotojų yra namų ūkio vartotojai, atitinkantys išimties taikymo reikalavimus, jei toks įrengimas nėra techniškai įmanomas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai gamtinių dujų vartotojai galėtų lengvai matyti savo įprastų skaitiklių rodmenis – tiesiogiai ar netiesiogiai per interneto sąsają arba kitą tinkamą sąsają.

22 straipsnis

Duomenų valdymas

1. Nustatydamos duomenų tvarkymo ir mainų taisykles valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, paskirtosios kompetentingos institucijos nurodo taisykles dėl reikalavimus atitinkančių šalių prieigos prie galutinio vartotojo duomenų remiantis šiuo straipsniu ir taikoma Sąjungos teisine sistema. Šios direktyvos tikslu duomenys turi būti suprantami kaip apimantys apskaitos ir suvartojimo duomenis, taip pat duomenis, reikalingus vartotojui keičiant tiekėją ir kitoms paslaugoms.

2. Valstybės narės organizuoja duomenų tvarkymą taip, kad užtikrintų veiksmingą ir saugią prieigą prie duomenų ir jų mainus, taip pat duomenų apsaugą ir duomenų saugumą.

Nepriklausomai nuo kiekvienoje valstybėje narėje taikomo duomenų tvarkymo modelio, už duomenų tvarkymą atsakingos šalys bet kuriai reikalavimus atitinkančiai šaliai suteikia prieigą prie galutinio vartotojo duomenų pagal 1 dalį. Reikalavimus atitinkančios šalys prašomus duomenis turi gauti nediskriminacinėmis sąlygomis ir tuo pačiu metu. Duomenys turi būti lengvai prieinami, o atitinkamos prieigos prie tų duomenų procedūros turi būti skelbiamos viešai.

3. Šios direktyvos tikslu prieigos prie duomenų ir duomenų saugojimo taisyklės turi atitikti atitinkamą Sąjungos teisę.

Asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą vykdomas laikantis Reglamento (ES) 2016/679.

4. Valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, paskirtosios kompetentingos institucijos įgalioja ir tvirtina arba, kai taikytina, prižiūri šalis, atsakingas už duomenų tvarkymą, siekdamos užtikrinti, kad jos laikytųsi šios direktyvos reikalavimų.

Nedarant poveikio Reglamente (ES) 2016/679 nustatytoms duomenų apsaugos pareigūnų užduotims, valstybės narės gali nuspręsti reikalauti, kad šalys, atsakingos už duomenų tvarkymą, paskirtų atitikties užtikrinimo pareigūnus, kurie būtų atsakingi už priemonių, kurių ėmėsi tos šalys siekdamos užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie duomenų ir atitiktį šios direktyvos reikalavimams, įgyvendinimo stebėjimą.

Valstybės narės gali paskirti atitikties užtikrinimo pareigūnus arba 46 straipsnio 2 dalies d punkte nurodytas įstaigas vykdyti šioje dalyje nustatytas pareigas.

5. Galutiniai vartotojai už prieigą prie savo duomenų arba už prašymą juos pateikti neturi mokėti jokių papildomų mokesčių.

Valstybės narės atsako už atitinkamų mokesčių už prieigos prie duomenų suteikimą reikalavimus atitinkančioms šalims nustatymą.

Valstybės narės užtikrina, kad duomenų paslaugas teikiančių reguliuojamųjų subjektų nustatyti mokesčiai būtų priimtini ir tinkamai pagrįsti.

23 straipsnis

Sąveikumo reikalavimai ir prieigos prie duomenų procedūros gamtinių dujų rinkoje

1. Siekdamos skatinti konkurenciją gamtinių dujų mažmeninėje rinkoje ir išvengti pernelyg didelių administracinių išlaidų reikalavimus atitinkančioms šalims, valstybės narės sudaro palankesnes sąlygas visapusiškam energetikos paslaugų sąveikumui Sąjungoje.

2. Komisija įgyvendinimo aktais nustato sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinės bei skaidrios prieigos prie 22 straipsnio 1 dalyje nurodytų duomenų procedūras. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 91 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamosios procedūros.

3. Valstybės narės užtikrina, kad gamtinių dujų įmonės taikytų 2 dalyje nurodytus sąveikumo reikalavimus ir prieigos prie duomenų tvarką. Tie reikalavimai ir tvarka turi būti grindžiami esama nacionaline praktika.

24 straipsnis

Bendri kontaktiniai punktai

Valstybės narės užtikrina, kad būtų įsteigti bendri kontaktiniai punktai, skirti teikti visiems vartotojams, įskaitant prieigos prie interneto neturinčius vartotojus, visą reikiamą informaciją apie jų teises, sertifikuotas palyginimo priemones, esamas paramos priemones, įskaitant priemones, skirtas pažeidžiamiems vartotojams, kaip nurodyta šios direktyvos 26 straipsnyje, taikytiną teisę ir jiems prieinamus neteisminius ginčų sprendimo mechanizmus kilus ginčui. Tokie bendri kontaktiniai punktai gali būti bendrų vartotojų informavimo centrų dalis ir gali būti tie patys subjektai kaip ir Direktyvos (ES) 2019/944 25 straipsnyje nurodyti bendri elektros energijos informacijos centrai arba kontaktiniai punktai, įsteigti pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 16 straipsnio 3 dalį, ir vieno langelio principu veikiantys centrai, įsteigti pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 21 ir 22 straipsnius ir Direktyvos (ES) 2024/1275 18 straipsnį. Valstybės narės skatina derinti pagal šią direktyvą įsteigtų bendrų kontaktinių punktų ir pagal tuos Sąjungos teisės aktus įsteigtų įstaigų veiklą.

25 straipsnis

Neteisminis ginčų sprendimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų naudotis nesudėtingais, sąžiningais, pagrįstais, skaidriais, nepriklausomais, ekonomiškai efektyviais ir veiksmingais neteisminio ginčų sprendimo mechanizmais, skirtais spręsti ginčams dėl pagal šią direktyvą nustatytų teisių ir pareigų per nepriklausomą mechanizmą, pavyzdžiui, per energetikos reikalų ombudsmeną, vartotojų instituciją arba reguliavimo instituciją. Jei galutinis vartotojas yra vartotojas, kaip tai suprantama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/11/ES ([48]), tokie neteisminio ginčų sprendimo mechanizmai turi atitikti toje direktyvoje nustatytus kokybės reikalavimus ir juose turi būti numatyta, kad pagrįstais atvejais būtų taikomos išlaidų grąžinimo ir kompensavimo sistemos.

2. Kai būtina, valstybės narės užtikrina, kad alternatyvaus ginčų sprendimo subjektai bendradarbiautų siekdami suteikti paprastus, sąžiningus, skaidrius, nepriklausomus, efektyvius ir veiksmingus neteisminio ginčų sprendimo mechanizmus, skirtus visų ginčų, kurie kyla dėl produktų ar paslaugų, susijusių arba susietų su bet kuriuo produktu ar paslauga, kuriems taikoma ši direktyva, sprendimui.

3. Gamtinių dujų įmonės privalo dalyvauti namų ūkio vartotojų neteisminio ginčų sprendimo mechanizmuose, nebent atitinkama valstybė narė pagrįstų Komisijai, kad kiti mechanizmai yra tiek pat veiksmingi.

([48]) 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/11/ES dėl alternatyvaus vartotojų ginčų sprendimo, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2009/22/EB (Direktyva dėl vartotojų AGS) (OL L 165, 2013 6 18, p. 63).

4. Nedarant poveikio Direktyvai 2013/11/ES, valstybės narės įvertina, kaip veikia šiame straipsnyje nurodyti jų neteisminio ginčų sprendimo mechanizmai.

26 straipsnis

Pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų apsauga

1. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių galutiniams vartotojams apsaugoti ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios priemonės pažeidžiamiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams apsaugoti. Tame kontekste kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų sąvoką, kuri gali būti susijusi su energijos nepritekliumi. Termino „pažeidžiami vartotojai“ apibrėžtis turi atitikti sąvoką „pažeidžiamas vartotojas“, kurią valstybė narė apibrėžė pagal Direktyvos (ES) 2019/944 28 straipsnį.

2. Visų pirma valstybės narės imasi tinkamų priemonių prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemų prisijungusiems galutiniams vartotojams atokiose vietovėse apsaugoti. Valstybės narės užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač sutarčių sąlygų skaidrumo ir konkurencingų, skaidrių bei nediskriminacinių kainų, bendrosios informacijos ir ginčų sprendimo mechanizmų atžvilgiu.

27 straipsnis

Energijos nepriteklius ir gamtinių dujų skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimas

Komisija pateikia gaires dėl pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų apsaugos planuojant ir vykdant gamtinių dujų laipsnišką atsisakymą arba nutraukiant gamtinių dujų skirstymo tinklų eksploatavimą, visų pirma siekdama užtikrinti, kad pagal 13 straipsnio 1 dalies d punktą būtų tinkamai atsižvelgiama į konkrečius tokių vartotojų poreikius.

28 straipsnis

Apsauga nuo atjungimo

1. Valstybės narės imasi priemonių, kad būtų užkirstas kelias pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų atjungimui. Pažeidžiamų vartotojų atžvilgiu toms priemonėms taikomas 26 straipsnis.

Pranešdamos Komisijai apie šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, valstybės narės paaiškina pirmos pastraipos ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai nenutrauktų sutarčių su vartotojais arba jų neatjungtų dėl priežasčių, dėl kurių atitinkamas tiekėjas nagrinėja skundą pagal 11 straipsnio 9 dalį arba dėl kurių ginčas sprendžiamas neteismine tvarka pagal 25 straipsnį, ir nedaro poveikio šalių sutartyje numatytoms teisėms ir sutartiniams įsipareigojimams. Valstybės narės gali imtis tinkamų priemonių, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo procesu.

3. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas vartotojams išvengti atjungimo; taikant tokias priemones gali būti, be kita ko:

a) skatinami savanoriški tiekėjų ir vartotojų kodeksai, kuriais būtų siekiama užkirsti kelią vartotojų įsiskolinimui ir valdyti tokias įsiskolinimo situacijas, – tai gali būti susiję su parama vartotojams, kad jie galėtų valdyti savo energijos vartojimą ir išlaidas, be kita ko, atkreipiant dėmesį į neįprastus didelius energijos kainų šuolius ar suvartojimą, siūlant tinkamus lanksčius mokėjimo planus, konsultavimo skolos klausimais priemones, gerinant komunikaciją su vartotojais ir paramos agentūromis;

b) skatinamas vartotojų švietimas ir informuotumas apie jų teises bei skolos valdymą ir

c) suteikiama galimybė gauti finansavimą, kuponus ar subsidijas siekiant padėti apmokėti sąskaitas.

29 straipsnis

Garantinis tiekėjas

1. Valstybės narės nustato garantinio tiekėjo režimą arba imasi lygiaverčių priemonių, kad užtikrintų tiekimo tęstinumą bent namų ūkio vartotojams. Garantiniai tiekėjai paskiriami taikant sąžiningą, skaidrią ir nediskriminacinę procedūrą.

2. Garantiniams tiekėjams perduodami galutiniai vartotojai toliau naudojasi savo kaip vartotojų teisėmis.

3. Valstybės narės užtikrina, kad garantiniai tiekėjai jiems perduotiems vartotojams nedelsdami praneštų savo sąlygas ir užtikrintų, kad paslauga tokiems vartotojams būtų nepertraukiamai teikiama laikotarpiu, kuris reikalingas naujam tiekėjui surasti.

4. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai būtų informuojami ir skatinami pereiti prie rinkos pasiūlymo.

5. Valstybės narės gali reikalauti, kad garantinis tiekėjas tiektų gamtines dujas namų ūkio vartotojams ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms, kurie negauna rinkos pasiūlymų, be kita ko, 28 straipsnio 3 dalies tikslu. Tokiais atvejais taikomos 4 straipsnyje nustatytos sąlygos.

IV SKYRIUS

TREČIŲJŲ ŠALIŲ PRIEIGA PRIE INFRASTRUKTŪROS

1 skirsnis

Prieiga prie gamtinių dujų infrastruktūros

30 straipsnis

Dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų patekimas į rinką

Valstybės narės sudaro sąlygas patekti į rinką dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms ir įgyti joms prieigą prie infrastruktūros, nepaisant to, ar dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginiai yra prijungti prie skirstymo arba perdavimo tinklų, atsižvelgdamos į gamtinių dujų gamybos, tiekimo ir vartojimo raidos prielaidas pagal 55 straipsnio 2 dalies f punktą.

31 straipsnis

Trečiųjų šalių prieiga prie gamtinių dujų skirstymo ir perdavimo sistemų ir SGD terminalų

1. Valstybės narės užtikrina paskelbtais tarifais pagrįstos sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais, taikomos visiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, įgyvendinimą ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas iki jų įsigaliojimo pagal 78 straipsnį patvirtintų reguliavimo institucija ir kad tie tarifai, jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos, būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.

2. Perdavimo sistemos operatoriai, jei tai būtina jų funkcijoms, įskaitant su tarpvalstybiniu perdavimu susijusias funkcijas, vykdyti, turi teisę naudotis kitų perdavimo sistemos operatorių tinklu.

3. Šia direktyva nedraudžiama sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, jei tos sutartys neprieštarauja Sąjungos konkurencijos taisyklėms ir jomis prisidedama prie priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo. Negalima sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl iškastinių dujų, kurioms netaikomos taršos mažinimo priemonės, tiekimo, kurios galiotų po 2049 m. gruodžio 31 d.

32 straipsnis

Teisė naudotis gamtinių dujų gavybos tinklais

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad gamtinių dujų įmonės ir reikalavimus atitinkantys vartotojai, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, šiame straipsnyje nustatyta tvarka galėtų naudotis gavybos tinklais, įskaitant įrenginius, teikiančius tokiam naudojimuisi būtinas technines paslaugas, išskyrus tokių tinklų ir įrenginių dalis, kurios naudojamos vietinei gavybos veiklai gamtinių dujų gavybos telkinio vietoje. Pagal 94 straipsnį apie šias priemones pranešama Komisijai.

2. 1 dalyje nurodyta naudojimosi teisė suteikiama valstybių narių nustatytu būdu pagal atitinkamas teisines priemones. Valstybės narės siekia, kad naudojimosi teisė būtų suteikiama sąžiningai ir viešai, būtų sukurta konkurencinė gamtinių dujų rinka ir išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, atsižvelgiant į tiekimo saugumą bei reguliarumą, turimą arba pagrįstai prieinamą pajėgumą ir aplinkos apsaugą. Galima atsižvelgti į šiuos poreikius:

a) poreikį atsisakyti suteikti naudojimosi teisę esant techninių sąlygų nesuderinamumui, kurio negalima panaikinti prieinamomis priemonėmis;

b) poreikį išvengti sunkumų, kurių negalima įveikti prieinamomis priemonėmis ir kurie galėtų daryti neigiamą įtaką efektyviai esamai ir ateityje planuojamai angliavandenilių gavybai, įskaitant gavybą iš ribinio ekonominio gyvybingumo telkinių;

c) poreikį gerbti tinkamai pagrįstus gavybos tinklo savininko ar operatoriaus poreikius, susijusius su gamtinių dujų transportavimu ir perdirbimu, ir visų kitų gavybos tinklo naudotojų arba atitinkamų perdirbimo įmonių ar perdirbimo įrenginių naudotojų, kuriems gali būti daroma įtaka, interesus, ir

d) poreikį taikyti Sąjungos teisę atitinkančius valstybių narių įstatymus ir administracines procedūras išduodant leidimus gavybai ar gavybos procesui plėsti.

3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta ginčų sprendimo tvarka, be kita ko, būtų įsteigta nuo šalių nepriklausoma institucija, kuriai būtų suteikta galimybė naudotis visa atitinkama informacija, ir taip būtų sudarytos sąlygos greitai spręsti ginčus, susijusius su teise naudotis gavybos tinklais, atsižvelgiant į 2 dalyje nurodytus poreikius ir šalių, galinčių dalyvauti derybose dėl teisės naudotis tokiais tinklais, skaičių.

4. Kilus tarpvalstybiniams ginčams, taikoma valstybės narės, kurios jurisdikcijai priklauso gavybos tinklas, kuriuo atsisakoma leisti naudotis, ginčų sprendimo tvarka. Jei, kilus tarpvalstybiniam ginčui, atitinkamas tinklas yra daugiau kaip vienos valstybės narės teritorijoje, atitinkamos valstybės narės konsultuojasi viena su kita siekdamos užtikrinti, kad ši direktyva būtų taikoma nuosekliai. Jeigu gavybos tinklas prasideda trečiojoje valstybėje ir jungiasi su bent viena valstybe nare, atitinkamos valstybės narės konsultuojasi tarpusavyje, o valstybė narė, kurioje yra pirmas įleidimo į valstybių narių tinklą taškas, konsultuojasi su atitinkama trečiąja valstybe, kurioje prasideda gavybos tinklas, siekiant užtikrinti, kad atitinkamo tinklo atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybių narių teritorijoje.

33 straipsnis

Teisė naudotis gamtinių dujų saugyklomis

1. Organizuodamos teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis ir laikymo vamzdynuose paslaugomis suteikimą, kai tai yra būtina dėl techninių arba ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, ir organizuodamos teisės naudotis papildomomis paslaugomis suteikimą, valstybės narės gali nuspręsti taikyti kurią nors vieną arba abi 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras. Tos procedūros įgyvendinamos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.

Rinkdamosi teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis suteikimo procedūrą pagal šį straipsnį, valstybės narės atsižvelgia į bendro ir nacionalinio rizikos vertinimų, atliktų pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį, rezultatus.

Reguliavimo institucijos nustato ir paskelbia kriterijus, pagal kuriuos turi būti nustatoma, kokią teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis ir laikymo vamzdynuose paslaugomis tvarką taikyti. Jos paskelbia arba įpareigoja gamtinių dujų laikymo sistemų operatorius ir perdavimo sistemos operatorius paskelbti, kokios gamtinių dujų saugyklos ar tų gamtinių dujų saugyklų dalys ir atitinkamos laikymo vamzdynuose paslaugos yra siūlomos pagal įvairias 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras.

2. 1 dalis netaikoma papildomoms ir laikinojo laikymo paslaugoms, kurios yra susijusios su SGD įrenginiais ir kurios yra būtinos pakartotinio dujinimo procesui ir paskesniam pristatymui į perdavimo sistemą atlikti.

3. Kai dėl teisės naudotis sistema susitariama derybų būdu, reguliavimo institucijos imasi būtinų priemonių, suteikiančių įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, galimybę derėtis dėl teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis ir laikymo vamzdynuose paslaugomis, kai tai būtina dėl techninių arba ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Šalys dėl teisės naudotis saugyklomis, laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis privalo derėtis sąžiningai.

Dėl sutarčių įgyti teisę naudotis gamtinių dujų saugykla, laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis deramasi su atitinkamu gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriumi. Reguliavimo institucijos reikalauja, kad laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės kasmet skelbtų savo pagrindines naudojimosi saugyklomis, laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis komercines sąlygas.

Gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriai tas sąlygas nustato pasikonsultavę su sistemos naudotojais.

4. Reguliuojamos prieigos atveju reguliavimo institucijos imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, būtų suteikta teisė naudotis saugyklomis, laikymo vamzdynuose paslauga ar kitomis papildomomis paslaugomis taikant iš anksto paskelbtus tarifus arba kitas naudojimosi šiomis saugyklomis ir laikymo vamzdynuose paslauga sąlygas ir pareigas, kai tai būtina dėl techninių arba ekonominių priežasčių norint veiksmingai užtikrinti teisę naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Reguliavimo institucijos tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas nustato pasikonsultavusios su sistemos naudotojais. Reikalavimus atitinkantiems vartotojams prieigos teisė gali būti suteikiama leidžiant sudaryti tiekimo sutartis su konkuruojančiomis įmonėmis, kitomis nei savininkas arba sistemos operatorius ar susijusi įmonė.

34 straipsnis

Gamtinių dujų tiesioginiai vamzdynai

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad sudarytų sąlygas:

a) jų teritorijoje įsisteigusioms gamtinių dujų įmonėms tiesioginiu vamzdynu vykdyti tiekimą reikalavimus atitinkantiems vartotojams ir

b) jų teritorijoje esančiam bet kuriam tokiam vartotojui gauti iš gamtinių dujų įmonių dujas tiesioginiu vamzdynu.

2. Kai tiesioginiams vamzdynams statyti arba eksploatuoti reikalingas leidimas, pavyzdžiui, licencija, leidimas, koncesija, sutikimas ar patvirtinimas, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija nustato leidimų statyti arba eksploatuoti tokius vamzdynus jų teritorijoje išdavimo kriterijus. Tie kriterijai turi būti objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminaciniai.

3. Valstybės narės gali leisti statyti tiesioginį vamzdyną, jeigu buvo atsisakyta suteikti teisę naudotis sistema remiantis 38 straipsniu arba buvo pradėta ginčo sprendimo procedūra pagal 79 straipsnį.

2 skirsnis

Prieiga prie vandenilio infrastruktūros

35 straipsnis

Trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio tinklų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistema ir kad ji būtų taikoma objektyviai ir nediskriminuojant vandenilio tinklo naudotojų.

2. Valstybės narės užtikrina, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytus tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas iki jų įsigaliojimo pagal 78 straipsnį patvirtintų reguliavimo institucija ir kad tie tarifai būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo ir – jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos būtų viešai paskelbtos iki jų įsigaliojimo.

3. Vandenilio tinklo operatoriai, jei tai būtina jų funkcijoms, įskaitant funkcijas, susijusias su tarpvalstybiniu vandenilio transportavimu, vykdyti, turi teisę naudotis kitų vandenilio tinklo operatorių tinklu.

4. Valstybė narė gali nuspręsti iki 2032 m. gruodžio 31 d. netaikyti 1 dalies. Tokiu atveju valstybė narė užtikrina, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistema ir kad ji būtų grindžiama objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais. Reguliavimo institucijos imasi reikiamų priemonių, kad vandenilio tinklo naudotojai turėtų galimybę išsiderėti prieigą prie vandenilio tinklų ir kad būtų užtikrinta, kad šalys dėl prieigos prie vandenilio tinklų būtų įpareigotos derėtis sąžiningai.

5. Kai naudojamasi 4 dalyje nurodyta derybine prieiga, reguliavimo institucijos teikia gaires vandenilio tinklo naudotojams, koks bus poveikis išsiderėtiems tarifams, kai bus įvesta reguliuojama trečiųjų šalių prieiga.

36 straipsnis

Trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio terminalų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio terminalų sistema ir kad ji būtų taikoma objektyviai, skaidriai ir nediskriminuojant, o reguliavimo institucijos imasi reikiamų priemonių, kad vandenilio tinklo naudotojai turėtų galimybę išsiderėti prieigą prie tokių terminalų. Šalys dėl prieigos privalo derėtis sąžiningai.

2. Reguliavimo institucijos stebi trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio terminalų sąlygas ir jų poveikį vandenilio rinkai ir, kai tai būtina siekiant apsaugoti konkurenciją, imasi priemonių, kad pagerintų prieigą pagal 1 dalyje nustatytus kriterijus.

37 straipsnis

Prieiga prie vandenilio saugyklų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio saugyklų ir, kai tai yra būtina dėl techninių ir ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, prieigos prie dujų laikymo vamzdynuose paslaugų sistema, taip pat siekiant organizuoti prieigą prie papildomų paslaugų, ir kad ji būtų taikoma objektyviai ir nediskriminuojant vandenilio sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas reguliavimo institucija patvirtintų iki jų įsigaliojimo pagal 78 straipsnį.

2. Valstybė narė gali nuspręsti iki 2032 m. gruodžio 31 d. netaikyti 1 dalies. Tokiu atveju valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio saugyklų ir, kai tai yra būtina dėl techninių ir ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, prieigos prie dujų laikymo vamzdynuose paslaugų sistema, taip pat siekiant organizuoti prieigą prie papildomų paslaugų, remiantis objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais. Reguliavimo institucijos imasi reikiamų priemonių, kad vandenilio saugyklos naudotojai turėtų galimybę išsiderėti prieigą prie vandenilio saugyklų ir kad būtų užtikrinta, kad šalys dėl prieigos prie vandenilio saugyklų būtų įpareigotos derėtis sąžiningai.

3. Valstybės narės gali numatyti, kad anksčiau nei 2026 m. rugpjūčio 5 d. pagal derybinės trečiųjų šalių prieigos sistemą pagal 2 dalį suteiktų teisių naudotis pajėgumu būtų paisoma iki jų galiojimo pabaigos ir kad joms nedarytų poveikio reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos įgyvendinimas pagal 1 dalį.

3 skirsnis

Atsisakymas suteikti prieigą ir leisti prisijungti

38 straipsnis

Atsisakymas suteikti prieigą ir leisti prisijungti

1. Perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai ir vandenilio tinklo operatoriai gali atsisakyti suteikti prieigą arba leisti prisijungti prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemos, jeigu trūksta pajėgumo arba jungčių.

2. Nedarant poveikio Sąjungos ir nacionaliniams priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslams ir esamiems reikalavimams sumažinti iškastinių dujų suvartojimą arba pereiti prie kitų šaltinių, valstybės narės imasi tinkamų priemonių užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius, skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio tinklo operatoriai, atsisakęs (-ę) suteikti prieigą arba leisti prisijungti prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemos dėl pajėgumo ar jungčių trūkumo, atliktų būtinus patobulinimus, jeigu jie ekonomiškai pagrįsti arba jeigu potencialus vartotojas yra pasirengęs už juos sumokėti.

3. Suteikti prieigą prie dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų galima atsisakyti tik remiantis Reglamento (ES) 2024/1789 20 ir 36 straipsniais.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalių, valstybė narė užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriams ir skirstymo sistemos operatoriams būtų leidžiama atsisakyti suteikti prieigą ar leisti prisijungti gamtinių dujų tinklo naudotojams arba leidžiama juos atjungti, visų pirma siekiant užtikrinti atitiktį Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje nustatyto poveikio klimatui neutralumo tikslo įgyvendinimui, jei:

a) pagal 55 straipsnį parengtame tinklo plėtros plane numatoma nutraukti perdavimo sistemos ar atitinkamų jos dalių eksploatavimą;

b) atitinkama nacionalinė institucija patvirtino tinklo eksploatavimo nutraukimo planą pagal 57 straipsnio 3 dalį;

c) atitinkamas skirstymo tinklo operatorius, kuriam pagal 57 straipsnio 5 dalį leidžiama neteikti tinklo eksploatavimo nutraukimo planą, pranešė atitinkamai nacionalinei institucijai apie skirstymo tinklo arba atitinkamų jo dalių eksploatavimo nutraukimą.

5. Valstybės narės, kurios pagal šio straipsnio 4 dalį leidžia atsisakyti suteikti prieigą ar leisti prisijungti tinklo naudotojams arba leidžia juos atjungti, numato reguliavimo sistemą, pagal kurią atsisakoma suteikti prieigą ar leisti prisijungti arba leidžiama atjungti, kuri būtų grindžiama reguliavimo institucijos nustatytais objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais, atsižvelgiant į paveiktus interesus, esamus reikalavimus sumažinti gamtinių dujų suvartojimą arba pereiti prie kitų šaltinių ir atitinkamus vietos šildymo ir vėsinimo planus, parengtus pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 25 straipsnio 6 dalį. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad apsaugotų tinklo naudotojus pagal šios direktyvos 13 straipsnį, kai leidžiama juos atjungti.

6. Atsisakymas suteikti prieigą ar leisti prisijungti ir leidimas atjungti pagal šį straipsnį turi būti deramai pagrįsti.

V SKYRIUS

GAMTINIŲ DUJŲ PERDAVIMO, LAIKYMO IR SGD SISTEMOS OPERATORIAMS TAIKOMOS TAISYKLĖS

39 straipsnis

Gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD sistemos operatorius:

a) ekonomikos sąlygomis eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja saugius, patikimus ir efektyvius gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD įrenginius, skirtus atvirai rinkai užtikrinti, arba nutraukia jų eksploatavimą, deramai atsižvelgdamas į aplinką bei klimatą ir į Reglamente (ES) 2024/1787 nustatytas pareigas, taip pat užtikrina tinkamas priemones savo paslaugų teikimo įsipareigojimams vykdyti;

b) nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai;

c) bet kuriam kitam perdavimo sistemos operatoriui, gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriui, SGD sistemos operatoriui arba skirstymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima vykdyti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų;

d) teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia, kad galėtų veiksmingai naudotis sistema.

2. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pastato pakankamą tarpvalstybinį pajėgumą, skirtą Europos perdavimo infrastruktūrai integruoti, atsižvelgdamas į visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumo paklausą ir atsižvelgdamas į dujų tiekimo saugumą.

3. Perdavimo sistemos operatoriai bendradarbiauja su skirstymo sistemos operatoriais, kad užtikrintų veiksmingą prie tinklo prijungtų rinkos dalyvių dalyvavimą mažmeninėje, didmeninėje ir balansavimo rinkose.

4. Perdavimo sistemos operatoriai užtikrina efektyvų dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose pagal taikomus dujų kokybės standartus.

5. Perdavimo sistemos operatorių priimtos taisyklės dėl dujų perdavimo sistemos subalansavimo, įskaitant taisykles, pagal kurias iš jų tinklų naudotojų imamas mokestis už energijos disbalansą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės. Sąlygos, kuriomis perdavimo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 78 straipsnio 7 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.

6. Valstybės narės arba, jei taip numato valstybės narės, reguliavimo institucijos gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi būtiniausių perdavimo sistemos, įskaitant sujungimo pajėgumą, techninės priežiūros ir plėtros standartų.

7. Valstybės narės gali nustatyti, kad viena ar daugiau šio straipsnio 1 dalyje išvardytų užduočių būtų priskirtos kitam perdavimo sistemos operatoriui nei tas, kuriam perdavimo sistema priklauso nuosavybės teise ir kuriam kitu atveju būtų taikomos atitinkamos atsakomybės sritys. Perdavimo sistemos operatorius, kuriam paskirtos užduotys, turi būti sertifikuotas kaip operatorius, kuriam taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas perdavimo operatorius ir atitikti 60 straipsnyje nustatytus reikalavimus, tačiau neturi būti reikalaujama, kad jam nuosavybės teise priklausytų perdavimo sistema, už kurią jis yra atsakingas.

8. Perdavimo sistemos operatorius, kuriam nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, turi atitikti IX skyriuje nustatytus reikalavimus ir būti sertifikuotas pagal 71 straipsnį. Tai nedaro poveikio perdavimo sistemos operatorių, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomi sistemos operatoriai arba nepriklausomi perdavimo operatoriai, galimybei savo iniciatyva ir jiems vykdant priežiūrą deleguoti tam tikras užduotis kitiems perdavimo sistemos operatoriams, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomi sistemos operatoriai arba nepriklausomi perdavimo operatoriai, jeigu užduočių delegavimas nekelia pavojaus užduotis deleguojančio perdavimo sistemos operatoriaus teisėms priimti veiksmingus ir nepriklausomus sprendimus.

9. SGD, perdavimo ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriai bendradarbiauja valstybėje narėje ir regiono mastu, kad užtikrintų efektyviausią įrenginių pajėgumų naudojimą ir tų įrenginių sinergiją, atsižvelgdami į sistemos vientisumą bei eksploatavimą ir vengdami sukurti SGD ir gamtinių dujų saugyklų eksploatavimo apribojimus.

10. Perdavimo sistemos operatoriai energiją, kurią jie suvartoja atlikdami savo funkcijas, įsigyja laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos pagrindu veikiančios tvarkos.

40 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriams ir perdavimo sistemos savininkams taikomi konfidencialumo reikalavimai

1. Nedarant poveikio 74 straipsniui ar bet kuriai kitai teisinei pareigai atskleisti informaciją, kiekvienas gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD sistemos operatorius ir kiekvienas perdavimo sistemos savininkas išsaugo neskelbtinos komercinės informacijos, gautos vykdant jų veiklą, konfidencialumą ir užtikrina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu. Jei gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD sistemos operatorius arba perdavimo sistemos savininkas yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, visų pirma jis neatskleidžia jokios neskelbtinos komercinės informacijos kitiems vertikaliai integruotos įmonės padaliniams, kurie nėra perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai ar vandenilio tinklo operatoriai, nebent tai reikalinga verslo sandoriui atlikti. Siekdamos užtikrinti griežtą informacijos atskyrimo taisyklių laikymąsi, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos savininkas, be kita ko, skirstymo sistemos operatorių jungtinio operatoriaus atveju, ir kiti įmonės padaliniai, kurie nėra perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai, nesinaudotų bendromis tarnybomis, pavyzdžiui, bendromis teisės tarnybomis, išskyrus atvejus, kai vykdomos išimtinai administracinės arba su IT susijusios funkcijos.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD sistemos operatoriai nenaudoja ne pagal paskirtį neskelbtinos komercinės informacijos, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos.

3. Informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti, turi būti viešai skelbiama. Ta pareiga taikoma nedarant poveikio neskelbtinos komercinės informacijos apsaugai.

41 straipsnis

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prie perdavimo sistemos

1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir efektyvią dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių nediskriminacinio prijungimo tvarką, atsižvelgdamas į pajėgumus, nustatytus 55 straipsnyje nurodytame dešimties metų tinklo plėtros plane. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucijos. Valstybės narės gali suteikti prijungimo pirmenybę biometano gamybos įrenginiams.

2. Perdavimo sistemos operatoriai neturi teisės atmesti prijungimo prašymo, kai naują ar esamą, tačiau dar neprijungtą dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginį prijungti ekonomiškai pagrįsta ir techniškai įmanoma, išskyrus atvejus, kai susiklosto 38 straipsnyje nustatytos sąlygos.

3. Siekdamos greitai prijungti prie tinklo biometano gamybos įrenginius, valstybės narės stengiasi užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius laikytųsi pagrįstų terminų prašymams įleisti biometaną išnagrinėti, pasiūlymui pateikti ir prijungimui įgyvendinti, reguliavimo institucijoms vykdant stebėseną pagal 78 straipsnio 1 dalies t punktą.

42 straipsnis

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl prijungimo prie perdavimo sistemos ir vandenilio perdavimo tinklo

1. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio perdavimo tinklo operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir efektyvią gamtinių dujų ir vandenilio saugyklų, SGD įrenginių, vandenilio terminalų ir pramonės vartotojų nediskriminacinio prijungimo prie perdavimo sistemos ir vandenilio perdavimo tinklo tvarką ir tarifus. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucija.

2. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio perdavimo tinklo operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują gamtinių dujų arba vandenilio saugyklą, SGD įrenginį, vandenilio terminalą ar pramonės vartotoją motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio perdavimo tinklo operatorius užtikrina naujos jungties pakankamą įleidimo ir išleidimo pajėgumą.

VI SKYRIUS

GAMTINIŲ DUJŲ IR VANDENILIO SKIRSTYMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

43 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių ir vandenilio skirstymo tinklo operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, vykdydamos skaidrią procedūrą, valstybės narės, atsižvelgdamos į ekonominį veiksmingumą bei energijos vartojimo efektyvumą ir ekonominę pusiausvyrą, paskiria vieną ar daugiau skirstymo sistemos operatorių arba vandenilio skirstymo tinklo operatorių, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso skirstymo sistemos ar vandenilio skirstymo tinklai arba kurios yra atsakingos už šias sistemas ar tinklus, ir užtikrina kad tie operatoriai laikytųsi 44, 46, 47 ir 50 straipsnių.

44 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos gebėjimas patenkinti pagrįstą gamtinių dujų skirstymo, įskaitant biometano įleidimą, pagal šios direktyvos 55 ir 57 straipsnius paklausą ir kad ekonomikos sąlygomis būtų eksploatuojama, prižiūrima, plėtojama saugi, patikima ir veiksminga sistema jo regione arba būtų nutrauktas jos eksploatavimas, deramai atsižvelgiant į aplinką, Reglamentu (ES) 2024/1787 nustatytas pareigas ir energijos vartojimo efektyvumą.

2. Kai taip nusprendžia reguliavimo institucijos, skirstymo sistemos operatoriams gali būti pavesta užtikrinti efektyvų dujų kokybės valdymą savo sistemose pagal taikytinus dujų kokybės standartus, jei dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų įleidimo tai būtina sistemos valdymo reikmėms.

3. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai.

4. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius bet kuriam kitam skirstymo, perdavimo, SGD arba gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima atlikti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų.

5. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia norint veiksmingai prisijungti prie sistemos, įskaitant naudojimąsi ja.

6. Jei skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už skirstymo sistemos subalansavimą, tuo tikslu jo priimtos taisyklės, įskaitant taisykles, pagal kurias iš sistemos naudotojų imamas mokestis už energijos disbalansą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės. Sąlygos, kuriomis skirstymo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 78 straipsnio 7 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.

7. Skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiauja su perdavimo sistemos operatoriais, kad užtikrintų veiksmingą prie jų infrastruktūros prijungtų rinkos dalyvių dalyvavimą mažmeninėje, didmeninėje ir balansavimo rinkose įleidimo ir išleidimo sistemoje, kuriai priklauso arba su kuria yra prijungta skirstymo sistema.

8. Skirstymo sistemos operatoriai neturi teisės atmesti prijungimo prašymo, kai naują ar esamą, tačiau dar neprijungtą dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginį prijungti ekonomiškai pagrįsta ir techniškai įmanoma, išskyrus atvejus, kai susiklosto 38 straipsnyje nustatytos sąlygos.

45 straipsnis

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prie skirstymo sistemos

Reguliavimo institucijos reikalauja, kad skirstymo sistemos operatorius paskelbtų skaidrią ir efektyvią dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių nediskriminacinio prijungimo tvarką. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucijos. Valstybės narės gali suteikti prijungimo pirmenybę biometano gamybos įrenginiams.

Siekdamos greitai prijungti prie tinklo biometano gamybos įrenginius, valstybės narės stengiasi užtikrinti, kad skirstymo sistemos operatorius laikytųsi pagrįstų terminų prašymams įleisti biometaną išnagrinėti, pasiūlymui pateikti ir prijungimui įgyvendinti, reguliavimo institucijoms vykdant stebėseną pagal 78 straipsnio 1 dalies t punktą.

46 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių ir vandenilio skirstymo tinklo operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, bent savo teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu ar vandenilio skirstymu. Tomis taisyklėmis neturi būti nustatoma pareiga skirstymo sistemos arba vandenilio skirstymo tinklo turto nuosavybę atskirti nuo vertikaliai integruotos įmonės. Valstybės narės gali numatyti, kad vandenilio skirstymo tinklo operatoriai galėtų nuomotis arba išpirktinai nuomotis vandenilio tinklo turtą iš kitų skirstymo sistemos savininkų, skirstymo sistemos operatorių arba vandenilio skirstymo tinklo operatorių toje pačioje įmonėje. Tokia nuoma arba išperkamoji nuoma negali lemti kryžminių subsidijų tarp skirtingų operatorių.

2. Kai skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, savo organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu ar vandenilio skirstymu. Siekiant tai užtikrinti, taikomi šie būtiniausi kriterijai:

a) skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus vadovybė nedalyvauja integruotos gamtinių dujų įmonės arba vertikaliai integruotos įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už gamtinių dujų ir vandenilio gavybos, perdavimo ir tiekimo kasdienį organizavimą, valdymo struktūrose;

b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į asmenų, atsakingų už skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus valdymą, profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti nepriklausomai;

c) skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius turi faktines teises nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės arba vertikaliai integruotos įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas tinklui eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti; toms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius turi turėti būtinus išteklius, įskaitant žmogiškuosius, techninius, finansinius ir materialinius išteklius; ši nuostata nekliudo taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos patronuojančiosios įmonės ekonominės ir valdymo priežiūros teisės dėl patronuojamosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos pagal 78 straipsnio 7 dalį; visų pirma patronuojančioji įmonė tokiu būdu galės patvirtinti skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą ir nustatyti savo patronuojamosios įmonės bendras įsiskolinimų ribas; ši nuostata patronuojančiajai įmonei nesuteikia teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su skirstymo linijų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiaverčio dokumento sąlygų;

d) skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius parengia atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir užtikrina tinkamą tos atitikties programos vykdymo stebėseną; atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tam tikslui pasiekti; už atitikties programos stebėseną atsakingas asmuo ar organas – už skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas –reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones, ir ši ataskaita paskelbiama; už skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno užduočiai atlikti gali naudotis visa reikiama skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus ir visų susijusių įmonių informacija.

3. Jeigu skirstymo sistemos operatorius arba vandenilio skirstymo tinklo operatorius yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus veiklą stebėtų reguliavimo institucijos arba kitos kompetentingos įstaigos, kad jis negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Visų pirma vertikaliai integruoti skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio skirstymo tinklo operatoriai, teikdami informaciją ir kurdami prekių ženklą, neturi sukurti painiavos dėl vertikaliai integruotos įmonės tiekimo padalinio atskiros tapatybės.

4. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių skirstymo sistemos operatoriams, kurie yra integruotųjų gamtinių dujų įmonės, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 prijungtų vartotojų, padaliniai. Jei 2024 m. rugpjūčio 4 d. skirstymo sistemos operatoriui pagal šią dalį taikoma nukrypti leidžianti nuostata, valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių vandenilio skirstymo tinklo operatoriui toje pačioje įmonėje, jei bendras skirstymo sistemos operatoriaus ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus prijungtų vartotojų skaičius išlieka mažesnis nei 100 000.

47 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo pareigos

1. Nedarant poveikio 74 straipsniui ar bet kuriai kitai teisinei pareigai atskleisti informaciją, kiekvienas skirstymo sistemos operatorius išsaugo verslo veiklos metu gautos neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą ir užtikrina, kad informacija apie jo veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, skirstymo sistemos operatoriai nepiktnaudžiauja neskelbtina komercine informacija, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos.

48 straipsnis

Uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos

1. Valstybės narės gali nustatyti, kad reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos institucijos sistemą, kurioje gamtinės dujos skirstomos geografiniu požiūriu ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų teritorijoje ir, nedarant poveikio 4 daliai, netiekiamos namų ūkio vartotojoms, laikytų uždara skirstymo sistema, jei:

a) dėl tam tikrų techninių ar su sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti arba

b) pagal tą sistemą gamtinės dujos visų pirma paskirstomos sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.

2. Valstybės narės gali nurodyti reguliavimo institucijoms suteikti uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriui išimtį ir netaikyti jam 31 straipsnio 1 dalyje nustatyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti iki jų įsigaliojimo pagal 78 straipsnį.

3. Kai suteikiama išimtis pagal šio straipsnio 2 dalį, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos naudotojo prašymu peržiūrimi ir tvirtinami laikantis 78 straipsnio.

4. Tai, kad sistema atsitiktinai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkio vartotojų, kurie turi darbo ar panašių ryšių su skirstymo sistemos savininku ir kurie yra pagal uždarą skirstymo sistemą aptarnaujamoje teritorijoje, nekliudo suteikti išimties pagal 2 dalį.

5. Šios direktyvos tikslais uždaros skirstymo sistemos laikomos skirstymo sistemomis.

49 straipsnis

Jungtinis operatorius

1. 46 straipsnio 1 dalis neturi trukdyti gamtinių dujų perdavimo, laikymo ar SGD įrenginių jungtiniam operatoriui vykdyti veiklą, jei operatorius laikosi atitinkamų IX skyriaus nuostatų.

2. 46 straipsnio 1 dalis neturi trukdyti vandenilio perdavimo tinklų, vandenilio terminalų, vandenilio saugyklų ar vandenilio skirstymo tinklų jungtiniam operatoriui vykdyti veiklą, jei operatorius laikosi 68 ir 69 straipsnių.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalys neturi trukdyti gamtinių dujų ir vandenilio sistemų jungtiniam operatoriui vykdyti veiklą, jei laikomasi 69 straipsnio reikalavimų.

VII SKYRIUS

VANDENILIO TINKLAMS TAIKOMOS TAISYKLĖS

50 straipsnis

Vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatorių užduotys

1. Kiekvienas vandenilio tinklo, saugyklos ar terminalo operatorius:

a) ekonominėmis sąlygomis eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja, įskaitant paskirties keitimą, saugią ir patikimą vandenilio transportavimo ar laikymo infrastruktūrą, deramai atsižvelgdamas į aplinką, glaudžiai bendradarbiaudamas su sujungtų ir kaimyninių vandenilio tinklų operatoriais, kad būtų optimizuota vandenilio gamybos ir naudojimo kolokacija, remdamasis 55 straipsnyje nurodytu dešimties metų tinklo plėtros planu;

b) užtikrina ilgalaikį vandenilio sistemos gebėjimą patenkinti nustatytą pagrįstą vandenilio transportavimo ir laikymo paklausą pagal 55 straipsnyje nurodytą dešimties metų tinklo plėtros planą;

c) užtikrina tinkamas priemones, kurių reikia jo pareigoms vykdyti;

d) pateikia kitų tinklų arba sistemų, su kuriomis sujungta jo sistema, operatoriui pakankamai informacijos, be kita ko, apie vandenilio kokybę, kad būtų užtikrinamas saugus ir efektyvus jungtinės sistemos eksploatavimas, koordinuota jos plėtra ir sąveikumas;

e) nediskriminuoja vandenilio sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai;

f) teikia vandenilio sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga efektyviai prieigai prie infrastruktūros;

g) imasi visų turimų pagrįstų priemonių, kad vykdant veiklą būtų užkirstas kelias vandenilio išmetimui, o išmetamas jo kiekis būtų kuo labiau sumažintas, ir reguliariai atlieka visų atitinkamų komponentų, už kuriuos atsako operatorius, vandenilio nuotėkių aptikimo ir remonto poreikio tyrimą;

h) kompetentingoms institucijoms pateikia vandenilio nuotėkių aptikimo ataskaitą ir, jei reikia, remonto arba pakeitimo programą, taip pat kasmet paskelbia statistinę informaciją apie vandenilio nuotėkių aptikimą ir remonto poreikį.

2. Vandenilio perdavimo tinklo operatoriai siekia užtikrinti pakankamą tarpvalstybinį pajėgumą Europos vandenilio infrastruktūrai integruoti, kad patenkintų visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumo paklausą, nustatytą šios direktyvos 55 straipsnyje nurodytame dešimties metų tinklo plėtros plane ir Reglamento (ES) 2024/1789 60 straipsnyje nurodytame visos Sąjungos dešimties metų vandenilio tinklo plėtros plane, atsižvelgdami į vandenilio tiekimo saugumą. Atlikus jų sertifikavimą pagal šios direktyvos 71 straipsnį ir Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnį, valstybių narių kompetentingos institucijos gali nuspręsti pavesti vienam vandenilio perdavimo tinklo operatoriui ar ribotam jų skaičiui atsakomybę užtikrinti tarpvalstybinį pajėgumą.

3. Kai tai yra tinkama sistemos valdymo ir galutinių naudotojų atžvilgiu, reguliavimo institucija paveda vandenilio tinklo operatoriams atsakomybę užtikrinti veiksmingą vandenilio kokybės valdymą ir stabilią vandenilio kokybę jų tinkluose pagal taikytinus vandenilio kokybės standartus.

4. Vandenilio tinklo operatoriai yra atsakingi už balansavimą savo tinkluose nuo 2033 m. sausio 1 d. arba nuo ankstesnės datos, jei taip nustato reguliavimo institucija. Vandenilio tinklo operatorių priimtos taisyklės dėl vandenilio tinklo balansavimo, įskaitant taisykles, pagal kurias iš jų tinklų naudotojų imamas mokestis už energijos disbalansą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės.

51 straipsnis

Esami vandenilio tinklai

1. Valstybės narės gali numatyti, kad reguliavimo institucijos gali taikyti nuo vieno ar daugiau šios direktyvos 35, 46, 68, 69, 70 ir 71 straipsnių ir Reglamento (ES) 2024/1789 7 ir 65 straipsnių reikalavimų nukrypti leidžiančią nuostatą vandenilio tinklams, kurie 2024 m. rugpjūčio 4 d. priklausė vertikaliai integruotai įmonei.

2. Bet kokia pagal 1 dalį suteikta nukrypti leidžianti nuostata nustoja galioti, jei:

a) vertikaliai integruotos įmonės prašymu reguliavimo institucija nusprendžia nutraukti nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą;

b) vandenilio tinklas, kuriam taikoma nukrypti leidžianti nuostata, prijungiamas prie kito vandenilio tinklo;

c) vandenilio tinklas, kuriam taikoma nukrypti leidžianti nuostata, arba jo pajėgumas, t. y. jo ilgis arba pajėgumas, išplečiamas daugiau kaip 5 %, palyginti su 2024 m. rugpjūčio 4 d., arba

d) reguliavimo institucija sprendimu padaro išvadą, kad tolesnis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas keltų kliūčių konkurencijai sudarymo riziką arba neigiamai paveiktų veiksmingą vandenilio infrastruktūros diegimą arba vandenilio rinkos plėtrą ir veikimą Sąjungoje arba valstybėje narėje.

3. Kas septynerius metus nuo leidimo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 1 dalį suteikimo dienos reguliavimo institucija paskelbia nukrypti leidžiančios nuostatos poveikio konkurencijai, vandenilio infrastruktūrai ir vandenilio rinkos plėtrai bei veikimui valstybėje narėje arba Sąjungoje įvertinimą.

4. Reguliavimo institucijos gali paprašyti esamų vandenilio tinklo operatorių pateikti joms visą informaciją, būtiną jų užduotims vykdyti.

52 straipsnis

Geografiškai riboti vandenilio tinklai

1. Valstybės narės gali numatyti, kad reguliavimo institucijos gali taikyti nuo 68 ir 71 straipsnių arba nuo 46 straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą vandenilio tinklams, kuriais vandenilis transportuojamas geografiškai ribotoje, pramoninėje ar komercinėje vietovėje. Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo laikotarpiu toks tinklas turi tenkinti visas šias sąlygas:

a) jis neapima vandenilio jungčių;

b) jis neturi tiesioginių jungčių su vandenilio saugyklomis arba vandenilio terminalais, išskyrus atvejus, kai tokios saugyklos ar terminalai taip pat yra prijungti prie vandenilio tinklo, kuriam netaikoma pagal šį straipsnį arba pagal 51 straipsnį suteikta nukrypti leidžianti nuostata;

c) jo paskirtis yra visų pirma tiekti vandenilį vartotojams, tiesiogiai prijungtiems prie šio tinklo, ir

d) jis nėra prijungtas prie jokio kito vandenilio tinklo, išskyrus tinklus, kuriems taip pat taikoma pagal šį straipsnį suteikta nukrypti leidžianti nuostata ir kuriuos eksploatuoja tas pats vandenilio tinklo operatorius.

2. Reguliavimo institucija priima sprendimą atšaukti nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą pagal 1 dalį, jei ji padaro išvadą, kad tolesnis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas keltų kliūčių konkurencijai sudarymo riziką arba neigiamai paveiktų veiksmingą vandenilio infrastruktūros diegimą ar vandenilio rinkos plėtrą bei veikimą Sąjungoje arba valstybėje narėje, arba jei nebetenkinama bent viena iš 1 dalyje išvardytų sąlygų.

Kas septynerius metus nuo leidimo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 1 dalį suteikimo dienos reguliavimo institucija paskelbia nukrypti leidžiančios nuostatos poveikio konkurencijai, vandenilio infrastruktūrai ir vandenilio rinkos plėtrai bei veikimui Sąjungoje arba valstybėje narėje įvertinimą.

Valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad apie vandenilio gamintojų prašymus dėl tinklo prieigos ir pramonės vartotojų prašymus dėl prijungimo būtų pranešama reguliavimo institucijai, jie būtų skelbiami viešai ir nagrinėjami pagal 42 straipsnį. Skelbiant prašymus dėl tinklo prieigos užtikrinamas neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumas.

53 straipsnis

Vandenilio jungtys su trečiosiomis valstybėmis

1. Sąjunga, prieš pradedant eksploatuoti kiekvieną vandenilio jungtį tarp valstybių narių ir trečiųjų valstybių, sudaro tarptautinį susitarimą pagal SESV 218 straipsnį su atitinkamomis prijungtomis trečiosiomis valstybėmis; tame susitarime nustatomos atitinkamos vandenilio jungties eksploatavimo taisyklės, kai tai būtina siekiant užtikrinti nuoseklumą ir suderinamumą su vandenilio tinklams taikomomis taisyklėmis, nustatytomis šioje direktyvoje ir Reglamente (ES) 2024/1789. Laikoma, kad tarptautinis susitarimas nėra būtinas, jei valstybė narė, prijungta arba ketinanti būti prijungta vandenilio jungtimi, pagal šios direktyvos 89 straipsnį derasi su atitinkamomis prijungtomis trečiosiomis valstybėmis ir sudaro tarpvyriausybinį susitarimą, kuriame nustatomos atitinkamos vandenilio jungties eksploatavimo taisyklės, siekiant užtikrinti nuoseklumą ir suderinamumą su vandenilio tinklams taikomomis taisyklėmis, nustatytomis šioje direktyvoje ir Reglamente (ES) 2024/1789.

2. Šio straipsnio 1 dalis nedaro poveikio 85 straipsniui ir kompetencijos paskirstymui tarp Sąjungos ir valstybių narių.

3. 1 dalis taip pat nedaro poveikio Sąjungos ir valstybių narių galimybei pagal jų atitinkamą kompetenciją ir laikantis taikytinų procedūrų pradėti dialogus su prijungtomis trečiosiomis valstybėmis, be kita ko, siekiant užmegzti bendradarbiavimą vandenilio gamybai svarbiais klausimais, pavyzdžiui, socialiniais ir aplinkosaugos klausimais.

54 straipsnis

Konfidencialumo reikalavimai vandenilio tinklų, vandenilio saugyklų ir vandenilio terminalų operatoriams

1. Nedarant poveikio teisinėms pareigoms atskleisti informaciją, kiekvienas vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatorius ir kiekvienas vandenilio tinklo savininkas išsaugo neskelbtinos komercinės informacijos, gautos vykdant jų veiklą, konfidencialumą ir užtikrina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu. Visų pirma, jei vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatorius arba vandenilio tinklo savininkas priklauso vertikaliai integruotai įmonei, jis neatskleidžia jokios neskelbtinos komercinės informacijos kitiems vertikaliai integruotos įmonės padaliniams, kurie nėra perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai, nebent tai būtina verslo sandoriui atlikti.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant vandenilį, vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatoriai nenaudoja ne pagal paskirtį neskelbtinos komercinės informacijos, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami joms prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos.

3. Informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti, turi būti viešai skelbiama. Ta pareiga taikoma nedarant poveikio neskelbtinos komercinės informacijos apsaugai.

VIII SKYRIUS

INTEGRUOTO TINKLO PLANAVIMAS

55 straipsnis

Gamtinių dujų ir vandenilio tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Bent kas dvejus metus visi perdavimo sistemos operatoriai ir vandenilio perdavimo tinklo operatoriai atitinkamai reguliavimo institucijai pateikia dešimties metų tinklo plėtros planą, grindžiamą esama ir numatoma pasiūla ir paklausa, pasikonsultavus su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais pagal 2 dalies f punktą. Kiekvienai valstybei narei parengiamas vienas bendras gamtinių dujų tinklo plėtros planas ir vienas bendras vandenilio tinklo plėtros planas arba vienas jungtinis gamtinių dujų ir vandenilio planas.

Valstybės narės, leidžiančios parengti vieną jungtinį planą, užtikrina, kad toks planas būtų pakankamai skaidrus, jog reguliavimo institucija galėtų aiškiai nustatyti konkrečius į planą įtrauktus gamtinių dujų sektoriaus poreikius ir konkrečius vandenilio sektoriaus poreikius. Atliekamas atskiras kiekvieno energijos nešiklio modeliavimas ir įtraukiami atskiri skyriai, kuriuose pateikiami gamtinių dujų tinklo žemėlapiai ir vandenilio tinklo žemėlapiai.

Valstybės narės, kuriose rengiami atskiri gamtinių dujų ir vandenilio planai, užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai ir vandenilio perdavimo tinklo operatoriai glaudžiai bendradarbiautų tais atvejais, kai reikia priimti sprendimus siekiant užtikrinti sistemos efektyvumą, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 4 punkte, kai naudojami įvairūs energijos nešikliai, pavyzdžiui, dėl paskirties keitimo.

Vandenilio perdavimo tinklo operatoriai glaudžiai bendradarbiauja su elektros energijos perdavimo sistemos operatoriais ir, jei taikytina, elektros energijos skirstymo sistemos operatoriais, kad būtų koordinuojami bendri infrastruktūros reikalavimai, pavyzdžiui, dėl elektrolizerių įrengimo vietos ir atitinkamos perdavimo infrastruktūros, ir kuo labiau atsižvelgia į jų nuomonę.

Valstybės narės stengiasi užtikrinti suderintus atitinkamų dešimties metų gamtinių dujų, vandenilio ir elektros energijos tinklo plėtros planų rengimo veiksmus.

Reikalaujama, kad infrastruktūros operatoriai, įskaitant SGD terminalo operatorius, gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius, vandenilio skirstymo tinklo operatorius, vandenilio terminalo operatorius, vandenilio saugyklos operatorius, skirstymo sistemos operatorius, centralizuoto šilumos tiekimo infrastruktūros ir elektros energijos operatorius, perdavimo sistemos operatoriams ir vandenilio perdavimo tinklo operatoriams pateiktų visą atitinkamam dešimties metų tinklo plėtros planui parengti aktualią informaciją ir ja keistųsi. Dešimties metų gamtinių dujų tinklo plėtros plane nurodomos efektyvios priemonės, skirtos gamtinių dujų sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti, visų pirma laikytis infrastruktūros standartų, nustatytų Reglamente (ES) 2017/1938. Dešimties metų tinklo plėtros planai viešai skelbiami svetainėje kartu su konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais. Ta svetainė reguliariai atnaujinama siekiant užtikrinti, kad atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų informuoti apie konsultacijų laiką, būdą ir aprėptį.

2. 1 dalyje nurodytuose dešimties metų tinklo plėtros planuose, visų pirma:

a) pateikiama visapusiška ir išsami informacija apie svarbiausią infrastruktūrą, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per kitus dešimt metų, atsižvelgiant į bet kokius infrastruktūros patobulinimus, reikalingus dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų įrenginiams prijungti, ir įskaitant infrastruktūrą, sukurtą siekiant sudaryti sąlygas srautams priešinga kryptimi – į perdavimo tinklą;

b) nurodoma informacija apie visas investicijas, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos ir su paklausa susiję sprendimai, kuriems nereikia naujų investicijų į infrastruktūrą, kurias reikės padaryti per kitus trejus metus;

c) gamtinių dujų atveju pateikiama visapusiška ir išsami informacija apie infrastruktūrą, kurios eksploatavimą galima nutraukti arba kurios eksploatavimas bus nutrauktas;

d) vandenilio atveju pateikiama visapusiška ir išsami informaciją apie infrastruktūrą, kurios paskirtis gali ar turi būti pakeista vandeniliui perduoti, visų pirma siekiant tiekti vandenilį galutiniams naudotojams sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, atsižvelgiant į šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo potencialą ir energijos vartojimo bei ekonominį efektyvumą, palyginti su kitomis galimybėmis;

e) numatomi visų investicinių ir eksploatavimo nutraukimo projektų terminai;

f) remiamasi jungtiniu scenarijumi, kas dvejus metus rengiamu atitinkamų infrastruktūros operatorių, įskaitant atitinkamus bent gamtinių dujų, vandenilio, elektros energijos ir, kai taikytina, centralizuoto šilumos tiekimo skirstymo sistemos operatorius;

g) gamtinių dujų atveju užtikrinamas nuoseklumas su bendru ir nacionaliniu rizikos vertinimais pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį;

h) užtikrinamas nuoseklumas su integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais, atsižvelgiama į dabartinę būklę, nurodytą integruotose nacionalinėse energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitose, pateiktose pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, užtikrinamas nuoseklumas su Direktyva (ES) 2018/2001 nustatytais tikslais ir remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje ir 4 straipsnio 1 dalyje nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas;

i) užtikrinama atitiktis Reglamento (ES) 2024/1789 32 straipsnyje nurodytam visos Sąjungos dešimties metų gamtinių dujų tinklo plėtros planui ir to reglamento 60 straipsnyje nurodytam visos Sąjungos dešimties metų vandenilio tinklo plėtros planui, priklausomai nuo to, kas taikytina;

j) atsižvelgiama į 56 straipsnyje nurodytą vandenilio skirstymo tinklo plėtros planą ir 57 straipsnyje nurodytus gamtinių dujų tinklo eksploatavimo nutraukimo planus.

Pirmos pastraipos f punkte nurodyti jungtiniai scenarijai grindžiami pagrįstomis prielaidomis dėl gamybos, tiekimo ir vartojimo raidos, visų pirma sektorių, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, poreikių, atsižvelgiant į šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo potencialą ir energijos vartojimo bei ekonominį efektyvumą, palyginti su kitomis galimybėmis, ir juose atsižvelgiama į su paklausa susijusius sprendimus, kuriems nereikia naujų investicijų į infrastruktūrą. Juose taip pat atsižvelgiama į tarpvalstybinius mainus, be kita ko, su trečiosiomis valstybėmis, ir vandenilio saugyklų vaidmenį bei vandenilio terminalų integravimą. Infrastruktūros operatoriai vykdo išsamių konsultacijų dėl tokių scenarijų procesą, kuriame gali dalyvauti atitinkami suinteresuotieji subjektai, įskaitant gamtinių dujų ir elektros energijos skirstymo sistemos operatorius, vandenilio skirstymo tinklo operatorius, elektros energijos, gamtinių dujų ir vandenilio, šildymo ir vėsinimo rinkose veikiančias asociacijas, tiekimo ir gamybos įmones, nepriklausomus telkėjus, paklausos atsako operatorius, energijos vartojimo efektyvumo sprendimų srityje dirbančias organizacijas, energijos vartotojų asociacijas ir pilietinės visuomenės atstovus. Konsultacijos vyksta atvirai, įtraukiai ir skaidriai ankstyvame etape prieš parengiant dešimties metų tinklo plėtros planą. Visi dokumentai, kuriuos infrastruktūros operatoriai pateikė konsultacijoms palengvinti, taip pat konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatai skelbiami viešai. Kai tie dokumentai pateikiami, atitinkama svetainė laiku atnaujinama, kad atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų pakankamai informuoti, kad galėtų veiksmingai dalyvauti konsultacijose.

Šios dalies pirmos pastraipos f punkte nurodytais jungtiniais scenarijais užtikrinamas nuoseklumas su visos Sąjungos scenarijais, parengtais pagal Reglamento (ES) 2022/869 12 straipsnį, ir integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais pagal Reglamentą (ES) 2018/1999 ir remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje ir 4 straipsnio 1 dalyje nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas. Tokius jungtinius scenarijus tvirtina kompetentinga nacionalinė institucija. Pagal Reglamento (EB) Nr. 401/2009 10a straipsnį įsteigta Europos mokslo patariamoji taryba klimato kaitos klausimais gali savo iniciatyva pateikti nuomonę dėl jungtinių scenarijų suderinamumo su Sąjungos 2030 m. energetikos ir klimato srities tikslais ir jos 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslu. Kompetentinga nacionalinė institucija atsižvelgia į tą nuomonę.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtros planus perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio perdavimo tinklo operatorius visapusiškai atsižvelgia į galimas sistemos plėtros alternatyvas, pavyzdžiui, paklausos atsako panaudojimą, taip pat į tikėtiną suvartojimą pritaikius principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 27 straipsnį, prekybą su kitomis valstybėmis ir visos Sąjungos tinklo plėtros planus. Atsižvelgdamas į energetikos sistemos integraciją, perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio perdavimo tinklo operatorius įvertina, kaip tenkinti, kai įmanoma, poreikį elektros energijos, šildymo, kai taikytina, ir gamtinių dujų bei vandenilio sistemose, įskaitant informaciją apie optimalią energijos kaupimo įrenginių vietą bei dydį ir elektros energijos naudojimo dujoms gaminti infrastruktūrą, taip pat vandenilio gamybos ir vartojimo kolokaciją. Vandenilio perdavimo tinklo operatorius pateikia informaciją apie galutinių naudotojų vietą sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, siekiant, kad tuose sektoriuose būtų naudojamas vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis.

4. Reguliavimo institucija dėl dešimties metų tinklo plėtros plano viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais faktiniais ar potencialiais sistemos naudotojais. Asmenų ar įmonių, teigiančių, jog jie yra potencialūs sistemos naudotojai, gali būti paprašyta pagrįsti tokius teiginius. Reguliavimo institucija paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus, įskaitant galimą investicijų poreikį, įrenginių eksploatavimo nutraukimą ir su paklausa susijusius sprendimus, kuriems nereikia naujų investicijų į infrastruktūrą.

5. Reguliavimo institucija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros planas atitinka šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis, ar jame atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi procese, ir, kai tikslinga, ar jis suderinamas su naujausiu sutrikimo scenarijų imitavimo bandymu, kurį Sąjungos mastu pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį atliko Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-G), su regioniniais ir nacionaliniais rizikos vertinimais pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį ir su neprivalomais visos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtros planais (toliau – visos Sąjungos tinklo plėtros planai), nurodytais Reglamento (ES) 2019/943 30 straipsnio 1 dalies b punkte, ir su Reglamento (ES) 2024/1789 32 ir 60 straipsniais. Jei iškyla abejonių dėl suderinamumo su visos Sąjungos tinklo plėtros planais, reguliavimo institucija konsultuojasi su ACER. Reguliavimo institucija gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius iš dalies pakeistų savo dešimties metų tinklo plėtros planą.

Kompetentingos nacionalinės institucijos išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros planas yra suderinamas su Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje nustatytu poveikio klimatui neutralumo tikslu, nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais ir integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis, pateiktais pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, ir, jei jis nesuderinamas, gali pateikti reguliavimo institucijai pagrįstą nuomonę, kurioje išdėsto, kas yra nesuderinama; į tą nuomonę turi būti tinkamai atsižvelgta.

6. Reguliavimo institucija vykdo dešimties metų tinklo plėtros plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jo vertinimą.

7. Tuo atveju, kai nepriklausomas sistemos operatorius ar nepriklausomas perdavimo operatorius arba integruotas vandenilio perdavimo tinklo operatorius ar nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius dėl kitų nei nuo jo priklausančių svarbių priežasčių nepadaro investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padaryta per kitus trejus metus, valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija privalėtų imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių tam, kad atitinkama investicija būtų padaryta, jei tokia investicija vis dar svarbi atsižvelgiant į naujausią dešimties metų tinklo plėtros planą:

a) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius arba vandenilio perdavimo tinklo operatorius padarytų atitinkamą investiciją;

b) dėl atitinkamos investicijos organizuoti konkurso procedūrą, kurioje galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai;

c) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių arba vandenilio perdavimo tinklo operatorių sutikti padidinti kapitalą, siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

Kai reguliavimo institucija pasinaudoja pirmos pastraipos b punkte nustatytais įgaliojimais, ji gali įpareigoti perdavimo sistemos operatorių arba vandenilio perdavimo tinklo operatorių sutikti su vienu ar daugiau iš šių reikalavimų:

a) kad bet kuri trečioji šalis teiktų finansavimą;

b) kad bet kuri trečioji šalis vykdytų statybą, įgyvendintų paskirties keitimą arba eksploatavimo nutraukimą;

c) kad pats sukurtų atitinkamą naują turtą;

d) kad pats eksploatuotų atitinkamą naują turtą.

Perdavimo sistemos operatorius arba vandenilio perdavimo tinklo operatorius suteikia investuotojams visą investavimui reikalingą informaciją, prijungia naują turtą prie perdavimo tinklo arba vandenilio perdavimo tinklo ir apskritai deda visas pastangas sudaryti palankesnes sąlygas investicinio projekto įgyvendinimui.

Atitinkamas finansavimo priemones patvirtina reguliavimo institucija.

8. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja savo įgaliojimais pagal 7 dalį, atitinkami prieigos prie tinklo tarifai, kaip nustatyta ar patvirtina reguliavimo institucijos, apima atitinkamų investicijų sąnaudas.

56 straipsnis

Vandenilio skirstymo tinklo plėtros planas

1. Vandenilio skirstymo tinklo operatoriai reguliavimo institucijai kas ketverius metus pateikia planą, kuriame pristatoma vandenilio tinklo infrastruktūra, kurią jie siekia sukurti. Planas rengiamas glaudžiai bendradarbiaujant su gamtinių dujų ir elektros energijos skirstymo sistemos operatoriais, taip pat, kai taikytina, su centralizuoto šilumos tiekimo ir vėsumos tiekimo operatoriais, užtikrinant veiksmingą energetikos sistemos integraciją ir kuo labiau atsižvelgiant į jų nuomonę. Valstybės narės gali leisti tame pačiame regione veikiantiems vandenilio skirstymo tinklo operatoriams pagal šį straipsnį ir skirstymo sistemos operatoriams pagal 57 straipsnį parengti jungtinį planą.

Valstybės narės, leidžiančios vykdyti vieną jungtinį planą, užtikrina, kad planas būtų pakankamai skaidrus, kad būtų galima aiškiai nustatyti konkrečius gamtinių dujų sektoriaus poreikius ir konkrečius vandenilio sektoriaus poreikius, kurie įtraukti į planą. Atliekamas atskiras kiekvieno energijos nešiklio modeliavimas ir įtraukiami atskiri skyriai, kuriuose pateikiami gamtinių dujų tinklo žemėlapiai ir vandenilio tinklo žemėlapiai.

Valstybės narės, kuriose rengiami atskiri gamtinių dujų ir vandenilio planai, užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriai glaudžiai bendradarbiautų tais atvejais, kai reikia priimti sprendimus siekiant užtikrinti sistemos efektyvumą, kai naudojami įvairūs energijos nešikliai, pavyzdžiui, dėl paskirties keitimo.

2. Vandenilio skirstymo tinklo plėtros planas, visų pirma:

a) apima informaciją apie vandenilio skirstymo tinklo naudotojų ir vandenilio skirstymo tinklo operatorių suderėtos apimties ir trukmės pajėgumo poreikius, apie vandenilio pasiūlą ir apie esamų ir galimų būsimų galutinių naudotojų, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti, pajėgumo poreikių apimtį ir trukmę, atsižvelgiant į šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo potencialą ir energijos vartojimo bei ekonominį efektyvumą, palyginti su kitomis galimybėmis, ir tų galutinių naudotojų vietą siekiant, kad tuose sektoriuose būtų naudojamas vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis;

b) atsižvelgia į šildymo ir vėsinimo planus, parengtus pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 25 straipsnio 6 dalį, ir sektorių, kuriems netaikomi šildymo ir vėsinimo planai, poreikius, ir įvertina tai, kaip svarstant vandenilio skirstymo tinklo plėtrą sektoriuose, kuriuose yra efektyviau energiją vartojančių alternatyvų, laikomasi principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ pagal tos direktyvos 27 straipsnį;

c) apima informaciją apie tai, kiek gamtinių dujų vamzdynų pakeitus jų paskirtį turi būti naudojama vandeniliui transportuoti, taip pat informaciją apie tai, kiek toks paskirties keitimas reikalingas, kad būtų patenkinti pagal a punktą nustatyti pajėgumo poreikiai;

d) grindžiamas konsultavimosi procesu, kuris yra atviras atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams, kad jie galėtų anksti ir veiksmingai dalyvauti plano rengimo procese, be kita ko, teikti ir keistis visa svarbia informacija;

e) skelbiamas vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus svetainėje kartu su konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais ir pateikiamas reguliavimo institucijai kartu su konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais; svetainė reguliariai atnaujinama, kad atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų pakankamai informuoti, kad galėtų veiksmingai dalyvauti konsultacijose;

f) užtikrinamas nuoseklumas su integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais ir integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis, kurie teikiami pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, ir remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje išdėstytas poveikio klimatui neutralumo tikslas;

g) užtikrinama atitiktis Reglamento (ES) 2024/1789 60 straipsnyje nurodytam visos Sąjungos vandenilio tinklo plėtros planui ir pagal šios direktyvos 55 straipsnį parengtiems nacionaliniams dešimties metų tinklo plėtros planams.

3. Vandenilio skirstymo tinklo operatoriai visa planui parengti aktualia informacija keičiasi su kitais vandenilio tinklo operatoriais, įskaitant vandenilio tinklo operatorius kaimyninėse valstybėse narėse, jei yra tiesioginė jungtis.

4. Reguliavimo institucija įvertina, ar vandenilio skirstymo tinklo plėtros planas atitinka šio straipsnio 1 dalį. Reguliavimo institucija išnagrinėja planą ir, atsižvelgdama į vertinimą, gali prašyti iš dalies pakeisti planą. Nagrinėdama tą planą ji atsižvelgia į bendrą vandenilio tinklo reikalingumą energetiniu ir ekonominiu požiūriu, taip pat į jungtinio scenarijaus sistemą, parengtą pagal 55 straipsnio 2 dalies f punktą. Kalbant apie planus, pateikiamus dėl vandenilio tinklų, kuriems taikoma nukrypti leidžianti nuostata pagal 51 arba 52 straipsnį, reguliavimo institucija gali nenagrinėti plano ir neteikti rekomendacijų dėl dalinių pakeitimų.

5. Reguliavimo institucija į vandenilio skirstymo tinklo plėtros plano nagrinėjimo rezultatus atsižvelgia tvirtindama priskirtuosius mokesčius, kaip tai suprantama Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsnyje.

6. Iki 2032 m. gruodžio 31 d., nedarant poveikio reguliavimo institucijos įgaliojimams prižiūrėti prieigos prie tinklo taisykles, valstybės narės gali pavesti kitai kompetentingai institucijai išnagrinėti vandenilio skirstymo tinklo plėtros planą ir pateikti rekomendacijas dėl vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus plano dalinių pakeitimų, kad būtų užtikrintas nuoseklumas su integruotais nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais bei jų atnaujinimais.

7. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1–5 dalių, valstybės narės gali nuspręsti 55 straipsnyje nustatytus reikalavimus vandenilio skirstymo tinklo operatoriams taikyti nuo 2024 m. rugpjūčio 4 d.

57 straipsnis

Gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorių tinklo eksploatavimo nutraukimo planai

1. Kai numatoma, kad gamtinių dujų poreikis sumažės ir dėl to gamtinių dujų skirstymo tinklų ar tokių tinklų dalių eksploatavimą reikės nutraukti, valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai parengtų tinklo eksploatavimo nutraukimo planus. Tokie planai rengiami glaudžiai bendradarbiaujant su vandenilio skirstymo tinklo operatoriais, elektros energijos skirstymo sistemos operatoriais ir centralizuoto šilumos tiekimo ir vėsumos tiekimo operatoriais, užtikrinant veiksmingą energetikos sistemos integraciją ir atsižvelgiant į mažesnį gamtinių dujų naudojimą pastatams, kuriuose yra energijos vartojimo požiūriu ekonomiškai efektyvesnių alternatyvų, šildyti ir vėsinti. Jei turi būti keičiama gamtinių dujų infrastruktūros dalių paskirtis, valstybės narės gali leisti tame pačiame regione veikiantiems skirstymo sistemos operatoriams pagal šį straipsnį ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriams pagal 57 straipsnį parengti jungtinį planą. Valstybės narės, leidžiančios rengti vieną jungtinį planą, užtikrina, kad planas būtų pakankamai skaidrus, kad būtų galima aiškiai nustatyti konkrečius gamtinių dujų sektoriaus poreikius ir konkrečius vandenilio sektoriaus poreikius, kurie įtraukti į planą. Kai taikytina, atliekamas atskiras kiekvieno energijos nešiklio modeliavimas ir įtraukiami atskiri skyriai, kuriuose pateikiami gamtinių dujų tinklo žemėlapiai ir vandenilio tinklo žemėlapiai.

Valstybės narės, kuriose rengiami atskiri gamtinių dujų ir vandenilio planai, užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriai glaudžiai bendradarbiautų tais atvejais, kai reikia priimti sprendimus siekiant užtikrinti sistemos efektyvumą, kai naudojami skirtingi energijos nešikliai, pavyzdžiui, dėl paskirties keitimo.

2. Skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planai turi atitikti bent šiuos principus:

a) planai grindžiami šildymo ir vėsinimo planais, parengtais pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 25 straipsnio 6 dalį, ir juose tinkamai atsižvelgiama į sektorių, kurie neįtraukti į šildymo ir vėsinimo planus, poreikius;

b) planai grindžiami pagrįstomis prielaidomis dėl gamtinių dujų, įskaitant biometaną, gamybos, įleidimo ir tiekimo raidos ir gamtinių dujų suvartojimo visuose sektoriuose skirstymo lygmeniu;

c) skirstymo sistemos operatoriai nustato būtinus infrastruktūros pritaikymus, o pirmenybė teikiama su paklausa susijusiems sprendimams, kuriems nereikia naujų investicijų į infrastruktūrą, ir planuose išvardijami infrastruktūros objektai, kurių eksploatavimas bus nutrauktas, be kita ko, siekiant užtikrinti skaidrumą, susijusį su galimu tokios infrastruktūros paskirties keitimu vandeniliui transportuoti;

d) rengdami planą skirstymo sistemos operatoriai vykdo konsultavimosi procesą, įskaitant visos svarbios informacijos teikimą ir keitimąsi ja, kuriame gali dalyvauti atitinkami suinteresuotieji subjektai, kad jie galėtų anksti ir veiksmingai dalyvauti plano rengimo procese; konsultacijų rezultatai ir tinklo eksploatavimo nutraukimo planas pateikiami atitinkamai nacionalinei institucijai;

e) planai ir konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatai skelbiami skirstymo sistemos operatorių svetainėse ir tos svetainės reguliariai atnaujinamos siekiant užtikrinti, jog atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų pakankamai informuoti, kad galėtų veiksmingai dalyvauti konsultacijose;

f) planai atnaujinami bent kas ketverius metus, remiantis naujausiomis gamtinių dujų paklausos ir pasiūlos atitinkamame regione prognozėmis, ir apima dešimties metų laikotarpį;

g) skirstymo sistemos operatoriai, veikiantys toje pačioje regioninėje teritorijoje, gali pasirinkti parengti vieną bendrą jungtinį tinklo eksploatavimo nutraukimo planą;

h) planuose užtikrinamas nuoseklumas su Reglamento (ES) 2024/1789 32 straipsnyje nurodytu visos Sąjungos gamtinių dujų tinklo plėtros planu ir pagal šios direktyvos 55 straipsnį parengtais nacionaliniais dešimties metų tinklo plėtros planais;

i) planuose užtikrinamas nuoseklumas su valstybės narės integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu, integruota nacionaline energetikos ir klimato srities pažangos ataskaita ir ilgalaike strategija, pateiktais pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, ir jais remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas.

3. Atitinkamos nacionalinės institucijos įvertina, ar skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planai atitinka 2 dalyje nustatytus principus. Jos patvirtina arba atmeta skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planą ir gali reikalauti, kad tas planas būtų iš dalies pakeistas.

4. Rengiant skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planus sudaromos palankesnės sąlygos galutinių vartotojų apsaugai pagal 13 straipsnį, taip pat atsižvelgiama į jų teises pagal 38 straipsnio 6 dalį.

5. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1–4 dalyse nustatytų pareigų skirstymo sistemos operatoriams, aptarnaujantiems mažiau kaip 45 000 prijungtų vartotojų ne vėliau kaip 2024 m. rugpjūčio 4 d. Jei skirstymo sistemos operatoriai atleidžiami nuo reikalavimo pateikti skirstymo tinklo eksploatavimo nutraukimo planą, jie informuoja reguliavimo instituciją apie skirstymo tinklų ar jų dalių eksploatavimo nutraukimą.

6. Tais atvejais, kai gali prireikti gamtinių dujų skirstymo tinklo dalių eksploatavimą nutraukti iki jų iš pradžių numatyto gyvavimo ciklo pabaigos, reguliavimo institucija nustato struktūrinio požiūrio į tokio turto nusidėvėjimą ir tarifų nustatymą pagal 78 straipsnio 7 dalį gaires. Rengdamos tokias gaires, reguliavimo institucijos konsultuojasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma skirstymo sistemos operatoriais ir vartotojų įstaigoms.

58 straipsnis

Prijungimo mokesčiai ir išlaidos biometano gamybos įrenginiams

1. Valstybės narės nustato palankią biometano gamybos įrenginių reguliavimo sistemą, susijusią su prijungimo mokesčiais ir išlaidomis, susijusiomis su jų prijungimu prie perdavimo ar skirstymo tinklų. Tokia reguliavimo sistema užtikrinama, kad:

a) nustatant prijungimo mokesčius ir išlaidas būtų atsižvelgiama į principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, taikytiną tinklo plėtrai pagal Direktyvos (ES) 2023/1791 3 straipsnį ir 27 straipsnio 2 dalį;

b) prijungimo mokesčiai ir išlaidos būtų skelbiami vykdant naujų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prie perdavimo ir skirstymo sistemos procedūras, nustatytas šios direktyvos 41 ir 45 straipsniuose, ir pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 20 straipsnio 2 dalį;

c) kai tikslinga, būtų atsižvelgiama į skaidrumo ir nediskriminavimo principus, stabilių finansinių programų poreikį esamoms investicijoms, dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų diegimo atitinkamoje valstybėje narėje pažangą ir tai, ar yra alternatyvių paramos mechanizmų, skirtų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių arba mažo anglies dioksido pėdsako dujų naudojimui didinti.

2. Nustatydamos arba tvirtindamos tarifus arba metodikas, kuriuos turi naudoti perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai, reguliavimo institucijos gali atsižvelgti į tų sistemos operatorių vykdant savo pareigas patirtas išlaidas ir padarytas investicijas, kurios nebuvo tiesiogiai atgautos iš prijungimo išlaidų ir mokesčių, jei tos išlaidos atitinka veiksmingai veikiančio ir struktūriškai palyginamo reguliuojamo operatoriaus išlaidas.

59 straipsnis

Tarpvalstybinės vandenilio infrastruktūros finansavimas

1. Kai valstybės narės taiko reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio perdavimo tinklų sistemą pagal 35 straipsnio 1 dalį ir kai vandenilio jungties projektas nėra Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/869 ([49]) II skyriuje ir I priedo 3 punkte nurodytas bendro intereso projektas, gretimų ir paveiktų vandenilio perdavimo tinklų operatoriai padengia projekto išlaidas ir gali jas įtraukti į savo atitinkamas tarifų sistemas, jei tam pritaria reguliavimo

([49]) 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45).

institucija. Jei vandenilio perdavimo tinklo operatoriai nustato didelį naudos ir sąnaudų atotrūkį, jie gali parengti projekto planą, įskaitant prašymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo, ir pateikti jį kartu atitinkamoms reguliavimo institucijoms, kad šios kartu jį patvirtintų.

2. Jei vandenilio perdavimo tinklo operatoriai pateikia projekto planą, kaip nustatyta 1 dalyje, prie to projekto plano ir prašymo dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo pridedama konkretaus projekto sąnaudų ir naudos analizė, kurioje atsižvelgiama į naudą ne tik susijusiose valstybėse narėse, ir verslo planas, kuriame įvertinamas projekto finansinis gyvybingumas, pateikiamas finansinis sprendimas ir nurodoma, ar dalyvaujantys vandenilio perdavimo tinklo operatoriai pritaria pagrįstam pasiūlymui dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo.

Atitinkamos reguliavimo institucijos, pasikonsultavusios su vandenilio perdavimo tinklo operatoriais, priima bendrą sprendimą dėl investavimo sąnaudų paskirstymo kiekvienam projekte dalyvaujančiam vandenilio perdavimo tinklo operatoriui.

3. Nuo 2033 m. sausio 1 d. visi atitinkami vandenilio perdavimo tinklų operatoriai susidera dėl finansinio kompensavimo sistemos tarpvalstybinės vandenilio infrastruktūros finansavimui užtikrinti tuo atveju, jei pagal Reglamento (ES) 2024/1789 7 straipsnio 8 dalį sujungimo taškuose tarp valstybių narių už prieigą prie vandenilio perdavimo tinklų netaikomi jokie tarifai. Rengdami tą sistemą, vandenilio perdavimo tinklo operatoriai vykdo išsamių konsultacijų procesą, kuriame dalyvauja visi atitinkami rinkos dalyviai.

4. Atitinkami vandenilio perdavimo tinklų operatoriai dėl finansinio kompensavimo sistemos susitaria ne vėliau kaip 2035 m. gruodžio 31 d. ir pateikia ją atitinkamoms reguliavimo institucijoms, kad šios kartu ją patvirtintų. Jei per tą laikotarpį susitarimas nepasiekiamas, sprendimą per dvejus metus kartu priima atitinkamos reguliavimo institucijos. Jei atitinkamos reguliavimo institucijos negali pasiekti bendro susitarimo per dvejus metus, sprendimą priima ACER, vykdydama procedūrą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį.

5. Finansinio kompensavimo sistema įgyvendinama laikantis 78 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatų.

6. Perėjimo prie finansinio kompensavimo sistemos laikotarpiu galiojančioms pajėgumų sutartims nustatytas finansinio kompensavimo mechanizmas poveikio neturi.

7. Išsamesnės detalės, kurių reikia šiame straipsnyje nustatytam procesui įgyvendinti, įskaitant reikiamus procesus ir terminus, finansinio kompensavimo sistemos peržiūros ir prireikus dalinio pakeitimo procesą, užtikrinantį galimybę atsižvelgti į tarifų raidą ir vandenilio tinklų plėtrą, nustatomos tinklo kodekse, kuris nustatomas pagal Reglamento (ES) 2024/1789 72 straipsnį.

IX SKYRIUS

PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIŲ IR VANDENILIO PERDAVIMO TINKLŲ OPERATORIŲ VEIKLOS RŪŠIŲ ATSKYRIMAS

1 skirsnis

Nuosavybės atskyrimas

60 straipsnis

Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad:

a) kiekviena įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;

b) tas pats asmuo neturėtų teisės:

i) nei tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu, nei

ii) tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

c) tas pats asmuo neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų nariu.

2. 1 dalies b ir c punktuose nurodytos teisės, visų pirma, apima:

a) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;

b) įgaliojimus skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius arba

c) kontrolinio akcijų paketo turėjimą.

3. 1 dalies b punkto tikslais terminas „įmonė, atliekanti kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų“ suprantamas kaip apimantis terminą „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“, kaip tai suprantama Direktyvoje (ES) 2019/944, o terminai „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ suprantami kaip apimantys terminus „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“, kaip tai suprantama toje direktyvoje.

4. Laikoma, kad šio straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta pareiga yra įvykdyta tuo atveju, jeigu dvi ar daugiau įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrąją įmonę, atliekančią perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas dviejose ar daugiau valstybių narių atitinkamų perdavimo sistemų atžvilgiu. Bendrajai įmonei gali priklausyti tik tos įmonės, kurios pagal 61 straipsnį patvirtinamos kaip nepriklausomi sistemos operatoriai arba kaip nepriklausomi perdavimo operatoriai 3 skirsnio tikslais.

5. Įgyvendinant šį straipsnį, jei 1 dalies b, c ir d punktuose nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, nėra laikomi tuo pačiu asmeniu.

6. Valstybės narės užtikrina, kad nei perdavimo sistemos operatoriaus, kuris priklausė vertikaliai integruotai įmonei, turima 40 straipsnyje nurodyta neskelbtina komercinė informacija, nei tokio perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojai nebūtų perduoti įmonėms, atliekančioms kurią nors iš gavybos ir tiekimo funkcijų.

7. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies. Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja valstybe, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo prijungimo taško prie tos valstybės narės tinklo atžvilgiu, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių pagal 61 straipsnį arba

b) laikosi 3 skirsnio nuostatų.

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei ir yra nustatyta tvarka, kuria perdavimo sistemos operatoriui garantuojama daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatomis, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies.

Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja valstybe, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo sujungimo taško su tos valstybės narės tinklu atžvilgiu, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei ir yra nustatyta tvarka, kuria perdavimo sistemos operatoriui garantuojama daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatomis, ta valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies.

9. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi pagal šio straipsnio 8 dalį, ji sertifikuojama pagal šios direktyvos 71 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse ir Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnyje nustatytas procedūras. Po to Komisija patikrina, ar esama tvarka perdavimo sistemos operatoriui aiškiai garantuojama daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatomis.

10. Vertikaliai integruotoms įmonėms, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokiu būdu netrukdoma imtis veiksmų, kad jos galėtų laikytis 1 dalies.

11. Įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, jokiu būdu negali turėti galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti atskirtų perdavimo sistemos operatorių ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu valstybėse narėse, kurios taiko 1 dalį.

2 skirsnis

Nepriklausomi sistemos operatoriai

61 straipsnis

Nepriklausomi sistemos operatoriai

1. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė perdavimo sistemos savininko siūlymu gali nuspręsti netaikyti 60 straipsnio 1 dalies ir paskirti nepriklausomą sistemos operatorių.

Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja valstybe, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo sujungimo taško su tos valstybės narės tinklu atžvilgiu, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, ta valstybė narė perdavimo sistemos savininko siūlymu gali nuspręsti netaikyti 60 straipsnio 1 dalies ir paskirti nepriklausomą sistemos operatorių.

Komisija patvirtina nepriklausomo sistemos operatoriaus paskyrimą.

2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:

a) kandidatas į operatorius įrodo, kad atitinka 60 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktų reikalavimus;

b) kandidatas į operatorius įrodo, kad jis turi reikiamų finansinių, techninių, materialinių ir žmogiškųjų išteklių savo užduotims pagal 39 straipsnį vykdyti;

c) kandidatas į operatorius įsipareigoja laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurio stebėseną vykdo reguliavimo institucija;

d) perdavimo sistemos savininkas įrodo, kad jis geba vykdyti savo pareigas pagal 5 dalį; tuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su įmone kandidate ir bet kuriuo kitu atitinkamu subjektu projektus;

e) kandidatas į operatorius įrodo, kad geba vykdyti savo pareigas pagal Reglamentą (ES) 2024/1789, įskaitant perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą Europos ir regionų lygmenimis.

3. Įmones, kurioms reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka 72 straipsnio ir šio straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma arba šios direktyvos 71 straipsnyje ir Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnyje, arba šios direktyvos 72 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

4. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir už tokios prieigos valdymą, įskaitant prieigos mokesčių ir perkrovos valdymo mokesčių surinkimą, už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą, taip pat už ilgalaikio sistemos gebėjimo tenkinti pagrįstą paklausą užtikrinimą planuojant investicijas. Plėtodamas perdavimo sistemą nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už planavimą, įskaitant leidimų išdavimo tvarką, naujos infrastruktūros statybą ir jos atidavimą eksploatuoti. Tuo tikslu nepriklausomas sistemos operatorius atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas taip, kaip nustatyta šiame skyriuje. Perdavimo sistemos savininkas nėra atsakingas nei už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tokios prieigos valdymą, nei už investavimo planavimą.

5. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:

a) visapusiškai bendradarbiauja su nepriklausomu sistemos operatoriumi ir teikia paramą jam vykdant savo užduotis, be kita ko, visų pirma teikia visą reikiamą informaciją;

b) finansuoja investicijas, dėl kurių sprendimą priima nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių; atitinkamus susitarimus dėl finansavimo patvirtina reguliavimo institucija; prieš patvirtindama, reguliavimo institucija konsultuojasi su perdavimo sistemos savininku ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis;

c) prisiima atsakomybę, susijusią su tinklo turtu, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis;

d) užtikrina, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus investavimą tuo atveju, jeigu pagal b punktą jis sutiko, kad finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.

6. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija, atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi reikiami įgaliojimai veiksmingai stebėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 5 dalyje jam nustatytų pareigų.

62 straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų, vandenilio perdavimo tinklo savininkų, gamtinių dujų laikymo sistemos operatorių ir vandenilio saugyklos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius, perdavimo sistemos ir vandenilio perdavimo tinklo savininkai ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriai arba vandenilio saugyklos operatoriai, kurie yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomi nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su gamtinių dujų ir vandenilio perdavimu, skirstymu, transportavimu ir laikymu.

Šis straipsnis taikomas tik toms gamtinių dujų saugykloms, kurios yra techniškai arba ekonomiškai būtinos, siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema pagal 33 straipsnį.

2. Siekiant užtikrinti 1 dalyje nurodytą perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriaus arba vandenilio saugyklos operatoriaus nepriklausomumą, taikomi šie būtiniausi kriterijai:

a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriaus arba vandenilio saugyklos operatoriaus valdymą, neturi priklausyti integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę gamtinių dujų ir vandenilio gavybos ir tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;

b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriaus arba vandenilio saugyklos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti savarankiškai;

c) gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriui arba vandenilio saugyklos operatoriui suteikiamos faktinės teisės nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas saugykloms eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Ši nuostata nekliudo taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos patronuojančiosios įmonės ekonominės ir valdymo priežiūros teisės dėl patronuojamosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos pagal 78 straipsnio 7 dalį. Taip visų pirma patronuojančiajai bendrovei sudaromos sąlygos patvirtinti gamtinių dujų laikymo sistemos operatoriaus arba vandenilio saugyklos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą ir nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras įsiskolinimų ribas. Ši nuostata patronuojančiajai bendrovei nesuteikia teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su saugyklų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiaverčio dokumento sąlygų;

d) perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininkas ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius arba vandenilio saugyklos operatorius parengia atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir siekiama užtikrinti tinkamą jos vykdymo priežiūrą. Joje nustatomos ir konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas asmuo ar organas reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama.

3. Komisijai pagal 90 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva nustatant gaires siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos arba vandenilio perdavimo tinklo savininkas ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatorius arba vandenilio saugyklos operatorius visiškai ir veiksmingai laikytųsi šio straipsnio 2 dalies.

3 skirsnis

Nepriklausomi perdavimo operatoriai

63 straipsnis

Turtas, įranga, personalas ir tapatybė

1. Perdavimo sistemos operatoriai turi visus žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius, kurie reikalingi jų pareigoms pagal šią direktyvą įvykdyti ir gamtinių dujų perdavimo veiklai vykdyti, visų pirma:

a) gamtinių dujų perdavimo veiklai vykdyti reikalingas turtas, įskaitant perdavimo sistemą, nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos operatoriui;

b) perdavimo sistemos operatorius samdo gamtinių dujų perdavimo veiklai vykdyti, įskaitant visų bendrų užduočių atlikimą, reikalingą personalą;

c) vertikaliai integruotos įmonės padaliniams draudžiama vienas kitam skolinti personalą ir teikti paslaugas, tačiau perdavimo sistemos operatorius gali teikti paslaugas vertikaliai integruotai įmonei, jei:

i) tų paslaugų teikimas nediskriminuoja sistemos naudotojų, visiems sistemos naudotojams yra prieinamas tomis pačiomis sąlygomis, ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai;

ii) tų paslaugų teikimo sąlygas yra patvirtinusi reguliavimo institucija;

d) nedarant poveikio pagal 66 straipsnį įsteigto priežiūros organo sprendimams, vertikaliai integruota įmonė, gavusi tinkamą perdavimo sistemos operatoriaus prašymą, perdavimo sistemos operatoriui laiku skiria atitinkamus finansinius išteklius būsimiems investiciniams projektams arba atitinkamus finansinius išteklius, skirtus esamam turtui pakeisti.

2. Gamtinių dujų perdavimo veiklą, be 39 straipsnyje išvardytų užduočių, sudaro bent tokios užduotys:

a) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui ir ryšių su trečiosiomis šalimis bei reguliavimo institucijomis palaikymas;

b) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui ENTSO-G;

c) prieigos suteikimas trečiajai šaliai nediskriminuojant sistemos naudotojų ar tam tikrų sistemos naudotojų kategorijų ir tokios prieigos valdymas;

d) visų su perdavimo sistema susijusių mokesčių, įskaitant prieigos mokesčius, balansavimo mokesčius už papildomas paslaugas, pavyzdžiui, gamtinių dujų perdirbimą, paslaugų pirkimą (balansavimo išlaidos, energija nuostoliams padengti), surinkimas;

e) saugios, veiksmingos ir ekonomiškos perdavimo sistemos eksploatavimas, priežiūra ir plėtojimas;

f) investicijų planavimas užtikrinant ilgalaikį sistemos gebėjimą tenkinti pagrįstą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;

g) tinkamų bendrų įmonių steigimas, be kita ko, su vienu ar keliais perdavimo sistemos operatoriais, gamtinių dujų biržomis ir kitais atitinkamais rinkos dalyviais, siekiant plėtoti regioninių rinkų kūrimą arba sudaryti palankesnes sąlygas liberalizavimo procesui;

h) visų bendrų paslaugų, įskaitant teisines paslaugas, apskaitos ir IT paslaugų teikimas.

3. Perdavimo sistemos operatorių teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 ([50]) II priede.

4. Užtikrindamas bendrą tapatybę, teikdamas informaciją, kurdamas prekės ženklą ir vykdydamas veiklą savo patalpose perdavimo sistemos operatorius nesukuria painiavos dėl vertikaliai integruotos įmonės ar bet kurio jos padalinio atskiros tapatybės.

5. Perdavimo sistemos operatorius nesidalija IT sistemomis ar įranga, fizinėmis patalpomis ir prieigos apsaugos sistemomis nei su vienu vertikaliai integruotos įmonės padaliniu, taip pat nesinaudoja tų pačių konsultantų ar išorės rangovų paslaugomis, susijusiomis su IT sistemomis arba įranga ar prieigos apsaugos sistemomis.

6. Perdavimo sistemos operatorių sąskaitų auditą atlieka kitas auditorius nei vertikaliai integruotos įmonės arba bet kurio jos padalinio auditą atliekantis auditorius.

64 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas

1. Nedarant poveikio priežiūros organo sprendimams pagal 66 straipsnį, perdavimo sistemos operatorius turi:

a) faktines teises nepriklausomai nuo vertikaliai integruotos įmonės priimti sprendimus dėl perdavimo sistemos eksploatavimui, priežiūrai ar plėtojimai reikalingo turto;

b) įgaliojimą didinti lėšas kapitalo rinkoje, visų pirma skolinant lėšas ir didinant kapitalą.

2. Perdavimo sistemos operatorius visuomet veikia taip, kad užtikrintų pakankamai išteklių, kurių jam reikia perdavimo veiklai tinkamai bei veiksmingai vykdyti ir veiksmingai, saugiai bei ekonomiškai perdavimo sistemai plėtoti bei prižiūrėti.

3. Vertikaliai integruotos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, negali būti tiesioginės arba netiesioginės perdavimo sistemos operatoriaus akcininkės. Perdavimo sistemos operatorius negali nei būti kurios nors vertikaliai integruotos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, tiesioginis arba netiesioginis akcininkas, nei gauti iš tos pavaldžiosios įmonės dividendus arba bet kurią kitą finansinę naudą.

4. Perdavimo sistemos operatoriaus bendra valdymo struktūra ir įstatais turi būti užtikrinamas faktinis perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas pagal šio skirsnio nuostatas. Vertikaliai integruota įmonė negali tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus konkurencinio elgesio, susijusio su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu arba su veikla, būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 55 straipsnį.

5. Vykdydami šios direktyvos 39 straipsnyje bei 63 straipsnio 2 dalyje nurodytas savo užduotis ir laikydamiesi Reglamento (ES) 2024/1789 6 straipsnio 1 dalies a punkto, 10 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 13 straipsnio 1 dalies, 17 straipsnio 1 dalies ir 33 straipsnio 6 dalies, perdavimo sistemos operatoriai nediskriminuoja asmenų ar subjektų ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai.

([50]) 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (OL L 169, 2017 6 30, p. 46).

6. Visi vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komerciniai ir finansiniai ryšiai, įskaitant perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas paskolas vertikaliai integruotai įmonei, atitinka rinkos sąlygas. Perdavimo sistemos operatorius saugo išsamius duomenis apie tokius komercinius bei finansinius ryšius ir paprašius pateikia juos reguliavimo institucijai.

7. Perdavimo sistemos operatorius teikia reguliavimo institucijai tvirtinti visus komercinius ir finansinius susitarimus su vertikaliai integruota įmone.

8. Perdavimo sistemos operatorius informuoja reguliavimo instituciją apie 63 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus finansinius išteklius, kurie gali būti skirti būsimiems investicijų projektams arba turimo turto pakeitimui.

9. Vertikaliai integruota įmonė susilaiko nuo visų veiksmų, kurie perdavimo sistemos operatoriui sukliudytų vykdyti šiame skirsnyje nustatytas jo pareigas ar turėtų jų vykdymui įtakos, ir nereikalauja, kad perdavimo sistemos operatorius, vykdydamas tas pareigas, prašytų vertikaliai integruotos įmonės leidimo.

10. Įmonę, kuriai reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad ji atitinka šio skirsnio reikalavimus, atitinkama valstybė narė patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriumi. Taikoma šios direktyvos 71 straipsnyje ir Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnyje arba šios direktyvos 72 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

11. Perdavimo sistemos operatorius, remdamasis Komisijos reglamento (ES) 2015/703 ([51]) 16 ir 17 straipsniais, viešai skelbia išsamią informaciją apie jo tinklais transportuojamų gamtinių dujų kokybę.

65 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus personalo ir valdymo nepriklausomumas

1. Sprendimus dėl asmenų, atsakingų už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą, arba jo administracinių organų narių skyrimo ir kadencijos pratęsimo, darbo sąlygų, įskaitant atlyginimą ir kadencijos pabaigą, priima pagal 66 straipsnį paskirtas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organas.

2. Reguliavimo institucijai pranešama asmenų, kuriuos priežiūros organas pasiūlė paskirti už perdavimo sistemos operatoriaus vykdomąjį valdymą atsakingais asmenimis ar jo administracinių organų nariais arba kurių įgaliojimų terminą pasiūlė pratęsti, vardai ir pavardės, kadencijos sąlygos, tarnybos trukmė ir pabaiga, taip pat siūlomų sprendimų nutraukti tokią kadenciją motyvai. Tos 1 dalyje nurodytos sąlygos ir sprendimai tampa privalomi tik tuo atveju, jei per trijų savaičių laikotarpį nuo jų pranešimo reguliavimo institucija nepareiškė prieštaravimų.

Reguliavimo institucija gali prieštarauti 1 dalyje nurodytiems sprendimams, jeigu:

a) iškyla abejonių dėl pasiūlyto už valdymą atsakingo asmens ar administracinių organų nario profesinio nepriklausomumo arba

b) pirmalaikio kadencijos nutraukimo atveju yra abejonių dėl tokio pirmalaikio nutraukimo pateisinimo.

3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų vertikaliai integruotoje įmonėje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba su bet kuriuo jos padaliniu, arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių.

4. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys arba jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų jokiame kitame vertikaliai integruotos įmonės padalinyje arba neturi jame profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su juo arba jo kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

([51]) 2015 m. balandžio 30 d. Komisijos reglamentas (ES) 2015/703, kuriuo nustatomas sistemų sąveikos ir duomenų mainų tinklo kodeksas (OL L 113, 2015 5 1, p. 13).

5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys arba jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame vertikaliai integruotos įmonės padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikaliai integruotos įmonės veiklos ar rezultatų, išskyrus perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ar rezultatus.

6. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių skundų dėl pirmalaikio jų kadencijos nutraukimo atžvilgiu užtikrinamos faktinės teisės reguliavimo institucijai pateikti apeliaciją.

7. Pasibaigus už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių kadencijai, šie asmenys ne trumpesnį kaip ketverių metų laikotarpį negali eiti profesinių pareigų jokiame vertikaliai integruotos įmonės padalinyje, išskyrus perdavimo sistemos operatorių, arba turėti profesinę atsakomybę, interesų ar verslo santykių su ja arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys arba jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą negali būti vykdę valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikaliai integruotoje įmonėje.

Šios dalies pirma pastraipa ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.

66 straipsnis

Priežiūros organas

1. Perdavimo sistemos operatorius turi priežiūros organą, kuris atsako už didelį poveikį perdavimo sistemos operatoriaus akcininkų turto vertei turinčių sprendimų priėmimą, visų pirma dėl metinių ir ilgesnio laikotarpio finansinių planų patvirtinimo, perdavimo sistemos operatoriaus įsiskolinimo lygio ir akcininkams paskirstomų dividendų kiekio. Priežiūros organo kompetencijai priklausantys sprendimai neapima sprendimų, susijusių su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu ir su veikla, kuri yra būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 55 straipsnį.

2. Priežiūros organą sudaro vertikaliai integruotai įmonei atstovaujantys nariai, trečiosios šalies akcininkams atstovaujantys nariai, ir, jei tai numatyta atitinkamoje nacionalinėje teisėje, kitoms suinteresuotoms šalims, pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojams, atstovaujantys nariai.

3. 65 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa ir 65 straipsnio 3–7 dalys taikomos bent pusei priežiūros organo narių atėmus vieną.

65 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktas taikomas visiems priežiūros organo nariams.

67 straipsnis

Atitikties programa ir už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas

1. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai nustatytų ir įgyvendintų atitikties programą, nustatančią priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrintų tinkamą atitikties šiai programai stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Ją tvirtina reguliavimo institucija. Nedarant poveikio reguliavimo institucijos įgaliojimams, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas nepriklausomai stebi atitiktį programai.

2. Priežiūros organas skiria už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną, kurį turi patvirtinti reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija gali atsisakyti patvirtinti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną tik dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka. Už atitikties programos priežiūrą atsakingu pareigūnu gali būti fizinis ar juridinis asmuo. Už atitikties programos priežiūrą atsakingam pareigūnui taikomos 65 straipsnio 2–8 dalys.

3. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas atsako už:

a) atitikties programos įgyvendinimo stebėseną;

b) metinės ataskaitos rengimą, priemonių, taikytų siekiant įgyvendinti atitikties programą, nustatymą ir jos pateikimą reguliavimo institucijai;

c) ataskaitų teikimą priežiūros organui ir rekomendacijų dėl atitikties programos ir jos įgyvendinimo teikimą;

d) pranešimą reguliavimo institucijai apie visus svarbius atitikties programos įgyvendinimo pažeidimus;

e) ataskaitų dėl vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus visų komercinių ir finansinių ryšių teikimą reguliavimo institucijai.

4. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas pateikia reguliavimo institucijai siūlomus sprendimus dėl investicijų plano arba dėl individualių investicijų į tinklą. Jis juos pateikia vėliausiai tada, kai šiuos siūlomus sprendimus perdavimo sistemos operatoriaus vadovybė arba kompetentingas administracinis organas perduoda priežiūros organui.

5. Kai vertikaliai integruota įmonė visuotinio susirinkimo metu ar jos paskirtiems priežiūros organo nariams balsuojant sutrukdė priimti sprendimą, ir dėl to buvo užkirstas kelias investicijoms, kurios pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padarytos per ateinančius trejus metus, arba šios investicijos buvo vilkinamos, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas apie tai praneša reguliavimo institucijai, kuri tokiu atveju imasi veiksmų pagal 55 straipsnį.

6. Už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno įgaliojimus ar įdarbinimą reglamentuojančias sąlygas, įskaitant jo kadencijos trukmę, tvirtina reguliavimo institucija. Tomis sąlygomis užtikrinamas už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno nepriklausomumas, įskaitant tai, kad jam suteikiami visi ištekliai, kurių reikia jo pareigoms atlikti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas savo kadencijos metu bet kuriame vertikaliai integruotos įmonės padalinyje ar pas kontrolinį akcijų paketą turinčius akcininkus tiesiogiai ar netiesiogiai negali eiti jokių profesinių ar atsakingų pareigų arba su jais turėti interesų.

7. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas žodžiu arba raštu reguliariai teikia ataskaitas reguliavimo institucijai ir turi teisę žodžiu arba raštu reguliariai teikti ataskaitas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organui.

8. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali dalyvauti visuose perdavimo sistemos operatoriaus vadovybės ar administracinių organų posėdžiuose, taip pat priežiūros organo posėdžiuose bei visuotiniame susirinkime. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas dalyvauja visuose posėdžiuose, kuriuose sprendžiami šie klausimai:

a) prieigos prie tinklo sąlygos, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2024/1789, visų pirma susijusios su tarifais, trečiosios šalies prieigos paslaugomis, pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu, skaidrumu, subalansavimu bei antrinėmis rinkomis;

b) projektai, kurių imtasi siekiant eksploatuoti, prižiūrėti ir plėtoti perdavimo sistemą, įskaitant investicijas į naujas transporto jungtis, pajėgumų plėtimą ir esamų pajėgumų optimizavimą;

c) perdavimo sistemos eksploatacijai būtinas energijos pirkimas ar pardavimas.

9. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas stebi, ar perdavimo sistemos operatorius laikosi 40 straipsnio reikalavimų.

10. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali naudotis visais atitinkamais duomenimis ir patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus bei naudotis visa reikiama informacija už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno užduotims atlikti.

11. Gavęs išankstinį reguliavimo institucijos pritarimą, priežiūros organas gali atleisti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną. Pareikalavus reguliavimo institucijai, jis atleidžia už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka.

12. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi teisę patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus be išankstinio pranešimo.

4 skirsnis

Vandenilio tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas

68 straipsnis

Vandenilio perdavimo tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2026 m. rugpjūčio 5 d. vandenilio perdavimo tinklų operatorių veikla būtų atskirta pagal gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas 60 straipsnyje.

2. Taikant šį straipsnį, šios direktyvos 46 ir 60 straipsnius ir Direktyvos (ES) 2019/944 35 ir 43 straipsnius, terminas „gavyba ar tiekimas“ apima vandenilio gamybą ir tiekimą, o terminas „perdavimas“ – vandenilio transportavimą.

3. Valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies vandenilio perdavimo tinklams, priklausantiems vertikaliai integruotai įmonei. Tokiu atveju atitinkama valstybė narė paskiria nepriklausomą vandenilio perdavimo tinklo operatorių, kurio veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas 61 straipsnyje. Vandenilio perdavimo tinklo operatoriai ir gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriai, kurių veikla atskirta pagal 60 straipsnio 1 dalį, gali veikti kaip nepriklausomi vandenilio perdavimo tinklo operatoriai, jei įvykdyti 69 straipsnio reikalavimai.

4. Jei vandenilio perdavimo tinklas priklauso vienam ar daugiau sertifikuotų gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorių arba jeigu 2024 m. rugpjūčio 4 d. vandenilio perdavimo tinklas priklauso vertikaliai integruotai įmonei, vykdančiai vandenilio gamybos arba tiekimo veiklą, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies ir subjektą, kurį kontroliuoja tik perdavimo sistemos operatorius arba bendrai kontroliuoja du ar daugiau perdavimo sistemos operatoriai arba kurį kontroliuoja tik vertikaliai integruota įmonė, vykdanti vandenilio gamybos ar tiekimo veiklą, paskirti integruotu vandenilio perdavimo tinklo operatoriumi, kurio veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas šio skyriaus 3 skirsnyje.

Nepaisant šios dalies pirmos pastraipos, jei valstybė narė leido taikyti nuo 69 straipsnio reikalavimų nukrypti leidžiančią nuostatą pagal to straipsnio 2 dalį, o vandenilio perdavimo tinklas priklauso vienam ar daugiau sertifikuotų gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorių, kurių veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas šio skyriaus 3 skirsnyje, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies ir paskirti tą subjektą arba subjektą, kurį bendrai kontroliuoja du ar daugiau perdavimo sistemos operatorių, integruotu vandenilio perdavimo tinklo operatoriumi, kurio veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas šio skyriaus 3 skirsnyje.

Jei įmonė apima perdavimo sistemos operatorių, kurio veikla atskirta pagal 60 straipsnio 1 dalį ir integruotą vandenilio perdavimo tinklo operatorių, ta įmonė gali vykdyti vandenilio gamybos arba tiekimo veiklą, tačiau ne gamtinių dujų ar elektros energijos gamybos ar tiekimo veiklą. Jei tokia įmonė dalyvauja vandenilio gamybos ar tiekimo veikloje, gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius turi laikytis šio skyriaus 3 skirsnyje nustatytų reikalavimų, o įmonė ir visi jos padaliniai neužsako teisių naudotis pajėgumu ir jomis nesinaudoja vandeniliui įleisti į gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo sistemą, kurią eksploatuoja įmonė.

5. Perdavimo sistemos operatoriams taikomos 72 straipsnyje nustatytos taisyklės galioja ir vandenilio perdavimo tinklo operatoriams.

69 straipsnis

Horizontalus vandenilio perdavimo tinklo operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai vandenilio perdavimo tinklo operatorius yra įmonės, kuri užsiima gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla, dalis, jis turi būti nepriklausomas bent jau teisinės formos atžvilgiu.

2. Valstybės narės, remdamosi viešai skelbiama teigiama sąnaudų ir naudos analize, gali leisti vandenilio perdavimo tinklo operatoriams taikyti nuo 1 dalies reikalavimų nukrypti leidžiančią nuostatą, jei reguliavimo institucija pagal 4 dalį pateikia teigiamą įvertinimą.

3. Pagal 2 dalį leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos skelbiamos ir apie jas pranešama Komisijai, kartu pateikiant atitinkamą 4 dalyje nurodytą vertinimą, tuo pat metu išsaugant neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

4. Leisdama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal 2 dalį ir bent kas septynerius metus po to arba gavusi pagrįstą Komisijos prašymą, valstybės narės, leidžiančios taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, reguliavimo institucija paskelbia nukrypti leidžiančios nuostatos poveikio skaidrumui, kryžminėms subsidijoms, tinklo tarifams ir tarpvalstybinei prekybai vertinimą. Tokiame vertinime pateikiamas bent numatomo turto perkėlimo iš gamtinių dujų sektoriaus į vandenilio sektorių kalendorius.

Jei reguliavimo institucija, remdamasi vertinimu, padaro išvadą, kad tolesnis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas turėtų neigiamą poveikį skaidrumui, kryžminėms subsidijoms, tinklo tarifams ir tarpvalstybinei prekybai, arba jei turto perkėlimas iš gamtinių dujų sektoriaus į vandenilio sektorių atliktas, valstybė narė atšaukia leidžiančios nukrypti nuostatos taikymą.

5. Nukrypdamos nuo 2, 3 ir 4 dalių, Estija, Latvija ir Lietuva gali leisti taikyti nuo 1 dalies reikalavimų nukrypti leidžiančias nuostatas vandenilio perdavimo tinklų operatoriams. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai ir jos nustoja galioti ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. Pasibaigus pagal šią dalį leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimui, Estija, Latvija ir Lietuva gali leisti taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas pagal 2, 3 ir 4 dalis.

70 straipsnis

Vandenilio tinklų operatorių apskaitos atskyrimas

Valstybės narės užtikrina, kad vandenilio tinklų operatoriai apskaitą tvarkytų pagal 75 straipsnį.

5 skirsnis

Perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

71 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi ar vandenilio perdavimo tinklo operatoriumi, ji sertifikuojama pagal šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalis ir Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnį.

2. Įmones, kurioms reguliavimo institucija, taikydama sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 60 arba 68 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3. Sertifikuotos įmonės reguliavimo institucijai praneša apie visus planuojamus sandorius, kuriuos gali reikėti iš naujo įvertinti, siekiant nustatyti, ar jie atitinka 60 arba 68 straipsnio reikalavimus.

4. Reguliavimo institucijos stebi, ar sertifikuotos įmonės nuolat laikosi 60 arba 68 straipsnio reikalavimų. Jos pradeda sertifikavimo procedūrą siekdamos užtikrinti tokią atitiktį:

a) gavusios sertifikuotos įmonės pranešimą pagal 3 dalį;

b) savo iniciatyva, jeigu jos sužino, kad dėl numatyto teisių pakeitimo ar poveikio sertifikuotoms įmonėms arba perdavimo sistemos savininkams gali būti pažeistas 60 arba 68 straipsnis, arba jeigu jos turi pagrindo manyti, jog toks pažeidimas jau galėjo būti padarytas, arba

c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.

5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus sertifikavimo per 100 darbo dienų nuo perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus pranešimo arba Komisijos prašymo pateikimo dienos. Pasibaigus tam laikotarpiui laikoma, kad sertifikatas išduotas. Oficialus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas įsigalioja tik užbaigus 6 dalyje nustatytą procedūrą.

6. Apie oficialų arba numanomą sprendimą dėl sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu pateikdama visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją. Komisija imasi veiksmų, laikydamasi Reglamento (ES) 2024/1789 14 straipsnyje nustatytos tvarkos.

7. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių, vandenilio perdavimo tinklų operatorių ir įmonių, atliekančių kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, gali prašyti pateikti visą informaciją, kuri reikalinga šiame straipsnyje nustatytoms jų užduotims atlikti.

8. Reguliavimo institucijos ir Komisija išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

72 straipsnis

Su trečiosiomis valstybėmis susijęs sertifikavimas

1. Jeigu perdavimo sistemos savininkas, perdavimo sistemos operatorius, vandenilio perdavimo tinklo operatorius arba vandenilio perdavimo tinklo savininkas, kuriuos kontroliuoja asmuo iš trečiosios valstybės, prašo atlikti sertifikavimą, reguliavimo institucija apie tai praneša Komisijai.

Reguliavimo institucija taip pat nedelsdama praneša Komisijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo iš trečiosios valstybės įgytų perdavimo sistemos, perdavimo sistemos operatoriaus, vandenilio perdavimo tinklo arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius arba vandenilio perdavimo tinklo operatorius praneša reguliavimo institucijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo iš trečiosios valstybės įgytų perdavimo sistemos, perdavimo sistemos operatoriaus, vandenilio perdavimo tinklo ar vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus kontrolę.

3. Reguliavimo institucija priima sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus sertifikavimo projektą per 100 darbo dienų nuo perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus pranešimo pateikimo dienos. Ji atsisako išduoti sertifikatą, jeigu:

a) neįrodoma, kad atitinkamas subjektas laikosi 60 arba 68 straipsnio reikalavimų, ir

b) reguliavimo institucijai arba kitai valstybės narės paskirtai kompetentingai institucijai neįrodoma, kad sertifikato išdavimas nesukels pavojaus energijos tiekimo valstybei narei ir Sąjungai saugumui arba valstybės narės ir Sąjungos esminiams saugumo interesams; svarstydama tą klausimą reguliavimo institucija arba kita taip paskirta kompetentinga institucija atsižvelgia į:

   i) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus susitarimus, sudarytus su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurių Susitariančioji Šalis yra Sąjunga ir kuriuose nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;

   ii) valstybės narės teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kurios numatytos pagal su ja sudarytus susitarimus, jei jie atitinka Sąjungos teisę;

   iii) nuosavybės, tiekimo arba kitus komercinius santykius, kurie galėtų neigiamai paveikti paskatas perdavimo sistemos savininkui, perdavimo sistemos operatoriui, vandenilio perdavimo tinklo savininkui ar vandenilio perdavimo tinklo operatoriui ir jų gebėjimą tiekti gamtines dujas arba vandenilį valstybei narei arba Sąjungai;

   iv) kitus konkrečius to atvejo faktus bei aplinkybes ir atitinkamą trečiąją valstybę.

4. Reguliavimo institucija nedelsdama pateikia Komisijai sprendimo projektą ir kartu pateikia visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją.

5. Valstybės narės numato, kad reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija, nurodyta šio straipsnio 3 dalies b punkte, prieš reguliavimo institucijai priimant sprendimą dėl sertifikavimo turi prašyti Komisijos nuomonės dėl to:

a) ar atitinkamas subjektas laikosi 60 arba 68 straipsnio reikalavimų ir

b) ar išdavus sertifikatą kils pavojus energijos tiekimo Sąjungai saugumui.

6. Komisija 5 dalyje nurodytą prašymą nagrinėja iš karto, kai tik jį gauna. Per 50 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos ji pateikia savo nuomonę reguliavimo institucijai arba, jei prašymą pateikė paskirta kompetentinga institucija, – tai institucijai.

Rengdama savo nuomonę, Komisija gali prašyti, kad ACER, atitinkama valstybė narė ir suinteresuotosios šalys pateiktų savo nuomones. Jeigu Komisija pateikia tokį prašymą, 50 darbo dienų laikotarpis pratęsiamas dar 50 darbo dienų.

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytą laikotarpį Komisija nepateikia nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

7. Vertindama, ar dėl asmens iš trečiosios valstybės vykdomos kontrolės kils energijos tiekimo valstybei narei ir Sąjungai saugumui arba valstybės narės ir Sąjungos esminiams saugumo interesams, Komisija atsižvelgia į:

a) konkrečius to atvejo faktus ir į atitinkamą trečiąją valstybę, įskaitant atitinkamos trečiosios valstybės įtakos 3 dalies b punkto iii papunktyje apibūdintoje situacijoje įrodymus, ir

b) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus susitarimus, sudarytus su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurių Susitariančioji Šalis yra Sąjunga ir kuriuose nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;

8. Reguliavimo institucija per 50 darbo dienų nuo 6 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos priima galutinį sprendimą dėl sertifikavimo. Priimdama galutinį sprendimą, reguliavimo institucija kuo labiau atsižvelgia į Komisijos nuomonę. Bet kuriuo atveju valstybė narė turi teisę atsisakyti išduoti sertifikatą, jei jį išdavus kiltų pavojus valstybės narės energijos tiekimo saugumui arba kitos valstybės narės energijos tiekimo saugumui. Jei valstybė narė yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją pagal 3 dalies b punktą, ji gali reikalauti, kad reguliavimo institucija priimtų galutinį savo sprendimą laikydamasi tos kompetentingos institucijos įvertinimo. Reguliavimo institucijos galutinis sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu. Kai galutinis sprendimas skiriasi nuo Komisijos nuomonės, atitinkama valstybė narė kartu su tuo sprendimu pateikia ir paskelbia to sprendimo pagrindimą.

9. Jokia šio straipsnio nuostata neturi įtakos valstybių narių teisei pagal Sąjungos teisę vykdyti nacionalinę teisinę kontrolę, kad būtų apsaugoti teisėti visuomenės saugumo interesai.

10. Komisijai pagal 90 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus siekiant papildyti šią direktyvą, nustatant gaires, kuriose išsamiai išdėstoma procedūra, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį.

73 straipsnis

Gamtinių dujų saugyklų, vandenilio saugyklų, SGD įrenginių ir vandenilio terminalų operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, valstybės narės, atsižvelgdamos į efektyvumo ir ekonominės pusiausvyros aspektus, paskiria vieną ar kelis tokios infrastruktūros operatorius arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso gamtinių dujų saugyklos, vandenilio saugyklos, SGD įrenginiai ir vandenilio terminalai.

6 skirsnis

Apskaitos atskyrimas ir skaidrumas

74 straipsnis

Teisė susipažinti su finansinėmis ataskaitomis

1. Valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, įskaitant reguliavimo institucijas ir 32 straipsnio 3 dalyje nurodytas ginčų sprendimo institucijas, kiek tai yra būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę 75 straipsnyje nustatyta tvarka susipažinti su gamtinių dujų ir vandenilio įmonių finansinėmis ataskaitomis.

2. Valstybės narės ir bet kuri paskirta kompetentinga institucija, įskaitant reguliavimo institucijas ir ginčų sprendimo institucijas, užtikrina neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą. Valstybės narės gali numatyti, kad tokia informacija gali būti atskleidžiama, kai tai būtina kompetentingoms institucijoms atlikti savo funkcijas.

75 straipsnis

Apskaitos atskyrimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kuriomis užtikrina, kad gamtinių dujų ir vandenilio įmonių apskaita būtų tvarkoma 2–5 dalyse nustatyta tvarka.

2. Gamtinių dujų ir vandenilio įmonės, neatsižvelgiant į jų nuosavybės sistemą ar teisinę formą, savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia auditui ir viešai paskelbia pagal ribotos atsakomybės bendrovių metines finansines ataskaitas reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles, priimtas pagal Direktyvą 2013/34/ES.

Įmonės, kurios teisiškai nėra įpareigotos viešai skelbti savo metinės atskaitomybės, jos kopijas laiko savo pagrindinėje buveinėje, kur su jomis gali susipažinti visuomenė.

3. Tvarkydamos savo vidaus apskaitą, įmonės atskirai tvarko perdavimo, skirstymo, SGD, vandenilio terminalų, gamtinių dujų ir vandenilio laikymo ir vandenilio transportavimo veiklos apskaitą, kaip turėtų šią apskaitą tvarkyti, jei išvardytosiomis veiklos rūšimis verstųsi atskiros įmonės; taip siekiama išvengti diskriminavimo, kryžminio subsidijavimo ir konkurencijos iškraipymo. Įmonių infrastruktūros turtas įtraukiamas į atitinkamą apskaitą ir atskiras gamtinių dujų, elektros energijos ar vandenilio veikloje naudojamo reguliuojamo turto bazes, ir toks įtraukimas pateikiamas skaidriai. Įmonės taip pat tvarko kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu, skirstymu, SGD, vandenilio terminalais, gamtinių dujų arba vandenilio laikymu ar vandenilio transportavimo veikla, apskaitą, kuri gali būti konsoliduota. Apskaitoje nurodomos pajamos, gautos naudojantis perdavimo, skirstymo arba vandenilio tinklo nuosavybės teisėmis. Tam tikrais atvejais įmonės tvarko kitų, su gamtinėmis dujomis ir vandeniliu nesusijusių, veiklos rūšių konsoliduotąją apskaitą. Tvarkant vidaus apskaitą, sudaromas kiekvienos veiklos rūšies balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita. Apskaitos atskyrimo auditas atliekamas pagal 2 dalyje nustatytas taisykles ir apie jį pranešama atitinkamai reguliavimo institucijai.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyto audito metu visų pirma siekiama nustatyti, ar laikomasi šio straipsnio 3 dalyje nurodytos pareigos vengti diskriminavimo ir kryžminių subsidijų. Nedarant poveikio Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsniui, gamtinių dujų sistemos naudotojų ir vandenilio tinklo naudotojų kryžminis subsidijavimas nevykdomas.

5. Tvarkydamos vidaus apskaitą, įmonės nustato turto ir įsipareigojimų, išlaidų ir pajamų paskirstymo bei nusidėvėjimo taisykles, nepažeisdamos taikytinų nacionalinių apskaitos taisyklių, ir kurių jos laikosi tvarkydamos 3 dalyje nurodytą atskirą apskaitą. Tos vidaus taisyklės gali būti iš dalies keičiamos tik ypatingais atvejais. Apie tokius dalinius pakeitimus pranešama reguliavimo institucijai ir jie turi būti tinkamai pagrįsti.

6. Metinėje atskaitomybėje turi būti pateikta informacija apie tam tikros apimties sandorius, sudarytus su susijusiomis įmonėmis.

X SKYRIUS

REGULIAVIMO INSTITUCIJOS

76 straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.

2. Šio straipsnio 1 dalis nedaro poveikio valstybėse narėse kitų reguliavimo institucijų paskyrimui regionų lygmeniu, jeigu ACER Reguliavimo valdyboje yra vienas vyresnysis atstovas atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais laikantis Reglamento (ES) 2019/942 7 straipsnio 1 dalies.

3. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, valstybė narė gali paskirti reguliavimo institucijas, skirtas mažoms sistemoms geografiškai atskirtame regione, kurio suvartotas kiekis 2008 m. sudarė mažiau kaip 3 % bendro valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, suvartoto kiekio. Ta nukrypti leidžianti nuostata nedaro poveikio vieno vyresniojo atstovo paskyrimui atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais ACER Reguliavimo valdyboje laikantis Reglamento (ES) 2019/942 7 straipsnio 1 dalies.

4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:

a) būtų teisiškai atskira ir funkciniu atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;

b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:

   i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų;

   ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Tas reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 78 straipsnį.

5. Siekdamos apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės visų pirma užtikrina, kad:

a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo bet kokio politinio organo;

b) reguliavimo institucija turėtų visus būtinus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, kurių jai reikia efektyviai ir veiksmingai vykdyti savo pareigas ir naudotis įgaliojimais;

c) reguliavimo institucija turėtų atskirus metinius biudžeto asignavimus ir galėtų savarankiškai įgyvendinti tą paskirtą biudžetą;

d) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos vyriausioji vadovybė būtų skiriami fiksuotam penkerių–septynerių metų laikotarpiui, kurį galima pratęsti vieną kartą;

e) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos vyriausioji vadovybė būtų skiriami remiantis objektyviais, skaidriais ir paskelbtais kriterijais atliekant nepriklausomą ir nešališką procedūrą, kuria užtikrinama, kad kandidatai turėtų reikiamus įgūdžius ir patirtį atitinkamoms pareigoms reguliavimo institucijoje užimti;

f) būtų nustatytos nuostatos dėl interesų konfliktų, o konfidencialumo pareigos tęstųsi pasibaigus reguliavimo institucijos valdybos narių arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausiosios vadovybės kadencijai reguliavimo institucijoje;

g) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė galėtų būti atleisti tik remiantis galiojančiais skaidriais kriterijais.

Atsižvelgdamos į pirmos pastraipos d punktą, valstybės narės užtikrina, kad būtų taikoma tinkama valdybos arba aukščiausiosios vadovybės rotacijos sistema. Valdybos narius arba, jei valdybos nėra, aukščiausiosios vadovybės narius per jų kadenciją galima būtų atleisti tik tuo atveju, jeigu jie nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų sąlygų arba yra pripažinti kaltais dėl nusižengimo pagal nacionalinę teisę.

Valstybės narės gali numatyti, kad reguliavimo institucijos metinių finansinių ataskaitų *ex post* kontrolę vykdytų nepriklausomas auditorius.

6. Ne vėliau kaip 2026 m. liepos 5 d., o vėliau – kas ketverius metus Komisija teikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl to, kaip nacionalinės institucijos laikosi šiame straipsnyje nustatyto nepriklausomumo principo. Tokias ataskaitas Komisija paskelbia viešai.

77 straipsnis

Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 78 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prireikus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant kaimyninių valstybių narių bei kaimyninių trečiųjų valstybių konkurencijos institucijas ir atitinkamas institucijas, ir nedarant poveikio jų kompetencijai, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

a) glaudžiai bendradarbiaujant su kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis, Komisija ir ACER skatinti konkurencingos, lanksčios, saugios ir aplinką tausojančios gamtinių dujų, dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, mažo anglies dioksido pėdsako dujų ir vandenilio vidaus rinkų kūrimą Sąjungoje, užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo gamtinių dujų ir vandenilio tinklų veikimo sąlygas ir daryti pažangą siekiant energetikos sistemos integracijos, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus, ir taip padėti nuosekliai, efektyviai ir veiksmingai taikyti Sąjungos teisę, kad būtų pasiekti Sąjungos klimato ir energetikos tikslai;

b) siekiant a punkte nurodytų tikslų, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines tarpvalstybines rinkas Sąjungoje;

c) panaikinti prekybos gamtinėmis dujomis ir vandeniliu tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant apribojimų dėl gamtinių dujų ir vandenilio kokybės skirtumų, į gamtinių dujų sistemą įmaišomo vandenilio kiekio skirtumų ar vandenilio kokybės vandenilio sistemoje skirtumų šalinimą, reikiamų tarpvalstybinio perdavimo arba transportavimo pajėgumų plėtrą, kad būtų patenkinta paklausa ir užtikrinant jungtinės Sąjungos gamtinių dujų sistemos arba Sąjungos vandenilio sistemos sąveikumą didinama nacionalinių rinkų integracija, kuri gali sudaryti palankesnes sąlygas gamtinių dujų srautų perdavimui Sąjungoje;

d) padėti ekonomiškai efektyviausiu būdu ir kartu atsižvelgiant į principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ pasiekti į vartotojus orientuotų, saugių, patikimų ir efektyvių nediskriminacinių sistemų plėtrą ir skatinti sistemos pakankamumą ir, atsižvelgiant į bendruosius energetikos ir klimato politikos tikslus, energijos vartojimo efektyvumą, taip pat dujų gavybos iš didelio bei mažo masto atsinaujinančiųjų išteklių ir paskirstytos gavybos integravimą perdavimo ir skirstymo tinkluose bei palengvinti jų eksploatavimą kitų elektros ir šilumos energetikos tinklų atžvilgiu;

e) sudaryti palankesnes sąlygas naujų gavybos pajėgumų prijungimui ir prieigai prie tinklo, visų pirma pašalinant kliūtis, kurios galėtų sutrukdyti dujų ir vandenilio, gautų iš atsinaujinančiųjų išteklių, rinkų dalyvių prijungimui ir prieigai prie tinklo;

f) siekiant didinti sistemos efektyvumą, ypač energijos vartojimo efektyvumą, ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu;

g) užtikrinti naudą vartotojams dėl efektyvaus jų nacionalinių rinkų veikimo, skatinant veiksmingą konkurenciją ir padedant užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis vartotojų apsaugos institucijomis ir konsultuojantis su atitinkamomis vartotojų įstaigomis;

h) padėti pasiekti viešųjų paslaugų teikimo gamtinių dujų sektoriuje aukštų standartų, prisidėti prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos ir padėti suderinti keitimosi būtinais duomenimis procedūras vartotojams keičiant tiekėjus.

78 straipsnis

Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:

a) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus ir (arba) jų metodikas;

b) tvirtinti jungtinius scenarijus, skirtus dešimties metų tinklo plėtros planams, pagal 55 straipsnio 2 dalies f punktą, jei tokį tvirtinimą numato valstybė narė;

c) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti arba patvirtinti prieigos prie vandenilio tinklo tarifus ir (arba) jų metodikas, nedarant poveikio valstybių narių sprendimams pagal 35 straipsnio 4 dalį;

d) nustatyti arba patvirtinti vadovaujantis skaidrumo kriterijais:

i) priskirtojo mokesčio ir finansinio pervedimo dydį ir taikymo trukmę ir (arba) jų nustatymo metodikas;

ii) perkeliamo turto vertę ir visų dėl to galinčių susidaryti pelno arba nuostolių paskirtį ir

iii) priskirtojo mokesčio įmokų paskirstymą;

e) užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai bei prireikus sistemų savininkai, taip pat vandenilio tinklo operatoriai, visos gamtinių dujų ir vandenilio įmonės ir kiti rinkos dalyviai laikytųsi savo pareigų pagal šią direktyvą ir Reglamentą (ES) 2024/1789, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus vadovaujantis Reglamento (EU) 2024/1789 70, 71 ir 72 straipsniais, Reglamentą (ES) 2017/1938 ir kitus atitinkamus Sąjungos teisės aktus, įskaitant aktus, susijusius su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat ACER sprendimų;

f) glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis reguliavimo institucijomis užtikrinti, kad ENTSO-G, Europos skirstymo tinklų operatorių organizacija (toliau – ES SSO subjektas), įsteigta laikantis Reglamento (ES) 2019/943 52–57 straipsnių, ir Europos vandenilio tinklų operatorių tinklas (toliau – ENNOH), įsteigtas laikantis Reglamento (ES) 2024/1789 57 straipsnio laikytųsi savo pareigų pagal šią direktyvą ir Reglamentą (ES) 2024/1789, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus vadovaujantis Reglamento (EU) 2024/1789 70–74 straipsniais, ir kitus atitinkamus Sąjungos teisės aktus, įskaitant aktus, susijusius su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat ACER sprendimų, ir kartu nustatyti faktus, kai ENTSO-G, ES SSO subjektas ir ENNOH nevykdo savo atitinkamų pareigų; jei reguliavimo institucijos negali pasiekti susitarimo per keturis mėnesius nuo konsultacijų, per kurias siekiama kartu nustatyti neatitikties faktą, pradžios, klausimo nagrinėjimas perduodamas ACER, kad ši priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;

g) stebėti dujų kokybės savybių raidą bei perdavimo sistemos operatorių ir, kai aktualu, skirstymo sistemos operatorių vykdomą dujų kokybės valdymą, taip pat su sistemos operatorių vykdomu dujų kokybės valdymu susijusių sąnaudų raidą ir gamtinių dujų laikymo sistemos operatorių ir SGD įrenginių operatorių vykdomo vandenilio įmaišymo į gamtinių dujų sistemą bei jo atskyrimo pokyčius ir, jei valstybė narė įgaliojo kitą kompetentingą instituciją rinkti informaciją, ta kompetentinga institucija turi dalintis informacija su reguliavimo institucija;

h) stebėti vandenilio kokybės raidą ir, kai aktualu remiantis 50 straipsniu, vandenilio tinklo operatorių vykdomą vandenilio kokybės valdymą, taip pat su vandenilio kokybės valdymu susijusių sąnaudų raidą;

i) atsižvelgti į vandenilio tinklų operatorių pateiktų vandenilio transportavimo infrastruktūros plėtros planų pagal šios direktyvos 55 ir 56 straipsnius, nagrinėjimą ir vertinimą, kai ji tvirtina priskirtuosius mokesčius, kaip tai suprantama Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsnyje;

j) tarpvalstybiniais klausimais bendradarbiauti su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis bei ACER, visų pirma dalyvaujant ACER Reguliavimo valdybos veikloje pagal Reglamento (ES) 2019/942 21 straipsnį. Dėl infrastruktūros į trečiąją valstybę ir iš jos valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, reguliavimo institucija gali bendradarbiauti su atitinkamomis trečiosios valstybės institucijomis, pasikonsultavusi su kitų atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijomis, siekdama, kad tos infrastruktūros atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybių narių teritorijoje;

k) laikytis visų atitinkamų teisiškai privalomų ACER ir Komisijos sprendimų ir juos vykdyti;

l) kasmet atitinkamoms valstybių narių institucijoms, ACER ir Komisijai teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą, kurioje nurodomi veiksmai, kurių imtasi kiekvienai iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių vykdyti, ir gauti rezultatai;

m) užtikrinti, kad nebūtų perdavimo, skirstymo, vandenilio transportavimo, gamtinių dujų ir vandenilio laikymo, SGD ir vandenilio terminalų ir gamtinių dujų ir vandenilio tiekimo veiklos kryžminio subsidijavimo, nedarant poveikio Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsnio 2 daliai;

n) stebėti perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių investicijų planus, savo metinėje ataskaitoje pateikti perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių investicijų planų vertinimą atsižvelgiant į tai, ar jie atitinka visos Sąjungos tinklo plėtros planus, nurodytus Reglamento (ES) 2024/1789 32 ir 60 straipsniuose, ir į tuos vertinimus įtraukti rekomendacijas iš dalies keisti tuos investicijų planus;

o) stebėti, ar laikomasi tinklo saugumo ir patikimumo taisyklių, ir peržiūrėti, kaip jis veikė praeityje, ir nustatyti arba patvirtinti paslaugų ir tiekimo kokybės standartus ir reikalavimus arba kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis prisidėti prie šio proceso;

p) stebėti veiklos skaidrumo lygį, įskaitant didmenines kainas, ir užtikrinti, kad gamtinių dujų ir vandenilio įmonės laikytųsi skaidrumo įsipareigojimų;

q) stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeninėje bei mažmeninėje prekyboje lygį ir veiksmingumą, įskaitant gamtinių dujų ir vandenilio biržas, namų ūkio vartotojams taikomas kainas, įskaitant išankstinio mokėjimo sistemas, pasiūlymų skaidrumą, kainų šuolius ir jų poveikį didmeninėms ir vartotojų kainoms, namų ūkių mokamų kainų ir didmeninių kainų santykį, tiekėją pakeitusių vartotojų procentinę dalį, nuo tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokesčius už priežiūros paslaugas ir jų vykdymą, namų ūkio vartotojų pateiktus skundus, taip pat visus konkurencijos iškraipymo ar apribojimo atvejus, įskaitant visos svarbios informacijos teikimą ir atitinkamų konkurencijos institucijų dėmesio atkreipimą į visus svarbius atvejus, visų pirma kai tai susiję su pažeidžiamais vartotojais ir energijos nepriteklių patiriančiais vartotojais;

r) stebėti, ar nepasitaiko konkurenciją ribojančios sutartinės praktikos, įskaitant išimtinių teisių sąlygas, kuriomis stambiems ne namų ūkio vartotojams gali būti užkirstas kelias arba apribota galimybė vienu metu sudaryti sutartis su daugiau nei vienu tiekėju, ir reikiamais atvejais apie tokią praktiką pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms;

s) laikytis sutarties laisvės ilgalaikių sutarčių atžvilgiu, jei jomis laikomasi Sąjungos teisės, jos yra suderinamos su Sąjungos politika ir padeda siekti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų, su sąlyga, kad nėra sudaromos ilgalaikės sutartys dėl iškastinių dujų, kurioms netaikomos taršos mažinimo priemonės, tiekimo, kurios galiotų ilgiau nei iki 2049 m. gruodžio 31 d.;

t) stebėti, per kiek laiko gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai sujungia vamzdynus ir atlieka remonto darbus, įskaitant prašymus dėl biometano gamybos įrenginių prijungimo prie tinklo;

u) stebėti, kaip laikomasi 33 arba 37 straipsnyje nustatytų sąlygų, kuriomis suteikiama teisė naudotis gamtinių dujų saugyklomis, laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis, ir tas sąlygas peržiūrėti, išskyrus tarifų peržiūrą tuo atveju, jei teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis tvarka nustatoma vadovaujantis 33 straipsnio 3 dalimi;

v) padėti kartu su kitomis atitinkamomis institucijomis užtikrinti, kad vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant nustatytas I priede, būtų veiksmingos ir vykdomos, ir visų pirma įvertinti, ar esama kliūčių vartotojams naudotis savo teisėmis, pavyzdžiui, pakeisti tiekėją, nutraukti sutartį ir naudotis neteisminio ginčų sprendimo mechanizmais;

w) bent kartą per metus skelbti rekomendacijas, susijusias su tiekimo kainų atitiktimi 7 straipsniui, ir tam tikrais atvejais jas persiųsti konkurencijos institucijoms;

x) užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie duomenų apie vartotojų suvartojimą, tokių duomenų teikimą suderinta, lengvai suprantama forma nacionaliniu lygmeniu fakultatyvaus naudojimo tikslais ir galimybę visiems vartotojams greitai gauti tokius duomenis pagal 23 ir 24 straipsnius;

y) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, susijusios su perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, vandenilio tinklo operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenimis bei pareigomis, vadovaujantis Reglamentu (ES) 2024/1789;

z) stebėti, ar teisingai taikomi kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar gamtinių dujų saugyklai taikoma 33 straipsnio 3 arba 4 dalis;

aa) stebėti 83 straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių įgyvendinimą;

bb) prisidėti prie keitimosi duomenimis procesų suderinimo svarbiausiems rinkos procesams regioniniu lygmeniu;

cc) įgyvendinti pagal Reglamento (ES) 2024/1789 70–74 straipsnius priimtus tinklo kodeksus ir gaires, taikant nacionalines priemones arba, kai to reikia, koordinuotas regionines arba visos Sąjungos priemones;

dd) užtikrinti atvirą, skaidrų, efektyvų ir įtraukų procesą siekiant parengti nacionalinį dešimties metų tinklo plėtros planą pagal 55 straipsnyje nustatytus reikalavimus, vandenilio skirstymo tinklo plėtros planą pagal 56 straipsnyje nustatytus reikalavimus ir, kai aktualu, tinklo eksploatavimo nutraukimo planą pagal 57 straipsnyje nustatytus reikalavimus;

ee) tvirtinti ir iš dalies keisti skirstymo tinklo plėtros planus nurodytus 55 straipsnyje ir, kai aktualu, 57 straipsnyje;

ff) atlikti nagrinėjimą ir, kai taikytina, prašyti padaryti 56 straipsnio 4 dalyje nurodyto vandenilio skirstymo tinklo plėtros plano dalinius pakeitimus, jei tokia užduotis valstybei narei yra numatyta pagal to straipsnio 6 dalį;

gg) parengti gaires, kaip nurodyta 57 straipsnio 6 dalyje, kuriose nustatomi struktūrinio požiūrio į gamtinių dujų skirstymo tinklo dalių eksploatavimo nutraukimą kriterijai ir metodikos, atsižvelgiant į eksploatavimo nutraukimo sąnaudas ir konkretų atvejį, kai tokio turto eksploatavimą gali prireikti nutraukti iki iš pradžių numatyto jo gyvavimo ciklo pabaigos, pateikiant gaires dėl tarifų nustatymo tokiais atvejais;

hh) stebėti palyginamųjų interneto svetainių, įskaitant 14 straipsnyje nustatytus kriterijus atitinkančias palyginimo priemones, prieinamumą;

ii) stebėti nepagrįstų kliūčių ir apribojimų vartoti iš atsinaujinančiųjų išteklių pasigamintas gamtines dujas šalinimą;

jj) vykdyti visas kitas pagal šią direktyvą ir Reglamentą (ES) 2024/1789 reguliavimo institucijai pavestas pareigas.

2. 1 dalyje nustatytas stebėsenos pareigas gali vykdyti kitos institucijos nei reguliavimo institucija, jei valstybė narė yra taip numačiusi. Tokiu atveju turi būti nedelsiant sudaryta galimybė reguliavimo institucijai naudotis atlikus tokią stebėseną gauta informacija.

Reguliavimo institucija, vykdydama 1 dalyje nustatytas pareigas, atitinkamai konsultuojasi su gamtinių dujų perdavimo sistemos ir vandenilio tinklo operatoriais ir atitinkamai glaudžiai bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, išsaugodama jų nepriklausomumą, nedarydama įtakos jų specialiai kompetencijai ir laikydamasi geresnio reglamentavimo principų.

Reguliavimo institucijos ar ACER pagal šią direktyvą suteikti patvirtinimai nedaro įtakos jokiam deramai pagrįstam reguliavimo institucijos būsimam naudojimuisi savo įgaliojimais pagal šį straipsnį ar kitų atitinkamų institucijų ar Komisijos paskirtoms sankcijoms.

3. Kai pagal 61 ar 68 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius, be vadovaujantis šio straipsnio 1 dalimi reguliavimo institucijai pavestų pareigų, ji taip pat:

a) stebi, kaip perdavimo sistemos savininkas, nepriklausomas sistemos operatorius ar vandenilio perdavimo tinklo savininkas ir nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius vykdo savo pareigas pagal šią direktyvą, ir skiria sankcijas už pareigų nevykdymą pagal 4 dalies d punktą;

b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ryšius, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius vykdytų savo pareigas, ir visų pirma tvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;

c) nedarant poveikio 61 straipsnio 2 dalies c punkte nustatytai tvarkai, pirmajame dešimties metų tinklo plėtros plane patvirtina investicijų planus ir daugiametį tinklo plėtros planą, kurį kasmet teikia nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio perdavimo tinklo operatorius;

d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus arba nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus renkamų mokesčių už prieigą prie tinklo tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar tinklo savininkams už naudojimąsi tinklu ir bet kokias naujas investicijas į jį, su sąlyga, kad taikomi ekonomiški ir efektyvūs tarifai;

e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus, taip pat ir iš anksto apie juos nepranešus, perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus arba vandenilio perdavimo tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus patalpose.

4. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1, 3 ir 6 dalyse nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:

a) priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų ir vandenilio įmonių;

b) atlikti gamtinių dujų ir vandenilio rinkų veikimo tyrimą ir nuspręsti, kokių reikia imtis būtinų ir proporcingų priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti bei tinkamam gamtinių dujų ir vandenilio rinkų veikimui užtikrinti, bei nustatyti šias priemones ir, kai tinkama, bendradarbiauti su nacionaline konkurencijos institucija ir finansų rinkos reguliavimo institucijomis arba Komisija atliekant su konkurencijos teise susijusį tyrimą;

c) reikalauti informacijos iš gamtinių dujų ir vandenilio įmonių, jei ta informacija reikalinga institucijos užduotims įvykdyti, įskaitant atsisakymo trečiosioms šalims suteikti prieigą pagrindimą ir visą informaciją apie priemones, būtinas tinklui sustiprinti;

d) pagal šią direktyvą arba bet kokį atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą nustatytų pareigų nevykdančioms gamtinių dujų ir vandenilio įmonėms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas, įskaitant įgaliojimą atitinkamai perdavimo sistemos operatoriui arba vandenilio tinklo operatoriui skirti arba siūlyti skirti jam sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus apyvartos, arba vertikaliai integruotai įmonei skirti arba siūlyti skirti jai sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės vertikaliai integruotos įmonės apyvartos, tuo atveju, kai jie nesilaiko atitinkamų pareigų pagal šią direktyvą;

e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir reikiamus įgaliojimus rengti nurodymus, kaip spręsti ginčus vadovaujantis 11 ir 12 dalimis.

5. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra ENTSO-G, ENNOH arba ES SSO subjekto būstinė, turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas tiems subjektams, jei jie nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2024/1789 arba bet kurį aktualų teisiškai privalomą reguliavimo institucijos arba ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.

6. Jei pagal IX skyriaus 3 skirsnį paskiriamas nepriklausomas perdavimo operatorius arba integruotas vandenilio perdavimo tinklo operatorius, be vadovaujantis šio straipsnio 1 ir 4 dalimis jai pavestų pareigų ir įgaliojimų, reguliavimo institucijai skiriamos bent šios pareigos ir suteikiami bent šie įgaliojimai:

a) skirti sankcijas vadovaujantis 4 dalies d punktu už diskriminacinį elgesį vertikaliai integruotos įmonės naudai;

b) stebėti perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ir vertikaliai integruotos įmonės ryšius, siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius arba integruotas vandenilio perdavimo tinklo operatorius vykdytų savo pareigas;

c) vykdyti vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;

d) stebėti vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus komercinius ir finansinius ryšius, įskaitant paskolas;

e) tvirtinti visus vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus komercinius ir finansinius susitarimus su sąlyga, kad jie atitinka rinkos sąlygas;

f) gavus pranešimą iš už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno pagal 67 straipsnio 4 dalį, reikalauti iš vertikaliai integruotos įmonės pateisinančių įrodymų, visų pirma įrodymų apie tai, kad nebuvo jokio diskriminacinio elgesio, kuris buvo naudingas vertikaliai integruotai įmonei, atvejo;

g) atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus patalpose;

h) paskirti visas arba tam tikras perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus užduotis pagal 68 straipsnį paskirtam nepriklausomam sistemos operatoriui arba nepriklausomam vandenilio perdavimo tinklo operatoriui, jei perdavimo sistemos operatorius arba integruotas vandenilio tinklo operatorius nuolat nesilaiko savo pareigų pagal šią direktyvą, visų pirma dažno diskriminacinio elgesio vertikaliai integruotos įmonės naudai atveju.

7. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių gamtinių dujų tinklų, įskaitant perdavimo bei skirstymo tarifus, taip pat su sąlygomis ir tarifais, kuriais suteikiama prieiga prie SGD įrenginių, o taikant tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinas investicijas į tinklus ir SGD įrenginius vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų ir SGD įrenginių perspektyvumą;

b) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių vandenilio tinklų, įskaitant vandenilio tinklo tarifus, kai taikytina, ir su vandenilio saugyklų ir vandenilio terminalų prieigos sąlygomis ir tarifais;

c) balansavimo paslaugų teikimu, kuris turi būti atliekamas pačiu ekonomiškiausiu būdu, siekiant suteikti atitinkamų paskatų tinklo naudotojams siekti dujų sunaudojimo ir realizavimo pusiausvyros sąžiningai ir nediskriminuojančiai, ir turi būti grindžiamas objektyviais kriterijais;

d) priskirtųjų mokesčių pagal Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsnį tvirtinimu ir stebėsena;

e) prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumo paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.

8. 7 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos yra paskelbiamos.

9. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, kaip nurodyta 7 dalyje, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams, taip pat, nedarant poveikio valstybės narės sprendimui pagal 35 straipsnio 4 dalį, vandenilio tinklo operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

10. Reguliavimo institucijos stebi nacionalinių perdavimo tinklų ir vandenilio perdavimo tinklų perkrovos valdymą, įskaitant jungtis ir vandenilio jungtis, ir perkrovos valdymo taisyklių įgyvendinimą. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatoriai, vandenilio perdavimo tinklo operatoriai arba rinkos operatoriai savo perkrovos valdymo taisykles, įskaitant pajėgumo paskirstymą, pateikia reguliavimo institucijoms. Reguliavimo institucijos gali pareikalauti iš dalies pakeisti tas taisykles.

79 straipsnis

Sprendimai ir ginčai

1. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad gamtinių dujų perdavimo, gamtinių dujų laikymo, SGD ir skirstymo sistemos operatoriai, vandenilio saugyklų ir terminalų operatoriai, o prireikus ir vandenilio tinklo operatoriai pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ir metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminaciniu būdu. Tuo atveju, jei teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis tvarka nustatoma pagal 33 straipsnio 3 dalį, ta užduotis neapima tarifų keitimo. Tuo atveju, jei teisės naudotis vandenilio tinklais, vandenilio įrenginiais arba vandenilio saugyklomis tvarka grindžiama trečiosios šalies prieiga, dėl kurios susitariama derybų būdu, pagal 35 straipsnio 4 dalį, 36 straipsnio 1 dalį arba 37 straipsnio 2 dalį, ta užduotis neapima tarifų keitimo. Jei vėluojama nustatyti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifus ir, kai tinkama, vandenilio tinklo tarifus, reguliavimo institucijos turi įgaliojimą nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir vandenilio tinklo tarifus ir metodikas ir nuspręsti dėl atitinkamų kompensavimo priemonių taikymo, jei galutiniai tarifai ar metodikos skirtųsi nuo tų laikinųjų tarifų ar metodikų.

2. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų dėl gamtinių dujų perdavimo, gamtinių dujų laikymo, SGD ar skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo, laikymo ar vandenilio terminalo operatoriaus veiksmų, susijusių su to operatoriaus pareigomis pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo dienos. Jei reguliavimo institucijai reikia papildomos informacijos, tas laikotarpis gali būti pratęstas dviem mėnesiais. Tą pratęstą laikotarpį galima dar pratęsti, jei su tuo sutinka skundą pateikusi šalis. Reguliavimo institucijos sprendimas yra privalomas, nebent ir kol jis panaikinamas apeliacine tvarka.

3. Bet kuri poveikį patyrusi šalis turi teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl pagal šį straipsnį priimtų metodikų, arba kai reguliavimo institucija privalo konsultuotis dėl pasiūlytų tarifų ar metodikų, gali per du mėnesius arba per valstybių narių nustatytą trumpesnį laikotarpį nuo sprendimo ar pasiūlymo dėl sprendimo paskelbimo dienos pateikti skundą dėl sprendimo peržiūrėjimo. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.

4. Valstybės narės sukuria tinkamus ir efektyvius reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, ypač kai tai kenkia vartotojų interesams, ir agresyvaus elgesio. Nustatant tuos mechanizmus atsižvelgiama į SESV nuostatas, ypač į jos 102 straipsnį.

5. Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi tinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ar baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinę teisę, prieš atsakingus fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytų konfidencialumo taisyklių.

6. 2 ir 3 dalyse nurodyti skundai nedaro įtakos teisei paduoti apeliaciją pagal Sąjungos arba nacionalinę teisę.

7. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti prieinami visuomenei, užtikrinant neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

8. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kuriai reguliavimo institucijos sprendimu daromas poveikis, turėtų teisę pateikti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios vyriausybės nepriklausomai institucijai.

80 straipsnis

Reguliavimo institucijų regioninis bendradarbiavimas tarpvalstybiniais klausimais

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai konsultuojasi ir bendradarbiauja tarpusavyje, visų pirma per ACER, taip pat teikia viena kitai ir ACER visą informaciją, būtiną jų užduotims pagal šią direktyvą vykdyti. Keičiantis informacija, informaciją gaunanti institucija užtikrina tokio paties lygio konfidencialumą, kurio reikalaujama iš ją teikiančios institucijos.

2. Reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regionų lygmeniu siekdamos:

a) skatinti kurti darbo tvarką, kuri sudarytų sąlygas optimaliai valdyti tinklą, skatinti bendras gamtinių dujų ir vandenilio biržas ir tarpvalstybinio pajėgumo paskirstymą ir sudaryti sąlygas tinkamam sujungimo pajėgumų, įskaitant naujus jungiamuosius vamzdynus, lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų siekiant sudaryti galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą, nediskriminuojant tiekimo įmonių įvairiose valstybėse narėse;

b) koordinuoti visų tinklo kodeksų, skirtų atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams, vandenilio tinklo operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams, rengimą;

c) koordinuoti perkrovos valdymo taisyklių rengimą;

d) užtikrinti, kad teisės subjektai, vykdantys perdavimo operatorių ir tinklo operatorių užduotis tarpvalstybiniu ar regioniniu lygmeniu, laikytųsi teisės aktų reikalavimų.

3. Reguliavimo institucijos turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus, siekdamos skatinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje.

4. 2 dalyje nurodyti veiksmai vykdomi atitinkamai glaudžiai konsultuojantis su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant įtakos jų specialiai kompetencijai.

5. Komisijai pagal 90 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant gaires, kokiu mastu reguliavimo institucijos privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su ACER.

6. Reguliavimo institucijos arba, kai tikslinga, kitos kompetentingos institucijos gali konsultuotis ir bendradarbiauti su atitinkamomis trečiųjų valstybių, įskaitant Energijos bendrijos susitariančiąsias šalis, institucijomis dėl gamtinių dujų ir vandenilio infrastruktūros į trečiąsias valstybes ir iš jų eksploatavimo, siekdamos užtikrinti, kad atitinkamos infrastruktūros atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybės narės teritorijoje ir teritorinėje jūroje.

81 straipsnis

Tinklo kodeksų ir gairių laikymasis

1. Reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti, kad ACER pateiktų nuomonę, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka gaires ir tinklo kodeksus, priimtus pagal šią direktyvą arba Reglamentą (ES) 2024/1789.

2. ACER per tris mėnesius nuo prašymo gavimo dienos atitinkamai pateikia nuomonę reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.

3. Jei sprendimą priėmusi reguliavimo institucija neatsižvelgia į ACER nuomonę per keturis mėnesius nuo tos nuomonės gavimo dienos, ACER atitinkamai apie tai praneša Komisijai.

4. Jeigu reguliavimo institucija mano, kad kitos reguliavimo institucijos priimtas sprendimas dėl tarpvalstybinės prekybos neatitinka gairių ir tinklo kodeksų, priimtų pagal šią direktyvą arba Reglamentą (ES) 2024/1789, ji gali pranešti apie tai Komisijai per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos.

5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo ACER pranešimo pagal 3 dalį arba reguliavimo institucijos pranešimo pagal 4 dalį gavimo dienos ar savo iniciatyva per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonių, ar toks sprendimas atitinka gaires ir tinklo kodeksus, priimtus pagal šią direktyvą arba Reglamentą (ES) 2024/1789, Komisija gali nuspręsti toliau nagrinėti atvejį. Tokiu atveju Komisija paprašo reguliavimo institucijos ir joje vykdomos procedūros šalių pateikti pastabas.

6. Jei Komisija nusprendžia nagrinėti atvejį, vadovaudamasi 5 dalimi, per keturis mėnesius nuo tokio sprendimo dienos ji priima galutinį sprendimą:

a) neprieštarauti reguliavimo institucijos priimtam sprendimui arba

b) pareikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija panaikintų savo sprendimą, remiantis tuo, kad nesilaikyta tinklo kodeksų ir gairių.

7. Jei Komisija per 5 ir 6 dalyse nustatytus laikotarpius nenusprendžia toliau nagrinėti atvejo arba nepriima galutinio sprendimo, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos priimtam sprendimui.

8. Reguliavimo institucija per du mėnesius įvykdo Komisijos sprendimą atšaukti savo sprendimą ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.

9. Komisijai pagal 90 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant gaires, kuriose išsamiai išdėstoma procedūra, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį.

82 straipsnis

Duomenų saugojimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad tiekimo įmonės bent penkerius metus saugotų ir nacionalinėms institucijoms, įskaitant reguliavimo instituciją ir nacionalines konkurencijos institucijas, bei Komisijai jų užduotims vykdyti pateiktų visų sandorių, sudarytų su didmenininkais ir perdavimo sistemos operatoriais, gamtinių dujų laikymo bei SGD operatoriais, taip pat su vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatoriais pagal gamtinių dujų ar vandenilio tiekimo sutartis bei gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestines finansines priemones, atitinkamus duomenis.

2. Duomenis sudaro išsamūs atitinkamų sandorių duomenys, t. y. trukmė, pristatymo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, vykdymo datos ir terminai, sandorio kainos, atitinkamo didmenininko identifikavimo priemonės, taip pat konkreti informacija apie visas neįvykdytas gamtinių dujų ir vandenilio tiekimo sutartis ir gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestines finansines priemones.

3. Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikrą šios informacijos dalį pateikti rinkos dalyviams, su sąlyga, kad neskelbtina komercinė informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Ši dalis netaikoma informacijai apie finansines priemones, kurioms taikoma Direktyva 2014/65/ES.

4. Komisijai pagal 90 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant gaires, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo metodai ir priemonės, taip pat saugomų duomenų forma ir turinys.

5. Su gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusiems sandoriams, kuriuos tiekimo įmonės sudaro su didmenininkais ir gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriais, gamtinių dujų laikymo bei SGD operatoriais, taip pat su vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatoriais, šis straipsnis taikomas tik tada, kai Komisija priima 4 dalyje nurodytas gaires.

6. Šiuo straipsniu šio straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu nenustatoma papildomų pareigų subjektams, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES.

7. Jei šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia susipažinti su subjektų, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES, saugomais duomenimis, pagal tą direktyvą atsakingos institucijos pateikia joms prašomus duomenis.

XI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

83 straipsnis

Apsaugos priemonės

Staiga įvykus energijos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų fizinei saugai ar saugumui, aparatūros ar įrenginių arba sistemos vientisumo saugumui, valstybė narė gali imtis nacionaliniame ekstremaliųjų situacijų valdymo plane numatytų priemonių ir skelbti, jei taikytina, vieną iš krizės lygių pagal Reglamento (ES) 2017/1938 11 straipsnį.

84 straipsnis

Vienodos sąlygos

1. Priemonės, kurių valstybės narės gali imtis pagal šią direktyvą, kad užtikrintų vienodas sąlygas, turi būti suderinamos su SESV, visų pirma su jos 36 straipsniu, ir su kita Sąjungos teise.

2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti proporcingos, nediskriminacinės ir skaidrios. Tos priemonės gali būti įgyvendinamos tik pranešus apie jas Komisijai ir gavus jos pritarimą.

3. Komisija atsako į 2 dalyje nurodytą pranešimą per du mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos. Tas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama visa informacija. Jei per tą dviejų mėnesių laikotarpį Komisija nesiėmė veiksmų, laikoma, kad ji neprieštarauja priemonėms, apie kurias buvo pranešta.

85 straipsnis

Techniniai susitarimai su trečiosiomis valstybėmis dėl gamtinių dujų ir vandenilio vamzdynų eksploatavimo

Šia direktyva nedaroma poveikio perdavimo sistemos operatorių, vandenilio tinklo operatorių ar kitų ekonominės veiklos vykdytojų laisvei toliau taikyti arba sudaryti techninius susitarimus dėl klausimų, susijusių su vamzdynų tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės eksploatavimu, jeigu tie susitarimai yra suderinami su Sąjungos teise ir atitinkamais atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijų sprendimais. Apie tokius susitarimus pranešama atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijoms.

86 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos dėl gamtinių dujų sistemos

1. Valstybės narės, kurių sistemos nėra tiesiogiai prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos, gali nukrypti nuo 3, 8, 34, 60 straipsnių ar 31 straipsnio 1 dalies. Visos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos nustoja galioti tada, kai užbaigiama pirma jungtis į tą valstybę narę. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.

2. Valstybės narės gali prašyti Komisijos taikyti nukrypti nuo 3, 8, 60 ar 31 straipsnių leidžiančias nuostatas atokiausiuose regionuose, kaip tai suprantama SESV 349 straipsnyje, ar kitose geografiškai izoliuotose vietovėse. Visos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos nustoja galioti tada, kai užbaigiama jungtis iš to regiono ar vietovės į valstybę narę, kurioje yra jungtinė sistema.

3. Liuksemburgas gali nukrypti nuo 60 straipsnio. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.

4. Prieš priimdama sprendimą, Komisija valstybes nares informuoja apie prašymus taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas pagal 2 dalį, atsižvelgdama į pagrįstus prašymus neatskleisti neskelbtinos komercinės informacijos.

5. Komisijos pagal 2 dalį leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos ribotą laiką ir su sąlygomis, kuriomis vidaus rinkoje siekiama didinti konkurenciją ir jos integraciją ir užtikrinti, kad nukrypti leidžiančios nuostatos netrukdytų pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ar taikyti principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“.

6. Pagal Direktyvą 2009/73/EB leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos, kurių galiojimo trukmė arba konkretus taikymo laikotarpis nenustatytas, nustoja galioti 2025 m. gruodžio 31 d. Valstybės narės, kurios 2024 m. rugpjūčio 4 d. vis dar naudojasi tokiomis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis, gali nuspręsti taikyti naują nukrypti leidžiančią nuostatą pagal šio straipsnio 1 arba 7 dalį arba gali prašyti Komisijos leisti taikyti naują nukrypti leidžiančią nuostatą pagal šio straipsnio 2 dalį.

7. Valstybės narės, kurios pirmąjį komercinį tiekimą pagal savo pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį gavo po 2024 m. rugpjūčio 4 d., gali nukrypti nuo 3 straipsnio 1–4 dalių, 4 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio, 31 straipsnio 1 dalies, 32 straipsnio 1 dalies, 34 straipsnio, 39 straipsnio 1–5 dalių, 43 straipsnio, 44 straipsnio 6 dalies, 46, 60, 61 ir 75 straipsnių. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai. Nukrypti leidžianti nuostata nustoja galioti praėjus 10 metų nuo pirmo komercinio tiekimo pagal jų pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį.

8. Pranešimai apie valstybių narių pagal 1, 3 ir 7 dalis suteiktas nukrypti leidžiančias nuostatas ir Komisijos sprendimai pagal 2, 5 ir 6 dalis leisti suteikti nukrypti leidžiančias nuostatas skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

87 straipsnis

Vandenilio tinklai izoliuotuose regionuose

1. Valstybės narės gali leisti taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas dėl 46, 68 ar 71 straipsnių taikymo vandenilio tinklams, esantiems atokiausiuose regionuose, kaip apibrėžta SESV 349 straipsnyje, ir izoliuotuose regionuose, kurių teritorinių statistinių vienetų nomenklatūros (toliau – NUTS), nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1059/2003 ([52]), NUTS 2 ir NUTS 3 kodai yra šie:

i) Kipras (NUTS 2 CY00);

ii) Kainuu (NUTS 3 FI1D8);

iii) Laplandija (NUTS 3 FI1D7);

iv) Malta (NUTS 2 MT00);

v) Šiaurės Pohjanma (NUTS 3 FI1D9);

vi) Aukštutinis Norlandas (NUTS 2 SE33).

2. Visos pagal 1 dalį suteiktos nukrypti leidžiančios nuostatos skelbiamos viešai ir apie jas pranešama Komisijai.

3. Pagal 1 dalį leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos nustoja galioti praėjus 15 metų nuo jų suteikimo dienos ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip 2044 m. gruodžio 31 d. Tokių nukrypti leidžiančių nuostatų galiojimo laikas nepratęsiamas. Valstybės narės atšaukia pagal 1 dalį suteiktos nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą, jei vandenilio tinklas, kuriam taikoma tokia nukrypti leidžianti nuostata, išplečiamas už izoliuoto regiono ribų arba prijungiamas prie vandenilio tinklų, esančių už regionų ribų.

4. Kas septynerius metus nuo leidimo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą suteikimo pagal 1 dalį dienos arba gavusi pagrįstą Komisijos prašymą, tą nukrypti leidžiančią nuostatą suteikusios valstybės narės reguliavimo institucija paskelbia tos nukrypti leidžiančios nuostatos poveikio konkurencijai, infrastruktūros plėtrai ir rinkos veikimui vertinimą. Jei reguliavimo institucija po tokio vertinimo padaro išvadą, kad dėl tolesnio nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo kiltų kliūčių konkurencijai rizika arba būtų neigiamai paveiktas veiksmingas vandenilio infrastruktūros diegimas ar vandenilio rinkos plėtra valstybėje narėje arba Sąjungoje, valstybė narė atšaukia nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą.

88 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su gamtinių dujų perdavimo linijomis į trečiąsias valstybes ir iš jų

1. Kalbant apie gamtinių dujų perdavimo linijas tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės, užbaigtas anksčiau nei 2019 m. gegužės 23 d., valstybė narė, kurioje yra pirmas tokios perdavimo linijos sujungimo su valstybės narės tinklu taškas, dėl objektyvių priežasčių, pavyzdžiui, siekdama sudaryti sąlygas susigrąžinti investicijas, padarytas arba būtinas dėl tiekimo saugumo, gali nuspręsti taikyti nukrypti nuo 31, 60, 71 bei 72 straipsnių, 78 straipsnio 7 bei 9 dalių ir 79 straipsnio 1 dalies leidžiančią nuostatą tokios gamtinių dujų perdavimo linijos atkarpų, esančių jos teritorijoje ir teritorinėje jūroje, atžvilgiu su sąlyga, kad ši nukrypti leidžianti nuostata nekenkia konkurencijai gamtinių dujų vidaus rinkoje arba jos veiksmingam veikimui, arba tiekimo saugumui Sąjungoje.

Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo trukmė remiantis objektyviu pagrindimu ribojama iki 20 metų ir, jei pagrįsta, ji gali būti pratęsta, be to, jai gali būti taikomos sąlygos, padedančios užtikrinti pirmoje pastraipoje nurodytas sąlygas.

Tokios nukrypti leidžiančios nuostatos netaikomos perdavimo linijoms tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės, kuri šią direktyvą privalo perkelti į nacionalinę teisę ir kuri veiksmingai įgyvendina šią direktyvą savo teisės sistemoje pagal su Sąjunga sudarytą susitarimą.

2. Jeigu atitinkama perdavimo linija yra daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje, valstybė narė, kurios teritorijoje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, nusprendžia, ar suteikti teisę taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą tai perdavimo linijai, pasikonsultavusi su visomis atitinkamomis valstybėmis narėmis.

([52]) 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo (OL L 154, 2003 6 21, p. 1).

Atitinkamų valstybių narių prašymu Komisija gali nuspręsti stebėtojos teisėmis dalyvauti valstybės narės, kurios teritorijoje yra pirmas prijungimo taškas, ir trečiosios valstybės konsultacijose, susijusiose su nuosekliu šios direktyvos taikymu valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo taškas, teritorijoje ir teritorinėje jūroje, įskaitant teisę tokioms perdavimo linijoms taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas.

3. Sprendimai pagal 1 ir 2 dalis priimami ne vėliau kaip 2020 m. gegužės 24 d. Valstybės narės apie visus tokius sprendimus praneša Komisijai ir juos paskelbia.

4. Komisija ne vėliau kaip 2026 m. rugpjūčio 5 d. pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl pagal šį straipsnį leistų taikyti nukrypti leidžiančių nuostatų. Ataskaitoje visų pirma įvertinamas tokių nukrypti leidžiančių nuostatų poveikis veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos veikimui, taip pat energijos tiekimo saugumui ir esminiams Sąjungos ir valstybių narių saugumo interesams.

89 straipsnis

Įgaliojimo procedūra

1. Nedarant poveikio kitoms pareigoms pagal Sąjungos teisę bei Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui, galiojantys valstybės narės ir trečiosios valstybės susitarimai dėl perdavimo linijos arba gavybos tinklo eksploatavimo gali toliau galioti iki vėliau sudaryto Sąjungos ir tos pačios trečiosios valstybės susitarimo įsigaliojimo arba tol, kol taikoma 2–15 dalyse išdėstyta procedūra.

2. Nedarant poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui, tuo atveju, kai valstybė narė ketina pradėti derybas su trečiąja valstybe, siekdama iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą dėl perdavimo linijos su trečiąja valstybe arba dėl vandenilio jungties su trečiąja valstybe eksploatavimo, dėl klausimų, kurie visiškai ar iš dalies patenka į šios direktyvos arba į Reglamento (ES) 2024/1789 taikymo sritį, apie savo ketinimą ji praneša Komisijai raštu.

Prie tokio pranešimo pridedami susiję dokumentai ir nurodomos nuostatos, kurios turi būti aptariamos derybose ar dėl kurių turi būti iš naujo deramasi, derybų tikslai ir visa kita aktuali informacija ir pateikiama Komisijai bent penkis mėnesius prieš numatomą derybų pradžią.

3. Po pranešimo pagal 2 dalį Komisija priima sprendimą, kuriuo atitinkamai valstybei narei leidžiama pradėti oficialias derybas su trečiąja valstybe dėl dalies, kuri gali daryti poveikį Sąjungos bendroms taisyklėms, išskyrus tuos atvejus, kai ji mano, kad tokių derybų pradėjimas:

a) prieštarautų Sąjungos teisei kitaip nei nesuderinamumai, atsirandantys dėl kompetencijos paskirstymo tarp Sąjungos ir valstybių narių;

b) kenktų gamtinių dujų arba vandenilio vidaus rinkų veikimui, konkurencijai arba tiekimo saugumui valstybėje narėje arba Sąjungoje, atsižvelgiant į valstybių narių solidarumo principą pagal SESV 194 straipsnio 1 dalį;

c) kenktų Sąjungos ir trečiosios valstybės vykstančių derybų dėl tarptautinių susitarimų tikslams;

d) būtų diskriminuojantis.

4. Atlikdama vertinimą pagal 3 dalį, Komisija atsižvelgia į tai, ar numatomas susitarimas yra susijęs su perdavimo linija ar gavybos proceso vamzdynu, kuriais padedama įvairinti gamtinių dujų tiekimą ir tiekėjus pasitelkiant naujus gamtinių dujų šaltinius.

5. Per 90 dienų nuo 2 dalyje nurodyto pranešimo gavimo Komisija priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Jeigu sprendimui priimti reikia papildomos informacijos, 90 dienų laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo tokios papildomos informacijos gavimo dienos.

6. Tuo atveju, jeigu Komisija priima sprendimą, kuriuo atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, ji apie tai informuoja atitinkamą valstybę narę ir nurodo to priežastis.

7. Sprendimai, kuriais leidžiama arba atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe priimami įgyvendinimo aktais, laikantis 90 straipsnio 2 dalyje nurodytos procedūros.

8. Komisija gali pateikti rekomendacijų ir gali paprašyti įtraukti tam tikras nuostatas į siūlomą susitarimą siekiant užtikrinti suderinamumą su Sąjungos teise pagal Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą (ES) 2017/684 ([53]).

9. Komisija informuojama apie derybų siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą pažangą ir rezultatus įvairiuose tokių derybų etapuose ir ji gali prašyti dalyvauti tokiose valstybės narės ir trečiosios valstybės derybose pagal Sprendimą (ES) 2017/684.

10. Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie sprendimus, priimtus pagal 5 dalį.

11. Prieš pasirašydama susitarimą su trečiąja valstybe, atitinkama valstybė narė praneša Komisijai apie derybų rezultatus ir perduoda Komisijai suderėto susitarimo tekstą.

12. Gavusi pranešimą pagal 11 dalį, Komisija pagal 3 dalį vertina suderėtą susitarimą. Jeigu Komisija nustato, kad derybose susitarta dėl susitarimo, kuris atitinka 3 dalį, ji įgalioja valstybę narę pasirašyti ir sudaryti susitarimą.

13. Per 90 dienų nuo 11 dalyje nurodyto pranešimo gavimo Komisija priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Jeigu sprendimui priimti reikia papildomos informacijos, 90 dienų laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo tokios papildomos informacijos gavimo dienos.

14. Jeigu Komisija pagal 13 dalį priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, atitinkama valstybė narė Komisijai praneša apie susitarimo sudarymą ir įsigaliojimą, ir apie visus vėlesnius to susitarimo statuso pasikeitimus.

15. Tuo atveju, jeigu Komisija pagal 13 dalį priima sprendimą, kuriuo valstybei narei atsisakoma leisti pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, ji apie tai informuoja atitinkamą valstybę narę ir nurodo to priežastis.

90 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

2. 9, 62, 72, 80, 81 ir 82 straipsniuose nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo 2024 m. rugpjūčio 4 d.

3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kuriuo metu panaikinti 9, 62, 72, 80, 81 ir 82 straipsniuose nurodytus įgaliojimus priimti deleguotuosius aktus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.

4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą, Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.

([53]) 2017 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2017/684, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie tarpvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų valstybių energetikos susitarimus bei teisiškai neprivalomus dokumentus mechanizmas, ir panaikinamas Sprendimas Nr. 994/2012/ES (OL L 99, 2017 4 12, p. 1).

5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal 9, 62, 72, 80, 81 arba 82 straipsnį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

91 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnis.

3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

92 straipsnis

Peržiūra ir ataskaitų teikimas

1. Ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. Komisija peržiūri šią direktyvą ir pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, prie kurios prireikus pridedami atitinkami pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Atliekant peržiūrą visų pirma nagrinėjamas 9 straipsnio ir su juo susijusių 2 straipsnyje esančių terminų apibrėžčių taikymas siekiant įvertinti, ar įrenginiai, pradedami eksploatuoti nuo 2031 m. sausio 1 d., pagal tą straipsnį gali būti sertifikuojami tik įrodžius, kad jų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio naudojimo yra didesnis.

2. Ne vėliau kaip 2035 m. rugpjūčio 5 d. Komisija paskelbia komunikatą, kuriame įvertinamas 46 straipsnio įgyvendinimas vandenilio skirstymo tinklo operatorių atžvilgiu ir 68 bei 69 straipsnių įgyvendinimas vandenilio perdavimo tinklo operatorių atžvilgiu.

3. Komisijos komunikato rengimo pagal šio straipsnio 2 dalį tikslais ACER ne vėliau kaip 2034 m. rugpjūčio 5 d. paskelbia 46, 68 ir 69 straipsnių poveikio vandenilio rinkos veikimui, konkurencijai, likvidumui, vandenilio infrastruktūros plėtrai ir skaidrumui ataskaitą. ACER ataskaita turi apimti konsultacijas su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

93 straipsnis

Direktyvos (ES) 2023/1791 daliniai pakeitimai

Direktyva (ES) 2023/1791 iš dalies keičiama taip:

1) 17 ir 19 straipsniai išbraukiami;

2) 39 straipsnio antra pastraipa pakeičiama taip:

„13–16 straipsniai ir 18 bei 20 straipsniai ir II, IX, XII, XIII bei XIV priedai taikomi nuo 2025 m. spalio 12 d.“;

3) VIII priedas išbraukiamas.

94 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 2–6 straipsnių, 8–31 straipsnių, 33 straipsnio, 35–38 straipsnių, 39 straipsnio 1 dalies a punkto, 39 straipsnio 3, 4, 7, 8 bei 9 dalių, 40 straipsnio 1 dalies, 41, 42 bei 43 straipsnių, 44 straipsnio 1, 2, 7 bei 8 dalių, 45 straipsnio, 46 straipsnio 2 bei 3 dalių, 50–59 straipsnių, 62 straipsnio, 64 straipsnio 11 dalies, 68–75 straipsnių, 76 straipsnio 5 dalies, 77, 78 bei 79 straipsnių, 81 straipsnio 1 bei 6 dalių, 82 bei 83 straipsnių ir I bei II priedų būtų laikomasi ne vėliau kaip 2026 m. rugpjūčio 5 d. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą, arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką ir minėto teiginio redakciją nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

95 straipsnis

Panaikinimas

Direktyva 2009/73/EB su daliniais pakeitimais, padarytais aktais, nurodytais šios direktyvos III priedo A dalyje, panaikinama nuo 2024 m. rugpjūčio 4 d., nedarant poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvų, nurodytų šios direktyvos III priedo B dalyje, perkėlimo į nacionalinę teisę terminais ir taikymo pradžios datomis.

Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir aiškinamos pagal IV priede pateiktą atitikties lentelę.

96 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

93 straipsnis taikomas nuo 2026 m. rugpjūčio 5 d.

97 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. birželio 13 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkė	*Pirmininkė*
R. METSOLA	H. LAHBIB

I PRIEDAS

Minimalūs gamtinių dujų ir vandenilio sąskaitų ir jose pateikiamos informacijos reikalavimai

1. Minimali informacija, pateiktina gamtinių dujų ir vandenilio sąskaitoje, ir tų sąskaitų informacija

1.1. Galutiniams vartotojams jų sąskaitose atskirai nuo kitų sąskaitos dalių aiškiai pateikiama ši pagrindinė informacija:

a) mokėtina kaina ir, kai įmanoma, jos išskaidymas kartu su aiškiu teiginiu, kad dėl visų energijos šaltinių galima pasinaudoti paskatomis, kurios nebuvo finansuotos iš mokesčių, nurodytų kainos išskaidyme;

b) data, iki kurios reikia sumokėti.

1.2. Galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir sąskaitos informacijoje atskirai nuo kitų sąskaitos ir sąskaitos informacijos dalių aiškiai pateikiama ši pagrindinė informacija:

a) per atsiskaitomąjį laikotarpį suvartotų gamtinių dujų ir vandenilio kiekis;

b) tiekėjo pavadinimas ir kontaktiniai duomenys, įskaitant pagalbos vartotojams liniją ir e. pašto adresą;

c) tarifo pavadinimas;

d) jei taikytina, sutarties galiojimo pabaigos data;

e) informacija apie galimybę pakeisti tiekėją ir to pakeitimo naudą;

f) galutinio vartotojo prijungimo kodas arba vartotojo unikalus skaitiklio identifikavimo kodas;

g) informacija apie galutinio vartotojo teises į neteisminį ginčų sprendimą, įskaitant pagal 25 straipsnį atsakingo subjekto kontaktinius duomenis;

h) 24 straipsnyje nurodytas bendras kontaktinis punktas;

i) tik gamtinėms dujoms – saitas arba nuoroda, pagal kuriuos galima rasti 14 straipsnyje nurodytas palyginimo priemones.

1.3. Kai sąskaitos grindžiamos faktiškai suvartotu kiekiu arba operatoriaus nuotoliniu būdu nuskaitomais rodmenimis, galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir periodinio atsiskaitymo sąskaitose, su tomis sąskaitomis arba jose įterpiant nuorodą pateikiama ši informacija:

a) grafinis galutinio vartotojo suvartotų gamtinių dujų ir vandenilio kiekio palyginimas su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu jo suvartotu kiekiu;

b) vartotojų įstaigų, energetikos agentūrų ar panašių įstaigų, iš kurių galima gauti informacijos apie galimas energiją vartojančių įrenginių energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, kontaktinė informacija, įskaitant svetainių adresus;

c) palyginimai su vidutiniu norminiu arba lyginamuoju tos pačios kategorijos vartotoju.

2. Sąskaitų išrašymo dažnumas ir sąskaitų informacijos teikimas:

a) faktiškai suvartotu kiekiu grindžiamos sąskaitos išrašomos ne rečiau kaip kartą per metus;

b) kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba kai galutinis vartotojas pagal nacionalinę teisę pats nusprendė išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją, tiksli faktiškai suvartotu kiekiu grindžiama sąskaitų informacija galutiniam vartotojui pateikiama ne rečiau kaip kas šešis mėnesius arba, jei to paprašoma arba jei galutinis vartotojas pasirinko galimybę gauti elektronines sąskaitas, – kas tris mėnesius;

c) kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba kai galutinis vartotojas pagal nacionalinę teisę pats nusprendė išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją, a ir b punktuose nurodytos pareigos gali būti vykdomos taikant reguliaraus paties galutinio vartotojo atliekamo nuskaitymo sistemą, kai galutinis vartotojas praneša operatoriui skaitiklio rodmenis; sąskaitos arba sąskaitų informacija gali būti grindžiamos numatomu suvartoti kiekiu arba fiksuotąja norma tik jei galutinis vartotojas konkretaus atsiskaitymo laikotarpio skaitiklio rodmenų nepateikė. Numatomas suvartoti kiekis grindžiamas galutinio vartotojo ankstesniais metais suvartotu kiekiu arba palyginamo galutinio vartotojo suvartotu kiekiu;

d) kai galutinis vartotojas turi skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, faktiškai suvartotu kiekiu grindžiama tiksli sąskaitos informacija pateikiama ne rečiau kaip kartą per mėnesį; tokia informacija gali būti teikiama ir internetu ir turi būti atnaujinama taip dažnai, kaip leidžia naudojami apskaitos įtaisai ir sistemos.

3. Galutinio vartotojo kainos išskaidymas

Galutinio vartotojo kainą sudaro šių trijų komponentų suma: energijos ir tiekimo komponento, tinklo komponento (perdavimo, skirstymo, transportavimo) ir komponento, kurį sudaro mokesčiai, įmokos, rinkliavos ir išlaidos.

Kai sąskaitose pateikiama išskaidyta galutinio vartotojo kaina, trys jos komponentai nurodomi pagal visoje Sąjungoje bendras apibrėžtis, pateiktas Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/1952 ([1]).

4. Prieiga prie papildomos informacijos apie ankstesnį suvartojimą

Valstybės narės reikalauja, kad informacija apie ankstesnį suvartojimą, kiek jos turima, galutinio vartotojo prašymu būtų prieinama galutinio vartotojo nurodytam tiekėjui ar paslaugos teikėjui.

Kai galutinis vartotojas turi skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, galutinis vartotojas turi turėti galimybę lengvai gauti papildomą informaciją apie ankstesnį suvartojimą, kad galėtų išsamiai jį pasitikrinti.

Papildoma informacija apie ankstesnį suvartojimą apima:

a) suvestinius bent trejų ankstesnių metų arba laikotarpio nuo dujų tiekimo sutarties įsigaliojimo, jei tas laikotarpis yra trumpesnis, duomenis. Duomenys turi atitikti dažno sąskaitų informacijos sudarymo intervalus ir

b) išsamius duomenis pagal vartojimo laiką bet kurią dieną, savaitę, mėnesį ir metus, kurie galutiniam vartotojui nedelsiant prieinami internetu arba per skaitiklio sąsają, apimančius bent praėjusių 24 mėnesių laikotarpį arba laikotarpį nuo dujų tiekimo sutarties įsigaliojimo, jei tas laikotarpis yra trumpesnis.

5. Energijos išteklių atskleidimas

Tiekėjai sąskaitose nurodo galutinio vartotojo pagal gamtinių dujų ir vandenilio tiekimo sutartį perkamų dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir atskirai mažo anglies dioksido pėdsako dujų dalį (produkto lygmens informacijos atskleidimas). Jei tiekiamas mišinys, tiekėjas tą pačią informaciją pateikia atskirai pagal skirtingas dujų kategorijas, įskaitant dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių ar mažo anglies dioksido pėdsako dujas.

Galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir sąskaitų informacijoje, su tomis sąskaitomis ir informacija arba jose įterpiant nuorodą pateikiama ši informacija:

a) suprantama ir lengvai palyginama informacija apie tai, kokią dalį tiekėjo mišinyje praėjusiais metais sudarė dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos (nacionaliniu lygmeniu, t. y. valstybėje narėje, kurioje sudaryta dujų tiekimo sutartis, taip pat tiekėjo lygmeniu, jei tiekėjas veikia keliose valstybėse narėse);

b) informacija apie poveikį aplinkai, bent jau apie išmetamą anglies dioksido kiekį, susijusį su praėjusiais metais tiekėjo patiektomis gamtinėmis dujomis arba vandeniliu.

([1]) 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1952 dėl Europos gamtinių dujų ir elektros energijos kainų statistikos, kuriuo panaikinama Direktyva 2008/92/EB (OL L 311, 2016 11 17, p. 1).

Taikant antros pastraipos a punktą, kai gamtinės dujos ir vandenilis įsigyjami per dujų biržą arba importuojami iš įmonės, esančios už Sąjungos ribų, gali būti pateikiami atitinkamos biržos arba įmonės pateikti praėjusių metų apibendrinti duomenys.

Atskleidžiant informaciją apie tai, kokią dalį galutinių vartotojų perkamų dujų sudaro dujos iš atsinaujinančiųjų išteklių, naudojamasi kilmės garantijomis remiantis Direktyva (ES) 2018/2001. Kai vartotojas naudoja vandenilio arba gamtinių dujų tinklo gamtines dujas arba vandenilį, įskaitant dujinį atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kurą ir biometaną, kaip nurodyta tiekėjo komerciniame pasiūlyme, valstybės narės užtikrina, kad panaikintos kilmės garantijos atitiktų atitinkamas tinklo charakteristikas.

Reguliavimo institucija ar kita kompetentinga nacionalinė institucija imasi reikiamų veiksmų siekdama užtikrinti, kad tiekėjų galutiniams vartotojams pagal šį punktą teikiama informacija būtų patikima ir teikiama nacionaliniu lygmeniu aiškiai palyginamu būdu.

II PRIEDAS

Gamtinių dujų ir vandenilio išmaniosios apskaitos sistemos

1. Valstybės narės užtikrina, kad išmaniosios apskaitos sistemos jų teritorijoje būtų diegiamos tik atlikus visų ilgalaikių išlaidų ir naudos rinkai ir individualiam vartotojui ekonominį vertinimą arba vertinimą, kokia išmanioji apskaita yra ekonomiškai pagrįsta bei efektyvi ir per kokį laikotarpį ją būtų galima įdiegti.

2. Atliekant tokį ekonominį vertinimą atsižvelgiama į tinklo plėtros planus, nurodytus 55 straipsnyje, visų pirma jo 2 dalies c punkte dėl tinklų eksploatavimo nutraukimo.

3. Atliekant tokį vertinimą atsižvelgiama į sąnaudų ir naudos analizės metodiką ir minimalias išmaniųjų apskaitos sistemų funkcijas, nustatytas Komisijos rekomendacijoje 2012/148/ES ([1]), tiek, kiek jos taikytinos gamtinėms dujoms ir vandeniliui, taip pat į geriausius turimus būdus, skirtus aukščiausio lygio kibernetiniam saugumui ir duomenų apsaugai užtikrinti.

   Atliekant tokį vertinimą taip pat tinkamai atsižvelgiama į galimą sinergiją su jau įdiegta elektros energijos išmaniosios apskaitos infrastruktūra ar į atrankiojo diegimo galimybes atvejais, kai galima greitai gauti grynąją naudą ir apriboti sąnaudas.

4. Remdamosi tuo vertinimu, valstybės narės parengia išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo tvarkaraštį, kurio tikslinis terminas yra dešimt metų. Jei išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas teigiamai, per septynerius metus nuo teigiamo įvertinimo dienos bent 80 % galutinių vartotojų įrengiami išmanieji skaitikliai.

([1]) 2012 m. kovo 9 d. Komisijos rekomendacija 2012/148/ES dėl pasirengimo diegti pažangiąsias apskaitos sistemas (OL L 73, 2012 3 13, p. 9).

III PRIEDAS

A dalis

Panaikinama direktyva ir jos vėlesnių dalinių pakeitimų sąrašas (nurodyti 95 straipsnyje)

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94)	
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1)	Tik 51 straipsnis
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/692 (OL L 117, 2019 5 3, p. 1)	
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45)	41 straipsnio 1 dalies v punktas

B dalis

Perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo pradžios datos (nurodyta 95 straipsnyje)

Direktyva	Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas	Taikymo pradžios data
Direktyva 2009/73/EB	2011 m. kovo 3 d.	2011 m. kovo 3 d., išskyrus 11 straipsnį; 11 straipsnio – 2013 m. kovo 3 d.
Direktyva (ES) 2019/692	2020 m. vasario 24 d.	

IV PRIEDAS

Atitikties lentelė

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
—	1 straipsnio 1 dalis
1 straipsnio 1 dalis	1 straipsnio 2 dalis
1 straipsnio 2 dalis	—
—	1 straipsnio 3 dalis
—	1 straipsnio 4 dalis
—	1 straipsnio 5 dalis
2 straipsnio įžanginė frazė	2 straipsnio įžanginė frazė
—	2 straipsnio 1–14 punktai
2 straipsnio 1 punktas	2 straipsnio 15 punktas
2 straipsnio 2 punktas	2 straipsnio 16 punktas
2 straipsnio 3 punktas	2 straipsnio 17 punktas
2 straipsnio 4 punktas	2 straipsnio 18 punktas
2 straipsnio 5 punktas	2 straipsnio 19 punktas
2 straipsnio 6 punktas	2 straipsnio 20 punktas
—	2 straipsnio 21–27 punktai
2 straipsnio 7 punktas	2 straipsnio 28 punktas
2 straipsnio 8 punktas	2 straipsnio 29 punktas
—	2 straipsnio 30 punktas
2 straipsnio 9 punktas	2 straipsnio 31 punktas
2 straipsnio 10 punktas	2 straipsnio 32 punktas
2 straipsnio 11 punktas	2 straipsnio 33 punktas
2 straipsnio 12 punktas	2 straipsnio 34 punktas
2 straipsnio 13 punktas	2 straipsnio 35 punktas
2 straipsnio 14 punktas	2 straipsnio 36 punktas
2 straipsnio 15 punktas	2 straipsnio 37 punktas
2 straipsnio 16 punktas	2 straipsnio 38 punktas
2 straipsnio 17 punktas	2 straipsnio 39 punktas
—	2 straipsnio 40 punktas
2 straipsnio 18 punktas	2 straipsnio 41 punktas
2 straipsnio 19 punktas	2 straipsnio 42 punktas
2 straipsnio 20 punktas	2 straipsnio 43 punktas
2 straipsnio 21 punktas	2 straipsnio 44 punktas
2 straipsnio 22 punktas	2 straipsnio 45 punktas
2 straipsnio 23 punktas	2 straipsnio 46 punktas
2 straipsnio 24 punktas	2 straipsnio 47 punktas

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
2 straipsnio 25 punktas	2 straipsnio 48 punktas
2 straipsnio 26 punktas	2 straipsnio 49 punktas
2 straipsnio 27 punktas	2 straipsnio 50 punktas
2 straipsnio 29 punktas	2 straipsnio 51 punktas
—	2 straipsnio 52 punktas
2 straipsnio 34 punktas	2 straipsnio 53 punktas
2 straipsnio 35 punktas	2 straipsnio 54 punktas
2 straipsnio 36 punktas	2 straipsnio 55 punktas
—	2 straipsnio 56–77 punktai
37 straipsnis	3 straipsnio 1 dalis
—	3 straipsnio 2–7 dalys
3 straipsnio 2 dalis	4 straipsnis
—	5 straipsnis
3 straipsnio 1 ir 2 dalys	6 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	6 straipsnio 3 ir 4 dalys
5 straipsnio 11 dalis	6 straipsnio 5 dalis
—	6 straipsnio 6 dalis
7 straipsnio 1 ir 2 dalys	7 straipsnio 1 ir 2 dalys
7 straipsnio 3 dalis	—
7 straipsnio 4 dalis	7 straipsnio 3 dalis
4 straipsnio 1 ir 2 dalys	8 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	8 straipsnio 3–11 dalys
4 straipsnio 3 ir 4 dalys	8 straipsnio 12 ir 13 dalys
—	8 straipsnio 14 ir 15 dalys
—	9 straipsnis
8 straipsnis	10 straipsnis
3 straipsnio 3 bei 12 dalys ir I priedo 1 dalies a, b, c, d, e, f, g bei j punktai	11 straipsnis
—	12 straipsnis
—	13 straipsnis
—	14 straipsnis
—	15 straipsnis
I priedo 1 dalies i punktas	16 ir 19 straipsniai
I priedo 2 dalis	17 straipsnis
—	18 straipsnis
—	20 straipsnis
—	21 straipsnis
I priedo 1 dalies h punktas	22 straipsnis

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
—	23 straipsnis
3 straipsnio 9 dalis	24 straipsnis
3 straipsnio 9 dalis ir I priedo 1 dalies f punktas	25 straipsnis
3 straipsnio 3 dalis	26 straipsnis
—	27 straipsnis
—	28 straipsnis
—	29 straipsnis
—	30 straipsnis
32 straipsnis	31 straipsnis
34 straipsnis	32 straipsnis
33 straipsnis	33 straipsnis
38 straipsnis	34 straipsnis
—	35 straipsnis
—	36 straipsnis
—	37 straipsnis
35 straipsnis	38 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	38 straipsnio 3–6 dalys
13 straipsnio 1 ir 2 dalys	39 straipsnio 1 ir 2 dalys
—	39 straipsnio 3 ir 4 dalys
13 straipsnio 3 ir 4 dalys	39 straipsnio 5 ir 6 dalys
—	39 straipsnio 7, 8 ir 9 dalys
13 straipsnio 5 dalis	39 straipsnio 10 dalis
16 straipsnis	40 straipsnis
—	41 straipsnis
23 straipsnis	42 straipsnis
24 straipsnis	43 straipsnis
25 straipsnio 1 dalis	44 straipsnio 1 dalis
—	44 straipsnio 2 dalis
25 straipsnio 2–5 dalys	44 straipsnio 3–6 dalys
—	44 straipsnio 7 ir 8 dalys
—	45 straipsnis
26 straipsnis	46 straipsnis
27 straipsnis	47 straipsnis
28 straipsnio 1–4 dalys	48 straipsnio 1–4 dalys
—	48 straipsnio 5 dalis
29 straipsnis	49 straipsnio 1 dalis
—	49 straipsnio 2 ir 3 dalys
—	50 straipsnis

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
—	51 straipsnis
—	52 straipsnis
—	53 straipsnis
—	54 straipsnis
22 straipsnio 1 dalis	55 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa
—	55 straipsnio 1 dalies antra–penkta pastraipos
22 straipsnio 2 dalis	55 straipsnio 2 dalis
—	55 straipsnio 3 dalis
22 straipsnio 4–8 dalys	55 straipsnio 4–8 dalys
—	56 straipsnis
—	57 straipsnis
—	58 straipsnis
—	59 straipsnis
9 straipsnis	60 straipsnis
14 straipsnis	61 straipsnis
15 straipsnis	62 straipsnis
17 straipsnis	63 straipsnis
18 straipsnio 1–10 dalys	64 straipsnio 1–10 dalys
—	64 straipsnio 11 dalis
19 straipsnis	65 straipsnis
20 straipsnis	66 straipsnis
21 straipsnis	67 straipsnis
—	68 straipsnis
—	69 straipsnis
—	70 straipsnis
10 straipsnis	71 straipsnis
11 straipsnis	72 straipsnis
12 straipsnis	73 straipsnis
30 straipsnis	74 straipsnis
31 straipsnis	75 straipsnis
39 straipsnis	76 straipsnio 1–5 dalys
—	76 straipsnio 6 dalis
40 straipsnis	77 straipsnis
41 straipsnis 1–4 dalys	78 straipsnio 1–4 dalys
—	78 straipsnio 5 dalis
41 straipsnio 5–9 dalys	78 straipsnio 6–10 dalys
41 straipsnio 10–17 dalys	79 straipsnio 1–8 dalys
42 straipsnis	80 straipsnis

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
43 straipsnis	81 straipsnis
44 straipsnis	82 straipsnis
46 straipsnio 1 dalis	83 straipsnis
46 straipsnio 2 ir 3 dalys	—
47 straipsnis	84 straipsnis
48a straipsnis	85 straipsnis
—	86 straipsnis
—	87 straipsnis
49a straipsnis	88 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys
—	88 straipsnio 4 dalis
49b straipsnis	89 straipsnis
—	90 straipsnis
—	91 straipsnis
—	92 straipsnis
—	93 straipsnis
54 straipsnis	94 straipsnis
53 straipsnis	95 straipsnis
55 straipsnis	96 straipsnis
56 straipsnis	97 straipsnis
—	I priedas
—	II priedas
—	III priedas
II priedas	IV priedas